

การเจรจาเปิดตลาดหุ้นไทย น่าจะเป็นกรณีศึกษาสำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะในกระแสดูการเจรจาเพื่อเปิดการค้าเสรีหรือเอฟทีเออยู่ในขณะนี้ ผู้คนไทยที่จะเข้าเจรจาต้องมีความรู้จริง มีความมุ่งมั่น มีผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ถ้าเป็นผลประโยชน์ของชาติ ประนีประนอมไม่ได้

นายแพทย์ประทีป วาทีสาธกกิจ
เลขาธิการมูลนิธิธรรมาภิบาลการไม่ดูถูกใคร

สงคราม การค้าขายสู้บ

บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ๒
ศ.เกียรติคุณ นพ.ประทีป วาทีสาธกกิจ

สงครามการค้ายาสูบ

บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ๒

โดย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประคิด วาทีสาธกกิจ
เลขาธิการมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

สงครามการค้ายาสูบ:

บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ๒

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประกิต วาทีสาธกกิจ

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๐

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ประกิต วาทีสาธกกิจ

สงครามการค้ายาสูบ บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ๒...กรุงเทพฯ :

มูลนิธิวีรเวงศ์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, ๒๕๔๙

๒๖๐ หน้า

๑. บุหรี่ __ การตลาด, ๒. การเจรจาการค้า,

1. ชื่อเรื่อง

๓๘๒. ๔๕๖๗๘๙๐

ISBN 974- 94994-6-8

คณะบรรณาธิการ :

แสงเดือน สุวรรณรัตน์

ศศ.กครองจิต วาทีสาธกกิจ

สุขสันต์ เสถานนท์

ชูรุณี พิษณุกุลมงคล

กนกวรรณ ชมเชย

แก้ว วิฑูรย์เขียว

ศิลปกรรม :

วัฒนา สุขวิจิณ์ และคณะ

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิวีรเวงศ์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

๓๖/๒ ซอยประดิพัทธ์ ๓๐ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๘-๔๘๒๘ โทรสาร ๐-๒๒๗๘-๔๘๓๐

<http://www.ashthailand.or.th>

email : ashthai@asianet.co.th

จัดจำหน่าย : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน

โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๘-๑๖๑๖

๑๕๕.-

คำแถลง

เป็นที่ทราบกันดีอยู่ทั่วไปคือกิจการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งเสพติดทั้งหลาย หากผู้ใดสามารถทำได้สำเร็จ โดยไม่ถูกกฎหมายเล่นงาน ผู้ที่ทำกิจการนั้นๆ มักจะร่ำรวยมหาศาลในเวลาอันรวดเร็ว โดยผู้ที่ได้รับเคราะห์กรรมคือลูกค้ายของเขา ซึ่งเขาเหล่านั้นอาจจะได้รับความสุขสนุกสนานกับมันมากในช่วงต้นๆ และในระยะเวลาอันสั้นๆ เท่านั้น แต่หลังจากนั้น ความพินาศต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและสุขภาพก็จะตามมาทำลายจนผู้นั้นหมดสภาพไป ด้วยเหตุนี้ ทางทางจึงต้องออกกฎหมายมาควบคุมอย่างเข้มงวดและบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้อย่างจริงจัง

แต่ที่น่าแปลกที่สุดก็คือ สิ่งเสพติดที่ยังหลงเหลืออยู่โดยไม่ผิดกฎหมายก็คือบุหรี่ ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะว่าในอดีตบุหรี่เป็นสิ่งที่สูบแล้วให้ความเพลิดเพลินคุยกันได้นานในหมู่เพื่อนฝูง โดยคุยกันไป สูบกันไป กว่าจะเลิกก็หมดไปหลายซอง และไม่แสดงให้เห็นโทษ และการเสพติดของมันในระยะเวลาที่รวดเร็วเหมือนอย่างเฮโรอีน หรือยากระตุ้นอื่นๆ การสูบบุหรี่จึงเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ในกลุ่มชนชั้นทุกระดับตั้งแต่ชนชั้นปกครองลงมาถึงบุคคลหาเช้ากินค่ำ การที่จะมีกฎหมายควบคุมกิจการเกี่ยวกับบุหรี่ จึงไม่มีเกิดขึ้นและไม่เคยมีใครคิดที่จะไปควบคุมมัน ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ก็ต้องทนดมกลิ่นของผู้สูบที่ทนควันออกมาอย่างไม่เกรงใจ หากผู้ใดที่แพ้ควันบุหรี่ ก็จะอยู่ร่วมวงไม่ได้ ต้องพยายามหาทางหลีกเลี่ยงออกไป

เมื่อเวลาล่วงเลยมาเป็นสิบปี ผู้ที่สูบบุหรี่ต่อเนื่องวันละหลายๆ มวนต่างก็มีปัญหาทางสุขภาพกันโดยทั่วหน้า รุนแรงมากบ้าง น้อยบ้าง บางคนก็กลายเป็นคนพิการไป ทำงานอย่างคนปกติทั่วไปไม่ได้ ในขณะเดียวกันการค้น

คร้าทางวิทยาศาสตร์ และทางการแพทย์ได้ค้นพบว่าบุหรี่ยังเป็นสาเหตุของความผิดปกติทางสุขภาพต่าง ๆ เหล่านี้

ในการรายงานผลการค้นพบในช่วงต้นๆ ต่างก็ไม่มีใครเชื่อ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับบุหรี่ ซึ่งบุคคลในกลุ่มนี้ได้ทุ่มเทเงินเป็นจำนวนมาก เพื่อให้นักวิทยาศาสตร์พิสูจน์ว่าบุหรี่ยังไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรคต่างๆ อย่างที่รายงานกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปเรื่อยๆ การค้นพบกลับเป็นตรงข้าม กลายเป็นสิ่งยืนยันว่าบุหรี่ยังถือว่าการสำคัญในการก่อให้เกิดโรคต่างๆ และเป็นยาเสพติดที่ผู้เสพจะติดโดยไม่รู้ตัว แต่พวกเขาก็ยังมีความลังเลเป็นอย่างมากที่จะยอมรับรายงานทางการแพทย์ที่กล่าวโทษบุหรี่ยังมักจะไม่นิยมเลิกเวลาที่เขายอมรับก็คือเวลาที่ค่อนข้างจะสายเกินไปเสียแล้ว สิ่งข่าวกี่เคยแข็งแกร่งก็ได้ทรุดโทรมลงไปมาก และมีโรคภัยต่างๆ เข้าคุกคาม

หนังสือเล่มนี้จัดเขียนขึ้นโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางโรคปอด ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับคนไข้ที่เป็นโรคสืบเนื่องมาจากการสูบบุหรี่มาเป็นเวลาหลายปี ตลอดเวลาที่ท่านับราชการเป็นแพทย์อยู่และท่านเป็นหลักสำคัญในการณรงค์เพื่อให้ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ได้เห็นพิษภัยบุหรี่ยังและเชิญชวนให้ทุกคนเลิกเลื่อยอย่าไปทดลองหรือหัดสูบ ผู้ที่สูบบุหรี่อยู่ก็อยากเชิญชวนให้พยายามเลิกสูบบุหรี่ให้ได้ ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ก็ขอให้พยายามหลีกเลี่ยงอย่าอยู่ใกล้กับผู้ที่สูบบุหรี่ เพราะท่านก็จะสูดควันนั้นเข้าไปด้วย และอาจได้รับอันตรายเช่นกัน หากต้องสูดดมควันบุหรี่ยังที่ผู้อื่นพ่นออกมาอยู่เป็นประจำ

อย่างที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้น บุหรี่ยังเป็นยาเสพติดที่ถูกกฎหมาย เป็นสินค้าที่สามารถสร้างความร่ำรวยให้แก่ผู้ผลิตและจำหน่ายได้อย่างมหาศาล และในเวลาอันรวดเร็ว ทางเดียวที่จะหยุดยั้งการโฆษณาชักชวนให้ทุกคนหันมาสูบบุหรี่ยังด้วยการออกกฎหมายมาควบคุมและบังคับใช้ให้ได้ผลอย่างแท้จริง การณรงค์เพื่อไม่ให้คนสูบบุหรี่ยังไม่ประสบผลสำเร็จใดๆ หากไม่มีกฎหมายช่วยควบคุม เพราะพ่อค้าบุหรี่ยังมีอิทธิพลทางการเงินเป็นอย่างมาก มีกลยุทธ์ต่างๆ ที่จะให้คนเมียนิยมสูบบุหรี่ยังอย่างแนบชิดและได้ผล

ประเทศไทยถือว่าโชคดียังอย่างหนึ่งคือ รัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดกิจการบุหรี่ยังแต่ผู้เดียว การที่จะควบคุมการบริโภคบุหรี่ยังทำได้ง่ายหากรัฐบาลมองเห็นพิษภัยของมันว่าไม่คุ้มค่ากับเงินที่จะได้รับเข้ามา สำหรับประเทศสหรัฐ

อเมริกา กิจกรรมนี้เป็นของภาคเอกชนที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรี การที่จะออกกฎหมายมาควบคุมจึงเป็นไปได้ยาก นอกจากนั้นสหรัฐฯ ยังช่วยบีบบังคับให้ชาติอื่นๆ ต้องนำสินค้าบุหรีเข้าไปจำหน่ายในประเทศของตนด้วย โดยถือว่าบุหรีเป็นสินค้าธรรมชาติๆ ประเภทหนึ่งเท่านั้น หากมีการกีดกันสหรัฐก็จะใช้อิทธิพลทางการค้าที่มีอยู่สูงมากบีบบังคับ จนประเทศคู่ค้านั้นจำต้องทำตามเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนในด้านอื่นไว้

บันทึกเล่มนี้ ท่านผู้อ่านจะได้เห็นถึงความยากลำบากในการต่อสู้เพื่อไม่ให้บุหรีเป็นสินค้าที่ไทยต้องนำเข้า มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรีได้เข้าร่วมกิจกรรมต่อสู้ด้านนี้อย่างลำบากยากเย็น แต่ก็ไม่ย่อท้อหรือยอมอ่อนข้อให้กับมาตรการที่เขาจะนำมาตอบโต้กับสินค้าของไทย เมื่อท่านผู้อ่านได้รับรู้จากบันทึกเล่มนี้แล้วมูลนิธิของเรา ก็อยากขอร้องให้ทุกๆ ท่านได้ช่วยกันร่วมแรงร่วมใจ ชักชวน หรือเชิญชวนให้ทุกคนอย่าได้เชื่อกลยุทธ์ต่างๆ ในการโฆษณาเพื่อให้เข้ามาร่วมวงทดลองสูบบุหรี พร้อมทั้งช่วยชักจูงให้ผู้สูบบุหรีอยู่แล้วจงพยายามเอาชนะมันให้ได้ ด้วยการเลิกสูบบุหรี และควรทำทันทีในขณะนี้ ท่านยังมีสุขภาพแข็งแรงอยู่ เพื่อว่าร่างกายจะได้มีเวลาพักผ่อนและฟื้นตัวเข้าสู่ สุขภาพที่ดี แข็งแรง

การรณรงค์ของมูลนิธิของเรา ไม่มีการกระทำใดๆ ที่จะต่อต้านผู้ที่สูบบุหรีอยู่แล้ว เพราะถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ แต่จะทำการรณรงค์แบบ “อารยะชักชวน” ให้เลิกสูบบุหรี หรืออย่าได้ทดลองสูบบุหรี

ดร.ไพโรจน์ เปรมปรีดี

ประธานกรรมการมูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี

สารบัญ

คำแถลง	(๓)
คำนิยม ขพลฯ นายหลากร สุวรรณรัฐ	(๘)
คำนิยม นายตำรวจ พุฒศาล	(๑๒)
คำนิยม นายพงษ์ศักดิ์ พยัณวิเชียร	(๑๔)
คำนิยม นายสันติ วีริยะรังสฤษฎ์	(๑๙)
คำนิยม Gregory N. Connolly	(๒๑)
กิตติกรรมประกาศ	(๒๔)
ความนำ	(๒๕)
บุหรืนอกเจาะตลาดไทย	๓
มาตรา ๓๐๑ เอฟทีเอโดยการบังคับ	๗
เราจะทำอย่างไรดี	๙
มาตรา ๓๐๑ อาวุธทางการค้า	๑๑
พันธมิตรในการต่อสู้	๑๕
ลุงแซมบีบไทยเปิดตลาด	๑๘
การประชุมไทเป	๒๐
โรงงานยาสูบไทยในสายตานุหรืนอก	๓๑
จากแรกหลังประชุมไทเป	๓๔
พลังคนไทยร่วมแรงจูงใจเพื่อการไม่สูบบุหรื	๓๗
วิ่งเต้นเพื่อเข้าร่วมทีมเจรจาของไทย	๔๐
เผชิญหน้านักเจรจาอาชีพ	๔๔
จัดเวทีเสวนาทางออกประเทศไทย	๔๕
วีรบุรุษนักสู้	๕๒
จิตสำนึกอเมริกันชนที่ยังใหญ่อยู่ที่ไหน?	๕๗
อเมริกา : มิตรหรือศัตรู	๖๓
ณ ห้องประชาพิจารณ์	๖๗
สินค้าที่ฆ่าผู้บริโภค แต่ไม่มีหน่วยงานควบคุม	๗๓

เยี่ยมสภาของเกรสส์	๗๗
GAO : หน่วยงานวิจัยของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา	๗๓
สก็ปป่าว : พุทธกรรมที่น่าขยะแขยง	๗๘
ซิมมิตกับนักกรณรงค์ไม่สูบบุหรี่โลก	๗๑
ให้ไทยเป็นประเทศสุดท้ายที่ถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่	๗๗
เมื่อหมอสวมบท นักเจรจาทางการค้า	๑๐๒
การค้าเสรีดี แต่ต้องไม่ใช่ค้าบุหรี่	๑๐๗
พี่น้องชาวโลกที่ออสเตรเลีย	๑๑๒
แม่น้ำสวอนไม่ใช่ที่ทิ้งบุหรี่	๑๑๘
วางแผนให้การต่อกรวมาธิการของเกรสส์	๑๒๒
ไม่มีคำว่า "ศีลธรรม" ในหมู่พ่อค้าบุหรี่	๑๒๕
ตัดสินใจให้การต่อกรวมาธิการวุฒิสภาอเมริกา	๑๒๘
ค้านนโยบายส่งออกบุหรี่ที่สภาของเกรสส์	๑๓๔
สองเหรียญ สองผู้นำ	๑๔๐
ผลประโยชน์อยู่เหนือศีลธรรม	๑๔๔
ถ้าผลประโยชน์ตรงกันก็เป็นพวกเดียวกัน	๑๕๑
เจรจายังไม่จบ	๑๕๔
ไปต่อสู้ในเวทีแกลดส์	๑๕๖
จะยอมหัก หรือยอมงอ	๑๖๑
การเจรจาที่แกลดส์รอบที่สอง	๑๖๘
ไปหาแนวร่วมที่ประชุมมะเร็งโลก	๑๗๑
คำพิพากษาของแกลดส์	๑๗๗
ที่สุดของการต่อรอง	๑๘๐
เกือบหลงกลบริษัทบุหรี่	๑๘๗
วินสุดท้ายของการเจรจา	๑๙๐
บันทึกท้ายเล่ม	๑๙๕
ภาคผนวก	๒๑๑***

คำนิยม

ฯพณฯ นายพลเอก สุวรรณรัฐ

องคมนตรี

ศ.เกียรติคุณ นพ.ประทีป วาทีสาธกิจ สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร เป็นที่รู้จักของสาธารณชนทั่วไป ในฐานะบุคคลที่ทรงคุณวุฒิเพื่อการไม่สูบบุหรี่อย่าง “เอาการเอางาน”

ด้วยความที่นิยมชมชอบในตัว “อาจารย์หมอประทีป” และผลงานที่ยังประโยชน์ต่อสาธารณะของท่านมาช้านาน ตั้งแต่เมื่อ “คุณหมอ” ไทรมาปรึกษาหารือขอให้ผมช่วยเขียนอะไรเล็กๆ น้อยๆ เพื่อเป็นเกียรติให้หนังสือคุณหมอเกี่ยวกับ เบื้องหน้า เบื้องหลังการเจรจาเรื่องการค้าบุหรี่ข้ามชาติ

ผมจึงรู้สึกเป็นเกียรติและตกปากรับคำด้วยความเต็มใจ แม้ตนเองจะไม่ใช่นักอ่านและนักเขียนเลยก็ตาม

ในเบื้องต้นคงต้องเรียนตรงๆ ว่า ครั้งแรกที่ได้เห็นสำเนาต้นฉบับหนังสือ “สงครามการค้ายาสูบ” ที่คุณหมอกฤดาส่งมาให้ ผมรู้สึกหนักใจไม่น้อยว่าตนเองจะต้องผินอ่านเอกสารวิชาการเป็นปึกๆ ที่เขียนด้วยคนที่มีอาชีพเป็นหมอมิใช่เปล่า ?

คงจะไม่ต่างจากการอ่านรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือบทความทางวิชาการที่ไร้รสชาติ ซาดลิสิ้น ชวนร่วงหาวนอน และคงต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะอ่านจบเป็นแน่

แต่เมื่อทำใจได้และเริ่มต้นอ่านอย่างเป็นเรื่องเป็นราว ความรู้สึกในเบื้องต้นของผมได้เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง

หนังสือของคุณหมอไม่เพียงแต่จะให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวของ “บุหรี่” ซึ่งเป็นสิ่งที่คาดหมายได้จากชื่อหนังสือและชื่อเสียงของคุณหมอเท่านั้น

หากแต่หนังสือเรื่องนี้ยังให้ความรู้ แรงคิด และประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน

ที่สำคัญ “คุณหมอ” เป็นผู้เขียนหนังสือได้สนุก มีชีวิตชีวา น่าอ่าน น่าติดตาม มีการสอดแทรกความรู้สึกลึกซึ้ง เกิดเล็กเกิดน้อย ขบขัน แฝมด้วยการประชดประชัน หยิกนิดหยอกหน่อย เป็นสีสันให้ได้อมยิ้ม

จึงดึงดูดให้ผมสามารถอ่านต่อเนื่องจนจบได้ภายในเวลาไม่นานนัก

ผู้ที่อ่านหนังสือเล่มนี้จบ ก็คงจะคิดเช่นเดียวกับผมว่า นอกจากจะทำหน้าที่ในฐานะ “หัวหน้าครอบครัว” ผู้ประกอบวิชาชีพด้าน “สุขภาพ” เป็น “ครูบาอาจารย์” และเป็น “นักการเมือง” ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว

หากคุณหมอคิดจะยึดอาชีพ “นักเขียน” อย่างจริงจัง ก็คงจะสามารถทำได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

เรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้ ได้บอกกับผมเป็นประการแรก ว่า คุณหมอไม่ได้ต่อสู้ในเรื่องบุรีเพียงเพราะเป็นการกระทำตามหน้าที่และวิชาชีพ อีกทั้งมิได้เป็นเพียงผู้ “เอากาเองาน” ในการทำหน้าที่ดังกล่าวเท่านั้น

เพราะแท้ที่จริงแล้ว คุณหมอได้ทุ่มเท เสียสละ และอุทิศตนเพื่อต่อสู้ในสิ่งที่เชื่อมั่นว่าถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมนุษยชาติ อย่าง “เอาเป็นเอาตาย” “ถึงลูก ถึงคน” และด้วยจิตวิญญาณของ “นักสู้” อย่างแท้จริง

ข้อเขียนของคุณหมอในหลายตอนได้สะท้อนถึงความรู้สึกลึกซึ้ง เห็นอกเห็นใจ อ่อนล้า เครียด ถูกกดดัน และน้อยอกน้อยใจแฝงอยู่ไม่น้อยด้วยเหตุและปัจจัยหลายอย่าง

รวมทั้งการคาดหมายไว้ล่วงหน้าว่าจะหลีกเลี่ยงความพ่ายแพ้ได้ยาก

แต่ผลจากความเชื่อมั่นศรัทธาในสิ่งที่ตนเองทำและจิตวิญญาณของ “นักต่อสู้” ประกอบกับกำลังใจและการสนับสนุนจากบุคคล องค์กรหลายฝ่าย ทั้งภายในและต่างประเทศ ทำให้คุณหมอยืนหยัดต่อสู้จนถึงที่สุด

และท้ายที่สุด แม้คุณหมอและคณะจะต้องพ่ายแพ้ในทางการค้า แต่กลับได้รับชัยชนะอย่างยิ่งใหญ่ในทางสุขภาพ ซึ่งทำให้ชาวไทยและชาวโลกได้รับอานิสงส์อย่างมหาศาล

ข้อเขียนของคุณหมอ นอกจากจะทำให้เราได้รับทราบถึงบทบาท

อิทธิพล กลยุทธ์ เครือข่าย ความสัมพันธ์และผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกันระหว่าง บริษัทค้าปุ๋ย - ชามชาติ กับหลายๆ ฝ่ายอย่างชัดเจนและน่าตระหนก รวมทั้ง บทบาท และกลยุทธ์การต่อสู้ของเครือข่ายองค์กรเอกชนด้านสุขภาพ ทั่วโลก ที่ทำงานร่วมกันอย่างน่าทึ่งแล้ว

เรายังได้เข้าใจ และตระหนักถึงบทบาทของหน่วยงาน องค์กร และระเบียบกฎหมายของประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อประเทศของเรา ได้อย่างกระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบการค้าเสรี กฎหมายการค้า ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่ประเทศคู่ค้า ข้อตกลงว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากร และการค้า หรือบทบาทของสำนักงานผู้แทนการค้า

รวมทั้งวิถีคิด วิถีทำงาน กระบวนการในการแสวงหาข้อมูล รับฟังความคิดเห็นสาธารณะ และตัดสินใจแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งของฝ่ายบริหาร และรัฐสภาของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหลายๆ อย่างที่น่าจะศึกษาและนำมาปรับใช้ในสถานการณ์บ้านเรา

ส่วนเรื่องสำคัญที่น่าจะเป็น “หัวใจ” ในการนำเสนอของหนังสือคือ เบื้องหน้าเบื้องหลังในการเจรจาต่อรองนั้น

นอกจากเราจะได้รับทราบขั้นตอน กระบวนการ การกำหนดกลยุทธ์ ในการเจรจาต่อรอง การชิงไหวชิงพริบ ตอบโต้ แก่เกมส์กันโดยอาศัยระเบียบกฎหมาย ช่องทาง ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตรรกะ ทักษะในการนำเสนอ จุดอ่อน จุดแข็งของแต่ละฝ่าย รวมทั้งความรู้สึกในเชิงมโนธรรม คุณธรรม และหลักจิตวิทยาเข้าใช้อย่างครบถ้วนแล้ว

หนังสือเล่มนี้ได้สะท้อนถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ และเครือข่ายที่กว้างขวาง มีประสิทธิภาพ

ทั้งยังมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่ให้ความรู้แก่ผู้อ่านทั้งในด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย เทคนิคการจัดประชุม สัมมนา การเขียนสุนทรพจน์ การตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อ การเผชิญกับความกดดันในโอกาสต่าง ๆ พิธีการและมารยาททางการทูต

รวมทั้งข้อสังเกตในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับจำนวนทีมงานและวิธีทำงานของผู้แทนประเทศมหาอำนาจกับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งแน่นอนจะเป็น

เรื่องปกตินิพนธ์ของวัฒนธรรมการทำงานแบบไทยๆ แต่ก็น่าสนใจที่จะนำมาขบคิดอยู่มากทีเดียว

อย่างไรก็ตาม แม้เนื้อหาของหนังสือโดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการทำงานที่ดูเหมือนจะเคร่งเครียด แต่คุณหมอก็ไม่ลืมที่จะสอดแทรกเรื่องเบาๆ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวชีวิตคนไทยในต่างแดน ข้อควรระวังในการไปต่างประเทศ หรือแม้กระทั่งการรับประทานอาหารในที่นั้งขึ้น 1 ของเครื่องบินโดยสาร ซึ่งสามารถผ่อนคลายอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด อ่านหนังสือเล่มนี้จบ ในฐานะชาวไทยและชาวโลกคนหนึ่ง ก็ต้องขอขอบคุณคุณหมอ หิมงาน และอีกหลายท่าน ที่ได้อุทิศตนต่อสู้เพื่อคนไทยและมนุษยชาติอย่างเต็มกำลังความสามารถ

หนังสือเล่มนี้คงจะให้ความรู้ ประสพการณ์ แง่คิด และอารมณ์แก่ผู้อ่านไม่มากก็น้อย

ที่สำคัญ ผมเพิ่งทราบจากตอนท้ายของหนังสือเล่มนี้ว่า คุณหมอสนใจการเมืองมานาน เพราะได้ความคิดจากการทำงานในเรื่องบุหรีและจากคำคมของรัฐมนตรีสาธารณสุข ประเทศอังกฤษท่านหนึ่งว่า

“การแก้ปัญหาสุขภาพของผู้ป่วย ไม่ใช่ที่ห้องผ่าตัด ไม่ใช่อยู่ที่โรงพยาบาล แต่อยู่ที่วิรูสภา”

ขอเป็นกำลังใจให้ท่านวุฒิสมาชิก ประสบความสำเร็จสมตามความตั้งใจ แต่ถ้ามีเวลารว่างเมื่อไหร่ กรุณาเขียนหนังสือดีๆ ส่งมาให้อ่านอีกนะครับ

คำนิยม

นายดำรง พุฒตาล

ผมรู้จักศาสตราจารย์นายแพทย์ประกิต วาทีสาธกกิจ มาช้านานแล้วว่า นอกจากโดยวิชาชีพ คือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอายุรศาสตร์ระบบทางเดินหายใจ เคยเป็นเลขาธิการสมาคมแพทย์โรคทรวงอกแห่งประเทศไทย และอยู่ในคณะกรรมการทางการแพทย์อีกหลายด้านหลายแห่งแล้ว “อาจารย์หมอประกิต” ของบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย ยังเป็น “เลขาธิการมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่” ซึ่งช่วยเหลือสังคมไทยทั้งด้านเศรษฐกิจและสุขภาพอย่างมหาศาลด้วย

การรณรงค์สร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่ ของศาสตราจารย์ นายแพทย์ประกิต ที่ผมมีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่ยุคแรกๆ ต้องผ่านอุปสรรคนานาประการ ต้องใช้ความอุสาหะวิริยะอย่างมากในการโน้มน้าวรัฐบาลและรัฐมนตรี ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพของสังคมส่วนรวม ไม่รู้จักยุบ ก็สมัย เกี่ยวกับมาตรการที่จะทำให้คนไทยสูบบุหรี่น้อยลง จนกระทั่งประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมให้เห็นจริงๆ เมื่อสามารถผลักดันให้ขึ้นภาษีบุหรี่เป็นผลสำเร็จ ทำให้ในปี 2537 รัฐบาลมีรายได้จากการหักภาษีสรรพสามิต เพิ่มขึ้น จากเดิม 1.5 หมื่นล้านบาท เป็น 2 หมื่นล้านบาท คือสูงกว่าเดิมถึง 5 พันล้านบาท และต่อมาสามารถผลักดันให้ “พ.ร.บ. กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ” ซึ่งกำหนดให้นำ ร้อยละ 2 ของภาษีสุราและยาสูบ มาเป็นกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพหรือ สสส.

ที่สำคัญกว่านั้น คือ การที่ต้องต่อสู้กับบริษัทผู้ผลิตบุหรี่รายใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการรณรงค์ให้คนไทย ลด, ละ, เลิกการสูบบุหรี่ โดยสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกา ให้รัฐบาลของตนช่วย

กตสันธิ์รัฐบาลไทย เปิดตลาดตามกฎหมายการค้ามาตรา 301 แบบเดียวกับที่
ทำสำเร็จมาแล้วในญี่ปุ่น, ไต้หวัน, เกาหลีใต้ ประเด็นสำคัญของกฎหมายการค้า
มาตรานี้ คือ รัฐบาลคู่สัญญาจะออกกฎระเบียบใดๆ ในการควบคุมการส่งออก
ต้องได้รับความเห็นชอบจากอีกฝ่าย คือผู้แทนการค้าสหรัฐก่อน

แต่ด้วยความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงสาธารณสุข,
กระทรวงพาณิชย์ และพันธมิตรจากองค์กรเอกชนทั้งในประเทศและต่าง
ประเทศ รวมทั้งองค์กรเอกชนในสหรัฐอเมริกาเอง โดยมีศาสตราจารย์นาย
แพทย์ประทีป เป็นหัวแรงสำคัญ แผนการของสมาคมผู้ส่งออกนุหรีสหรัฐ
อเมริกา ที่จะนำมาใช้บังคับในไทยจึงต้องประสบความสำเร็จ

การต่อสู้และการดำเนินการทุกรูปแบบ ของศาสตราจารย์นายแพทย์
ประทีป ผมคิดว่าคนทั่วไปคงไม่รู้เท่าใดนักกว่าจะมาถึงวันนี้ได้ ท่านผู้นี้ต้อง
ใช้ ความอดสาหะ วิริยะ แคล้วทน ผมเองก็เพิ่งได้รู้รายละเอียดที่น่าสนใจจาก
หนังสือ "สงครามการค้ายาสูบ" ที่นายแพทย์ประทีปเขียนขึ้น แบบบันทึกไว้เป็น
ประวัติศาสตร์ ทั้งๆ ที่ตัวผมเองก็รณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรีร่วมกับคุณหมอ
ประทีปมาตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นโครงการฯ และได้พัฒนามาเป็นมูลนิธิ
ไม่เคยรู้เลยว่าคุณหมอดังกล่าวต้องต่อสู้ด้วยความลำบาก อดทน และพยายาม และเห็น
ด้วยอย่างยิ่งมากกับชื่อเรื่อง "สงครามการค้ายาสูบ" เพราะชวนให้นึกไปถึงเหตุ
การณ์เมื่อร้อยปีก่อน ที่อังกฤษนำฝิ่นเข้ามาอมเมาชาวจีน จนต่อมากลาย
ไปเป็นการเมืองและสงครามฝิ่นขึ้น แต่คราวนี้กรณีของสมาคมผู้ค้าบุหรี
อเมริกันกับไทย เป็นสงครามสมัยใหม่ เป็นสงครามทางการค้า เปลี่ยนจากฝิ่น
เป็นบุหรี ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ใช้ความพยายามช่วยบริษัทของตนในการ
ขายสินค้า

มองอีกแง่หนึ่ง หากรัฐบาลไทยสนับสนุนการส่งออกของสินค้าไทยอย่าง
จริงจัง และทุกแบบเหมือนรัฐบาลสหรัฐอเมริกานช่วยเหลือคนของเขาอย่าง
ที่ปรากฏให้เห็นในหนังสือเล่มนี้ บางทีสินค้าของไทยในตลาดโลก อาจไปได้ดี
กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ได้

ผมได้ความคิดนี้ขึ้นมาจากกาได้อ่านหนังสือ "สงครามการค้ายาสูบ"
ที่คุณหมอประทีป ได้เขียนและพิมพ์ออกมาเผยแพร่

ผมอยากให้คุณไทยทุกภาคส่วนได้อ่านหนังสือเล่มนี้

คำนิยม

นายพงษ์ศักดิ์ พยัณวิเชียร

นสพ.มติชน

กล่าวได้ว่า การรณรงค์เพื่อต่อต้านการสูบบุหรี่ ซึ่งมีมายาวนานในโลกนี้ มีน้อยประเทศที่ประสบความสำเร็จในระดับที่สากหลยอมรับ หนึ่งในจำนวนน้อยประเทศนั้น ประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศตัวอย่างลำดับต้นที่ประสบความสำเร็จในการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งในการใช้มาตรการทางกฎหมายและสำนึกร่วมของสังคมที่เห็นมหันตภัยของการสูบบุหรี่

สิ่งที่สังคมโลกให้การยอมรับประเทศไทย ว่าเป็นต้นแบบของการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่นั้น ไม่เพียงแต่การทำงานอย่างแข็งขันในประเทศเท่านั้น แต่ชื่นชมว่าไทยเป็นประเทศเล็กที่กล้าหาญสู้ และต่อกรอย่างไม่ยอมเลิกรากับระบบทุนนิยมของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งทรงอิทธิพลเป็นเจ้าของเครือข่ายยาสูบโลก ผลิตอุตสาหกรรมควินพิษทำลายสุขภาพของชาวโลกอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

เกียรติยศที่ประเทศไทย ประเทศเล็กในทุนนิยมโลกได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูงจากนานาประเทศว่า เป็นหัวหอกในการต่อสู้เพื่อสุขภาพของประชากรโลก โดยการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่อย่างแข็งขันนี้ไม่ได้มาได้โดยง่าย แต่ด้วยความยากลำบากเสียสละและอุทิศตนให้กับการทำงานเพื่อสังคมของคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ "กัดไม่ปล่อย" กับการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นเล็กๆ เมื่อยี่สิบปีก่อน ขยายเป็นเครือข่ายกว้างขวางจนครอบคลุมได้ทุกบริบทในสังคมไทย ไปจนถึงการต่อสู้กับยักษ์ใหญ่ธุรกิจอุตสาหกรรมบุหรี่ผู้ทรงอิทธิพลข้ามชาติให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาโลก

หนึ่งในกลุ่มคนที่ดิ้นรนต่อสู้การรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่และ "กัดไม่ยอมปล่อย" คนหนึ่งนั้น คือศาสตราจารย์นายแพทย์ประกิต วาทีสาธกกิจ

คุณหมอประกิต เป็นที่รู้จักกันมายาวนานในฐานะเลขาธิการมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ หัวหน้าการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในประเทศไทย ซึ่งทำงานร่วมกันกับคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ (คยช.) ผลักดันมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่และการโฆษณาบุหรี่ที่ออกตามพรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้เป็นรูปธรรมในการใช้บังคับเป็นการเฉพาะ อาทิ การห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ การห้ามขายบุหรี่แก่เด็ก การกำหนดให้ผู้ผลิตบุหรี่ต้องพิมพ์ค่าเตือนบนซอง การเปิดเผยปริมาณสารพิษและส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ หรือการห้ามขายบุหรี่ด้วยตู้ขายอัตโนมัติ เป็นต้น

ตลอดห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาเกือบ ๒๐ ปี จนถึงปัจจุบันที่ผมรู้จักและทำงานร่วมกันกับ คุณหมอประกิต ได้ประจักษ์ ชัดแจ้งว่า คุณหมอประกิต ผู้เป็นทั้งอาจารย์แพทย์ ผู้บริหาร และแพทย์ปฏิบัติของโรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล แม้จะมึนงานส้นพันมือแล้ว คุณหมอก็ยังใช้เวลาที่มีอย่างกระเบียดกระเสียสละนั้น อุทิศตนเป็นผู้ที่อยู่ทุกเบื้องของการต่อสู้รณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ ทั้งเบื้องหน้า เป็นทั้งเงา อยู่เบื้องหลัง คอยให้กำลังใจ ผลักดัน เพื่อนร่วมงาน ไปจนถึงสวมหมวกไตออกมาสู้ ซดหมัดต่อหมัดกลางเวที ด้วยตัวเองทั้งในเวทีไทยและเวทีโลก

ผลงาน “สงครามการค้ายาสูบ บันทึกรวบรวมเป็นประวัติศาสตร์” ซึ่งอยู่ในมือของท่านนี้เป็นหนังสือเล่มที่ ๒ ที่ คุณหมอประกิต รวบรวมบันทึกประวัติศาสตร์การค้าสูบนได้เเจรจากกฎหมายการค้า มาตรา ๓๐๑ ของสหรัฐอเมริกา ที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติในสหรัฐอเมริกา อาศัยกฎหมายนี้มาบีบบังคับให้ประเทศไทยเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี หนังสือบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่นี้ คุณหมอประกิตได้รวบรวมเล่มที่ ๑ ไว้ก่อนหน้านี้ บันทึกเล่มที่ ๒ นี้ ได้ช่วยสานต่อเรื่องราวการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ของประเทศไทยภายใต้การนำของคณะบุคคล เช่น คุณหมอประกิต ผู้อยู่เบื้องหน้าเบื้องหลังการทำงาน ที่มีอยู่อีกเป็นจำนวนมากนั้นให้เป็นเรื่องราวสมบูรณ์ เป็นเกียรติยศควรแก่การคารวะและขอบคุณจากสังคมไทยที่นับวันจะหันเหจากควันบุหรี่เริ่มลดลงตามลำดับ

สิ่งที่ผมได้จาก หนังสือ “สงครามการค้ายาสูบ บันทึกรวบรวมเป็นประวัติศาสตร์

ศาสตร์ - เล่มที่ ๒ ของคุณหมอประกิตเล่มนี้ ประการหนึ่ง ไม่เพียงแต่ได้รับรู้เรื่องราวต่อสู้เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในประเทศไทย ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การณรงค์เท่านั้น แต่เป็นการต่อสู้ทั้งในรูปแบบและนอกรูปแบบกับอภิมหาอำนาจทุนนิยม ซึ่งมีทั้งทุน ทั้งอำนาจ ทั้งบทบาทในทางการเมืองระหว่างประเทศ อันเหลือ ซึ่งถ้าไม่มีความตั้งใจเด็ดเดี่ยว ไม่มีจิตใจสาธารณะบริสุทธิ์ที่ต้องการทำงานเพื่อสังคมแล้ว ยากยิ่งนักที่จะฟันฝ่าหักด่านพังก้าแพงชนอำนาจทุนนิยมอันเห็นแก่ตัวนี้ไปได้

ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้ คุณหมอประกิตและคณะมีอย่างครบถ้วน นอกจากจิตใจสาธารณะเด็ดเดี่ยวแล้วสิ่งดกจ่ายการทำงาน ที่ประสบความสำเร็จในการรณรงค์ของคณะทำงานของคุณหมอประกิตที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ก็คือ การให้ความสำคัญของการทำงานเป็นทีม การเห็นความสำคัญของผู้ร่วมงานคนอื่น ให้เกียรติและชื่นชมการทำงานของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ และผู้ร่วมอุดมการณ์คนอื่นไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นคนสำคัญหรือไม่สำคัญก็ตาม

สิ่งที่คุณหมอประกิตทำและแสดงออกตลอดการทำงาน จากวัตรปฏิบัติที่เห็นและพบได้จากบันทึกในหนังสือเล่มนี้ก็คือ การทำงานที่ไม่เป็นพระเอก ม้าขาวเพียงคนเดียว ในทางตรงกันข้ามคุณหมอประกิตเป็นสุภาพบุรุษและเป็นผู้ที่มีมุทิตาจิตต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ยกย่องและให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงานทุกระดับ และพยายามที่จะปฏิเสธชื่อเสียงเกียรติยศที่ได้เป็นส่วนตน แต่มอบกลับให้บุคคลอื่น แม้ในรางวัลที่ได้รับเป็นการเฉพาะตัว คุณหมอก็มีน้ำใจที่จะประกาศต่อผู้ให้รางวัลว่า รางวัลที่ได้รับเป็นรางวัลของประเทศไทยของคนไทยทุกคนที่ได้ร่วมมือร่วมใจกันรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ คุณหมอมือเป็นเพียงผู้มารับรางวัลแทนเท่านั้น แต่ตรงกันข้ามในเรื่องที่ต้องเอาตัวเข้าแลก เป็นเรื่องที่ต้องแบกกับความรับผิดชอบและต่อสู้แล้ว คุณหมอประกิตจะอาสาแ่่นอกเป็นกองหน้าบุกเผชิญกับคนอื่นเสมอ

ลักษณะเช่นนี้ของ คุณหมอประกิต และผู้ที่อยู่เบื้องหลังการทำงานรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ และมูลนิธิฯ ที่คุณหมอมือเป็นเลขาธิการ จึงมีผู้เข้ามาร่วมทำงานมากในทุกกลไก ขยายงานการรณรงค์ไปรอบด้าน ทั้งทางลึกและทางกว้าง มีพันธมิตรกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะบุคคลิก

อ่อนน้อมถ่อมตน และอุดมการณ์ ที่มุ่งมั่นของคุดเหมยและคณะทำงาน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คุดเหมยประทีป ในนามการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ของประเทศไทย มีมิตรอุปการะร่วมต่อสู้ "สงครามการค้ายาสูบ" ทุกระดับ จนได้รับชัยชนะเป็นที่ชื่นชม

สิ่งสำคัญที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ อีกประการหนึ่งก็คือ การได้รับรู้เล่ห์เพทุบายในการเจรจาในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับการเจรจาการค้าและผลประโยชน์ ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็พยายามที่จะปกป้องและถ่วงดุลผลประโยชน์เข้าสู่ฝ่ายตน โดยไม่คำนึงถึงทำนองคลองธรรม ยิ่งเป็นประเทศกัมพูชาอันาจ ซึ่งระบบผูกขาดทุนนิยมข้ามชาติเป็นตัวขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลังได้เจรจาด้วยแล้ว ยิ่งพบว่าต้องการการผนึกกำลังร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาคเอกชน และภาคราชการ หัวหน้าคณะผู้นำในการเจรจา จะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจงาม มีเป้าหมายบริสุทธิ์ในการเจรจา แสดงให้ประจักษ์จนทุกฝ่ายรับเป็นกิจธุระให้ด้วยความเต็มใจ จะต้องไม่เป็นการทำงานแบบเป็นพระเอก ข้ามมาคนเดียว รู้คนเดียว เก่งคนเดียว แต่ต้องเป็นผู้ที่มีจิตทำงานเป็นทีม มีใจงามที่ซื่อสัตย์ให้มีมิตรที่เท่าเทียมร่วมรบร่วมต่อสู้ ต้องมีข้อมูลที่โปร่งใส ครบถ้วนรอบด้าน มีการเตรียมตัวอย่างละเอียดรอบคอบ แม้มีพันธมิตรเข้าร่วมช่วยผลักดัน ก็ต้องมียุทธวิธี ระวังตัวระวัง มีการประชุมประเมินตรวจสอบผลการเจรจาทุกระยะทุกขั้นตอน ไม่ผลิผลามรีบผลการเจรจาเพื่อเอาเด่นเอาดังชั่วคราวชั่วคราว

นอกเหนือ จากรู้ความเป็นมาและเป็นไปในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และการต่อสู้สงครามการค้ายาสูบของประเทศไทยแล้ว คุณูปการประการสำคัญที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ อีกประการหนึ่งก็คือ วิธีการเจรจาในทางการค้าบนเวทีระหว่างประเทศระดับโลกนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องธรรมดาที่ทำกันอย่างมักง่ายและรวบรัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจรจาใดที่มีผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นเดิมพัน อย่างเช่นการเปิดเขตเสรีการค้า(FTA)กับประเทศต่างๆ ที่รัฐบาลชุดที่แล้วได้กระทำไปแล้วและกำลังจะดำเนินการต่อไปนั้น ยิ่งจะต้องเปิดเผยโปร่งใส ต่อประชาชนเจ้าของประเทศ ไม่ใช่ขุ่นขี้บ่นทำไปแบบปิดๆ บังๆ แต่ประชาชนจะต้องแน่ใจว่าการไปเจรจานั้น มีข้อมูลที่รู้เขารู้เราศึกษามาครบถ้วนรอบด้าน ประชาชนต้องมั่นใจว่าคณะกรรมการที่ไป

เจรจาได้มีการประมวลและประสานศักยภาพของผู้คนจากทุกฝ่ายทุกภาค ส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการเจรจา และเป็นผู้ที่มีความสามารถและสมรรถภาพเพียงพอที่จะต่อกรกับเล่ห์เพทุบายระดับที่รอบล้อมไปด้วยผลประโยชน์ได้ และที่สำคัญที่สุดคือจะต้องมีจิตใจที่บริสุทธิ์ หวังผลประโยชน์ของประชาชนประเทศชาติเป็นธงชัยนำหรือมกรบถ้วน ไม่มีเบื้องหลัง ใบสั่ง แอบแฝงอย่างอื่น

หนังสือ บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ "สงครามการค้ายาสูบ" ของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประกิจ วาทิสาธกิจ เล่มนี้ จึงมีความสำคัญ ในที่นี้ที่ประชาชนคนไทยเจ้าของประเทศจะต้องถูกคิดและหันมาสนใจตรวจสอบนโยบายการเจรจาคู่ค้าเสรีกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลงานตกค้างมาจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ว่าควรจะเป็นอย่างไร สมควรจะมีการดำเนินการต่อไปหรือไม่ หากถ้าจะมีการดำเนินการต่อไป สมควรจะต้องแสดงความรอบคอบในการพิจารณาถึงผลดีผลเสีย เปิดเผยมาย่างโปร่งใสต่อประชาชนคนไทยอย่างไร และจะสามารถแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความมั่นใจและเชื่อใจได้อย่างไร ว่าเป้าหมายการเจรจา ตลอดจนสมรรถภาพและและความสามารถบนโต๊ะเจรจา ของคณะกรรมการจะไม่ทำให้ต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และประโยชน์จากการเจรจาดกกลงนั้นจะต้องเกิดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ใช่ก่อประโยชน์เฉพาะคนบางกลุ่มบางระดับในสังคมเท่านั้น

บุญประการหลายสิ่งหลายประการที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นผลจากการทำงานหนัก และอุทิศตนเป็นบุคคลสาธารณะของศาสตราจารย์นายแพทย์ ประกิจ วาทิสาธกิจ ที่ได้ดำเนินมาโดยตลอดไม่หยุดหย่อน ต่อสู้เพื่อให้อัตราการสูบบุหรี่ทำลายสุขภาพของประชาชนคนไทยลดลง

แม้จะเป็นสงครามที่ไม่มีวันจบ แต่คู่แค้นประกิจและคณะแรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ก็ได้แสดงความสามารถยึดพื้นที่เอาชนะสงครามบุญนี้ได้ ดังจะเห็นได้จากสถิติผู้สูบบุหรี่ในประเทศไทยลดลงตามลำดับ ในขณะที่มาตรการควบคุมและป้องกันก็มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ต้องขอขอบคุณและแสดงความคารวะ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประกิจ วาทิสาธกิจ แทนประชาชนคนไทย มา ณ ที่นี้

คำนิยม

นายสันติ วีริยะรังสฤษฎ์

“ได้ฝุ่น” คอลัมนิสต์ นสพ.ไทยรัฐ

การรณรงค์ต่อสู้เพื่อให้สังคมไทยไร้ควันบุหรี่ที่ผ่านมาร่วม ๒๐ ปีนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเลย ถ้าหากแกนนำในการต่อสู้อย่าง ศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ เลขาธิการมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ จะไม่มีอุดมการณ์และศรัทธาที่แรงกล้าพอ โดยหวังให้คนไทยทุกสปีชีส์คนหลุดพ้นจากพิษภัยของบุหรี่ ไม่ว่าจะเป็นโดยตั้งใจคือสูบบุหรี่ หรือไม่ตั้งใจจากควันบุหรี่มือสองจากคนสูบบุหรี่ข้าง

ยิ่งการต่อสู้กับบริษัทบุหรี่ยักษ์ใหญ่ข้ามชาติ ยิ่งไม่ง่าย เพราะเต็มไปด้วยอำนาจและผลประโยชน์มหาศาล แม้แต่รัฐบาลไทยในอดีต ก็ต้องพ่ายแพ้ต่อแรงกดดันของบริษัทบุหรี่ยักษ์ข้ามชาติมาแล้ว โดยรัฐบาลสหรัฐได้ใช้มาตรการทางการค้าบีบจนประเทศไทยต้องยอมเปิดตลาดบุหรี่ให้กับบุหรี่ปั๊พอเมริกัน

คุณหมอประกิตก็ไม่ยอมแพ้ ยังคงเดินหน้าต่อสู้และรณรงค์ต่อไปอย่างแน่วแน่ ท่ามกลางชาวทนายและอุปสรรค

ผลักดันจนได้ “กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่” ออกมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการบังคับใช้อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้สุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ได้รับการคุ้มครองมากขึ้น พื้นที่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะถูกจำกัดให้ลดน้อยลง คุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมดีขึ้น

ผมรู้จักกับศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ มาร่วมยี่สิบปีแล้ว จากการแนะนำของศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ สมัยที่ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร บัณฑิตแพทย์

ตอนนั้นคุณหมอทั้งสองเชิญผมไปคุยว่า พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ตรวจทานรายละเอียดเป็นครั้งสุดท้ายว่าครอบคลุมรายละเอียดครบ

ถ้วนหรือไม่ มีอะไรเพิ่มเติมหรือไม่ ก่อนที่จะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภา และเป็นกฎหมายฉบับสุดท้ายที่ผ่านรัฐสภาในยุคนั้นก่อนยุบสภา

สำหรับผมเองนั้น จำไม่ได้ว่าเริ่มรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่มาตั้งแต่เมื่อไร จนกระทั่งได้อ่านหนังสือ “ผู้เพื่อไทยไว้ควนบุหรื” มาถึงหนังสือเล่มที่สองที่ชื่อ “สงครามการค้ายาสูบ” ในมือท่านเล่มนี้ ไม่เพียงเป็นบันทึกการต่อสู้ของท.นพ.ประทีป และเพื่อนร่วมอุดมการณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นบันทึกประวัติศาสตร์การต่อสู้ของคนไทยทั้งประเทศเลยทีเดียว

คนรุ่นหลังอ่านแล้วจะได้รู้ว่า การสร้างสังคมที่ปลอดจากควนบุหรื เพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรืนั้น ไม่ใช่สิ่งที่ได้มาโดยง่าย แต่ได้ผ่านการต่อสู้มาอย่างโชกโชนและยาวนานเพียงใด

ผมตั้งใจที่คุนหมอบประทีปได้เขียนบันทึกเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียด โดยเฉพาะการชี้ให้เห็นถึงเส้นการค้าข้ามชาติของประเทศมหาอำนาจสหรัฐ บริษัทบุหรืข้ามชาติ ตลอดจนเงื่อนไขการเจรจาต่อรองต่าง ๆ

ผมคิดว่าเรื่องเหล่านี้ เป็นบทเรียนสำคัญที่คนรุ่นปัจจุบันควรจะนำมาศึกษาให้ลึกซึ้ง เพราะยังเป็นเรื่องที่ทันสมัย

ประเทศไทยวันนี้กำลังถูกสหรัฐคุกคามทางการค้ารอบใหม่ ในรูปแบบเดียวกัน เพื่อกดดันให้ประเทศไทยเปิดประตูการค้าเสรีกับสหรัฐ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่า ไทยเปิดเสรีการค้ากับสหรัฐเมื่อไร ไทยก็เป็นฝ่ายเสียเปรียบเมื่อนั้น ซึ่งไม่ต่างไปจากการใช้มาตรการทางการค้าบีบให้ประเทศไทยเปิดตลาดบุหรืให้กับบริษัทบุหรืสหรัฐเมื่อ ๒๐ ปีก่อนเลย

A Tribute to the author

Gregory N. Connolly, D.M.D., M.P.H.

I first met Prof.Dr.Prakit Vathesatogkit in 1989 at the first meeting of the Asian Pacific Association for Tobacco Control (APACT) in Taipei. APACT was created by Dr.David Yen of Taiwan in response to the transnational tobacco invading the closed cigarette market of South East Asia. This was done with the assistance of the U.S. government. The U.S. Trade Office had successfully forced open the cigarette market of Japan, Korea and Taiwan through the use of trade-threat and Thailand was the next target of the global tobacco industry. Over the next few years, I worked closely with Dr.Prakit on planning joint Thai and U.S. public health strategies to deny companies like Philip Morris the opportunity to market their deadly product to non-smoking Thai women and children, more importantly, to reduce overall tobacco use in a country where half the men smoked and many died needlessly. Dr.Prakit was not only a physician concerned about the health of his patients and nation, but a master strategist who could mobilize people from medical students to politicians to fight one of the world's most powerful interests, the tobacco industry. Not only did Dr.Prakit affect policy change in Thailand but more importantly in the U.S. and globally. He came to America to plead for the health of Thailand and appeared on television documentaries seen by millions of Americans telling them of the

burden of smoking in Thailand and the threat of U.S. tobacco companies. In 1989, he traveled to Washington to testify at a hearing of the United States Trade Representatives with the then Surgeon General, C. Everett Koop. Later that year, he returned to America to testify before Senator Kennedy's Senate Committee on the health implications of U.S. tobacco trade policy. He returned again to Washington to testify before a U.S. House of Representatives Committee on the same topic. It took endurance and courage to come to America so many times and tell the nation that the government's tobacco policy was wrong and bad for the world's children. Through his persistence, the U.S. media widely reported on the U.S. trade threats against Thailand resulting in the Bush Administration dropping its unilateral trade treaty. However, Dr.Prakit's victory was short lived as the U.S. government adopted a new strategy to dump American cigarettes on Asia with a formal complaint to the Geneva based General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). Suddenly, Dr.Prakit's stage became the world and the outcome of the GATT would not only have implications for Thai children but half a billion children throughout the developing world who were expected to die prematurely from smoking in their lifetime.

Dr.Prakit served with the Thai - GATT negotiating team and skillfully moved the arguments away from trade and economics to the health of the Thai people. He maneuvered to have me testify as an expert witness on behalf of the World Health Organization at GATT and I was pleased to do so. Through Dr.Prakit's commitment and hard work, the GATT ruled the Thai market must be opened to U.S. cigarette companies but if the nation wished to limit competition by adopting proven public health measures to curb smoking, they could

do so. His work led to a ruling that aligned the short term economic interests of the Thai Tobacco Monopoly with the long term public health goal of reducing Thai smoking. This was the first meaningful decision on tobacco by an international United Nations Agency that set the stage for WHO to launch the Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) years later. Armed with the GATT ruling, Dr.Prakit returned to Thailand to successfully advocate for higher cigarette taxes, advertising bans, clean air, disclosure of ingredients and the formation of Thai Health Foundation. Through its leadership, Thailand became the world leader in tobacco control and a role model for all developing nations. Many of these measures were modeled after what was done in America, particularly Massachusetts and the Bangkok link with Boston made smoking history in Thailand and globally.

Dr.Prakit stands out not only as a public health leader in Thailand but a leader in America and the world. He turned a horrible situation placed on his nation by one the world's most powerful nation into a victory for the public health of Thailand and developing nations throughout the world.

Gregory N. Connolly, D.M.D., M.P.H.

Professor

Professor of the Practice of Public Health

Harvard School of Public Health

Division of Public Health Practice

Department of Society, Human Development and Health

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณยิ่งสำหรับ

บังอร ฤทธิภักดี ผู้จุดประกาย ร่วมวางแผน เป็นทั้งมือขวาและโค้ชใน
การต่อสู้

ดร.เกรก คอนเนลลี เพื่อนคู่คิดและวางแผนการต่อสู้ที่สหรัฐอเมริกา

ดร.เดวิด เยน ผู้ที่ทุ่มเทช่วยไทยอยู่ที่ไต้หวัน

ศาสตราจารย์นายแพทย์อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้ที่ประสานงานกับ
ฝ่ายการเมืองของไทย

นายชวน หลีกภัย ผู้สนับสนุนการเจรจาและประสานงานในส่วนของ
กระทรวงสาธารณสุขและคณะรัฐมนตรี

นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ที่ให้การยอมรับและสนับสนุนในบทบาท
ของผม

นายการุณ กิตติสถาพร หัวหน้าทีมเจรจา ฝ่ายไทยที่ทำหน้าที่ได้
อย่างไม่มีที่ติ

กัลยาณมิตร ท่านอื่นๆ ที่ได้รับการเอ่ยนาม และผู้ที่ช่วยเหลืออยู่
เบื้องหลังที่ไม่สามารถนำมาเอ่ยนามได้หมดในหนังสือเล่มนี้
แสงเดือน สุวรรณวัฑ์ และแก้ว วิฑูรย์เขียร ที่เหน็ดเหนื่อยในการ
เตรียมต้นฉบับ

และสุดท้ายอุทิศเป็นพิเศษสำหรับแม่ ภรรยา(อาจารย์กรองจิต) และ
ลูกๆ ที่เสียสละและสนับสนุนอยู่เบื้องหลังตลอดเวลาของการทำหน้าที่ของผู้
เขียนในการทำสงครามครั้งนี้

ความนำ

หนังสือเล่มนี้เป็นบันทึกเล่มที่ ๒ ที่ผู้เขียนรวบรวมเหตุการณ์การทำงานรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ สืบต่อบันทึกเล่มที่ ๑ “สู้เพื่อไทยไว้ควีนบุตรี บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์” พฤษภาคม ๒๕๔๙

โดยหนังสือเล่มที่ ๑ นั้น ผู้เขียนลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่เริ่มทำงานรณรงค์ไม่สูบบุหรี่เมื่อเข้ารับราชการเป็นอาจารย์ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ต่อเนื่องมาจนถึงการเข้าร่วมเป็นกรรมการและเลขานุการโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่มูลนิธิหมอชาวบ้าน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ การผลักดันให้มีการห้ามโฆษณาบุหรี่ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ การเข้าร่วมในคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๒ และเข้าร่วมการร่างกฎหมายควบคุมยาสูบ และการผลักดันให้มีหน่วยงานควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้นในกระทรวงสาธารณสุข

แต่ยังไม่ทันที่การร่างกฎหมายและแผนการจัดตั้งหน่วยงานจะประสบความสำเร็จ ก็เกิดกรณีขัดแย้ง จากการที่บริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติที่มีฐานอยู่ในสหรัฐอเมริกาขอให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา อาศัยอำนาจกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เปิดการเจรจากับรัฐบาลไทย เพื่อให้ไทยเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศอย่างเสรี โดยที่ก่อนหน้านี้บริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติได้พยายามเจรจากับกระทรวงการคลังเพื่อเปิดตลาด แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนหนึ่งมาจากการตกลงเงื่อนไขการเปิดตลาดกับโรงงานยาสูบไม่ได้ และอีกส่วนหนึ่งมาจากการคัดค้านของฝ่ายต่างๆ ที่รณรงค์ไม่สูบบุหรี่ของสังคมไทย

ผู้เขียนได้รับการแต่งตั้งให้เข้าร่วมทีมเจรจาของฝ่ายไทยตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดการเจรจาที่รวมระยะเวลานานเกือบสองปี เริ่มจากการเจรจาภูมิภาค

ภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ซึ่งทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อตกลงในการแก้ปัญหาการที่จะให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ โดยฝ่ายบริษัทบุหรี่ยามชาติต้องการเงื่อนไขการเปิดตลาดบุหรี่ ซึ่งรวมถึงการยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ของไทย และไม่ให้มีการกับภาษีศุลกากรสำหรับบุหรี่ต่างประเทศที่จะนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ในขณะที่กระทรวงสาธารณสุขยืนยันจุดยืนที่จะไม่ให้มีการเปิดตลาดบุหรี่ ด้วยตระหนักว่าการเปิดให้มีการแข่งขันกันค้าบุหรี่ยังเร็ว จะส่งผลให้คนไทยเสพติดบุหรี่เพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้คนไทยเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น เป็นการแก้การสาธารณสุขของไทย

จนสุดท้ายรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลไทยต่างเห็นพ้องกันในการส่งเรื่องความขัดแย้งในการเปิดตลาดบุหรี่ให้ที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีการค้าและศุลกากรหรือแกตต์ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นดับเบิลยูทีโอหรือองค์การการค้าโลก เป็นผู้พิจารณา จนมีการพิพากษาออกมาในที่สุด ไทยต้องเปิดตลาดบุหรี่ แต่สามารถคงมาตรการควบคุมยาสูบ รวมทั้งการห้ามโฆษณาบุหรี่ไว้ได้ ควบคู่กับที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าไทยและสินค้านำเข้า

จุดที่น่าสนใจคือบทบาทและสถานะของผู้เขียนที่ดำรงอยู่ในช่วงที่การเจรจาความขัดแย้งกำลังดำเนินการอยู่ ตั้งแต่การที่ผู้เขียนเป็นนักวิชาการสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล แต่เข้าเป็นหนึ่งในตัวแทนอย่างเป็นทางการของกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่การเป็นนักเคลื่อนไหวที่เรียกว่า เอ็นจีโอนอกเวทีเจรจา สร้างกระแสคัดค้านการเปิดตลาดบุหรี่ในประชาสังคมไทย เชื่อมโยงกับองค์กรพรรคการเมืองไม่สนับสนุนหรือนานาชาติ เปิดประเด็นความขัดแย้งในรัฐสภาสหรัฐอเมริกาในคณะกรรมการทั้งของวุฒิสภาและสภาองเกรสส์ ไปจนถึงองค์การอนามัยโลก

บทบาทของทีมนักเจรจาของไทยทั้งในและนอกเวทีเจรจาในทางหนึ่งนำมาซึ่งการที่รัฐบาลไทยสามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาบนโต๊ะเจรจา ในอีกทางหนึ่งสามารถผลักดันมาตรการควบคุมยาสูบของประเทศไทยให้ก้าวกระโดดล้ำหน้าไปหลายทศวรรษ จนอาจกล่าวได้ว่าหากไม่มีการเผชิญหน้ากับให้เปิดตลาดบุหรี่ และสังคมไทยฉกฉวยจังหวะในการ “แปลงวิกฤตเป็นโอกาส” ได้ค่อนข้างดีแล้ว การควบคุมยาสูบของไทย คงจะไม่สามารถมาถึงจุดที่เราเป็นอยู่ในขณะนี้

ผู้เขียนได้บันทึกถึงแนวคิดของแต่ละตัวละครที่มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดหนทางในการเจรจาที่ยาวนาน กลยุทธ์ที่ทีมไทยใช้ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังอย่างละเอียดพร้อมทั้งได้วิเคราะห์อ่านเกมคู่ต่อสู้ รวมทั้งการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ จนผลการเจรจาออกมาเป็นที่น่าพอใจ

การเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ไทย น่าจะเป็นกรณีศึกษาสำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการเจรจาโดยตรง ซึ่งมีอยู่มากมายในกระแสการเจรจาเพื่อเปิดการค้าเสรีหรือเอฟทีเอที่ไทยมีอยู่กับหลายๆ ประเทศในขณะนี้ รวมทั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต

ในความเห็นของผู้เขียน ผู้แทนไทยที่จะเข้าเจรจาเอฟทีเอ ต้องมีความรู้จริง มีความมุ่งมั่นยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พยายามต่อสู้ให้ดีที่สุด อย่ามั่งง่าย อย่าขัดแย้งกันเอง ไม่ต้องกลัวประเทศคู่เจรจาดูหน้าอินทรีหน้าพรหมทั้งสิ้น ถ้าสู้ไม่ได้เจรจาไม่ไหว ให้สร้างกระแสประชาสังคมสนับสนุน

ถ้าผู้แทนไทยที่เข้าร่วมเจรจาเอฟทีเอ ทุกคนยึดหลักและปฏิบัติตามที่กล่าวแล้ว ผู้เขียนเชื่อมั่นว่า เราจะประสบผลสำเร็จในการรักษาผลประโยชน์ของชาติในทุกๆ กรณีที่ไทยเราจะมีการเจรจากับนานาชาติ

สงครามการค้ายาสูบ

บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ๒

บุหรือนอกเจาะตลาดไทย

เหตุการณ์ที่สำคัญมากที่สุดเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์การควบคุมยาสูบของประเทศไทย คือ กรณีที่บริษัทบุหรี่ปั๊มชาติที่มีฐานอยู่ในสหรัฐอเมริกาอาศัยกฎหมายการค้าสหรัฐอเมริกาบีบบังคับให้ประเทศไทยเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ย่างเสรีกลางปี พ.ศ. ๒๕๓๒

ก่อนหน้านี้ตั้งแต่โรงงานยาสูบไทยเข้าดำเนินกิจการยาสูบต่อจากบริษัทบริติชอเมริกันโทแบคโค หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ก็ผูกขาดการดำเนินกิจการธุรกิจยาสูบของไทย โดยห้ามนำเข้าบุหรี่ปั๊มต่างประเทศ โรงงานยาสูบแทบจะไม่มีกำไรโฆษณาบุหรี่ปั๊มและส่งเสริมการขายบุหรี่ปั๊ม ทั้งๆ ที่ประเทศไทยยังไม่มีการห้ามโฆษณา รสชาติของบุหรี่ปั๊มก็ดูไม่ชวนสูบสำหรับผู้หญิง และไม่มีการผลิตบุหรี่ปั๊มสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ อัตราการสูบบุหรี่ของชายไทยสูงมาก ในขณะที่อัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงไทยต่ำมาก

การขายบุหรี่ปั๊มต่างประเทศ
ผิดกฎหมาย แต่มีการโฆษณาตาม
บิลบอร์ดข้างทางพลวงสายต่าง ๆ
ของไทย (ก่อน พ.ศ.๒๕๓๐)

แต่แม้การนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ต่างประเทศยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เราก็จะเห็นบุหรี่ต่างประเทศตั้งขายอยู่ทั่วไป และมีคนสูบอยู่ไม่น้อย ที่น่าสนใจคือ มีการโฆษณาบุหรี่ต่างประเทศในสื่อต่างๆ เต็มไปหมด เมื่อเรารู้ข่าวว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติกำลังเตรียมการที่จะให้มีการเปิดตลาดบุหรี่ไทย ในเดือนมีนาคม ๒๕๓๐ โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ก็ได้เป็นหัวหอกในการร่างจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขอให้พิจารณาข้อเสนอการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศอย่างรอบคอบ ใจความสำคัญในจดหมายตอนหนึ่ง ระบุว่า

“การจะให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศอย่างถูกกฎหมายนั้น จะทำให้เกิดภาวะการแข่งขัน ซึ่งบริษัทผู้ผลิตจะใช้กลวิธีต่างๆ ทางกาโฆษณาชักจูงให้ประชาชนหันมาสูบบุหรี่ของตน เป็นการเร่งเร้าและส่งเสริมให้ประชาชนสูบบุหรี่มากขึ้น” จดหมายนี้ลงนามโดยองค์กรต่างๆ รวมทั้งชมรมแพทย์ชนบทและเลขาธิการแพทยสภา

ในหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๒๙ แห่ส่งข่าวจากกระทรวงการต่างประเทศ ระบุว่า

“สหรัษฎายามเต็มที่ในการผลักดันให้ไทยยินยอมร่วมลงทุนตั้งโรงงานผลิตบุหรี่ในไทย โดยส่งคณะผู้แทนมาเจรจาแล้วหลายครั้งตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ เป็นต้นมา” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายสุธี สิงห์เสน่ห์ ส่งเรื่องให้นายพนัส สิมะเสถียร ปลัดกระทรวงการคลังพิจารณา แต่โรงงานยาสูบไม่เห็นด้วย

ตลอดปี พ.ศ. ๒๕๓๑ มีข่าวปรากฏในหนังสือพิมพ์เป็นระยะๆ ถึงการบุกตลาดเอเชียของบุหรี่ต่างประเทศ ดังเช่น

- มีนาคม ๒๕๓๑ - การตลาด - โฆษณา “มวนในตะวันตก - เมาในเอเชีย - ก้าวไรโดยตะวันตก”
- เมษายน ๒๕๓๑ - สยามรัฐ “สหรัฐส่งออกบุหรี่เพิ่มขึ้น” ไปยังประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และได้หวัน หลังจากสหรัฐฯ สามารถหันผ่านอุปสรรคที่กีดกันของการตลาดทั้งสามประเทศนี้

- ประชาชาติ "สหรัฐฯ รุกหนักเปิดตลาดบุหรีในเอเชีย"

เจ้าหน้าที่องค์การอนามัยโลก ให้ความเห็นว่า การที่รัฐบาลสหรัฐเอาตัวไปเกี่ยวข้องกับชายฉกรรจ์กับวิญญูบุหรีข้ามชาติ นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ มองจากแง่มุมด้านสุขภาพ นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ หากนโยบายนี้ประสบผลสำเร็จ ก็หมายความว่า การเสียชีวิตอย่างไม่จำเป็นจำนวนนับล้านคนจะเกิดขึ้นในอนาคต

พฤษภาคม ๒๕๒๑ - สยามรัฐ "ขาดคุมะกันทะลงก่าแพงเกาหลี"

เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๒๒ มีข่าวระแคะระคายว่า กระทรวงการคลัง เตรียมที่จะเปิดให้มีการนำเข้าบุหรีต่างประเทศ และต่อมาก็มีข่าวปรากฏในหนังสือพิมพ์ว่า กรมสรรพสามิตกำลังเตรียมการที่จะรับการเปิดตลาดบุหรีนอก

รัฐมนตรีกระทรวงการคลังคุณประมวล สภาวสุ ก็ออกมาให้สัมภาษณ์ว่า คงต้องเปิดตลาดเพราะทนแรงกดดันของสหรัฐอเมริกาต่อไปไม่ไหว โครงการพระราชดำริเพื่อการไม่สูบบุหรีจึงได้มีการคุยกัน คุณบังอร อุทธิภักดี จัดแจงร่างจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี แสดงการไม่เห็นด้วยกับการที่จะเปิดตลาดให้แก่นุหรีนอก

นายกรัฐมนตรีตอนนั้นคือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ผมได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ไปยื่นหนังสือถึงนายกฯ ชาติชาย ที่ทำเนียบรัฐบาล คุณบังอร ประสานงานให้นักข่าวไปทำข่าวด้วย ท่านนายกฯ ไม่ได้ลงมารับหนังสือเอง แต่ให้ฝ่ายเลขานุการ เป็นผู้รับและถ่ายรูปไว้ เมื่อยื่นหนังสือแล้วผมก็ลงมาให้สัมภาษณ์ นักข่าวว่า โครงการพระราชดำริเพื่อการไม่สูบบุหรีไม่เห็นด้วยกับการเปิดให้มีการนำเข้าบุหรีนอก นับเป็นครั้งแรกที่ผมไปยื่นหนังสือที่ทำเนียบฯ ตึกไทยคู่ฟ้า ในความเป็นจริงเป็นครั้งแรกที่ผมเข้าไปในรั้วทำเนียบรัฐบาล เป็นประสบการณ์ที่แปลกมากสำหรับผม แต่ภายหลังจากที่มีการยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี คัดค้านการนำเข้าบุหรีต่างประเทศแล้ว เราก็ไม่ได้มีการดำเนินการอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้

นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ เลขาธิการคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ ได้ประสานงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายชวน หลีกภัย เรียกประชุมคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ

ผมเข้าร่วมประชุมในฐานะกรรมการ ที่ประชุมมีมติไม่เห็นด้วยกับการที่กระทรวงการคลังจะเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่นอก นายแพทย์หทัย ได้เตรียมเอกสาร "การให้บุหรี่ต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายโดยถูกกฎหมายในประเทศไทย วิเคราะห์ถึงผลดีผลเสียในการเปิดตลาด" แจกที่ประชุม

มติของคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติได้รับการเผยแพร่ในสื่อมวลชน และรัฐมนตรีชวน ได้เสนอให้มีการพิจารณาเรื่องดังกล่าวในที่ประชุม ครม. และ ครม. มีมติเห็นชอบที่จะไม่เปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ

ข่าวการที่กระทรวงการคลังจะเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่จึงเงียบไป จนเราคิดว่าเรื่องคงจะเงียบไปแล้ว ตามประสานการณ์อันน่าพิศวงที่เรารู้จักการเมืองและอิทธิฤทธิ์ของบริษัทบุหรี่นอก

ในขณะเดียวกันนายแพทย์หทัย ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ (คพยช.) ก็ได้เริ่มทยอยที่จะดำเนินการตามมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่ต่างๆ ตามที่ ครม. สมัยนายกเปรม ติณสูลานนท์ เห็นชอบไว้ ได้เริ่มจากการเสนอให้ประธาน คพยช. คือ ท่านรัฐมนตรีชวน หลีกภัย แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกฎหมายขึ้นเพื่อร่างกฎหมายควบคุมการผลิตและจำหน่ายบุหรี่ เพราะขณะนั้นแม้จะมีกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ที่ออกตามอำนาจ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พุทธศักราช ๒๕๒๒ แต่ก็ยังไม่มีการวางกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่เป็นการเฉพาะ เช่น การห้ามขายบุหรี่แก่เด็ก การกำหนดให้ผู้ผลิตบุหรี่ต้องพิมพ์ค่าเดือนเบนของบุหรี่ การห้ามขายด้วยตู้ขายอัตโนมัติ การเปิดเผยปริมาณสารพิษและส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ เป็นต้น

นายแพทย์หทัย ได้เชิญท่านประเสริฐ นาสกุล (ต่อมาดำรงตำแหน่งประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ) รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาในขณะนั้น เป็นประธานคณะอนุกรรมการร่างกฎหมาย มีผม นายแพทย์ชูชัย เป็นกรรมการ นายแพทย์หทัยเป็นกรรมการและเลขาธิการ และนิติกรจากกอง

นิติกรรม กรมการแพทย์ เป็นกรรมการผู้ช่วยเลขานุการ เราได้เริ่มทำงานโดยการไปรวบรวมกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่จากประเทศต่างๆ เพื่อศึกษาก่อนการร่าง จำได้ว่ามีของสวีเดน นอร์เวย์ และของประเทศอื่นๆ แต่ไม่มีของประเทศออสเตรเลียซึ่งออกกฎหมายในปี พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งเรารู้ทีหลังว่ามีอะไรดีๆ อยู่มาก

ในอีกทางหนึ่งนายแพทย์หทัย ได้มอบหมายให้นายแพทย์ชูชัย ไปร่างแผนการจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อที่จะเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบและรับผิดชอบงานเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

มาตรา ๓๐๑ เอฟทีเอ โดยการบังคับ

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๒ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์พาดหัวข่าวว่า สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาหรือยูเอสทีอาร์ (United State Trade Representative: USTR) ได้รับคำร้องเรียนจากสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกา (United State Cigarette Export Association: USCEA) ที่ขอให้ประธานาธิบดีนุซใช้มาตรา ๓๐๑ ของกฎหมายการค้า ๒๕๑๗ (Trade Act of 1974) ไล่สวนรัฐบาลไทยด้วยข้อหาว่า รัฐบาลไทยปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Trade Practices) ต่อบริษัทเอกซนสหรัฐ เนื่องจากไม่ยอมเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย

ผมได้อ่านข่าวในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งขึ้นหัวว่า “มะกันจัด ๓๐๑ เล่นงานไทย” ข่าวบางกอกโพสต์เป็นข่าวตรงจากวอชิงตันดีซี โดยหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ มีผู้สื่อข่าวที่เป็นคนไทยอยู่ที่วอชิงตันดีซี ชื่อคุณพรพิมล กาญจนลักษณ์ เป็นผู้รายงานข่าวนี้

ในความเป็นจริงเมื่อแรกที่เราอ่านข่าวนี้นี้ ผมมีความรู้้น้อยมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่เคยรู้ว่ายูเอสทีอาร์คืออะไร เพราะเป็นครั้งแรกที่ได้ยินชื่อนี้ กฎหมายการค้า

ตามมาตรา ๓๐๑ คืออะไร สมาคมผู้ส่งออกนุทรีสหรัฐอเมริกาเป็นใคร และที่สำคัญที่สุดคือ นัยหรือผลกระทบที่ยูเอสทีอาร์ประกาศว่าจะใช้มาตรา ๓๐๑ ใต้สวนรัฐบาลไทยนั้นคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร

ในช่วงบางกอกโพสต์ตีระบุชื่อนางคาร์ว่า ฮิล ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ารัฐมนตรี ซึ่งดูแล United State Trade Office เป็นผู้ให้ขานี้

รายงานข่าวระบุว่า สมาคมผู้ส่งออกนุทรีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วย บริษัท ฟิลิป มอริส (เจ้าของนุทรีมาร์ลโบโร, แอลแลนด์เอ็ม) บริษัท อาร์ เจเรย์ไนด์ (เจ้าของนุทรีวินสตัน, ซาเล็ม) และบริษัท บราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทบริติชอเมริกันทอแบคโค (เจ้าของนุทรี 555) ได้ทำหนังสือร้องเรียนอย่างเป็นทางการลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๓๒ ถึงประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ ขอให้สั่งการให้ยูเอสทีอาร์ ใช้อำนาจกฎหมายการค้า มาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้รัฐบาลไทยยุติการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม โดยขอให้อนุญาตให้มีการนำเข้านุทรีของสหรัฐอเมริกาได้อย่างเสรี ยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรและอนุญาตให้มีการโฆษณานุทรีได้ในทุกสื่อ เพื่อชดเชยกับความอยุติธรรมที่รัฐบาลไทยไม่ให้มีการนำเข้านุทรีสหรัฐเป็นเวลานาน ทำให้คนไทยไม่รู้จักสินค้านุทรีอเมริกา โดยอ้างว่าถ้าไม่ให้อิสระในการโฆษณา เขาจะไม่สามารถสู้กับคนไทยถึงคุณภาพที่เหนือกว่าของสินค้านุทรีของเขา

ข่าวระบุต่อไปว่า ยูเอสทีอาร์มีเวลา ๑๒ เดือน ตามกฎหมายมาตรา ๓๐๑ ในการเจรจาให้ไทยเปิดตลาดนุทรี

ถ้าประเทศไทยไม่ยอมเปิดตลาดให้แก่สหรัฐอเมริกา และสหรัฐเห็นว่าไทยปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐจริง ประธานาธิบดีจอร์จ บุช มีอำนาจตามกฎหมายในการลงโทษประเทศไทย ด้วยการขึ้นภาษีสินค้าไทยที่จะส่งไปขายในสหรัฐอเมริกา หรือตัดสิทธิจีเอสพี (GSP) สินค้าไทยที่จะส่งไปขายในสหรัฐ หรืออาจห้ามนำเข้าสินค้าไทยบางรายการหรือหลายรายการไปยังสหรัฐอเมริกา จนกว่าประเทศไทยจะยุติการปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐตามที่เขากล่าวหา โดยการตอบโต้ทางการค้าจะมีมูลค่าเท่ากับ ๑๖๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ตามจำนวนส่วนแบ่งตลาดที่บริษัทนุทรีต่างประเทศคาดการณ์ว่าจะขายสินค้าของเขาในประเทศไทยได้ในแต่ละปี

GSP หรือ General System of Preferent เป็นระบบที่สหรัฐอเมริกา

ให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่ประเทศคู่ค้าของสหรัฐอเมริกา ในการส่งสินค้าเข้าไปขายในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่ด้อยพัฒนาเท่าไร ก็จะได้จีเอสพีมากเท่านั้น โดยสหรัฐอเมริกาจะดูจากรายได้ประชาชาติ ระบบการเมืองการปกครอง ประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตยก็ไม่มีสิทธิที่จะได้จีเอสพี การได้สิทธิจีเอสพีทำให้สินค้าที่ส่งเข้าไปขายในสหรัฐอเมริกามีราคาถูกลง ทำให้แข่งขันในตลาดสหรัฐได้ดี และสหรัฐอเมริกาจะค่อยๆ ลดสิทธิพิเศษทางจีเอสพีลงเมื่อฐานะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าดีขึ้น อย่างเช่นประเทศสิงคโปร์ ในอดีตก็เคยได้สิทธิพิเศษจีเอสพี สำหรับสินค้าหลายชนิดที่ส่งไปขายในสหรัฐอเมริกาแต่เมื่อประเทศสิงคโปร์รวยขึ้น สิทธิพิเศษทางจีเอสพีก็หมดไป

สิทธิพิเศษทางจีเอสพีว่าไปแล้วก็คือ เครื่องมือหนึ่งของมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาที่จะรื้อนำให้ประเทศคู่ค้าดำเนินนโยบายทางการเมืองและการค้าในแนวทางที่สหรัฐอเมริกาต้องการ ใครไม่ทำตามที่เขาต้องการก็จะไม่ได้รับสิทธิจีเอสพี การพูดว่าจะลดสิทธิจีเอสพีจึงเป็นอาวุธที่ทรงพลังเสมอและประเทศคู่ค้ากลัวมาก

เราจะทำอย่างไรดี

ผมกับคุณบังอร ฤทธิภักดี ปรึกษากันว่าเราจะทำอย่างไรดี แต่คิดอะไรไม่ออกเพราะยังมีความรู้ค่อนข้างน้อยเกี่ยวกับเรื่องมาตรา ๓๐๑ แต่เรารู้ว่าเราต้องแสดงจุดยืนและประณามรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่ใช้อำนาจต่อรองทางการเมืองมาเพื่อบังคับให้ไทยรับสินค้าบูห์รี ซึ่งเป็นสินค้าที่ภายในสหรัฐฯ เองพยายามรณรงค์และควบคุมให้มีการบริโภคลดลงจนประสบผลสำเร็จ แต่รัฐบาลสหรัฐฯ กลับจะช่วยเหลือบูห์รีระบายสินค้าที่เหลือขายในสหรัฐฯ มายังประเทศไทย

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายชวน หลีกภัย ก็มาพร้อมกับคุณเจริญทร์ ลักษณวิศิษฐ์ เลขาธิการรัฐมนตรีเพื่อเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการวันไม่สูบบุหรี่โลก ของโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล

มีผู้สื่อข่าวมาสัมภาษณ์ท่านรัฐมนตรีชวนมาก ท่านก็บอกว่ารัฐบาลมีจุดยืนที่แน่วแน่ในการที่จะไม่ให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ และให้ผู้สื่อข่าว

นายชวน หลีกภัย
รมต.สาธารณสุข
ให้สัมภาษณ์นักคิดด้าน
การเปิดให้นักนำเข้า
ถั่วบราซิล

ถามผมถึงรายละเอียดเรื่องมาตรา ๓๐๑ สักพักหนึ่งท่านชวนก็กลับไป ส่วนคุณบังอรจัดให้ผมนั่งคุยกับนักข่าวต่อถึงรายละเอียดเรื่อง ๓๐๑ และผลกระทบที่จะตามมา ซึ่งผมก็พยายามอธิบายให้นักข่าวฟังเท่าที่ผมรู้

สองสามวันต่อมาคุณบังอรบอกว่าได้รับการติดต่อจากมูลนิธิจอห์น ดุง ที่ได้หวัน เชิญให้ผู้แทนไทยไปประชุมที่ไทเปวันที่ ๙ - ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๒ โดยเขาจะเป็นฝ่ายออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ความเป็นมาคือ มูลนิธิจอห์น ดุง ซึ่งเป็นมูลนิธิที่รณรงค์เรื่องการไม่สูบบุหรี่ที่ได้หวัน เมื่อทราบข่าวว่ายูเอสทีอาร์จะใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้ประเทศไทยเปิดตลาดบุหรี่ จึงต้องการจะช่วยเหลือประเทศไทยให้มากที่สุดเพราะเจ็บแค้นที่ได้หวันถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่ด้วยมาตรา ๓๐๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ด้วยเงื่อนไขที่ได้หวันเป็นฝ่ายเสียเปรียบเป็นอย่างมาก

คือได้หวันไม่มีสิทธิเก็บภาษีนำเข้าสำหรับบุหรี่นอก และหากได้หวันจะออกกฎหมายควบคุมยาสูบในอนาคต สหรัฐอเมริกาจะต้องเห็นชอบเสียก่อน จึงจะทำได้ และหลังการเปิดให้นำเข้าบุหรี่นอกพิเศษๆ บริษัทบุหรี่นอกได้ทุ่มงบประมาณในการโฆษณาและอัตราการผลิตบุหรี่ในวัยรุ่นได้หวันได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

คุณบังอรบอกผมว่าทางมูลนิธิจอห์น ดุง ไม่รู้ว่าจะเชิญใครจากเมืองไทยไปเข้าร่วมประชุม จึงได้สอบถามไปที่สำนักงานไอโอซียู (IOCU) สาขาปิ่นัง ซึ่งเป็นสำนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานใหญ่ที่ตั้งอยู่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ทางไอ-

ไอซียูเคยเชิญคุณบังอรจากมูลนิธิหมอชาวบ้าน ไปร่วมประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านต่างๆ ซึ่งรวมเรื่องบุหรี่อยู่ด้วย ทางไอซียูจึงให้ที่อยู่ของมูลนิธิหมอชาวบ้านไปและมูลนิธิจอห์น ดุง จึงติดต่อมา

เราปรึกษากันแล้ว คุณบังอรบอกว่าผมควรจะไปประชุมที่ไทเป ผมก็เลยตอบตกลงว่าจะไป เพื่อต้องการไปหาความรู้ให้มากที่สุดเพื่อเตรียมที่จะช่วยรัฐบาลไทยในการเตรียมความพร้อมในการเจรจากับยูเอสทีอาร์ ภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ทั้งๆ ที่ยังไม่รู้ว่ารัฐบาลไทยจะยอมให้เรามีส่วนร่วมช่วยอะไรหรือเปล่า อีกอย่างผมก็ได้ไปไทเปมานานแล้วอยากไปดูการเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๓๐๑ อาวุธทางการค้า

สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาหรือยูเอสทีอาร์ เป็นหน่วยงานที่ดูแลการค้าหรือการพาณิชย์กับต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา แต่เดิมเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงพาณิชย์ ต่อมาเนื่องจากการค้าของสหรัฐอเมริกากับต่างประเทศทั่วโลกเพิ่มจำนวนมากขึ้น พร้อมๆ กับมีปัญหาที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงได้มีการแยกหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการค้ากับต่างประเทศทั้งหมดออกมาตั้งเป็นกระทรวงใหม่

สำนักผู้แทนการค้ามีฐานะเทียบเท่ากระทรวง อาจจะเรียกว่ากระทรวงการค้าต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาก็ได้ ยูเอสทีอาร์จะสอดส่องการค้าระหว่างทุกๆ ประเทศทั่วโลกกับสหรัฐอเมริกาในแต่ละปี ว่ามีการซื้อขายสินค้าอะไรกัน มีปริมาณเท่าไร มีอุปสรรคปัญหาอะไรบ้างที่ฝ่ายเอกชนของสหรัฐอเมริกาต้องการให้ช่วยติดต่อเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศ ผู้ที่ดูแลหน่วยงานนี้เป็นตำแหน่งทางการเมืองมีฐานะเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาล แต่งตั้งโดยประธานาธิบดี

ในปี พ.ศ.๒๕๑๗ คองเกรสส์สหรัฐอเมริกาได้ผ่านร่างกฎหมายการค้าขึ้น (The Trade Act of 1974) มาตรา ๓๐๑ ของกฎหมายนี้ ให้สิทธิบริษัทเอกชนสหรัฐอเมริกาสมาทที่จะร้องเรียนผ่านสำนักผู้แทนการค้าถึงประธานาธิบดีสหรัฐฯ ให้สั่งการให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ดำเนินการเจรจากับ

ประเทศคู่ค้าที่บริษัทเอกชนสหรัฐฯ เห็นว่าปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อบริษัทนั้นๆ เช่น มีการเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าของประเทศคู่ค้ากับสินค้าของบริษัทเอกชนสหรัฐฯ

เมื่อบริษัทเอกชนยื่นข้อร้องเรียนต่อสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ สำนักผู้แทนการค้าจะใช้เวลา ๔๕ วัน เพื่อพิจารณาว่าจะดำเนินการใช้มาตรา ๓๐๑ เปิดการเจรจากับรัฐบาลประเทศคู่ค้าหรือไม่ หากสำนักผู้แทนการค้าตัดสินใจรับคำร้องจะใช้เวลา ๑๒ เดือน ในการเจรจากับประเทศคู่ค้าเพื่อให้แก้ไขการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมกับสหรัฐอเมริกา

หากการเจรจาสามารถตกลงกันได้ สำนักผู้แทนการค้าก็จะยกเลิกการใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ แต่หากตกลงกันไม่ได้ภายใน ๑๒ เดือน และสำนักผู้แทนการค้าพิจารณาแล้วว่า การเจรจามีความคืบหน้าและต้องใช้เวลาในการเจรจาเพิ่ม ก็อาจจะขอให้ประธานาธิบดีสหรัฐฯ สั่งการให้ยืดเวลาการเจรจาได้อีก ๖ เดือน

หากยังตกลงกันไม่ได้ และประเทศคู่ค้าไม่ยุติการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าของสหรัฐฯ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ก็สามารถที่จะสั่งให้มีการตอบโต้ทางการค้าต่อประเทศคู่ค้าด้วยการขึ้นภาษีหรือห้ามมิให้เข้าสินค้าจากประเทศคู่ค้าไปยังสหรัฐอเมริกาได้

เมื่อสำนักผู้แทนการค้าประกาศที่จะใช้มาตรา ๓๐๑ กับประเทศใด จะมีการประกาศอย่างเป็นทางการในเอกสารของรัฐบาลกลาง (Federal Register) เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งประชาชนอเมริกันรับรู้ ผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรา ๓๐๑ ของสำนักผู้แทนการค้า สามารถจะแสดงความคิดเห็นหรือส่งข้อมูลถึงสำนักผู้แทนการค้าเพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๓๐๑ เป็นที่หวังกลัวของธุรกิจเอกชนของประเทศคู่ค้าของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างยิ่ง เพราะทันทีที่สำนักผู้แทนการค้าประกาศที่จะใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดการเจรจากับประเทศใด ธุรกิจเอกชนของประเทศนั้นที่ส่งสินค้าไปขายยังสหรัฐอเมริกา จะเริ่มหวั่นไหวถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

หากการเจรจายาวได้มาตรา ๓๐๑ ไม่คืบหน้า โดยเฉพาะยิ่งใกล้เวลาลงกำหนด ๑๒ เดือน ธุรกิจเอกชนในสหรัฐฯ ที่นำเข้าสินค้าจากประเทศที่ถูกได้สวนด้วยมาตรา ๓๐๑ ก็จะชะลอหรือหยุดการส่งนำเข้าสินค้า เพื่อรอดูท่าที

ภาพการ์ตูนล้อเลียน
ทำร้ายประเทศไทย
ในหนังสือพิมพ์
ภาษายังกูซ

ถึงผลการเจรจา เพราะหากสั่งนำเข้าตามปกติและหากเกิดการตอบโต้ทางการค้าขึ้น ภาษีที่สูงขึ้นจะทำให้สินค้าที่นำเข้าสหรัฐฯ มีต้นทุนที่สูงขึ้นและขายไม่ได้ที่สำคัญสำนักผู้แทนการค้าจะนำรายชื่อบริษัททุกชนิดที่ประเทศที่โดนมาตรา ๓๐๑ มาขึ้นบัญชีไว้ แต่จะไม่บอกล่วงหน้าว่าจะขึ้นภาษีสินค้ารายการใดหรือห้ามนำเข้าสินค้ารายการใด เพื่อทำให้ธุรกิจเอกชนของประเทศคู่ค้ากังวลไปหมด ซึ่งจะทำให้ธุรกิจต่างๆ ไปกดดันให้รัฐบาลของตัวเองให้รีบเจรจาตกลงกับสำนักผู้แทนการค้าให้ได้โดยเร็วที่สุด เพื่อให้สำนักผู้แทนการค้ายกเลิกการใช้มาตรา ๓๐๑

จะเห็นว่าอำนาจของกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ นำสะพรึงกลัวสำหรับประเทศคู่ค้าเพียงใด มีผู้เปรียบเทียบว่า การเจรจาภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ก็เหมือนกับการที่สหรัฐอเมริกานำเข้าเรือบินมาจอดที่ชายฝั่งหรืออ่าวไทย สหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะยิงปืนใหญ่เข้าสู่เป้าหมายหากการเจรจาล้มเหลว เขาจึงเรียกในภาษาอังกฤษว่าเป็น “Strong arm actics” หรือ “Gun boat diplomacy” (นโยบายเรือปืน) ต้องชมความคิดอัจฉริยะของผู้ร่างกฎหมายฉบับนี้

มาตรา ๓๐๑ นี้เปรียบไปแล้วก็เหมือนอาวุธในการทำสงครามชนิดหนึ่ง เป็นสงครามทางการค้าที่ประเทศคู่ค้าของสหรัฐอเมริกาเกรงกลัว จริยอยู่ประเทศคู่ค้าอาจจะตอบโต้สหรัฐฯ ด้วยการขึ้นภาษีสินค้าจากสหรัฐฯ กรณีที่สหรัฐฯ ขึ้นภาษีหรือห้ามนำเข้าสินค้าของประเทศคู่ค้า แต่มีก็ประเทศในโลกนี้ที่พร้อมที่จะทำสงครามทางการค้ากับสหรัฐฯ ยกเว้นประเทศเช่น อิรักหรือ

ลิเบีย นี่เป็นเหตุที่ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ต้องเปิดให้มีการนำเข้าหมูรีสหรัฐฯ ภายหลังการเจรจาภายใต้มาตรา ๓๐๑ เพียงไม่กี่เดือน

กรณีของประเทศไทย ธุรกิจเอกชนไทยก็หันไหวเป็นอย่างฉับ เมื่อสำนักผู้แทนการค้าประกาศใช้มาตรา ๓๐๑ ได้สวนรัฐบาลไทย กรณีไม่ยอมเปิดให้มีการนำเข้าหมูรีจากสหรัฐฯ

ธุรกิจที่หวังกันว่าจะได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรา ๓๐๑ ของสหรัฐอเมริก ได้แก่ ธุรกิจสิ่งทอ ยัธยธณี เครื่องเรือน อุปกรณ์ตกแต่งสำนักงาน และสินค้าอื่นๆ ในภาพรวมสหรัฐฯ เป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่อันดับหนึ่งของไทย คิดเป็นสัดส่วนการส่งออกถึงร้อยละ ๒๑ ของปริมาณการส่งออกของไทยทั้งหมด มากกว่าปริมาณที่ไทยส่งออกไปยังประเทศกลุ่มสหภาพยุโรปหรืออยู่ทั้งหมด ซึ่งมีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของปริมาณสินค้าส่งออกทั้งหมด ที่เหลือกระจายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก

หลังจากสำนักผู้แทนการค้าประกาศใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อได้สวนให้ไทยเปิดตลาดหมูรี ก็มีข่าวการเคลื่อนไหวของธุรกิจสิ่งทอ จิวเวอรี่ (อัญมณี) และเฟอร์นิเจอร์ (เครื่องเรือนและอุปกรณ์ตกแต่งสำนักงาน) ที่จะให้กระทรวงพาณิชย์และรัฐบาลไทยรีบเจรจาตกลงกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ เพื่อให้สหรัฐอเมริกายกเลิกการใช้มาตรา ๓๐๑ กับรัฐบาลไทยโดยเร็ว โดยให้เหตุผลทำนองว่า พวกที่คัดค้านการนำเข้าหมูรีหรืออเมริกาไม่ควรต้องรับผิดชอบการที่รัฐบาลจะรีบๆ ตกลงเปิดให้มีการนำเข้าหมูรีสหรัฐฯ เพราะเทียบมูลค่ากันแล้ว ไทยจะเสียหายมากทางเศรษฐกิจหากถูกตอบโต้ทางการค้า และหากว่าเปิดให้มีการนำเข้าหมูรี คิดปริมาณแล้วจะมีมูลค่าน้อยกว่าที่ไทยจะส่งออกไปสหรัฐอเมริกามากมายนัก

ในมุมมองของธุรกิจส่งออก พวกเขาไม่ชอบกลุ่มที่คัดค้านการนำเข้าหมูรีสหรัฐฯ และผมเองเคยถูกมองด้วยสายตาที่ไม่พอใจจากผู้แทนหอการค้าไทย รวมทั้งข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ คล้ายๆ กับเป็นผู้ที่จะทำให้พวกเขาเดือดร้อน ผมเองก็รู้สึกกระอักกระอ่วนเวลาพบกับพวกเขา

แต่ผมไม่มีทางเลือก ผมต้องเดินหน้าคัดค้านการนำเข้าหมูรีนอกคอกไป แม้ว่าผมเองก็ยังไม่ว่าจะต่อสู้อย่างไรต่อก็ตาม

พันธมิตรในการต่อสู้

ดร.เดวิด เยน ประธานมูลนิธิจอห์น ดุง ได้ส่งจดหมายเชิญพร้อมตัวเครื่องบินมาให้ผม ดร.เดวิด เยน ได้เชิญผู้แทนจากประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และไทย รวมทั้งไต้หวัน เป็น ๕ ประเทศเข้าร่วมประชุม ตามกำหนดการขอให้ผมนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการสูญพันธุ์ของประเทศไทยต่อที่ประชุมตั้งแต่สถิติการสูญพันธุ์ มาตรวจการควบคุมการสูญพันธุ์ที่มีอยู่ กฎหมายต่างๆ ภาษีพันธุ์โดยให้เวลานำเสนอ ๗ - ๑๐ นาที หลังจากนั้นจะเป็นการประชุมกันว่าจะต่อสู้กับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาได้อย่างไร

มูลนิธิจอห์น ดุง ให้ความเคารพสมที่สนามบินไทเป บ่ายวันที่ ๔ ไฉมจตุจ่ออยู่กับการประชุม ไม่มีแก่ใจที่จะดูบ้านดูเมืองไทเป เย็นวันนั้นเป็นการรับประทานอาหารเย็นและทำความรู้จักกัน รวมแล้วมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดยี่สิบกว่าคน และแน่นอนประเทศไทยเป็นจุดสนใจของทุกคน เพราะการประชุมครั้งนั้นเกิดขึ้น เพราะประเทศไทยถูกบังคับให้เปิดตลาดพันธุ์สัตว์จากกฎหมายการค้า มาตรา ๓๐๔

ผมขอให้ภูมิหลังของมูลนิธิจอห์น ดุง เพื่อความเข้าใจของท่านผู้อ่าน จอห์น ดุง เป็นชื่อของนักอุตสาหกรรมไต้หวัน ได้ขอให้ ดร.เดวิด เยน ซึ่งเป็นนักกฎหมายว่าความในคดีของธุรกิจของนายจอห์น ดุง จนชนะคดี ดร.เดวิด เยน จึงปรึกษานายจอห์น ดุง เพื่อก่อตั้งมูลนิธิขึ้นเพื่อทำสาธารณประโยชน์

ดร.เดวิด เยน (คน
ซ้าย) ถ่ายที่มูลนิธิ
จอห์น ดุง กรุงเทพฯ

ดร.เดวิด เยน เคยสูบบุหรี่จนเป็นมะเร็งปอด เขาได้รับการผ่าตัดปอดออกไปข้างหนึ่ง เพื่อเอาเนื้อมะเร็งออก

เมื่อ ดร.เดวิด เยน รอดชีวิตมาได้ เขาก็ตั้งปณิธานว่า เขาจะใช้เวลาในชีวิตที่เหลือของเขาต่อต้านการสูบบุหรี่ ดร.เดวิด เยน อายุหกสิบปีเศษ นายจอห์น ดุง ได้มอบเงินจำนวนสองล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อตั้งมูลนิธิจอห์น ดุง วัตถุประสงค์ของมูลนิธิก็เพื่อรณรงค์ต่อต้านบุหรี่และยาเสพติดอื่นๆ ดร.เดวิด เยน ได้ขอให้รองศาสตราจารย์เท็ด เซน เชื้อสายจีน ซึ่งเป็นอาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ของมหาวิทยาลัยยูเลนแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ประสานกับองค์การสุขภาพในสหรัฐอเมริกา

ดร.เดวิด เยน เจ็บใจบริษัทบุหรี่หรืออเมริกาที่ขอให้รัฐบาลสหรัฐใช้มาตรา ๓๐๑ บังคับให้ได้หวั่นเปิดตลาดบุหรี่ ด้วยเงื่อนไขที่ได้หวั่นเสียเปรียบมาก คือ ได้หวั่นไม่มีสิทธิเก็บภาษีศุลกากรขาเข้า ซึ่งบริษัทบุหรี่ต่างประเทศอ้างว่าเพื่อความเป็นธรรมที่จะทำให้บุหรี่นอก และบุหรี่ได้หวั่นมีการภาษีเท่ากัน เพื่อความยุติธรรมในการแข่งขันกัน และเนื่องจากได้หวั่นยังไม่มีกฎหมายห้ามโฆษณา เพราะฉะนั้นบริษัทบุหรี่ต่างประเทศจึงโฆษณาได้

ในข้อตกลงที่รัฐบาลได้หวั่นทำไว้เพื่อให้สหรัฐอเมริกายกเลิกการได้ส่วนด้วยมาตรา ๓๐๑ นั้น นอกจากจะระบุเงื่อนไขด้านภาษีและสิทธิในการโฆษณาแล้ว ก่อนที่ได้หวั่นจะออกมาตรการใดๆ เพื่อควบคุมการสูบบุหรี่จะต้องได้รับการเห็นชอบจากบริษัทบุหรี่สหรัฐอเมริกาผ่านยูเอสทีอาร์ก่อน เช่น ถ้าได้หวั่นจะออกกฎหมายห้ามโฆษณา ต้องให้ยูเอสทีอาร์เห็นชอบก่อน (ซึ่งจนถึงปี๒๕๔๔ ได้หวั่นก็ยังไม่สามารถออกกฎหมายห้ามโฆษณาได้ เพราะบริษัทบุหรี่นอกไม่เห็นด้วย อ้างว่าบริษัทสหรัฐยังไม่ได้ส่วนแบ่งการตลาดที่เพียงพอแม้จะได้ส่วนแบ่งตลาดไปครึ่งหนึ่งแล้วก็ตาม)

ที่ได้หวั่นต้องยอมทำตามแรงบีบของยูเอสทีอาร์ทุกอย่าง เพราะรัฐบาลได้หวั่นกลัวการตอบโต้ทางการค้าจากสหรัฐอเมริกา ได้หวั่นนอกจากต้องพึ่งพาตลาดสหรัฐอย่างมากและได้เปรียบดุลการค้าสหรัฐถึงหนึ่งหมื่นล้านเหรียญสหรัฐต่อปีแล้ว ในทางการเมืองได้หวั่นยังต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาในเกือบทุกๆ ทาง เพื่อความอำนาจของจีนแผ่นดินใหญ่ ได้หวั่นจึงเหมือนลูกไก่ในกำมือของสหรัฐอเมริกา

บิลบอร์ดโฆษณาบุหรื
ข้ามถนนวิภาวดีรังสิต

ที่จริงไต้หวันเป็นประเทศที่ ๒ ที่ถูกเปิดตลาดบุหรืโดยกฎหมายการค้า
มาตรา ๓๐๑ ของสหรัฐอเมริกา ประเทศแรกคือ ญี่ปุ่น ซึ่งถูกเปิดตลาดในปี
๒๕๒๔ และเกาหลีใต้ถูกเปิดตลาดในปี ๒๕๓๑ เป็นประเทศที่ ๓ ทั้ง ๓
ประเทศต่างถูกเปิดตลาดบุหรืด้วยมาตรา ๓๐๑ อย่างง่ายดาย และทั้งญี่ปุ่น
และเกาหลีใต้ ก็ตกอยู่ในสภาพคล้ายคลึงกับไต้หวันในความสัมพันธ์ด้านการ
ค้ากับสหรัฐอเมริกา

การเปิดตลาดบุหรืด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ของทั้งสามประเทศ
เป็นไปอย่างง่ายดายและรวดเร็ว โดยสื่อมวลชนและชาวอเมริกันไม่มีใครรู้

แต่หลังจากการเปิดตลาดทั้ง ๓ ประเทศแก่บริษัทบุหรือเมริกัน ทุกฝ่าย
ก็ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในญี่ปุ่นและไต้หวันที่มีการโฆษณาบุหรื
กันอย่างกว้างขวาง มีการให้นางแบบสาวสวยยืนแจกบุหรืตามมุมถนน มีการจัด
คอนเสิร์ตของดาราดังโดยการให้ซองบุหรืเป็นบัตรผ่านประตู เหตุการณ์เหล่านี้
ก่อให้เกิดความไม่พอใจในประเทศที่ถูกเปิดตลาดบุหรืเป็นอย่างมาก

สื่อมวลชนอเมริกันก็นำความเป็นไปเหล่านี้ไปเผยแพร่ในสหรัฐ
อเมริกา และชาวอเมริกันส่วนใหญ่ที่รู้เรื่องต่างก็ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของ
บริษัทบุหรืสหรัฐฯ และบทบาทของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการช่วยบริษัท
บุหรืส่งออกสินค้าแห่งความตายด้วยวิธีการที่จะตอบโต้ทางการค้า การใช้มาตรา
การ ๓๐๑ ใน ๓ ประเทศแรกเป็นการตัดสินใจของประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน

เมื่อประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ เห็นชอบให้ยูเอสทีอาร์ใช้มาตรา
๓๐๑ กับประเทศไทย จึงเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มสุขภาพในสหรัฐฯ กับฝ่าย
สุขภาพของไต้หวันอันนำมาซึ่งการจัดประชุมที่ไต้หวันขึ้น

ลุงแซมบีบไทยเปิดตลาด

หากดูวันที่ที่สมาคมผู้ส่งออกนุหรือสหรัฐอเมริกาเป็นข้อร้องเรียนถึงยูเอสทีอาร์ คือ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๓๒ แสดงว่าบริษัทนุหรือสหรัฐเห็นมติ ตม. ของไทยที่คัดค้านการเปิดให้มีการนำเข้านุหรือต่างประเทศในเดือนมีนาคม

เขาเห็นว่า การเจรจาด้วยบริษัทนุหรือเอกชนกับกระทรวงการคลังคงจะไม่สามารถบรรลุข้อตกลงที่จะให้ไทยเปิดตลาดนุหรือได้แน่ จึงได้ตัดสินใจที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาช่วยเปิดตลาด โดยคงจะคิดว่าการดำเนินการผ่านกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ได้ช่วยให้เขาเปิดตลาดนุหรือได้สำเร็จอย่างงดงามในญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ แล้วทำไมเขาจะทำอย่างเดียวกันกับประเทศไทยไม่ได้

แต่กว่าประเทศไทยจะรู้ว่า สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาจะใช้มาตรา ๓๐๑ ได้ส่วนไทย เวลาผ่านไปหกอาทิตย์แล้ว คือ รู้เมื่อเป็นข่าวดริคโครมในหนังสือพิมพ์ และโดยเฉพาะทางฝ่ายสุขภาพคือ ทั้งโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และกระทรวงสาธารณสุข ไม่มีใครรู้มาก่อนเลย

ในความเป็นจริง ขณะที่เราพยายามผลักดันให้รัฐบาลไทยห้ามโฆษณาบุหรืระหว่างปี ๒๕๓๐ - ๒๕๓๒ นั้น ผมไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามี ๓ ประเทศในเอเชียที่ถูกบังคับให้เปิดตลาดนุหรือด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ย้อนหลังกลับไปตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๙ อะไรจะเชยกันขนาดนั้น ไม่น่าเชื่อเลยนะครับ

เนื่องจากในขณะนั้นทั้ง ๓ ประเทศที่โดนบังคับโดยมาตรา ๓๐๑ ต่างยังไม่มองการณ์หรือแรงจูงใจไม่สูบบุหรี่เช่นเดียวกับเกือบทุกประเทศในเอเชีย จึงไม่มีใครไว้วางใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ก่อนที่จะเดินทางไปร่วมประชุมที่ไทเป ผมก็ถูกเรียกเข้าร่วมประชุมด่วนกับคณะทำงานเพื่อเตรียมการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐภายใต้กรอบมาตรา ๓๐๑ กระทรวงการคลังเป็นประธานจัดการประชุม การประชุมมีขึ้นที่กรมสรรพสามิต ผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุขมี นายแพทย์หทัย นายแพทย์ชูชัย และผม

ผมไม่ทราบว่ามีใครเป็นคนเสนอชื่อผมเข้าร่วมประชุมด้วย แต่คิดว่า

คุณการุณ กิตติสถาพร รองอธิบดีกรม
เศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

น่าจะเป็นนายแพทย์หยั ด้วยเหตุผลในฐานะที่ผมเป็นกรรมการของคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ มากกว่าในฐานะที่ผมเป็นเลขาธิการโครงการณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

ผู้เข้าร่วมประชุมท่านอื่นมีคุณการุณ กิตติสถาพร คุณวินิจัย แจ่มแจ้ง จากกระทรวงพาณิชย์ และผู้แทนของกระทรวงการคลัง คุณอังคณีย์ วรทวีพย์ และคุณวิจิตร วงศ์วิวัฒน์ มีผู้แทนจากกรมสรรพสามิต กรมศุลกากรและโรงงานยาสูบ โดยให้แต่ละฝ่ายนำเสนอข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการเจรจา

ฝ่ายกระทรวงการคลังพูดถึงโครงสร้างอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ ปริมาณบุหรี่ที่ผลิตและขายต่อปี พ.ร.บ. ยาสูบ ปี ๒๕๐๙ ที่ให้อำนาจอธิบดีกรมสรรพสามิตในการควบคุมการผลิตและจำหน่ายบุหรี่ ซึ่งรวมถึงการห้ามนำเข้า บุหรี่จากต่างประเทศ

โรงงานยาสูบพูดถึงปริมาณใบยาสูบที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา (ปีละกว่า ๕๐ ล้านเหรียญสหรัฐ) จำนวนชาวไร่ยาสูบไทย จำนวนใบยาที่ผลิตได้และจำนวนที่ส่งออก

กระทรวงสาธารณสุขได้รับมอบหมายให้รวบรวมหลักฐานการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ของไทยทั้งหมด รวมทั้งนโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ

ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์เล่าให้ฟังถึงพันธกรณีที่ไทยต้องมีภายใต้กรอบการเจรจามาตรา ๓๐๑

บรรยายภาคในที่ประชุมค่อนข้างเครียด เพราะต่างไม่รู้จักกันมาก่อน

หลังการประชุม พลโทปัญญา ขวัญอยู่ ผู้อำนวยการโรงงานยาสูบได้ชวนผมนั่งกินข้าวเย็นกับเจ้าหน้าที่โรงงานยาสูบและผู้แทนกรมสรรพสามิต จำไม่ได้แล้วว่าคุยอะไรกัน รู้แต่ว่าผมมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกับโรงงานยาสูบ คือ ทำอย่างไรไม่ให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ แต่ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน คือ ผมไม่ต้องการให้เปิดตลาดเพราะไม่ต้องการให้คนไทยสูบบุหรี่มากขึ้น โรงงานยาสูบไม่ต้องการให้เปิดตลาดให้บุหรี่นอก เพราะไม่ต้องการให้มีคู่แข่ง และไม่ต้องการเสียส่วนแบ่งตลาดของตัวเองไป

ผมคุยกับผู้อำนวยการโรงงานยาสูบได้แม้จะไม่สนิทใจ เพราะเขาเคยโจมตีโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเรา เมื่อเราเปิดตัวโครงการ และเราก็เป็นฝ่ายที่คัดค้านการสร้างโรงงานผลิตบุหรี่เพิ่ม เรียกว่าเป็นคู่กันกันมาก่อน แต่ตอนนี้มีศัตรูภายนอกร่วมกันเราจึงต้องยุติเรื่องภายในไว้ก่อน

ผมมาจากการแจ้งของผู้แทนกรมสรรพสามิตว่า กระทรวงการคลังเคยเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นเวลาหนึ่งปี โดยบริษัทต่างประเทศนำเข้ามาผ่านโรงงานยาสูบ แต่ขายไม่ดีเลยเลิกไป โดยบริษัทบุหรี่ต่างประเทศกล่าวหาว่า โรงงานยาสูบกีดกันบุหรี่ต่างประเทศด้วยการจำกัดจำนวนสินค้าที่ส่งให้แก่ร้านขายปลีกเพราะกลัวจะถูกแย่งส่วนแบ่งตลาด

การประชุมไทเป

ย้อนกลับมายุ่งที่ไทเป เย็นวันที่ ๘ มิถุนายน เราได้ทานข้าวด้วยกันและมีการแนะนำตัวกัน ผมได้รู้จักกับ ดร.เท็ด เซน ผู้ประสานงาน ซึ่งได้แนะนำให้รู้จักคนอื่นๆ ตัวแทนที่มาจากสหรัฐอเมริกา ๓ คน คือ ดร.เกรก คอนนอลลี ทันตแพทย์ที่ทำงานอยู่กับกรมสาธารณสุขของรัฐแมสซาชูเซต ดร.ริชาร์ด เคย์นาร์ต นักกฎหมายจากมหาวิทยาลัยนอร์ธอีสต์เทิร์น รัฐแมสซาชูเซต ที่เชี่ยวชาญการฟ้องร้องบริษัทบุหรี่ และนายแพทย์เทอร์รี บิอาเช็ค จากสถาบันมะเร็งแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ผู้แทนจากญี่ปุ่นเป็นศัลยแพทย์ที่เกษียณอายุแล้ว ผู้แทนจากเกาหลีใต้เป็นประธานองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนจากฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ก็มาจากองค์กรเอกชน มีผู้แทนจากฮ่องกงที่สังกัดหน่วยงานควบคุมการบริโภคยาสูบของกระทรวงสาธารณสุข

ดร.เท็ต เยน นักวิชาการสาธารณสุข
เชื้อชาติไต้หวัน อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ส่วนผู้แทนจากมาเลเซีย แม้จะสังกัดกระทรวงสาธารณสุข แต่ก็ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการบริโภคยาสูบโดยตรง

จะเห็นว่าจากจำนวน ๔ ประเทศในเอเชีย มีเพียงฮ่องกงเท่านั้นที่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการควบคุมการสูบบุหรี่ในภาครัฐ ส่วนไทยเราก็มีเพียงคณะกรรมการกำหนดนโยบาย ยังไม่มีหน่วยงานด้านปฏิบัติการแสดงถึงความจริงจังของประเทศในเอเชีย เกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่

การประชุมในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๒ เริ่มต้นด้วย ดร.เท็ต เยน กล่าวเปิดการประชุม เล่าถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังที่ไต้หวันถูกบังคับให้เปิดตลาดด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ และจบลงด้วยว่า ขอให้การประชุมร่วมกันระดมสมองว่าจะช่วยประเทศไทยไม่ให้ตกอยู่ในชะตากรรมเช่นเดียวกับไต้หวันได้อย่างไร นายแพทย์เทอร์รี บี ฮาเช็ก บรรยายถึงสถิติการสูบบุหรี่และโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ในสหรัฐฯ ดร.วิชาร์ด เดย์นาร์ต กล่าวถึงกรณีฟ้องร้องบริษัทบุหรี่ที่มีอยู่ในสหรัฐฯ

ธงของสมาชิกประเทศ
ก่อตั้งสมาพันธ์ควบคุม
ยาสูบภาคพื้นเอเชีย
แปซิฟิก

ยอดขายบุหรี่ในอเมริกา

ปี ๑๙๘๐ จำหน่ายได้ ๖๓๑.๕ พันล้านมวน

ปี ๑๙๘๑ จำหน่ายได้ ๖๔๐.๐ พันล้านมวน

ปี ๑๙๘๒ จำหน่ายได้ ๖๓๒.๐ พันล้านมวน

ปี ๑๙๘๓ จำหน่ายได้ ๖๐๐.๐ พันล้านมวน

ปี ๑๙๘๔ จำหน่ายได้ ๖๐๐.๔ พันล้านมวน

เฉลี่ยลดลงปีละ ๑.๕

แล้วก็มาถึง ดร.เกรก คอนนอลลี ที่บรรยายถึงกลยุทธ์ของบริษัทบุหรีสหรัฐฯ ในการเปิดตลาดบุหรี่ในประเทศต่างๆ โดยความพยายามที่จะเปิดตลาดบุหรี่นอกประเทศ เริ่มขึ้นหลังจากที่กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกาประกาศอย่างเป็นทางการว่าการสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด และรัฐสภากำหนดให้มีการวางค้ไม่สูบบุหรี่อย่างจริงจังจึงเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๗

ในยุคนั้นเป้าหมายการขยายตลาดคือ หริออเมริกาได้ เนื่องจากเกือบทุกประเทศในอเมริกาได้อยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา การที่บริษัทบุหรีสหรัฐฯ ขยายตลาดไปยังอเมริกาได้ก็เพื่อเตรียมรับสถานการณ์แรงค้ไม่สูบบุหรี่ในสหรัฐฯ ที่จะทำให้การสูบบุหรี่ภายในอเมริกาคลดลง

กลยุทธ์ที่บริษัทบุหร่ออเมริกาใช้คือ เริ่มต้นจากการเข้าไปร่วมทุนกับโรงงานยาสูบของแต่ละประเทศ โดยผลิตทั้งบุหรี่ท้องถิ่นของแต่ละประเทศผลิตอยู่เดิม และบุหรี่ของบริษัทบุหร่ออเมริกาภายในเวลาสี่สิบปี บริษัทบุหร่อสหรัฐได้เข้าซื้อและยึดกิจการผลิตบุหรี่ของอเมริกาได้มาเป็นของบริษัทข้ามชาติได้เกือบหมด ในขณะที่การควบคุมการสูบบุหรี่แทบจะไม่มี เพราะอิทธิพลการขัดขวางของบริษัทบุหร่อข้ามชาติ อัตราการสูบบุหรี่ของประเทศในอเมริกาได้สูงขึ้นมากทั้งในเพศชายและเพศหญิง

ขณะที่ในสหรัฐอเมริกาเอง แม้การวางค้ไม่สูบบุหรี่จะเข้มข้นขึ้นตามลำดับ แต่ยอดขายบุหรี่ภายในประเทศก็ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แม้เพศชายจะสูบบุหรี่น้อยลง แต่เพศหญิงกลับสูบบุหรี่มากขึ้น

แม้จะมีการห้ามโฆษณาทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๓ แต่สภาองค์กรสตรีก็ไม่สามารถผ่านร่างกฎหมายสำคัญๆ ออกมาเพิ่มเติมได้ แต่มีความคืบหน้าในการผ่านร่างกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะในรัฐต่างๆ ได้มีความพยายามที่จะขึ้นภาษีบุหรี่มาตลอด จน พ.ศ. ๒๕๒๔ ประธานาธิบดีเรแกน จึงได้ขึ้นภาษีบุหรี่จากของละ ๑๖ เซนต์ เป็นของละ ๒๔ เซนต์ ในส่วนของรัฐบาลกลาง (หนึ่งดอลลาร์มี ๑๐๐ เซนต์) ในขณะที่รัฐต่างๆ ก็ได้มีการขึ้นภาษีท้องถิ่นของรัฐเองเพิ่มเติมจากภาษีรัฐบาลกลาง

จากปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ยอดขายบุหรี่ในสหรัฐอเมริกาเริ่มไม่เพิ่มขึ้น และเริ่มมีแนวโน้มที่จะลดลง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ บริษัทบุหรี่ข้ามชาติของสหรัฐฯ จึงเริ่มความพยายามที่จะหาตลาดบุหรี่นอกสหรัฐอเมริกาเป็นระลอกที่สอง ครึ่งนี้บริษัทบุหรี่สหรัฐอเมริกาพุ่งเป้ามาที่เอเชีย ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่และมีอนาคตมาก แต่ธุรกิจบุหรี่ในประเทศเอเชียเกือบทั้งหมดเป็นธุรกิจผูกขาดของรัฐบาล

บริษัทบุหรี่สหรัฐไม่ประสบความสำเร็จในความพยายามที่จะเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ด้วยตัวเอง จึงหันมาขอให้ประธานาธิบดีเรแกน ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ บังคับเปิดตลาดบุหรี่ญี่ปุ่นสำเร็จในปี ๒๕๒๔ ได้หวั่นในปี ๒๕๓๐ และเกาหลีใต้ในปี ๒๕๓๑ ตามลำดับ

ดร.เกรก คอนนอลลี นักเศรษฐศาสตร์เพื่อการไม่สูบบุหรี่จากสหรัฐอเมริกา ได้แนะนำให้ที่ประชุมรู้จักบริษัทบุหรี่ข้ามชาติในสหรัฐฯ ว่ามี ๕ บริษัท คือ ๑.ฟิลิป มอร์ริส ๒.อาร์ เจ เวย์โนลด์ ๓.บราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน ๔.อเมริกัน โทแบคโค ๕. ลิตเทกกรุ๊ป

ดร.เกรก คอนนอลลี
บรรยายในที่ประชุมที่ไทย

นพ.ประคิด วาฬิ
สาธกกิจ บรรยาย
ในที่ประชุมที่ไทย

ส่วนบริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติที่ตั้งอยู่ในอังกฤษคือ บริติชอเมริกันโทแบคโค ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของบราวนน์แอนด์วิลเลียมสันในสหรัฐอเมริกา ที่ตั้งอยู่ในอัฟริกาใต้คือ รอยมม่น และอีกบริษัทหนึ่งคือ เจมสัน โทแบคโค ของญี่ปุ่น เจ้าของบุหรี่ ไมล์ด์ เซเวน ที่เหลือเป็นบริษัทขนาดเล็กและมีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก ถึงการผลิบบุหรี่นอกจากนี้ล้วนเป็นกิจการผูกขาดภายในของประเทศต่างๆ เอง ซึ่งไม่มีการส่งออกบุหรี่ ต่างคนต่างผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศ

บุหรี่ที่ทำการส่งออกขายยังตลาดนานาชาติ ล้วนเป็นสินค้าของบริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติไม่กี่บริษัทที่กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น

ผู้แทนของญี่ปุ่นพูดถึง การแข่งขันและพฤติกรรมการตลาดของบุหรี่ยี่ห้อชาติในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ที่สำคัญบริษัทแจแปน โทแบคโคได้เข้าทำสงครามโฆษณาบุหรี่กับบริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติ ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นถูกบังคับให้เปิดตลาด เพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาดบุหรี่ของตัวเองไว้ และรัฐบาลญี่ปุ่นไม่มีการสนับสนุนการควบคุมการสูบบุหรี่ในญี่ปุ่นเลย ทั้งๆ ที่มะเร็งปอดเป็นมะเร็งหมายเลขหนึ่งของชายญี่ปุ่น เพราะกระทรวงการคลังเจ้าของกิจการแจแปน โทแบคโค มีนโยบายทำรายได้จากการผลิบบุหรี่ขาย และกระทรวงสาธารณสุขก็เป็นกระทรวงที่อ่อนแอมาก

ที่สำคัญในข้อตกลงเปิดตลาดบุหรี่ที่ญี่ปุ่นทำไว้กับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา มีเงื่อนไขว่า ต่อไปนี้การที่รัฐบาลญี่ปุ่นจะออกกฎหมายใดๆ ที่จะควบคุมการสูบบุหรี่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐก่อน ซึ่งก็คือบริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติอเมริกาต้องเห็นชอบก่อนนั่นเอง

ผู้แทนของเกาหลีใต้เสด็จสถานการณ์ในเกาหลีใต้ ที่เพิ่งถูกเปิดตลาดด้วยมาตรา ๓๐๑ เช่นกัน ว่าการโฆษณายังมีไม่มากนัก เนื่องจากคนเกาหลีโกรธแค้นมากที่ถูกบังคับให้เปิดตลาด จึงรณรงค์ที่จะแอนตี้ไม่สูบบุหรี่สหรัฐฯ คนที่สูบบุหรี่อเมริกาไม่กล้าที่จะพกซองบุหรี่ เพราะกลัวจะถูกคนเกาหลีที่หัวรุนแรงทำร้าย เกาหลีใต้ก็ต้องลงนามในข้อตกลงการนำเข้าบุหรี่กับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐเช่นเดียวกับญี่ปุ่นและไต้หวัน ในเกาหลีใต้ก็ยังไม่มีการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่เข้มแข็งเช่นกัน

ผู้แทนฟิลิปปินส์พูดถึง สถานการณ์สูบบุหรี่ในฟิลิปปินส์ว่า บริษัทบุหรี่สหรัฐและแจแปน โทแบคโค ได้เข้าไปทำธุรกิจแล้ว โดยไม่ต้องใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เนื่องจากรัฐบาลฟิลิปปินส์ยินยอมเปิดตลาดให้เอง มีการโฆษณาบุหรี่มากรวมทั้งทางโทรทัศน์ด้วย รัฐบาลยังไม่มีการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เพราะอิทธิพลของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติครอบงำหมด

ผู้แทนจากอินโดนีเซียให้ข้อมูลว่า ที่อินโดนีเซียก็ยังไม่มีการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เหมือนกัน อินโดนีเซียได้เปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศแล้ว แต่ธุรกิจบุหรี่อยู่ภายใต้การควบคุมของบุตรชายคนหนึ่งของประธานาธิบดีซูฮาร์โต

ที่มาเลเซียก็ยังไม่มียุทธวิธีในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบควบคุมการสูบบุหรี่และยังไม่มียุทธวิธีเกี่ยวกับบุหรี่เช่นกัน

ฮ่องกงเป็นประเทศเดียวที่มีหน่วยงานรับผิดชอบควบคุมการสูบบุหรี่ของภาครัฐ ยังไม่มีกฎหมายห้ามโฆษณา แต่ป้ายโฆษณาบุหรี่ต้องมีคำเตือน

ภาพโฆษณาบุหรี่มาร์ลโบโร
ยังติดอยู่ยี่สิบชั้นที่ฮ่องกง

ถึงอันตรายของการสูบบุหรี่ขนาดพื้นที่ร้อยละ ๑๕ ของปายโฆษณาขนาดใหญ่ ซึ่งบางอันมีขนาดใหญ่เท่าตึก ๑๐ ชั้นก็มี ย่องงมมีผู้หญิงสูบบุหรี่ย่อยมาก แต่ก็มีการโฆษณาบุหรี่สำหรับผู้หญิงมาก

ผมได้นำเสนอข้อมูลและสถานการณ์ของประเทศไทย ซึ่งที่ประชุมต่างเห็นว่าประเทศไทยได้มีการรณรงค์ควบคุมการไม่สูบบุหรี่มากกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชีย ที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมด และมีสิงคโปร์ประเทศเดียวที่ก้าวหน้ากว่าประเทศไทยในเรื่องนี้

ดร.เกรก คอนนอลลี ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงเงื่อนไขของบริษัทบุหรี่สหรัฐที่ขอให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ มี ๔ ข้อ คือ

๑. ให้ยกเลิกกฎหมายที่ห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ
๒. ให้แก้ไขอัตราภาษีที่ไม่เป็นธรรมต่อบุหรี่ต่างประเทศกรณีที่มีการนำเข้า
๓. ขอสิทธิในการจัดระบบการจัดจำหน่ายเอง โดยไม่ผ่านโรงงานยาสูบไทย
๔. ขอสิทธิการโฆษณาและส่งเสริมการขายทุกรูปแบบในทุกสื่อ มิฉะนั้นคนไทยจะไม่รู้จักสินค้าของเขา โดยเอกสารคำร้องได้เรียกร้องสิทธิในการโฆษณาและส่งเสริมการขายโดยการโฆษณาได้ในทุกสื่อ การสนับสนุนการจัดการแข่งขันต่างๆ การแจกตัวอย่างสินค้า การโฆษณา ณ จุดขาย (point of sale) ประกอบด้วย การไม่จำกัดจุดแสดงสินค้า ไปสเตอร์ ตัวอย่างสินค้า ขายเป็นของแถม ชื่อหนึ่งแถมหนึ่ง การส่งเสริมการขายต้องทำได้ทุกสถานที่ การโฆษณาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้และเข้าใจถึงคุณภาพ และสิ่งที่เหนือกว่าของบุหรี่ยี่ห้อเข้า

หากรัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เสนอ ผู้ร้องขอเรียกร้องให้ประธานาธิบดีทำการเก็บอากรขาเข้าหรือข้อจำกัดอย่างอื่นสำหรับสินค้าเข้าจากไทย ในมูลค่าที่เท่าเทียมกันในช่วงระหว่างที่มีการเจรจาให้รัฐบาลไทยขจัดการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

เงื่อนไขข้อที่ ๔ เป็นเรื่องที่ทุกคนเห็นว่าสำคัญมาก และไทยไม่ควรอ่อนข้อให้กับบริษัทบุหรี่สหรัฐ ไทยเป็นประเทศเดียวในที่ประชุมที่มีกฎหมาย

ห้ามโฆษณาบุหรี่ยูแล้ว ทุกประเทศต่างประสบปัญหามากในการที่จะออกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ เพราะบริษัทบุหรี่ขัดขวางการออกกฎหมายนี้ รวมทั้งในสหรัฐอเมริกาด้วย ดร.เกรก คอนนอลลี คิดว่าสื่อมวลชนและประชาชนอเมริกันจะรับเรื่องนี้ (การบังคับให้ไทยยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่) ไม่ได้แน่ และควรจะใช้ประเด็นนี้ในการฟ้องชาวโลกถึงพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

ที่ประชุมได้ร่วมกันปรึกษาถึงแนวทางที่จะช่วยประเทศไทยให้ไม่ต้องเปิดตลาดให้กับบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ โดยให้เปิดเผยพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ ในการโฆษณาส่งเสริมการขายในตลาดบุหรี่ที่ถูกบังคับเปิดด้วยมาตรา ๓๐๑ และผลกระทบอัตราการสูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ให้สื่อมวลชนอเมริกันและทั่วโลกรับรู้ถึงข้อเรียกร้องของบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ ที่ขอสิทธิในการโฆษณาบุหรี่ในประเทศไทย ซึ่งนั่นหมายถึงไทยต้องถูกบังคับให้ยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ ให้เปิดเผยกรณีที่ไทยถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่ให้กับกลุ่มสุขภาพในสหรัฐอเมริกา เพื่อจะได้เป็นแนวร่วมในการช่วยประเทศไทย หรือแม้กับการแสดงความไม่เห็นด้วยกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ในการใช้มาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาด

ขอให้ผู้แทนจากทุกประเทศที่เข้าร่วมประชุมทำหนังสือถึงสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ให้มีการทำประชาพิจารณ์ต่อนโยบายการใช้มาตรา ๓๐๑ เปิดตลาดบุหรี่ไทย และสุดท้ายที่ประชุมได้ทำหนังสือถึงประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ ให้ยกเลิกการใช้มาตรา ๓๐๑ ในการเจรจาให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ให้กับบริษัทบุหรี่ต่างประเทศ และเรียกร้องให้ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ ตัดบุหรี่ออกจากรายการสินค้าที่จะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ จตหมายดังกล่าวลงนามโดยผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนรวมทั้งตัวผมเองด้วย ในใจผมบอกตัวเองว่านี่เราโกอินเตอร์แล้วนะเราเซ็นหนังสือถึงประธานาธิบดีอเมริกา บุคคลผู้ถูกขนานนามว่าเป็นผู้มีอำนาจที่สุดในโลก

ที่ประชุมได้จัดให้มีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนถึงมติที่ประชุมที่ไม่เห็นด้วยกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ที่ใช้มาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ พร้อมทั้งเผยแพร่หนังสือที่ผู้เข้าร่วมประชุมถึงประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ ผมได้รับมอบหมายให้เล่าถึงมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่ที่ไทยมี

หนังสือที่บันทึก
ประเด็นสำคัญที่
ตนถามโดยผู้เข้า
ร่วมประชุม

อยู่ และทำไมไทยจึงไม่ยอมให้มีการเปิดตลาดบุหรี่ต่อสื่อมวลชนจำนวนมาก หลังจากนั้นผู้สื่อข่าวได้ยิงคำถามแก่ผม ส่วนใหญ่เป็นผู้สื่อข่าวนานาชาติ เช่น รอยเตอร์ เอเอฟพี ที่ถามคำถาม

บางคำถามตอบยาก เช่น ประเทศไทยเองก็มีโรงงานยาสูบผูกขาดการผลิตบุหรี่ขายให้แก่คนไทยอยู่แล้ว การต่อต้านการเปิดตลาดบุหรี่จะไม่ถูกมองว่าเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของโรงงานยาสูบหรือไม่

ผมได้อธิบายว่า แม้กระทรวงการคลังจะเป็นเจ้าของโรงงานยาสูบ แต่รัฐบาลไทยก็มีนโยบายที่จะควบคุมการสูบบุหรี่ของคนไทยอย่างชัดเจน (พูดไปอย่างนั้นแหละ จริงๆ แล้วรัฐบาลไทยก็ยังเฉื่อยฉะต่อการควบคุมยาสูบ) อันจะเห็นได้จากการที่มีคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ การที่มีกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ เราตัดต้นเหวเพราะหากเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี จะเกิดการแข่งขันทางตลาด เกิดการหาลูกค้าใหม่ ซึ่งจะมีผลทำให้มีการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นและควบคุมยากขึ้นด้วย

ผมต้องยอมรับว่าตื่นเต้นและเครียดมากในขณะแถลงข่าว การได้ตอบด้วยภาษาไทยต่อข้อกล่าวหาต่างๆ ก็ยากพออยู่แล้ว นี่ต้องพูดภาษาอังกฤษซึ่งไม่ใช่ภาษาแม่ของเรา เพราะผมถูกถามถึงคำถามสี่ในแง่ของต่างๆ ในฐานะที่เป็นตัวแทนประเทศที่ถูกกำหนดให้ถูกไต่สวนโดยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ซึ่งได้กล่าวแล้วว่าเหมือนกับการถูกขู่ที่จะทำสงครามการค้าจากสหรัฐอเมริกา ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก

ผมต้องยอมรับว่าผมเครียดมากและรู้สึกโล่งอกที่ได้ผ่านเหตุการณ์

นั้นมา กาลต่อมาผมพบว่า การที่ถูกชักใช้จากสื่อมวลชนครั้งนั้น ความเครียดน้อยกว่าการถูกชักใช้ ถูกชักจูง และถากถางจากสมาชิกสภาของเกรสส์ และสภาซีเนทสหรัฐอเมริกาที่ผมเข้าให้การในโอกาสต่อๆ มามากมายนัก

หลังจากแถลงข่าวเราได้ประชุมปรึกษากันต่อไปในการที่จะช่วยยับยั้งการรุกรานของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่ใช้อิทธิพลของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ในการบังคับประเทศคู่ค้าให้เปิดตลาดบุหรี่ตามเงื่อนไขที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติต้องการ

เราตกลงกันว่าประเทศต่างๆ ในเอเชียควรรวมกลุ่มกันเพื่อตั้งองค์กรที่จะรวมพลังกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ องค์กรดังกล่าวมีขึ้นในทวีปอเมริกาใต้มาเกือบยี่สิบปีแล้ว สิ่งที่เหมาะสมกันก็คือเกิดการรวมตัวขององค์กรรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในอเมริกาใต้ ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังบริษัทบุหรี่ข้ามชาติสหรัฐบุกเข้าไปเปิดตลาดบุหรี่หลัง พ.ศ. ๒๕๑๓ องค์กรที่เป็นแม่งานที่เข้าไปช่วยก่อตั้งและสนับสนุนงบประมาณแนวร่วมการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของอเมริกาใต้ก็คือ สมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกา (American Cancer Society) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้ ดร.เกรก คอนนอลลี มาประชุมที่ไทเปครั้งนี้

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่แปลกเช่นนี้แหละ บริษัทเอกชนสหรัฐเข้าไปรุกรานประเทศต่างๆ ในการขายบุหรี่ ซึ่งเป็นสินค้าแห่งความตาย องค์กรเอกชนสหรัฐที่ทำงานด้านสาธารณสุขก็เข้าไปช่วยแก้ปัญหาที่บริษัทเอกชนสหรัฐ ก่อขึ้น

ส่วนรัฐบาลสหรัฐ จะอยู่เฉยๆ โดยจะยึดกฎหมายเป็นหลัก ถ้าอะไรที่ยังถูกกฎหมายอยู่ ก็จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ดังเช่นกรณีการค้าขายบุหรี่ จะเห็นว่าแม้รัฐบาลสหรัฐ จะเห็นว่าบุหรี่เป็นสินค้าที่ทำลายสุขภาพและพยายามที่จะควบคุมการบริโภคยาสูบของคนอเมริกัน แต่เมื่อพ่อค้าบุหรี่สหรัฐ ขอให้รัฐบาลใช้อำนาจรัฐเพื่อช่วยเปิดตลาดบุหรี่ในต่างประเทศ รัฐบาลสหรัฐ ก็ดำเนินการตามกฎหมายอย่างหน้าตาเฉยเลย

ที่ประชุมตกลงที่จะก่อตั้ง Asia Pacific Association for the Control of Tobacco หรือสมาพันธ์ควบคุมการบริโภคยาสูบภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกโดยมีองค์กรเอกชนจาก ๙ ประเทศที่เข้าร่วมประชุมเป็นประเทศก่อตั้ง ที่ประชุมได้

**U.S. CIGARETTE EXPORT MARKET
PENETRATION IN THAILAND**

**A MULTIMILLION DOLLAR OPPORTUNITY
FOR U.S. LEAF PRODUCERS**

PRINCETON, N.J.

October, 1988

เอกสารอุตสาหกรรม
กรรมยาสูบอเมริกา
วิเคราะห์ผลดี หาก
เปิดตลาดไทยได้

เลียม ดร.เดวิด เชน เป็นประธานสมาพันธ์ ดร.เท็ด เชน เป็นเลขาธิการผู้แทน
จากญี่ปุ่นเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง ผู้แทนจากเกาหลีใต้เป็นรองประธานคนที่
สอง ผู้แทนจากฮ่องกงเป็นเหรัญญิก ส่วนผมและคนอื่นๆ เป็นกรรมการ
สำนักเลขาธิการอยู่ที่มูลนิธิจอห์น ดุง ได๋หวิน

ที่ประชุมได้ร่างวัตถุประสงค์และระเบียบข้อบังคับของสมาพันธ์ขึ้น ใน
ด้านงบประมาณ ฝ่ายเลขานุการจะรับผิดชอบโดยมูลนิธิจอห์น ดุง ส่วนค่าใช้จ่าย
ในแต่ละประเทศให้แต่ละประเทศรับผิดชอบกันเอง

ดร.เกรก คอนนอลลี ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่ง
สหรัฐอเมริกาเสนอว่า อาจจะสามารถของบประมาณสนับสนุนบางส่วนจาก
สมาคมต่อต้านมะเร็งสหรัฐอเมริกามาช่วยได้ ที่ประชุมยังตกลงกันว่า คณะ
กรรมการจะมีการประชุมกันปีละครั้ง และจะมีการประชุมวิชาการสองปีต่อ
ครั้ง โดยจะหมุนเวียนกันไปจัดในแต่ละสมาชิกประเทศ และกำหนดว่าจะ
ประชุมกันครั้งที่ ๒ ที่กรุงโซลประเทศเกาหลีใต้

หลังจากการประชุมอย่างเป็นทางการแล้ว ดร.เกรก คอนนอลลี ได้ขอ
คุยกับผมถึงสิ่งที่จะร่วมกันทำงานต่อไป ดร.เกรก ถามผมว่ามีเครื่องแฟกซ์หรือ
ไม่ ผมตอบว่ามีอยู่เครื่องเดียวที่สำนักงานคณะบดี โรงพยาบาลรามธิบดี
ดร.เกรก บอกว่าเราต้องทำงานกันอย่างใกล้ชิด

ดร.เกรก คิดว่ามีความเป็นไปได้สูงที่สำนักผู้แทนการค้าจะเปิดให้มี
การทำประชาพิจารณ์ขึ้น เขาสืบทราบว่ามีพ่อของนางเจน แบริตเลย์ หัวหน้า
สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ป่วยเป็นโรคมะเร็งปอดจากการสูบบุหรี่ และ

ไม่กล้าสู้หน้านักข่าวเกี่ยวกับการใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดบุหรี่ไทยนัก ดร.เกรก บอกว่าหากมีการเปิดประชาพิจารณ์ เขาอยากจะให้ผมไปร่วมให้การด้วย หาเรื่องให้เราชัดๆ

โรงงานยาสูบไทย ในสายตาบุหรืนอก

ดร.เกรก ได้ให้เอกสารที่น่าสนใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบุหรืสหรัฐอเมริกาหลายชิ้น มีเอกสารชิ้นหนึ่งของสมาคมผู้ค้าบุหรืสหรัฐ ที่วิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ที่อุตสาหกรรมบุหรืโดยเฉพาะชาวไร่ยาสูบสหรัฐ จะได้รับ หากสามารถเปิดให้มีการนำเข้าบุหรืสหรัฐ มายังประเทศไทยได้สำเร็จ อุตสาหกรรมยาสูบสหรัฐ จะมีรายได้นับหมื่นล้านบาทจากประเทศไทย

รายงานดังกล่าวได้วิเคราะห์ธุรกิจยาสูบของไทยไว้อย่างละเอียด ตั้งแต่ประวัติการก่อตั้งโรงงานยาสูบ ระบบการผลิต การเพาะปลูกยาสูบของไทย จำนวนชาวไร่ยาสูบ ชนิดของใบยาที่ไทยผลิต ปริมาณการผลิตทั้งใบยาและบุหรืแต่ละปี การส่งออกและนำเข้าใบยาสูบของไทย ระบบการบริหารงานของโรงงานยาสูบ

รายงานบรรยายว่า เป็นระบบการบริหารที่ไร้ประสิทธิภาพความสามารถในการแข่งขันต่ำ ตำแหน่งผู้บริหารโรงงานยาสูบจะตกแก่นายทหารระดับสูงและนายทหารที่เกษียณราชการแล้ว คล้ายกับเป็นสิ่งตอบแทนสำหรับนายทหารผู้ใหญ่ ดังปรากฏในเอกสาร

“working for the TTM is a dream, with good wages and no real demands on efficiency. It's a perfect system designed to keep politicians and farmers happy...retired Thai officials and army chiefs love to be offered a sinecure as TTM director...Clearly the Thai way of providing largesse through an inefficient but comfortable system is more deeply entrenched than many outsiders realize”..... “As indicated in the section

describing the TTM. Thailand's monopoly is 'fat' and extremely 'uncompetitive', at least in comparison with JTI and the Taiwan Tobacco and Wine Monopoly"

เขารู้แม้กระทั่งงบประมาณที่ใช้ในการโฆษณาและส่งเสริมการขายของโรงงานยาสูบว่ามีปีละเท่าไร ช่างแตกต่างอย่างฟ้ากับดิน ที่เขารู้ข้อมูลฝ่ายเขาน้อยมากจริงๆ

รายงานยังระบุต่อไปว่าหากมีการเปิดตลาดแล้ว ถ้าบุหรืสหรัฐฯ ได้ส่วนแบ่งตลาดไทยร้อยละ ๒๕ จะคิดเป็นมูลค่าเท่ากับเท่าไร ถ้าได้ส่วนแบ่งร้อยละ ๑๕ จะคิดเป็นมูลค่าเท่ากับเท่าไร แต่วิเคราะห์ไว้ว่าบริษัทบุหรืสหรัฐฯ น่าจะได้ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ ๒๕ เพราะความสามารถในการแข่งขันของโรงงานยาสูบไทยมีน้อยมาก เมื่อส่วนแบ่งตลาดบุหรืสหรัฐอเมริกาในไทยมากขึ้น ชาวไร่ยาสูบสหรัฐฯ จะได้รับประโยชน์สองต่อ ต่อแรกคือใบยาสูบที่จะต้องซื้อเพื่อผลิตบุหรืที่จะส่งมาขายยังประเทศไทยจะมากขึ้น ต่อที่สองคือโรงงานยาสูบไทยจะต้องนำเข้าใบยาสูบสหรัฐฯ มากขึ้น เพื่อนำมาผสมกับใบยาสูบไทยในการปรับปรุง คุณภาพบุหรืไทย เพื่อแข่งตลาดกับบุหรืสหรัฐฯ

จะเห็นได้ว่าเอกสารชุดนี้มีวัตถุประสงค์ในการดึงชาวไร่ยาสูบและสมาชิกสภาของเกรตส์และสภาซีเอนเทสสหรัฐฯ เข้ามาเป็นแนวร่วมในการกดดันให้ไทยเปิดตลาดบุหรืด้วย เพราะแต่เดิมชาวไร่ยาสูบสหรัฐฯ ยังลังเลในการที่จะร่วมกับบริษัทบุหรืสหรัฐฯ ในการกดดันให้ไทยเปิดตลาดบุหรื เพราะโรงงานยาสูบไทยนำเข้าใบยาสูบจากสหรัฐอเมริกาปีละ ๕๐ ล้านดอลลาร์อยู่แล้ว

ชาวไร่ยาสูบสหรัฐฯ กล่าวว่า หากร่วมกดดันให้ไทยเปิดตลาดบุหรื โรงงานยาสูบไทยจะหันไปซื้อใบยาสูบจากประเทศอื่น แต่บริษัทผู้ผลิตบุหรืสหรัฐฯ วิเคราะห์ว่า โรงงานยาสูบไทยจะไม่หันไปซื้อใบยาสูบจากประเทศอื่น เพราะไม่มีประเทศใดที่สามารถผลิตใบยาสูบรสมเอริกันได้ดีเท่าชาวไร่ยาสูบอเมริกัน จึงได้ชาวไร่ยาสูบอเมริกันเป็นแนวร่วมด้วย ซึ่งย่อมหมายถึงการได้สมาชิกสภาของเกรตส์และวุฒิสมาชิกจากรัฐต่างๆ ที่มีการปลูกใบยาสูบในสหรัฐเป็นแนวร่วมในการกดดันให้ไทยเปิดตลาดบุหรืด้วย

ผมอ่านแล้วก็เห็นว่าเป็นเอกสารที่มีประโยชน์หลายอย่าง อย่างหนึ่งคือ ผมจะถ่ายเอกสารบทวิเคราะห์ที่บริษัทบุหรืสหรัฐฯ ส่งดูโรงงานยาสูบไทย

ให้กับผู้บริหารโรงงานยาสูบ เพื่อให้โรงงานยาสูบโกรธและไม่ไปแอบร่วมมือกับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

ประโยชน์อีกประการหนึ่งคือ ผมจะใช้หลักฐานนี้เป็นเหตุผลในการพูดกับชาวโลกและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาว่า ก็ด้วยเหตุที่โรงงานยาสูบไทยไร้ประสิทธิภาพนี่แหละ เราจึงอยากคงสภาพตลาดบุหรี่ที่ปิดนี้ไว้ โรงงานยาสูบไทยเป็นหน่วยงานของรัฐบาลไทยต้องปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนด หากมีการเปิดให้บริษัทบุหรี่สหรัฐฯ เข้ามาขายบุหรี่ในประเทศไทยจะทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดขึ้น ซึ่งจะทำให้โรงงานยาสูบไทยต้องเพิ่มประสิทธิภาพขึ้นด้วย เพื่อความอยู่รอด ซึ่งผลสุดท้ายจะทำให้เยาวชนไทยติดบุหรี่มากขึ้น

สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมจากสหรัฐอเมริกาอีกสองคน คนแรกนายแพทย์ เทอร์รี่ บีฮาร์เชต แสดงแนวโน้มการสูบบุหรี่ในสหรัฐอเมริกาที่ผู้ชายสูบน้อยลง ในขณะที่ผู้หญิงสูบบุหรี่มากขึ้น และคาดการณ์ว่าในอนาคต ผู้หญิงอเมริกันจะสูบบุหรี่มากกว่าผู้ชาย แม้แต่ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ มะเร็งปอดก็เป็มะเร็งหมายเลขหนึ่งของทั้งชายและหญิงอเมริกันอยู่แล้ว โดยชายอเมริกันเสียชีวิตจากมะเร็งปอดปีละหนึ่งแสนรายและหญิงปีละห้าหมื่นราย รวมแล้วมากกว่าจำนวนทหารอเมริกันที่ตายในสงครามเวียดนามทั้งหมด ๓ เท่าตัว

ในส่วนของผู้หญิง ดร. ริชาร์ด เคย์นาร์ต มีความเห็นว่า หนทางหนึ่งที่จะเล่นงานบริษัทบุหรี่คือ การฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายให้กับผู้ที่ป่วยจากการสูบบุหรี่ เขายินดีที่จะให้คำปรึกษา หากทางเอเชียสนใจที่จะฟ้องร้องบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ เขาเล่าถึงคดีที่มีผู้สูบบุหรี่ ๒ คน ฟ้องบริษัท ฟิลิป มอร์ริส ในข้อหาที่ว่า เสพติดบุหรี่ที่ผลิตโดยบริษัทฟิลิป มอร์ริส และตอนนี้เขาพยายามที่จะเลิกสูบ แต่เลิกไม่สำเร็จ ผู้ฟ้องถูกล่วงให้เข้ามาเสพติดบุหรี่ เพราะโฆษณาของบริษัทฟิลิป มอร์ริส การเล่าคดีนี้ทำให้ที่ประชุมได้ฮากัน คลายเครียดลงบ้าง ที่เหลือมีแต่เรื่องหนักๆ ทั้งนั้น

สามวันสองคืนที่อยู่ไทเป ไม่ได้ไปเที่ยวไหนเลย เครียดตลอด แต่ก็อีกนั่นแหละ ถึงมีเวลาให้ไปเที่ยวก็คงไม่มีแก่ใจที่จะเที่ยวหรอก เพราะใจมันมีแต่ครุ่นคิดว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรและเราจะไปเที่ยวได้อย่างไรในเมื่อเขาจัดประชุมเรื่องของเรา

ผมเดินทางกลับประเทศไทยด้วยความรู้และข้อมูลเพิ่มเติมอีกมาก

มาย ไม่เป็นการยากเลยที่จะเข้าใจว่า กรณีการพิพาททางการค้าบุหรี่ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยกำลังจะกลายเป็นเวทีการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่อต้านการสูบบุหรี่ทั่วโลกกับบริษัทบุหรี่สหรัฐ

กลุ่มต่อต้านการสูบบุหรี่โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาต้องการให้ไทยยืนหยัดต่อสู้กับรัฐบาลสหรัฐจนถึงที่สุด มองในแง่ที่ถือกลุ่มต่อต้านการสูบบุหรี่ของสหรัฐอเมริกาต้องการปกป้องภัยจากบริษัทบุหรี่สหรัฐ การที่ไทยลุกขึ้นต่อสู้จะทำให้อำนาจการต่อรองบนโต๊ะเจรจาสูงขึ้น ผู้แทนที่มาจากสหรัฐอเมริกาขอให้ผมไม่ต้องกลัวว่าประเทศไทยจะถูกตอบโต้ทางการค้า เพราะเรื่องนี้ถ้าประโคนเข้าผ่านสื่อมวลชนให้คนอเมริกันรู้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็จะต้องคิดหนัก ถ้าจะลงโทษประเทศไทยที่ไม่ยอมเปิดตลาดหรือไม่ยอมตามเงื่อนไขการเปิดตลาดตามที่บริษัทบุหรี่สหรัฐต้องการ

ฉากแรกหลังประชุมไทเป

เมื่อผมกลับมาถึงเมืองไทย สิ่งแรกที่ทำคือทำหนังสือถึงนางเจน แบลคเลย์ ประธานคณะกรรมการมาตรา ๓๐๑ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐว่า โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และองค์การทางการแพทย์และสาธารณสุขต่างๆ ของไทยรวม ๑๗ องค์การ คัดค้านการใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ไทย เนื่องจากการเปิดให้มีการแข่งขันกันทางตลาด จะส่งผลให้การสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ขอให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ เปิดให้มีการทำประชาพิจารณ์เรื่องนี้ขึ้น และผมจะเข้าร่วมในการทำประชาพิจารณ์ด้วย ตามที่ ดร.เกรก คอนนอลลี เสนอโดยหาว่าไม่ว่าผลจากการทำหนังสือฉบับนั้นจะกลับมามัดคอผมให้ต้องไปทะเลาะกับสำนักผู้แทนการค้าในโอกาสต่อมา

ในขณะเดียวกันผมได้ให้คุณแพม ชิมมอน อาสาสมัครชาวออสเตรเลียที่มาช่วยงานให้องค์กรเอกชนในเมืองไทย ช่วยผมเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษ เรียบเรียงเหตุการณ์ที่สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐใช้มาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ฟองชาวโลก การที่คุณแพมมาช่วยนี้ ทำให้เวลาว่างเอกสารหรือเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษทำได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เพราะ

**๑๗ องค์การที่ร่วมลงชื่อคัดค้านการที่สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ
บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่**

- โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ มูลนิธิหมอชาวบ้าน
- แพทยสมาคม
- แพทยสภา
- สมาคมแพทย์โรคหัวใจ
- สมาคมสูรเวชช์
- ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์
- สมาคมกุมารแพทย์
- คณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ
- มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา
- ชมรมแพทย์ชนบท
- ชมรมวิชาการส่งเสริมการไม่สูบบุหรี่
- กลุ่มอาสาสมัครเพื่อผู้บริโภค
- กลุ่มศึกษาปัญหา
- กลุ่มสาธารณสุขมูลฐานสูงเนิน
- กลุ่มสาธารณสุขเพื่อชุมชน
- โครงการสแกนโพรเพื่อการพึ่งตนเอง
- คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนเพื่อการสาธารณสุขมูลฐาน (คปอช.)

ภาษาเขียนอังกฤษของผมก็เพียงแค่พอเขียนได้ จะเขียนแต่ละเรื่องจึงช้า แต่ผมพูดภาษาอังกฤษได้เร็วกว่าผมเขียน อันเป็นผลจากการที่ผมไปฝึกงานที่อเมริกาเป็นเวลาห้าปี

เวลาทำงานผมจะเชิญคุณแพมมาที่โรงพยาบาลรามานาธิบตี ผมจะบอกว่าผมต้องการสื่อกับคนอื่นอย่างไร ผมหมายความว่าอย่างไร คุณแพมก็จะเขียนให้ผมดูว่าตรงกับที่ผมต้องการหรือไม่ แต่ในบางครั้งคุณแพมก็ไม่ว่างที่จะมาช่วยผมร่าง ผมก็จะเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษให้เลขาฯ ที่ภาควิชาอายุรศาสตร์พิมพ์ เสร็จแล้วฝากไปให้คุณแพมแก้ภาษาให้ถูกต้องแล้วจึงกลับมาพิมพ์ใหม่ตามที่คุณแพมแก้แล้ว

คุณแพมมาจากออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศที่มีการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่อย่างจริงจังก่อนเมืองไทย จึงเข้าใจและจับประเด็นได้เร็ว คุณแพมมีส่วนช่วยเป็นอย่างมากในช่วงที่ผมเข้าไปเกี่ยวข้องกับการต่อสู้กับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกในการเจรจาตามกรอบมาตรา ๓๐๑

คณะกรรมการเตรียมการเจรจามาตรา ๓๐๑ ของไทยมีการเรียกประชุม

ครั้งที่สอง หลังจากผมกลับมาจากไทเป ผมเล่าให้ที่ประชุมทราบถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มสุขภาพในสหรัฐอเมริกาและเอเชียแปซิฟิกความร่วมมือกันเพื่อช่วยไทยในการต่อสู้กับบริษัทบุหรี่สหรัฐในการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ ผมบอกว่าการจะนำเหตุผลด้านสุขภาพเป็นประเด็นในการเจรจาดูตรงกับฝ่ายสหรัฐที่ประชุมก็รับฟัง

สถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันดีซี ก็มีบทบาทสำคัญในการเตรียมการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ คุณศุภวุฒิ สายเชื้อ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเศรษฐกิจประจำสถานทูต เป็นผู้ประสานงานของไทยที่สถานทูต ท่านทูตวิทยา เวชชาชีวะ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันดีซี เป็นน้องชายของ ศ. นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังอย่างเต็มที่

ดร.เกรก คอนนอลลี ได้ทำงานกับคุณศุภวุฒิ สายเชื้อ อย่างใกล้ชิดที่สถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันดีซีวิเคราะห์ว่า กรณีที่สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ใช้มาตรา ๓๐๑ ในการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ไทยนั้น มีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้าน

ฝ่ายที่สนับสนุน ได้แก่ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบุหรี่ทั้งหมด สมาชิกสภาคองเกรสและวุฒิสมาชิกจากรัฐที่เพาะปลูกยาสูบ

ฝ่ายที่คัดค้านคือกลุ่มสุขภาพทั้งหมด สมาชิกสภาคองเกรสและวุฒิสมาชิกจากรัฐทางเหนือที่ไม่มีการเพาะปลูกยาสูบ และสื่อมวลชนและประชาชนชาวอเมริกันส่วนใหญ่ แต่สื่อใหญ่ๆ บางสื่อก็วางตัวเป็นกลางหรือเอียงไปทางที่จะสนับสนุนบริษัทบุหรี่ เช่น หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ ดร.เกรก คอนนอลลีบอกว่า เพราะนิวยอร์กไทม์ถือหุ้นบริษัทบุหรี่ข้ามชาติอยู่เยอะ บทบรรณาธิการจึงสนับสนุนการเปิดตลาด โดยให้เหตุผลว่าเป็นการค้าเสรีและไทยเองก็ผลิตบุหรี่ขายอยู่

ที่ประชุมปรึกษากันว่ามีบริษัทที่ปรึกษาฝรั่งที่วอชิงตันดีซีหลายบริษัทมาเสนอตัวต่อสถานทูตไทยที่จะช่วยเป็นนายหน้าให้รัฐบาลไทยในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ โดยเรียกค่าตอบแทนสองแสนห้าหมื่นเหรียญหรือประมาณหกสิบล้านกว่าบาท ทางไทยจะรับหรือไม่

ผมขอเข้าไปปรึกษากับ ดร.เกรก คอนนอลลี ดูก่อน ดร.เกรกแนะนำว่าเขาคิดว่าไทยไม่ควรจะเสียเงินไปจ้างบริษัทที่ปรึกษา ดร.เกรกคิดว่า กลุ่ม

สุขภาพในสหรัฐอเมริกาช่วยเติมที่อยู่แล้ว และถ้าประสานงานกับผมได้ดีๆ จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการไปจ้างบริษัทที่ปรึกษา และถึงจ้างบริษัทที่ปรึกษาทางกรุงเทพฯ ก็ต้องออกแรงเรื่องการหาข้อมูลต่างๆ อยู่ดี

ผมจึงได้นำเรื่องนี้แจ้งกับคณะผู้แทนไทย และเราไม่ได้จ้างบริษัทที่ปรึกษากฎหมายฝรั่งในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ เท่ากับว่าผมได้ช่วยประหยัดเงินให้รัฐบาลไทยไปหลายล้านบาท แต่ก็หมายความว่าผมจะต้องเป็นผู้ออกแรงประสานกับฝ่ายสุขภาพในอเมริกา

เรื่องบริษัทที่ปรึกษากฎหมายนี้ผมมารู้ภายหลังว่า วอชิงตันดีซีเป็นเมืองที่มีบริษัทที่ปรึกษาเพื่อวิ่งเต้นทางการเมืองมากที่สุด “Lobbyist Firm” ประมาณว่า มีนักวิ่งเต้นถึง ๒ - ๓ หมื่นคน

สถานทูตไทยก็เคยใช้บริการของบริษัทเหล่านี้เป็นครั้งคราว แต่เรื่องการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้านี้เราตัดสินใจจะทำเองตามคำแนะนำของ ดร.เกรก คอนนอลลี

พลังคนไทยร่วมมรณงค์ เพื่อการไม่สูบบุหรี่

ในขณะเดียวกันผมก็ได้ขอเอกสารเกี่ยวกับกฎหมายการค้า ๒๕๑๗ และมาตรา ๓๐๑ ของสหรัฐอเมริกาจากกระทรวงพาณิชย์มาศึกษาอย่างละเอียด ผมอ่านกฎหมายของเขาทูกตัวอักษร แล้วคิดว่าเมืองไทยไม่มีทางที่จะชนะคดีนี้ได้เลย เพราะกระทรวงการคลังเป็นเจ้าของโรงงานยาสูบ

ผมมั่นใจว่าเรื่องนี้สุดท้ายเราจะต้องแพ้ และต้องเปิดตลาดบุหรี่ให้กับบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ

ผมเล่าเรื่องนี้ให้บังอรฟัง และบังอรขอให้ผมอย่าพูดเรื่องนี้กับใครโดยเฉพาะกับสื่อมวลชน เพราะถ้าพูดไปสื่อมวลชนก็จะหมดความสนใจเรื่องนี้ทันที ผมก็ทำตามที่บังอรบอกและไม่ปรึกษาเรื่องนี้แก่ใครเลย ว่า ถึงอย่างไรเราก็ต้องแพ้และต้องเปิดตลาดบุหรี่ เวลาพบสื่อมวลชนผมจะบอกว่าเราสู้อย่างเต็มที่ และไทยเรายังมีโอกาสที่จะหลุดรอดจากการต้องถูกเปิดตลาดบุหรี่ได้

เพื่อติดกันไม่ให้รัฐบาลไทยยอมแพ้ง่ายๆ และเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองของรัฐบาลไทยบนโต๊ะเจรจา

เราปรึกษากันและบ๊องอรเสนอว่า ควรจะสร้างกระแสหาแนวร่วมให้กว้างที่สุด โดยการจัดสัมมนาระดมสมองในหัวข้อปัญหาบรูห์นอก “มาตรา ๓๐๑ กับทางออกของไทย” โดยกำหนดจัดในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๓๒ ที่ห้องประชุม จงจินต์ โรงพยาบาลรามามาธิบดี

ผมปรึกษากับ ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เรื่องการเชิญวิทยากร ท่านเสนอให้เชิญ ดร.ณัฏ คอมนันท์ อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศ คุณอรุณ ภาณุพงษ์ อดีตเอกอัครราชทูตประจำกรุงวอชิงตันดีซีและอดีตรัฐมนตรีช่วยต่างประเทศ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ดร.ทวีทอง ทองวิวัฒน์ ศูนย์วิเคราะห์นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหิดล และนายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ส่วนภาคป่ายเป็นการระดมสมองจากที่ประชุม

เราเลือกเชิญผู้ที่เราคิดว่าจะมีบทบาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ เชิญคุณบุญจะเกษรทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานพิธีเปิด เหตุหนึ่งเพราะท่านเป็นผู้ป่วยของโรงพยาบาลรามามาธิบดี

เชิญ ศ.นพ.ประสพ วัฒนากร วุฒิสมาชิก ประธานกรรมาธิการสาธารณสุข ดร.เอสธร ธนสุกาญจน์ หนึ่งในทีมงานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มีที่ทำงานอยู่ที่บ้านพิษณุโลก นายกแพทย์สมาคมประธานราชวิทยาลัยต่างๆ คณะบดีคณะแพทย์ต่างๆ นายกสมาคมโรคหัวใจ สมาคมอุรเวชช์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข นายกแพทยสภา รวมทั้งหมด ๖๐ กว่าคน ไม่รวมสื่อมวลชน

วัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาให้มากที่สุด และเพื่อให้คนมาร่วมประชุมมากขึ้น ผมจึงขอให้ ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นผู้ออกจดหมายเชิญในนามรองประธานโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

ผมและบ๊องอรมีหน้าที่เตรียมเอกสารเกี่ยวกับรายละเอียดของกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อให้ผู้ได้รับเชิญเข้าร่วมสัมมนาศึกษาล่วงหน้า

ในอีกทางหนึ่ง ดร.เกรก คอนนอลลี ได้ติดต่อกับผมตลอดเวลาทางโทรสารและโทรศัพท์ ตอนนั้นยังไม่มี E-mail ดร.เกรก นำเรื่องนี้ไปปรึกษากับ

แนวร่วมเพื่อบุหรืหรือสุขภาพของสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยสมาคมต่อต้าน
มะเร็ง สมาคมโรคหัวใจ และสมาคมอูเวซซ์ และองค์กรสุขภาพอื่นๆ ใน
สหรัฐฯ ทำหนังสือเรียกร้องให้สำนักผู้แทนการค้าเปิดการทำประชาพิจารณ์ขึ้น

ดร.เกรกบอกลมว่า ประเทศไทยควรจะพยายามนำเหตุผลด้านสุขภาพ
มาอ้าง เพื่อไม่ให้มีการเปิดตลาด ในขณะเดียวกันนายแพทย์หทัย ชิตานนท์
ได้เรียกประชุมคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ และมีมติขอ
ให้คณะกรรมการควบคุมฉลาก คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนาย
กรัฐมนตรี ออกประกาศให้โรงงานยาสูบพิมพ์คำเตือนยาสูบใหม่ โดยให้ผมไป
คิดคำเตือนมา

มติของคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบอีกข้อหนึ่งคือ ขอให้
กระทรวงการคลังขึ้นภาษีบุหรืรวมทั้งให้มีการจัดสรรภาษีที่เก็บได้เพิ่มขึ้นส่วน
หนึ่งมาใช้เพื่อการรณรงค์ไม่สูบบุหรื แต่กระทรวงการคลังไม่ได้ตอบสนองต่อ
มตินี้

ผมรู้ว่าสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐจะส่งทีมผู้แทนมาไทย เพื่อเจร
กับผู้แทนไทยภายใต้กรอบมาตรา ๓๐๑ ครั้งที่ ๑ ในวันที่ ๓๑ กรกฎาคมถึง ๑
สิงหาคม ๒๕๓๒ เราจึงปรึกษากันว่า จะมีการยื่นจดหมายคัดค้านการใช้มาตรา
๓๐๑ เปิดตลาดบุหรืของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ แล้วให้องค์กรต่างๆ ลงนาม

ผมจะลงนามในนามของโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรื และผมจะ
เป็นผู้ยื่นหนังสือนี้ต่อทูตสหรัฐที่สถานทูตสหรัฐอเมริกาในช่วงก่อนที่จะมีการ
เจรจา ไม่ได้อยากเล่นบทบาทนี้ แต่คิดว่าถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ ผมได้ให้คุณ
แพม ชิมมอน มาช่วยร่างหนังสือคัดค้านยาวสองหน้ากระดาษ เสร็จแล้วเรา
ก็ขอให้องค์กรต่างๆ ลงชื่อเป็นบัญชีหางว่าว เริ่มต้นจากแพทย์สมาคม ผมจำได้
ว่าเป็น พล.อ.นพ.สิงหา เสาวภาพ ประธานราชวิทยาลัยต่างๆ สมาคมแพทย์
โรคหัวใจ สมาคมอูเวซซ์ รวมทั้งหมด ๑๗ องค์กร ผมเป็นคนโทรศัพท์ไปถึง
ประธานหรือนายกสมาคมแต่ละองค์กรเพื่อขอความร่วมมือ ทุกคนยินดี คุณ
บังอรให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิหมอชาวบ้านพิมพ์เอกสารไปยังที่ทำงานของท่าน
เหล่านี้เพื่อให้เซ็นชื่อ

วิ่งเต้นเพื่อเข้าร่วม ทีมเจรจาของไทย

หนึ่งวันก่อนที่การเจรจาจะเกิดขึ้น ฝ่ายผู้แทนไทย ผมไม่รู้ว่ามีใครเข้าร่วมเจรจาด้วย รู้แต่ว่าผมไม่ได้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในคณะผู้แทนไทย ผมจึงเตรียมที่จะเล่นบทประท้วง โดยผมจะเป็นผู้ยื่นหนังสือประท้วงที่สถานทูตสหรัฐฯ ที่ถนนวิสุทธิกษัตริย์ บังอรได้ส่งร่างหนังสือประท้วงให้กับหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ ล่วงหน้า เพื่อขอให้เขาลงพิมพ์ในวันที่จะเริ่มการเจรจา

ผมตื่นเต้นที่จะต้องเป็นผู้ไปยื่นหนังสือที่สถานทูตอเมริกา ไม่เหมือนตอนที่ไปยื่นหนังสือถึงท่านนายกฯ ชาติชาย ที่ทำเนียบรัฐบาล เพราะตอนนั้นเป็นเพียงการยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาล แต่ครั้งนี้เราไปประท้วงอเมริกาเป็นบทที่ไม่อยากจะเล่น แต่ก็ต้องเล่นเพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทย

บ่ายวันนั้นผมก็ได้รับโทรสารจาก ดร.เกรก คอนนอลลี ซึ่งระบุว่าผมควรจะพยายามหาทางเข้าเป็นหนึ่งในผู้แทนไทยที่จะเจรจากับผู้แทนสำนักการค้าสหรัฐให้ได้ เพราะทางเดียวที่จะขัดขวางการไม่ยอมเปิดตลาดที่จะพังขึ้นคือเน้นเรื่องสุขภาพ ว่าการเปิดให้มีการแข่งขันขายทุเรียนจะทำให้คนไทยสุขภาพดีขึ้น ทำให้คนไทยป่วยมากขึ้น

ดร.เกรกบอกว่า ถ้าไปเจรจากับฝ่ายสหรัฐอเมริกาเฉพาะเรื่องการค้าตามกฎหมายของฝ่ายสหรัฐอเมริกา หรือว่าไปเล่นตามเกมเขา ไทยจะแพ้ และจะไม่มีอำนาจต่อรองเลย "You must frame the negotiation to concentrate on Health Issue, not Trade" คือ สิ่งที่ ดร.เกรกเขียนมา

ตอนนั้น ดร.เกรกเหมือนถูกขโมย แม้เขาจะมีอายุน้อยกว่าผม ๒ - ๓ ปี แต่มผมเชื่อและไว้วางใจเขามาก ว่าเขาจริงจัง ผมจึงรีบคิดว่าผมจะทำอย่างไรจึงจะได้เข้าร่วมในทีมผู้แทนไทยที่จะเจรจากับฝ่ายสหรัฐอเมริกา ผมเดินหน้าแม้จะไม่ว่าทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะหากผมได้เข้าร่วมเป็นผู้เจรจาฝ่ายไทย

ผมจึงไปขอให้ ศนพ.อรรถสิทธิ์ ซึ่งเป็นเพื่อนนายพร อิศวเสนา ปลัดกระทรวงพาณิชย์ที่เป็นนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญและไปเรียนอังกฤษด้วย

กัน ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ ก็ได้ใจหาย ยกหูโทรศัพท์ถึงคุณเพชรทันที ผมได้ยินที่ เขาสนทนากันด้วย อาจารย์อรรถสิทธิ์ยกแม่น้ำหลายสายเพื่อที่จะเกลี้ยกล่อม ให้ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการเจรจา เพื่อ อนุญาตให้ผมเข้าร่วมอยู่ในทีมผู้แทนไทยด้วย

ผมได้ยินอาจารย์อรรถสิทธิ์รับปากว่า หมอประทีปจะไม่ทำความเดือด ร้อนให้กับทีมผู้แทนไทย และจะไปในฐานะผู้สังเกตการณ์เท่านั้น และหาก ทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาไม่ให้หมอประทีปเข้าร่วมทีมเจรจา ก็ไม่เป็นไร

หลังจากนั้นครู่เดียว เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ก็โทรมาหาผมที่โรง พยาบาลวามาริบัติ ถามผมว่าผมจะไปพัทยายังไง ทางกระทรวงพาณิชย์ จะมิดูดูไปตอนสี่โมงเย็น ถ้าผมจะไปด้วยก็ได้ และเย็นนั้นทางทีมผู้แทนไทย จะมีการพบปรึกษากันเพื่อเตรียมการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ผม จึงตกลงที่จะไปพร้อมกับบรรดาของกระทรวงพาณิชย์

ผมได้โทรศัพท์บอกบังอรถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มันช่างรวดเร็วเหลือเกิน และเราต้องเปลี่ยนแผนที่กำหนดไว้หมด ที่เดิมกำหนดว่าผมจะ เป็นผู้ไปยื่นหนังสือที่สถานทูตสหรัฐ ที่กรุงเทพฯ ก็ต้องเปลี่ยนเป็นคนอื่น จดหมายประท้วงที่ลงชื่อผมก็ต้องเปลี่ยน คุณบังอรจัดการเปลี่ยนชื่อจากผม เป็น นายแพทย์สุรเกียรติ์ อาชานานภาพ กรรมการโครงการรณรงค์เพื่อการ ไม่สูบบุหรี่อีกคนหนึ่ง และได้ติดต่อประธานชมรมแพทย์ชนบท นายแพทย์ วีรวัฒน์ พันธุ์ครุฑ ให้เป็นผู้ไปยื่นหนังสือประท้วง ส่วนกำหนดการที่นัดนัก ข้าราชการที่หน้าสถานทูตยังเหมือนเดิม ที่ต้องเอาชื่อผมออกจากการประท้วง

นพ. วีรวัฒน์ พันธุ์ครุฑ
ยื่นหนังสือให้ผู้แทน
สถานทูตสหรัฐในไทย
ถนนวิบูลย์

ต่างๆ ก็เพื่อให้ทุกฝ่ายคือ ฝ่ายสหรัฐอเมริกา ทีมผู้แทนไทย รวมทั้งตัวผมเอง ไม่ให้ต้องอยู่ในสภาพที่กระอักกระอ่วน เพราะตอนนั้นฝ่ายไทยกลัว สหรัฐอเมริกามาก กลัวเขาจะไม่พอใจ

ผมร่วมเดินทางโดยรถตู้ไปกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ระหว่างทางก็ได้รับรายชื่อผู้แทนไทย หัวหน้าคณะของไทยคือ คุณเพชร ปลัดกระทรวงพาณิชย์ มีชื่อ นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ปรากฏอยู่ด้วย แต่เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์บอกว่า ปลัดเพชร นายแพทย์หทัย และปลัดกระทรวงการคลัง จะไม่เข้าเจรจากับผู้แทนสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ แต่จะคอยให้คำปรึกษากับทีมผู้แทนไทยที่จะเข้าเจรจา ซึ่งนำโดยนายเกริกไกร จีระแพทย์ ตำแหน่งอะไรผมจำไม่ได้แล้ว คนอื่นจากกระทรวงพาณิชย์มีนายการุณ กิตติสถาพร รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ นายบรรยง พงราช ฝ่ายทรัพย์สินทางปัญญา และนายสุชาย เขาวีวิศิฐ ผู้แทนจากกระทรวงการคลัง มีนายอังคณีย์ วรพริทธิ์ รองอธิบดีกรมสรรพสามิต และนายวิจิตร วงศ์วิวัฒน์ ผู้อำนวยการกองภาษี มีตัวแทนจากกระทรวงการต่างประเทศ คุณจักกฤษณ์ ด้วย แต่ไม่มีผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุขในทีมที่เข้าเจรจาโดยตรง

ผมเกรงว่าหลังจากทางสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ มีความเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องการค้า ทางฝ่ายเขาไม่มีผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุข (ดร.เกรก คอนนอลลี ได้พยายามวิ่งเต้นที่จะให้ทีมผู้แทนสหรัฐ มีตัวแทนฝ่ายสาธารณสุข เข้าร่วมเป็นผู้แทนด้วย แต่ไม่สำเร็จ) ทางฝ่ายไทยจึงไม่ควรจะมีด้วย

สำหรับกรณีนายแพทย์หทัย ทางไทยไม่ได้ตั้งใจที่จะให้เขาเป็นผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขในทีมเจรจา เพราะในข้อตกลงกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีผู้แทนฝ่ายสาธารณสุขของไทยได้รับอนุญาตให้อยู่ในทีมเจรจาด้วยแต่ถึงจะให้มีผู้แทนไทยเข้าร่วมทีม นายแพทย์หทัย ก็คงจะไม่เข้าร่วม ตามพิธีการเจรจาระหว่างประเทศ เพราะเป็นข้าราชการระดับอาวุโสกว่า หัวหน้าคณะผู้แทนของฝ่ายสหรัฐอเมริกา คือ นายแพทย์หทัย เป็นรองปลัดกระทรวงสาธารณสุขระดับ ซี ๑๐ ในขณะที่หัวหน้าคณะผู้แทนอเมริกาเป็นระดับเทียบเท่าหัวหน้ากองคือ ซี ๗ เท่านั้น

ที่แรกเราและนักข่าวพยายามจะสืบว่า คณะผู้แทนของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ จะเข้าพักที่ไหน เพื่อจะได้ประสานให้นักข่าวไปดักพบ แต่เราก็ไม่

ทราบ มาทราบภายหลังว่าสถานทูตสหรัฐฯ ได้ประสานงานให้คณะผู้แทนของ
สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ เดินทางตรงดิ่งจากสนามบินดอนเมืองไปยังพัทยา
เลย เพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะมีผู้มาประท้วงที่สถานทูตที่กรุงเทพฯ เพราะขณะ
นั้นกระแสต่อต้านสหรัฐอเมริกาในกรุงเทพฯ ในเรื่องนี้สูงมาก

ข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทำให้เราเห็นว่าหัวหน้าทีมเจรจาของฝ่าย
สหรัฐฯ ชื่อ นายปีเตอร์ คอลลิน ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของ
สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ผู้แทนอื่นมาจากกระทรวงพาณิชย์ กระทรวง
การต่างประเทศ และผู้แทนจากสถานทูตอเมริกาประจำกรุงเทพฯ

เราเดินทางถึงโรงแรมรอยัลคัลิฟ สถานที่ที่จะมีการเจรจากันตอนเย็น
ผมได้รับการจัดให้เข้าพักห้องเดี่ยว ราคาคืนละสองพันเจ็ดร้อยบาท ซึ่งเป็น
ครั้งเดียวที่ผมได้มีโอกาสเข้าพักที่โรงแรมชั้นหนึ่งแห่งนี้ แต่ผมไม่ต้องออกเงิน
ตอนเย็นคณะผู้แทนไทยกินข้าวด้วยกัน ผมได้พบนายแพทย์หทัย ซึ่งก็คง
แปลกใจเหมือนกับคณะผู้แทนไทยอีกหลายๆ คนว่า ผมเข้าไปร่วมยุ่งกะเขาที่นั่น
ได้อย่างไร

ตอนนั้นผมไม่รู้จักใครนอกจากนายแพทย์หทัย รู้สึกเกร็งๆ ขณะนั่งกิน
ข้าวอยู่กับคณะ มีประธานหอการค้าไทยนั่งอยู่ด้วย เขาพูดกับผมว่า คุณหมอบ
อย่าแข็งขันกับเขามากนักเลย เพราะถ้าสหรัฐอเมริกาเขาตอบโต้ทางการค้าเรา
สินค้าไทยจะเสียหายหนักทั้งสิ่งทอและอัญมณี เราเองก็ผลิตทุหรือยูจึงไม่มีทาง
ที่จะสู้คดีเขาได้ ถึงให้เขาส่งบูหรีมาขายได้ มูลค่าก็คงไม่มากมายเท่าไร ไม่มี
ทางที่จะมากเท่ามูลค่าสินค้าที่เราส่งไปขายสหรัฐอเมริกาอย่างแน่นอน ผมไม่

คณะผู้แทนไทย
ปรึกษาศรีกรมการ
ประชุม โรงแรม
รอยัลคัลิฟ พัทยา

รู้จะพูดว่าอย่างไร บรรยากาศเหมือนกับว่าผมเสือกเข้าไป และจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดความวุ่นวายในการเจรจาขึ้น

หลังกินข้าวเย็นเสร็จเราก็ไปนั่งประชุมด้วยกัน ชักซ้อมว่าใครจะพูดอะไรบ้าง ช่วงนี้มีผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุขอีกสองคนมาร่วมประชุมด้วย คือ ดร.ภักดี โพธิศิริ และ ดร.เชาวณีย์ ทองโฉง ซึ่งเป็นผู้แทนจากสำนักงานอาหารและยา ที่เดินทางมาร่วมเจรจาเรื่องสิทธิบัตรยา กับฝ่ายสำนักผู้แทนการค้าด้วย ผมได้รับมอบหมายให้ชี้แจงถึงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ที่ได้มีการดำเนินกรรมมาในประเทศไทย หากฝ่ายอเมริกายอมให้ผมเข้าชี้แจง

เผชิญหน้านักเจรจาอาชีพ

เช้าวันรุ่งขึ้นหลังอาหารเช้า เราก็ไปเข้าห้องที่จะเจรจากับผู้แทนสำนักการค้าสหรัฐอเมริกา โต๊ะเจรจาเป็นโต๊ะยาว ผู้แทนฝ่ายสหรัฐฯ นั่งอยู่ฝั่งหนึ่ง ผู้แทนฝ่ายไทยนั่งอยู่อีกฝั่งหนึ่ง

หัวหน้าทีมเจรจาของฝ่ายไทยคือ ดร.เกริกไกร จีระแพทย์ ในช่วงแรกของการเจรจาเป็นการเจรจาเรื่องสิทธิบัตรยา ทางผู้แทนไทยที่เข้านั่งเจรจามี ดร.เกริกไกร ดร.ภักดี ดร.เชาวณีย์ และฝ่ายเลขาฯ ของกระทรวงพาณิชย์

ตอนนั้นผมยังนั่งอยู่ด้านหลังของห้องไกลจากโต๊ะเจรจาพอสมควร ไม่ได้ยินว่าเขาพูดอะไรกัน การเจรจาดำเนินต่อไปถึงประมาณสิบโมงครึ่ง ก็มีการพักและยุติการปรึกษาเรื่องของสิทธิบัตรยา

ก่อนสิบเอ็ดโมงเล็กน้อยทั้งสองฝ่ายก็เริ่มเข้านั่งโต๊ะ เพื่อจะเจรจาเรื่องการเปิดตลาดบุหรี่ภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑

ผมยังคงนั่งอยู่ข้างหลัง เข้าใจว่า ดร.เกริกไกร จะคุยกับนายปีเตอร์ คอลลิน หัวหน้าคณะฝ่ายสำนักผู้แทนการค้า เพื่อขออนุญาตให้ผมเข้าไปนั่งที่โต๊ะเจรจา เพราะในตอนแรก ผมไม่ได้มีชื่ออยู่ในฐานะผู้แทนไทยที่จะเข้าร่วมเจรจาด้วย ผมเห็นนายปีเตอร์ คอลลิน ปรึกษากับทีมผู้แทนของสหรัฐฯ และหันมาพยักหน้ากับ ดร.เกริกไกร ดร.เกริกไกรจึงหันกลับมาส่งสัญญาณให้ผมเข้าไปนั่งร่วมโต๊ะเจรจา ผมก็ฉกั้มเดินตัวลื่นเข้าไปนั่งบนโต๊ะเจรจา ผมยอมรับว่าผมเครียดมากพอสมควร เพราะหน้าตาของทุกคนในโต๊ะดูเครียดไปหมด

การเจรจาเริ่มต้นขึ้นโดยนายปีเตอร์ คอลลิน ขอให้ผู้แทนกระทรวงการคลังเล่าถึงขั้นตอนที่เกี่ยวกับธุรกิจยาสูบของเมืองไทย กฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายยาสูบ เครือข่ายการจัดจำหน่าย ระบบการจัดจำหน่ายระบบและอัตราภาษี

ผมฟังรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง รู้แต่ว่าธุรกิจยาสูบเป็นธุรกิจผูกขาดของรัฐบาลไทย การนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศต้องได้รับการอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพสามิต ซึ่งในอดีตเคยอนุมัติให้มีการนำเข้าบุหรี่ของบริษัทบีเอทีในปี ๒๕๒๔ โดยเป็นการนำเข้าผ่านโรงงานยาสูบ ขาไม่มีดีจึงเลือกการนำเข้าภายหลังเก้าเดือน

สำหรับอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ยุคนั้นคำนวณตามราคายาโดยบุหรี่ยุคไทยที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบมีโครงสร้างภาษีสามอัตรา คือ บุหรี่ที่มียาเส้นเป็นใบยาจากต่างประเทศเก็บร้อยละ ๒๐ ภาษีสรรพสามิตเก็บร้อยละ ๕๕ ถ้ามีใบยาสูบจากต่างประเทศผสมน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ เก็บร้อยละ ๔๔.๕ ถ้าเป็นบุหรี่ยุคที่มีแต่ใบยาสูบไทยล้วนๆ เก็บร้อยละ ๓๕ ส่วนบุหรี่ยุคต่างประเทศหากมีการนำเข้าจะเก็บภาษีสรรพสามิตร้อยละ ๖๐ นอกจากนั้นยังมีภาษีสกุลการหากมีการนำเข้า ภาษีการค้าและภาษีอื่นๆ วิธีการคิดแถมปียาสูบ ปริมาณบุหรี่ยุคที่ส่งออก

จนถึงเที่ยงเรื่องยังไม่จบก็หยุดกินข้าวกลางวัน ช่วงก่อนทานอาหารช่างกล้องโทรทัศน์หลายช่องเข้ามาจะถ่ายภาพคณะผู้แทนของสหรัฐฯ ทำทางฝ่ายสหรัฐฯ เขาไม่อยากจะให้มีการบันทึกภาพ ผู้สื่อข่าวจึงถูกเชิญออกไปจากห้อง บรรยากาศเคร่งเครียดทีเดียว ใจคิดว่าเราค้นหาเรื่องเองนี่เป็นการที่ต้องมาอยู่ตรงนี้

หลังอาหารกลางวันการเจรจาเริ่มต้นใหม่เวลาบ่ายโมง ผู้แทนกรมสรรพสามิตก็อธิบายถึงระบบการปลูกใบยาสูบของชาวไร่ยาสูบไทย ซึ่งควบคุมโดยกรมสรรพสามิตและโรงงานยาสูบครบวงจร ตั้งแต่ไถดำใบยาที่จัดสรรให้ชาวไร่แต่ละรายปลูก การกำหนดราคาและปริมาณที่ปลูก

สิ่งที่น่าสนใจคือ วิธีการทำงานของผู้แทนฝ่ายอเมริกาและฝ่ายไทยทางฝ่ายอเมริกาที่มาจากวงชิงตันดีซี มีนายปีเตอร์ คอลลิน และเจ้าหน้าที่สำนักผู้แทนการค้าอีกหนึ่งคน จากกระทรวงการต่างประเทศอีกหนึ่งคนรวม

สามคน มีเจ้าหน้าที่จากสถานทูตอเมริกาประจำกรุงเทพฯ อีกสองคน ผมจำได้
แต่นายโรเบิร์ต ดันตัน ซึ่งเป็นอุปทูตฝ่ายเศรษฐกิจ นายปีเตอร์ คอลลิน และ
ผู้ช่วยจะบันทึกข้อมูลเอง คือถามไปบันทึกไป

ขณะที่ฝ่ายไทยหัวหน้าทีมคือ ดร.เกริกไกร ไม่ต้องจดอะไร มีเจ้า
หน้าที่จากกระทรวงพาณิชย์สองคนทำหน้าที่บันทึก ทางฝ่ายไทยก็มีผู้แทน
จากกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมในทีมเจรจาด้วย ชื่อคุณจักกฤษณ์ ศรีวิสัย
การที่ต้องมีผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศด้วย เพราะการดำเนินการ
ตามกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศในการเจรจาด้วย

ผมเห็นใจคุณจักกฤษณ์มาก เพราะเขาติดบุหรี่ต้องลงไปแอบสูบบุหรี่
ท่าทางเขาเขินเพราะท่าทีของไทยคือ เราไม่ต้องการเปิดตลาดบุหรี่

หลังจากนายปีเตอร์ คอลลิน ซักถามผู้แทนกรมสรรพสามิตจนได้ข้อมูล
ครบถ้วนแล้ว ดร.เกริกไกร ก็ขอให้ผมเล่าถึงสิ่งที่ประเทศไทยได้ทำมาแล้ว
เกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่

ผมก็เริ่มต้นเล่าตั้งแต่การที่ผมไปฝึกอบรมเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขา
โรคปอดที่นิวยอร์ก การณรงค์ไม่สูบบุหรี่ของไทยที่แพทย์สมาคมวิ่งเต้นให้
โรงงานยาสูบพิมพ์ค่าเดือนบนซองบุหรี่เป็นผลสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ กรุงเทพ
มหานครออกข้อบัญญัติห้ามสูบบุหรี่ในโรงภาพยนตร์และรถประจำทาง

เขาถามว่าเป็นกฎหมายหรือเปล่า ผมตอบว่าใช่เป็นกฎหมายท้องถิ่น
และมีบทกำหนดโทษด้วย ผมเล่าเรื่องการวิ่งณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่มีผู้ลงชื่อ
สนับสนุนหกล้านชื่อ เล่าถึง กรม. มิมีติไมโอนูมีติให้มีการสร้างโรงงานยาสูบ
เพิ่ม เล่าถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบโดย กรม.

เขาถามถึงความเป็นมาของโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เขาให้
ผมเล่าถึงจำนวนคนไทยที่สูบบุหรี่ ผมก็บอกว่ามีผู้สูบบุหรี่เป็นล้านคนเศษ เป็นชายสิบ
ล้านคน หญิงหกแสนคน เขาถามว่ามีผู้ป่วยที่เกิดจากโรคที่เป็นผลจากการสูบ
บุหรี่ยังไร ผมเลยได้จังหวะบอกผู้แทนฝ่ายสหรัฐอเมริกาว่า ผมไม่รู้จำนวน
ผู้ป่วยที่เกิดจากการสูบบุหรี่ที่แน่นอน แต่ผมรู้ว่าที่สหรัฐอเมริกา มีผู้สูบบุหรี่ห้า
สิบล้านคน มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ปีละสี่แสนกว่าคน โดยเป็น
มะเร็งปอดแสนกว่าคน โรคหัวใจแสนกว่าคน และโรคถุงลมโป่งพองเกือบแสน

คน แต่จะเรียงปอดเป็นมะเรียงหมายเลขหนึ่งของชายไทยทุกภาคออกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายโรเบิร์ต ดันตัน ถามผมว่า รัฐบาลไทยก็เป็นเจ้าของโรงงานยาสูบ และผูกขาดการผลิตและจำหน่ายบุหรี่อยู่ ทำไมผมและกระทรวงสาธารณสุข จึงคัดค้านการเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี

ผมบอกว่า แม้รัฐบาลไทยจะเป็นเจ้าของกิจการยาสูบ แต่รัฐบาลไทยก็มีนโยบายแน่ชัดว่าต้องการให้คนไทยสูบบุหรี่น้อยลง เพื่อคุ้มครองสุขภาพของคนไทย ดังจะเห็นได้จากมาตรการต่างๆ ที่ผมได้กล่าวแล้ว แต่หากมีการเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี จะทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาด ซึ่งจะทำให้คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและผู้หญิงสูบบุหรี่มากขึ้น

นายดันตันบอกว่า ถ้าดูจากตัวเลขที่ผมแสดง แม้จะไม่มี การเปิดตลาด บุหรี่ จำนวนคนไทยที่สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอยู่แล้ว จำนวนบุหรี่ที่ขายก็เพิ่มจำนวนขึ้น ผมก็อธิบายว่า จำนวนคนสูบบุหรี่ที่มากขึ้น เพราะประชากรเพิ่มขึ้นและกำลังซื้อเพิ่มขึ้น แต่เปอร์เซ็นต์การสูบลดลง

ผมกลับเป็นฝ่ายรุก (การป้องกันตัวที่ดีที่สุดคือการรุก) คณะผู้แทน สหรัฐฯ ว่า รัฐบาลสหรัฐอเมริกาพยายามควบคุมการสูบบุหรี่มานานแล้ว และทั้งจำนวนผู้สูบลดและยอดขายบุหรี่ยลดลง รัฐบาลไทยเพิ่งเริ่มที่จะดำเนินนโยบาย ควบคุมการสูบบุหรี่ จึงยังไม่สามารถเห็นแนวโน้มการสูบบุหรี่ที่จะลดลง ในฐานะที่สหรัฐอเมริกาและไทยเป็นมิตรประเทศกันมานาน รัฐบาลสหรัฐฯ ควรจะช่วยเหลือ รัฐบาลไทยควบคุมการสูบบุหรี่ ไม่ควรส่งเสริมให้บริษัทเอกชนสหรัฐฯ ซึ่งแม้แต่รัฐบาลสหรัฐฯ เองก็ยังควบคุมไม่ได้ มาเปิดตลาดบุหรี่ในไทย และจะมีผลทำให้คนไทยสูบบุหรี่มากขึ้น

นายดันตันเปลี่ยนเรื่องพูดว่า บุหรี่ไทยเป็นอันตรายมากกว่าบุหรี่อเมริกัน เพราะว่ามีนิโคตินและทาร์สูงกว่า

ผมจึงนำข้อสรุปจากงานวิจัยของสหรัฐอเมริกาเองที่ระบุว่าบุหรี่ชนิดโล้ท์ของบุหรี่ยอเมริกันไม่ได้มีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป เพราะคนติดบุหรี่ติดนิโคติน หากสูบบุหรี่ชนิดโล้ท์ผู้สูบจะปรับพฤติกรรมการสูบลด อัตราวันเข้าปอดลึกขึ้นและสู้นานขึ้น ผลคือผู้ที่สูบบุหรี่ธรรมดา กับบุหรี่ยโล้ท์ได้รับอันตรายแทบจะไม่ต่างกัน เปรียบเหมือนคนโศดจากตึกชั้นที่ ๗ กับชั้นที่ ๖ คือ

ตายเหมือนกัน (การเปรียบเทียบที่หมำจามาจาก ดร.เกรก คอนนอลลี)

นายตันตันผลอพุดออกมาว่า เขาดีใจที่เขาเลิกสูบบุหรี่แล้ว และภรรยาและลูกชายเขาก็ไม่สูบบุหรี่ แต่อย่างไรก็ตามเขาหวังว่าสหรัฐอเมริกาและไทยจะสามารถตกลงกันได้ในเรื่องนโยบายการเปิดตลาดบุหรี่

ตลอดเวลาการเจรจาบรรยากาศค่อนข้างเครียด นายปีเตอร์ คอลลิน ชริมมาก เขาพูดน้อยมาก หน้าตาเขาดูไม่สบายใจเลย

การเจรจายุติลงประมาณสี่โมงเย็น เมื่อเดินออกจากห้องประชุมก็เห็นนักข่าวอยู่จำนวนมาก ไม่มีการแถลงข่าว แต่นักข่าวมาคุยกับผมและหัวหน้าผู้แทนไทย

นักข่าวคนหนึ่งชื่อคุณเพรพิมล กาญจนลักษณ์ เป็นคนไทยที่อยู่วอชิงตัน ดีซี และเป็นผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ เขาเป็นผู้ติดตามกรณี ๓๐๑ ตั้งแต่ต้นและรู้เรื่องนี้ลึกซึ้ง ได้มาสัมภาษณ์ผมว่ารัฐบาลไทยจะท่าอย่างไกับการควบคุมการสูบบุหรี่ ผมบอกว่าคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติจะประชุมและเราจะเสนอให้รัฐบาลขึ้นภาษีบุหรี่ และนำเงินส่วนหนึ่งมาใช้ในการควบคุมการสูบบุหรี่

เย็นวันนั้นรัฐบาลเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำคณะผู้แทนทั้งไทยและสหรัฐอเมริกา เราก็ต่างคนต่างนั่งเหมือนเดิม หลังกินข้าวเสร็จจะระหว่างเดินทางกลับที่พัก ผมเดินคุยกับนายปีเตอร์ คอลลิน คุยกันถึงเรื่องทั่วๆ ไป ตอนที่ผมอยู่เนวยอร์ก รู้สึกว่าเขาเป็นคนเรียบร้อย ไม่ถือตัว เราต่างคนต่างออกจะเกร็งๆ

ผมมีความรู้สึกว่าคุณกับเขาน่าจะเป็นเพื่อนกันได้ ถ้าไม่ใช่เพราะเรื่องการเจรจาการเปิดตลาดบุหรี่ ผมอ่านใจว่าเขาคงไม่สบายใจนักที่ต้องทำหน้าที่หัวหน้าผู้แทนที่มากดดันไทยเรื่องการเปิดตลาดบุหรี่

วันรุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ต้องข่าวการเจรจาตามกรอบมาตรา ๓๐๑ ตอนท้ายข่าวระบุว่า ผู้แทนสหรัฐฯ ชม ค.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ ว่า "Professional and Sound" หมายความว่า "มีความเป็นมืออาชีพและมีความรู้จริงรู้แน่น"

ไร้กะจะไม่เป็นมืออาชีพได้อย่างไร ในเมื่อที่โต๊ะเจรจามีผมคนเดียวที่เป็นหมอมและเป็นหมอโรคปอดที่มาพูดเรื่องพิษภัยของการสูบบุหรี่ ตอนนั้นผม

เป็นศาสตราจารย์สาขาโรกระบบทางเดินหายใจด้วย หากผมพูดได้ไม่เป็นที่
ประทับใจอีก

อีกอย่างหนึ่งตลอดเวลาการเจรจาพยายามทำตามที ดร.เกรก คอน-
นอลลี ตัวผมไว้ว่า ให้พยายามดึงประเด็นการเจรจามาที่ปัญหาสุขภาพที่จะเกิด
ขึ้นอันเป็นผลจากการเปิดตลาดบุหรี่ ผมตั้งใจที่ผมสามารถคุมสติและได้ทำตาม
ที่ ดร.เกรก คอนนอลลี แนะนำไว้ เพราะนั่นเป็นทางเดียวที่เราพอจะนำมาอ้าง
ถึงความชอบธรรมในการห้ามเปิดตลาดบุหรี่ไว้ได้

หนังสือพิมพ์มติชนลงข่าว นายเกรก ไกร จีระแพทย์ หัวหน้าผู้แทนฝ่าย
ไทยสรุปว่า “สหรัฐยังยืนยันท่าทีเดิมว่าการเปิดตลาดบุหรี่เป็นเรื่องการค้าที่
ไม่เกี่ยวกับสุขภาพ”

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ฉบับวันที่ ๑ สิงหาคม ได้ลงเนื้อหาทั้งหมด
ของหนังสือประท้วงที่โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ถึงสถานทูตสหรัฐ
โดยมีรูปของนายแพทย์วิวัฒน์ พันธุ์ครุฑ ประธานชมรมแพทย์ชนบทยื่นหนังสือ
ถึงตัวแทนสถานทูตสหรัฐ หน้าสถานทูตด้วย บทบรรณาธิการของหนังสือ
พิมพ์ทั้งไทยและเทศได้วิจารณ์เรื่องนี้ ส่วนใหญ่ท้วงถามถึงจริยธรรมของรัฐบาล
สหรัฐ ที่นำสินค้าบุหรี่มาเป็นเครื่องมือต่อรองทางการค้า

จัดเวทีเสวนาทางออกประเทศไทย

กลับจากพัทยามาถึงกรุงเทพฯ ผมตัดข่าวที่สองในบางกอกโพสต์ส่ง
แฟกซ์ไปให้ ดร.เกรก คอนนอลลี แล้วเพิ่มเติมถึงรายละเอียดในการเจรจา
ดร.เกรกดีใจมากที่ผมได้มีโอกาสดูเข้าร่วมทั้งเจรจาและทำให้มีมติด้านสุขภาพเป็น
ประเด็นบนโต๊ะเจรจามากขึ้นที่เขาเสนอ

ผมกลับมาเตรียมเอกสารที่จะแจกผู้เข้าร่วมประชุมวันที่ ๔ สิงหาคม ที่
ห้องประชุมจงจินต์ โรงพยาบาลวชิรเมธี ผมศึกษากฎหมายการค้ามาตรา
๓๐๑ ที่ได้จากกระทรวงพาณิชย์และเรียบเรียงเป็นภาษาไทย บังอรช่วยเตรียม
เอกสารโดยแปลเอกสารของ ดร.เกรก ที่แจกที่ไทเป เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การ
ขยายตลาดของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติชื่อ “กลูทรีร้อยเล่มเกวียน” และช่วยติดต่อ
ผู้ที่เราเชื่อว่าใครจะมาประชุมหรือไม่มาประชุม

นายณัฏ คอมนันต์

อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศไทย

ความรู้สึกตอนนั้นเป็นการเตรียมการที่หนักอีกครั้งหนึ่ง เพราะผู้ที่ถูกเชิญมานั้นจำนวนมากเป็นคนที่เราไม่รู้จัก มาจากหลากหลายกระทรวง เราไม่รู้ว่าจะออกมาอย่างไร แต่เราก็ตั้งเป้าหมายตั้งแต่ต้นว่าเราต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรา ๓๐๑ ให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนาให้มากที่สุด เพื่อปลูกกระแสสร้างแนวร่วมในการที่จะเพิ่มพลังในการเจรจาต่อรองกับฝ่ายสหรัฐอเมริกาต่อไป

เราจัดห้องประชุมเป็นรูปตัวยู มีชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาตรงที่นั่งสำหรับแต่ละคน ผมนั่งคุณบังอร คุณเอื้ออาวี และคุณสุทธิพร รอรับแขกอยู่หน้าห้องประชุมจริงใจดี ผู้เข้าสัมมนาทยอยมาที่ห้องประชุม

เมื่อถึงเวลา ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เป็นผู้กล่าวรายงานต่อนายปิฎกจะ เกสรทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หลังจาก ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ รายงานเสร็จ นายปิฎกจะก็กล่าวเปิดการสัมมนา ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ บอกผมว่า "คนของยูแห่งมากที่เขียนคำรายงาน" ผมบอกว่าคุณบังอรเป็นคนเขียน

ท่านณัฏ คอมนันต์ ดิฉันถามการกระทำของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาว่า ทำเช่นนี้ส่งเสริมให้มีการเสพติดบุหรี่มากขึ้น คุณแอรุณ ภาณุพงษ์ บอกว่าสหรัฐฯ ทำเช่นนี้กับประเทศในอเมริกาใต้ เพราะประเทศเหล่านั้นเหมือนหลังบ้านในอาณัติที่สหรัฐฯ จะทำอะไรก็ได้ แต่สหรัฐฯ จะไม่กล้ากับประเทศที่มีจุดยืนแข็งกร้าว และการต่อสู้เรื่องนี้ไทยควรจะยืนหยัดเพื่อความถูกต้อง ศ.นพ.ประเวศ ทวณานถึงความชอบธรรมด้านศีลธรรมที่สหรัฐฯ จะบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ นายแพทย์หทัย ชิดานนท์ พูดถึงกลยุทธ์บริษัทบุหรี่ข้ามชาติในการขยาย

ศบพ.ประสพ วัฒนากร
ประธานกรรมการ
สาธารณสุขและ
สิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

ตลาดและครอบงำธุรกิจบูทรีของประเทศต่างๆ ดร.วิททอง หงษ์วิวัฒน์ พูดถึงนโยบายด้านการสาธารณสุขในเชิงปรัชญา

ช่วงพักเที่ยงผมเลือกนั่งกินข้าวกับ ดร.เลอสรร ธนสุกาญจน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในทีมงานที่ปรึกษานายกษัตริย์ของโลกของท่านนายกษัตริย์ชาตยา ชูณหะวัณ เราได้แลกเปลี่ยนนามบัตรกันและตกลงกันว่าเราจะประสานงานเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องต่อไป กาลต่อมา ดร.เลอสรร เป็นตัวเชื่อมโยงของผมในการวิ่งเต้นเข้าไปถึงระดับผู้กำหนดนโยบายของรัฐบาล

ผู้เข้าร่วมสัมมนาระดับผู้ใหญ่นี้ ศบพ.ประสพ วัฒนากร วุฒิสมาชิกและประธานกรรมาธิการสาธารณสุข นายแพทย์นัดดา ศรียาภัย จากสมาคมปราบวัณโรคแห่งประเทศไทย ที่ผมดีใจคือ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง วิไลวรรณ วิริยะไชโย ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของผม ที่มาแทนคณะบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง และกระทรวงต่างประเทศ ก็ส่งผู้เข้าร่วมสัมมนา แต่เราตั้งใจที่จะไม่เชิญผู้แทนโรงงานยาสูบเข้าร่วมสัมมนา

คุณเบ้งอรและคณะเป็นฝ่ายรวบรวมข้อเสนอแนะจากที่ประชุม ที่ขอให้ยื่นคัดค้านให้มีการเปิดให้มีการนำเข้าบูทรีต่างประเทศอย่างเสรี ให้รัฐบาลไทยแสดงความจริงจังในการควบคุมการสูบบูทรีให้มากขึ้น ให้มีการประสานงานกับกลุ่มสุขภาพทั้งในและนอกประเทศ เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านการกระทำของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ขอให้ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ ตัดบูทรีออกจากรายการสินค้าที่จะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑

บรรยากาศการสัมมนาค่อนข้างจะตึงเครียด เพราะเป็นการพูดถึงความขัดแย้งระดับชาติกับประเทศมหาอำนาจ

เราตั้งใจที่จะไม่เชิญท่านนายกฯ ชาติชาย และท่านรองนายกรัฐมนตรีมาร่วมสัมมนา เพราะเราต้องการเก็บไฟไว้ใช้ในอนาคตต่อไป อีกอย่างท่านนายกฯ ชาติชายก็มีแผนการเดินทางไปพบประธานาธิบดีบุชในเดือนพฤศจิกายนที่จะถึงนี้ จึงเป็นการไม่เหมาะสมที่จะเชิญท่านมาและถึงเชิญท่านก็คงไม่มา

วีรบุรุษนักสู้

การสัมมนาประสบความสำเร็จอย่างสูง น่าสนใจที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีเป็นศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวในระดับชาตินี้

ความดีประการแรก ผมต้องยกให้กับความคิดริเริ่มของคุณบังอร ฤทธิ์ภักดิ์ ที่เมื่อผมบอกว่า ผมศึกษากฎหมายมาตรา ๓๐๑ แล้วเราไม่มีทางที่จะสู้เขาได้เลย แล้วคุณบังอรบอกว่าถึงผมรู้ว่าเราต้องแพ้แน่ๆ ก็ขอไม่ให้ผมบอกใคร เพราะกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชนหากรู้ว่าเป็นการต่อสู้ที่ไม่มีทางชนะทุกฝ่ายจะเลิกสนใจเรื่องนี้ทันที เพราะฉะนั้นหน้าที่ของเราคือเราต้องการสู้หัวชนฝาและในกระบวนการต่อสู้นี้เราต้องสร้างแนวร่วมในประเทศให้ได้มากที่สุด เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองในเวทีเจรจา

ความดีประการต่อมาต้องยกให้ท่านอาจารย์อรรถสิทธิ์ ในการเชิญผู้หลักผู้ใหญ่ เราใช้บารมีของท่าน ผมกับคุณบังอรจะปรึกษากันว่างานไหนจะออกจดหมายเชิญโดยท่านอาจารย์ประเวศ ประธานโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และงานไหนจะออกจดหมายเชิญในนามของท่านอาจารย์อรรถสิทธิ์

กรณีการสัมมนาครั้งนี้เราเห็นว่าเราต้องการบารมีอาจารย์อรรถสิทธิ์ด้านการเมืองมากกว่า จดหมายเชิญประชุมจึงลงนามโดยอาจารย์อรรถสิทธิ์ เราเลือกใช้ห้องประชุมจางจินต์ เพื่อประหยัดงบประมาณ และในทางอ้อมโรงพยาบาลรามาธิบดีได้เครดิตด้วยในการเป็นแกนนำเรื่องนี้ และในสายตาของชาวโลกและสหรัฐอเมริกา การเคลื่อนไหวเรื่องคัดค้านการส่งออกบุหรี่โดยคณะแพทยในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เพิ่มน้ำหนักให้กระบวนการคัดค้านนี้เข้มแข็งมากขึ้น

นางสาววิมล รุทธิภักดี
ผู้ช่วยอธิการบดี โครงการ
วัฒนธรรมเพื่อการไม่สูบบุหรี่

ลึกๆ แล้วผมมีความคิดเสมอว่า นักวิชาการในมหาวิทยาลัยของไทย ควรจะแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาสังคมของไทยมากกว่านี้

ผมไม่รู้ว่าท่านอาจารย์อรุณสิทธิ์มีความรู้ลึกอย่างไร รู้แต่ว่าท่านช่วยเต็มที่ ตั้งแต่แนะนำผู้ที่ควรจะเชิญมาเป็นวิทยากรและเป็นผู้เชิญเอง ดร.ณัฏ คอมนันท์ กับท่านปัญญาจะ เกสรทอง ต่างเป็นผู้ป่วยของท่านที่โรงพยาบาลรามาธิบดี อย่างไรก็ตาม ผมคงสร้างความรำคาญให้กับท่านไม่น้อย ท่านบอกว่าเป็นงานใหญ่ ค่ากลั้วร่ายงานที่คุ้งบางลำพูจะร่างให้ท่านอ่านนั้น ท่านต้องขอลูและเห็นชอบก่อน ผมเรียนรู้จากท่านมากมายในวิธีการทำงาน

ผมอ่านพบจดหมายถึงบรรณาธิการบางกอกโพสต์ที่เขียนโดยนายแพทย์คาลอส เอลวาเรส จากประเทศอาร์เจนตินา ที่ขอให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกายุติการใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อกดดันไทยให้เปิดตลาดบุหรี่ โดยบรรยายถึงสถานการณ์การสูบบุหรี่ในอเมริกาได้ภายหลังจากที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติสหรัฐเข้าไปขยายตลาด ทำให้การสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น และรัฐบาลไม่สามารถที่จะดำเนินนโยบายควบคุมการสูบบุหรี่ได้ กาลต่อมานายแพทย์เอลวาเรสกับผม ได้เข้าร่วมให้การต่อกรรมาธิการสุขภาพและทรัพยากรมนุษย์ของสภาคอนเกรสส์สหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ.๒๕๓๓

ช่วงนั้นโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เริ่มได้รับจดหมายล่าช้าจากผู้คัดค้านการกระทำของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ทั้งจากคนไทยในประเทศไทยและจากต่างประเทศ จากภายในประเทศมีตั้งแต่โรงเรียนต่างๆ โรงพยาบาลและมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนจากภายนอกประเทศมีคนไทยในชิคาโก ซึ่งเป็นรัฐที่ต่อต้านการสูบบุหรี่มาก

นายแพทย์สุกร บัวสาย แพทย์นัก-
เคลื่อนไหวคัดค้านการเปิดตลาดบาหลี

จากนักเรียนไทยที่ศึกษาในฮาวายคือ นายแพทย์สุกร บัวสาย ที่กำลังทำ
ปริญญาเอกอยู่ที่นั่น อาจารย์เนาวรัตน์ เจริญค้า ที่ไปจากคณะสาธารณสุข
ศาสตร์ คุณสตีฟ ฮาแมนน์ ชาวอเมริกันที่ทำปริญญาเอกด้านศึกษาศาสตร์
อยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาวาย และรศ.สุปรียา ทวีระเดชคุปต์ นายกสมาคมนักเรียน
ไทยในฮาวาย ได้ร่วมกันเคลื่อนไหวรวมทั้งล่ารายชื่อผู้ไม่เห็นด้วยกับสำนัก
ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาที่ใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเจรจาให้ไทยเปิดตลาดบาหลี
โดยส่งหนังสือคัดค้านไปถึงประธานาธิบดีบุช มีนักเรียนไทยร่วมลงนาม ๑๕๒
ราย รองศาสตราจารย์เทด เช่น อาจารย์คณะสาธารณสุขมหาวิทยาลัยทูเลน
เป็นผู้ประสานให้สมาคมสาธารณสุขสหรัฐอเมริกา รวบรวมรายชื่อชาวอเมริกา
ที่คัดค้านการใช้กฎหมายมาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบาหลีได้ทั้งสิ้น
๑๔๐,๐๐๐ ราย จาก ๕๐ รัฐ ยื่นต่อประธานาธิบดีจอร์จ บุช

ผมจะอ่านหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และเนชั่นทุกวัน จะพบจดหมาย
ถึงบรรณาธิการที่เขียนโดยชาวต่างประเทศในไทย มีทั้งที่คัดค้านการเปิดตลาด
บาหลีและที่สนับสนุน โดยฝ่ายที่สนับสนุนการเปิดตลาดจะโจมตีโรงงานยาสูบ
และรัฐบาลไทยว่ากีดกันทางการค้า (Protectionism)

หลายครั้งคุณบั่งออร์กี้ให้คุณแพม ชิมมอน เขียนจดหมายโต้ตอบ แต่
หลังๆ เราบัวรู้ว่า จดหมายเหล่านั้นจะเขียนโดยตัวแทนบริษัทบาหลีนอกที่อยู่ใน
ประเทศไทย เรายิ่งหยุดโต้ตอบเพราะพิจารณาแล้วว่าเป็นการเสียเวลาเปล่าๆ

มีบทความที่เขียนลงในวารสารสาธารณสุขสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบ
ว่า การที่สหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ชูให้ไทยเปิดตลาด
บาหลี เหมือนกับเหตุการณ์เมื่อหนึ่งร้อยปีก่อนที่ยังกฤษนำฝิ่นมาอมเมาคนจีน

จีนลุกขึ้นต่อสู้จนเกิดสงครามฝิ่นขึ้น สุดท้ายจีนเป็นฝ่ายแพ้และนำมาซึ่งการที่จีนต้องยินยอมทำสัญญาให้อังกฤษเช่าเกาะฮ่องกงเป็นเวลา ๑๐๐ ปี สมัยนั้นอังกฤษมีกำลังรบเหนือกว่าจึงรบชนะจีน แต่กรณีของสหรัฐอเมริกา กับไทย สงครามสมัยใหม่เป็นสงครามทางการค้า สินค้าแทนที่จะเป็นฝิ่นก็เป็น บุหรี่ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาพยายามช่วยบริษัทเอกชนของอเมริกาในการส่งออก

ดร.เกรก คอนนอลลี ส่งโทรสารมาถึงผมว่า สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐตกลงจะเปิดให้มีการทำประชาพิจารณ์กรณีการเปิดตลาดบุหรี่ไทยด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในวันที่ ๑๙ - ๒๐ กันยายน ๒๕๓๒ ดร.เกรกเสนอว่า ผมควรจะไปร่วมทำประชาพิจารณ์ ทั้งอยากให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสักหนึ่งคนไปร่วมด้วย ไม่ควรจะเป็นฝ่ายบริหารของไทยไปร่วม เพราะรัฐบาลไทยเป็นจำเลย ผมควรจะไปในฐานะแพทย์ไทยคนหนึ่งในฐานะตัวแทนกลุ่มสุขภาพของไทย

ผมยังไม่ทันได้ตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรดี ก็ได้รับจดหมายจากสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ เชิญให้ผมไปร่วมทำประชาพิจารณ์ที่วอชิงตันดีซี เพราะเมื่อเดือนมิถุนายนผมได้ส่งจดหมายถึงสำนักผู้แทนการค้าขอให้มีการทำประชาพิจารณ์ตามคำแนะนำของ ดร.เกรก ยอมรับว่าตอนนั้นเข้าใจว่าเขียนไปอย่างนั้นเอง ทางอเมริกาคงไม่เปิดประชาพิจารณ์

เห็นไหมล่ะครับว่า ดร.เกรก คอนนอลลี ทำให้ชีวิตผมยุ่งยากแค่ไหน ผมไม่มีความรู้เลยว่าเขาทำประชาพิจารณ์กันอย่างไร และนี่เป็นเวทีประชาพิจารณ์ระหว่างประเทศ ได้แต่คิดว่าเราค้นหาเรื่องเอง

ดร.เดวิด เยน ส่งโทรสารถึงผมว่า ผมควรจะไปร่วมพิธีประชาพิจารณ์ที่วอชิงตันดีซี ถ้าผมมีปัญหारेื่องค่าใช้จ่าย มูลนิธิจอห์น ดุง ยินดีที่จะออกให้ ผมจึงตัดสินใจว่าผมจะต้องไป

ผมตอบ ดร.เดวิด เยน ไปได้ว่า ผมขอบคุณเขามากที่กรุณา แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องของประเทศชาติของผม และผมจะต้องหาทางไปให้ได้ด้วยตัวของผมเอง "This is for my country. I have to do it myself" บอกตรงๆ ตอนนั้นผมก็ยังไม่รู้เหมือนกันว่าผมจะเอางบประมาณจากที่ไหนไป แต่คิดว่าไม่ว่าอย่างไรผมต้องไป

เช่นเคย ผมบอกหน้าไปหาท่านอาจารย์อรรถสิทธิ์ เพื่อปรึกษาว่า ควรจะดำเนินการเรื่องนี้อย่างไรและควรจะให้ ส.ส. คนไหนไป อาจารย์อรรถสิทธิ์บอกว่า ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เหมาะสม เพราะวาระของผมเป็นหมอดคนหนึ่งแล้ว น่าจะเอา ส.ส. ที่ไม่ใช่แพทย์ไป ข้อต่อมา ดร.สุรินทร์ เป็นศิษย์เก่าฮาร์วาร์ดอยู่อเมริกามาเจ็ดปี ภาษาอังกฤษดีมาก และดร.สุรินทร์ มีตำแหน่งเป็นโฆษกกรมการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎรด้วย

อาจารย์อรรถสิทธิ์ รับที่จะไปพูดกับรองนายกฯ ขวณ หลีกภัย ในเรื่องนี้ และจะขอให้ใช้งบประมาณของกระทรวงสาธารณสุข เพราะผมและ ดร.สุรินทร์ ไปนี้เพื่อทำงานให้กับประเทศเรื่องอะไรผมจะต้องมาวิ่งค้นหาเงินเพื่อการเดินทางเอง นี่เป็นความเห็นและความกรุณาของอาจารย์อรรถสิทธิ์

ตอนนั้นผมยังไม่เคยรู้จัก ดร.สุรินทร์ เลย เมื่อรู้ว่าท่านรองนายกฯ ขวณ จะให้ผมไปกับ ดร.สุรินทร์ ผมก็พยายามที่จะติดต่อเขาเพื่อจะปรึกษาเตรียมการเรื่องนี้กัน และทางสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ แจ้งกระบวนการทำประชาพิจารณ์ว่า ผู้ที่จะเข้าร่วมประชาพิจารณ์ ต้องแสดงความจำนงเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมกับส่งเอกสารสาระที่แสดงเหตุผลว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๑๐๑ เพื่อเปิดตลาดบุหรี่ไทยส่งถึงสำนักผู้แทนการค้าล่วงหน้า จึงจะมีสิทธิ์เข้าร่วมประชาพิจารณ์

ช่วงนี้คุณแพม ชิมมอน กลับไปออสเตรเลีย ผมจึงต้องนั่งร่างเอกสารที่ผมจะส่งให้สำนักผู้แทนการค้าเอง แต่ก็โชคดีที่พอดีมีแพทย์หญิงซีเลีย วู ซึ่งเป็นแพทย์อเมริกันเชื้อสายจีนที่แต่งงานกับคนในตระกูลโสภณพานิช ที่เพิ่งมาอยู่เมืองไทย และขอมาดูงานที่ภาควิชาอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลรามารับดีเป็นเวลาสามเดือน

ผมร่างเสร็จก็ขอให้คุณหมอซีเลีย วู ช่วยแปลภาษาให้แล้วส่งไปให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ เนื้อความก็เล่าถึงสิ่งต่างๆ ที่สังคมไทยเคยทำไว้เกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ และเหตุผลที่ผมไม่ต้องการให้มีการเปิดตลาดบุหรี่เพราะไม่ต้องการให้เยาวชนไทยสูบบุหรี่มากขึ้น และการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในประเทศไทยมีอุปสรรคมากขึ้น

นอกจากเอกสารที่ส่งไปแล้ว ผู้ที่จะเข้าร่วมทำประชาพิจารณ์จะมีเวลาห้าถึงเจ็ดนาทีก่อนที่จะแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม ก่อนที่จะถูกซักถาม

ลองคิดถึงชีวิตรับว่า เป็นสถานการณ์ที่เครียดเพียงไรสำหรับผม แต่ชื่อสถานที่ "Center Court" ในสำนักงานของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ หรือศาลกลางก็ข่มความรู้สึกแล้ว โหนจะถูกรุมยิงคำถามจากฝ่ายต่างๆ

แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ผมต้องพูดเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ใช่ภาษาของเรา ถึงผมจะเคยอยู่สหรัฐฯ มาห้าปี แต่ก็พูดภาษาอังกฤษได้เพียงระดับพอสมควร และหนีไปทางภาษาทางการแพทย์ ส่วนภาษาพูด การแสดงความรู้สึก การโต้แย้ง การเหน็บแนม ถ้าให้ผมพูดเป็นภาษาไทย ผมจะพูดได้ดีกว่า ว่าได้เจ็บกว่าเยอะ แต่ผมทราบดีว่าการทำประชานิยามหรือการเข้าให้การต่อกรมาชิกต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา เขาจะให้ผู้ที่พูดภาษาอังกฤษ แล้วเขาฟังรู้เรื่องเท่านั้น คนที่พูดแล้วต้องใช้ล่ามแปลเขาจะไม่จัดให้เข้าให้การ เพราะอาจมีการแปลไม่ตรงกับที่พูดได้

เขาให้แจ้งว่าในการนำเสนอข้อมูลของผมน่าจะใช้โทรศัพท์ปรกรณ์อะไรให้แจ้งเขาด้วย เช่นจะใช้เครื่องฉายแผ่นใส ฉายสไลด์ วีดีโอ หรือฉายภาพยนตร์ หรือจะเป็นเพียงการพูดปากเปล่า

ผมรู้ว่าไม่ว่าภาษาผมไม่คอยติดกับความตื่นตันที่จะต้องมีแน่ หากผมพูดปากเปล่าละก็ มีโอกาสล้มแน่ๆ จึงต้องหาอุปกรณ์ช่วย อีกอย่างหนึ่ง การที่มีอุปกรณ์ช่วยจะประทับใจผู้ฟังมากกว่าตามหลักการเรียนการสอน ผมจึงเลือกฉายสไลด์แล้วพูดตามสไลด์

จิตสำนึกอเมริกันชนที่ยิ่งใหญ่ อยู่ที่ไหน?

ที่นี้มาถึงว่า เนื้อหาที่ผมจะพูดควรจะเป็นอะไร ผมจึงปรึกษามังอร ซึ่งมังอรแนะนำว่า เรื่องนี้ควรจะปรึกษาอาจารย์ประเทศ เราจึงนัดกันไปพบอาจารย์ประเทศที่โรงพยาบาลศิริราช จะเห็นว่าผมมีคุณสมบัติหลายคนในหลายสถานการณ์

ผมมี ดร.เกรก คอนนอลลีที่วิเคราะห์สถานการณ์และประสานงานที่อเมริกา มีอาจารย์วรฤทธิ เวชชาชีวะวิเคราะห์และประสานงานฝ่ายการเมือง

ในไทย มีอาจารย์ประเวศ วะสีเป็นที่พึ่งด้านจริยธรรม และที่สำคัญคือมีบังอร ฤทธิภักดี ที่เป็นทั้งคู่คิดและเหมือนโค้ชที่มองจากข้างหลังคอยเสนอว่าผมควรจะทำอะไรในแต่ละอย่างก้าว บังอรมีในสิ่งที่ผมไม่มีคือความรู้ด้านสังคมศาสตร์ ผมมีในสิ่งที่บังอรไม่มีคือความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ บังอรเป็นคนที่จับประเด็นเก่งมาก ขณะที่ผมคิดว่าผมมีใจเปิดรับกับทุกฝ่ายและมองโลกในแง่ดีและพยายามทำในสิ่งที่คิดว่าต้องทำให้ดีที่สุด การทำงานถึงแม้จะเครียดแต่ก็สนุก สนุกเพราะเราสามารถแก้ปัญหาได้ทีละเปลาะทีละเปลาะเสมอ

บังอรกับผมมีจุดร่วมสำคัญคือ ต่างเป็นคนที่ทนพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ยักษ์ชาติไม่ได้ เราจึงไปด้วยกันได้ดี

ผมเล่าสถานการณ์ทั้งหมดให้อาจารย์ประเวศฟัง อาจารย์ประเวศหัวเราะแล้วบอกว่า เรื่องบุหรี่ยี่สิบซองจริงๆ มีหลายฝ่ายเหลือเกิน ความรู้เรื่องนี้เป็นศาสตร์อีกเรื่องหนึ่งได้เลย และเมืองไทยมี Tobaccologist อยู่สองคนคือ นายแพทย์หยั๊กกับนายแพทย์ประกิต สำหรับสาระที่ผมจะไปพูดในที่ประชุมประชาพิจารณ์นั้น ควรจะตีสจิตสำนึกของอเมริกันชน ถ้าไปพูดเรื่องอื่นเขาจะไม่เงิบ เขาเป็นมหาอำนาจ แต่ถ้าตีสจิตสำนึกเขาอาจจะฟังบ้าง เพราะอเมริกันชนก็เป็นผู้คนเหมือนกัน คนอเมริกันดี ๆ ก็มีมากมาย

อาจารย์ประเวศ ให้ผมคิดสาระเตรียมไว้ แล้วอาจารย์จะให้คุณแดนนิส เกรย์ ชาวอเมริกันที่เป็นผู้สื่อข่าวเอพีประจำประเทศไทย แต่งงานกับคนไทย อยู่เมืองไทยมานาน ให้มาช่วยดูสิ่งที่ผมจะพูดว่าดีถูกจุดถูกจิตสำนึกของคนอเมริกันหรือไม่

ผโลัดผู้บ่วงทุกผมบ่งพอง ที่ฉายประกอบ
การท่าประชาพิจารณ์ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี

ผมเตรียมสไลด์ทั้งหมดสิบหกสไลด์ พอผมมีข่าวในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ว่า ประธานาธิบดีบุชของนามเห็นชอบแผนการปราบปรามยาเสพติด โดยการอนุมัติงบประมาณแปดพันล้านเหรียญสหรัฐในเวลาสี่ปีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เป็นการพาดหัวข่าวภาษาอังกฤษ ผมนำมาผนวกเข้ากับพาดหัวข่าวสหรัฐกดดันไทยให้เปิดตลาดบุหรี่ในสไลด์เดียวกัน

เพื่อให้เห็นนโยบาย ที่ขัดแย้งกันชัดเจนว่า สหรัฐอเมริกาลงทุนมหาศาลเพื่อปราบปรามยาเสพติดในบ้าน ขณะที่กดดันไทยให้เปิดตลาดบุหรี่ ซึ่งก็เป็นยาเสพติดเหมือนกัน

สไลด์แรกของผมเป็นผู้ป่วยหญิงไทยที่เป็นโรคถุงลมโป่งพอง เจาะคอใส่เครื่องช่วยหายใจอยู่ โดยผมบรรยายเป็นคำพูดว่า นี่คือภาพของหญิงไทยที่ป่วยเป็นโรคเพราะสูบบุหรี่ไทยที่มีใบยาอเมริกาผสมอยู่ ใช้เครื่องช่วยหายใจอเมริกา ภาพดังกล่าวเป็นภาพสี ผู้ป่วยแก้มคอบ ตาโหล ฟันเหลือง เซาะเป็น คราบนิโคติน

สไลด์ต่อๆ มาเล่าถึงสิ่งที่ไทยได้ทำเพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ มีสไลด์หนึ่งรวบรวมพาดหัวข่าวภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการที่สหรัฐอเมริกากดดันให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ **"US to pressure Thai for cigarette trade"**

ผมจบลงด้วยสไลด์สุดท้ายด้วยการถามว่า

"Where is the ethic, where is the morality?" หรือ จริยธรรมและโมธรรมอยู่ที่ไหน และสุดท้าย

"Where is the Great American Conscience?" หรือ จิตสำนึกอเมริกันชนที่ยิ่งใหญ่อยู่ที่ไหน?

คุณแดนนิส เกรย์ มาหาผมที่โรงพยาบาลรามารับติ ผมได้ฉายสไลด์เหล่านี้ให้เขาดู เขาบอกว่าเตรียมไว้ดีแล้ว โดยเฉพาะสไลด์เกี่ยวกับนโยบายของประธานาธิบดีบุชที่สวนทาง และสองสไลด์สุดท้ายเขาได้ช่วยแก้ภาษาของผมเล็กน้อย แล้วก็สัมภาษณ์ผมเพื่อลงใบบทความของเขาเกี่ยวกับผลการเปิดตลาดบุหรี่ในเอเชียด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ โดยมีข้อมูลจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และได้หวันด้วย

ในที่สุดผมก็ติดต่อกับ ดร.สุรินทร์ ได้ทางโทรศัพท์ ผมถามเรื่องการเตรียมการเพื่อให้การของเขา เขาบอกไว้ค่อยปรึกษากันตอนเดินทางไปวอชิงตันดีซี

ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดนครราชสีมา

ด้วยกัน เพราะมีเวลาอยู่ในเครื่องบินถึงสี่สิบชั่วโมง ค่อยปรึกษากันบนเครื่องบินก็ได้ นี่คือการแตกต่างระหว่างหมอกับนักการเมือง

เราเตรียมเรื่องนี้แทบหัวจะระเบิด แต่ดูนักการเมืองเขาสบายๆ จริงๆ แต่เขาอาจจะมีภารกิจเรื่องอื่นมากก็ได้ สำหรับสาวะที่ ดร.สุรินทร์ ส่งให้สำนักผู้แทนการค้า เขาจะส่งไปทางโทรสาร เป็นร่างเพียงครึ่งหน้ากระดาษ แนวทางคล้ายๆ กันกับของผม คือว่า รัฐบาลสหรัฐอเมริกาหาว่ารัฐบาลไทยไม่จริงจังกับการควบคุมการสูบบุหรี่ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาควรจะช่วยรัฐบาลไทยเรื่องการควบคุมการสูบบุหรี่ ไม่ใช่มาเพิ่มปัญหาเพิ่มภาระให้กับรัฐบาลไทย

ผมมารู้ทีหลังว่าในช่วงเวลาเจ็ดปีที่ ดร.สุรินทร์ ศึกษาอยู่ที่สหรัฐอเมริกา นั้น หนึ่งปีสุดท้ายเขามีกงานอยู่ที่รัฐสภาสหรัฐ เขาจึงรู้ระบบงานทางนั้นดี ดูเขาไม่เครียดเลย ภาษาอังกฤษเขาก็ดีกว่าผมมาก ผมแอบชอบคุณอาจารย์อรรถสิทธิ์ที่แนะนำให้เลือกเขา

บ๊องได้ประสานกับนักศึกษามหาวิทยาลัยชิคาโก ซึ่งได้วาดรูปมือของคนใส่เสื้อแขนยาว แขนเสื้อเป็นลายธงชาติสหรัฐอเมริกา มือถือรูปประเทศไทย ตอนปลายมีควันจากบุหรี่ย้อนประเทศไทย ผมเตรียมที่จะนำรูปนี้ไปแสดงที่วอชิงตันดีซีเวลาทำประชานิพนธ์

ใกล้ๆ วันเดินทาง เจ้าหน้าที่จากกระทรวงสาธารณสุขมาขอพาสปอร์ตของผมเพื่อทำวีซ่า ผมจึงรู้ว่านายแพทย์หทัย ชิตานนท์ จะเดินทางไปด้วย เพราะทั้งผมและ ดร.สุรินทร์ ไม่ได้สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เราใจว่าตามระเบียบต้องมีคนของกระทรวงสาธารณสุขไปด้วยจึงจะใช้งบประมาณของกระทรวงได้ นายแพทย์หทัย บ่นออกแอดเพราะท่านต้องเปลี่ยนกำหนด

รูปประเทศไทยถูกรวมวัน
ที่วาดโดยนักศึกษาศิลปากร

การรับผิดชอบงานอื่น และเป็นการเดินทางที่ไกลและเหน็ดเหนื่อย

ตอนนั้น ดร.เกรก คอนนอลลี ยังไม่รู้จักนายแพทย์หทัย และคิดว่า เป็นการไม่ค่อยเหมาะสมที่ข้าราชการระดับสูงของไทยจะเข้าร่วมทำประชาพิจารณ์ เพราะรัฐบาลไทยเป็นจำเลยคดีกบฏแล้ว อีกอย่างหนึ่งนายแพทย์หทัยไม่ได้แสดงความจำนงต่อสำนักผู้แทนการค้าว่า จะเข้าร่วมให้การตามกฎหมายจึงไม่สามารถเข้าร่วมให้การได้

ก่อนเดินทาง คุณเอื้ออาวี เชิญนักข่าวมาพบผมที่โรงพยาบาลรามธิบดี ผมเล่าเรื่องที่ผมจะไปเข้าร่วมประชาพิจารณ์ให้นักข่าวฟังพร้อมข่าวแจก อาจารย์ในภาควิชาอายุรศาสตร์ต่างมาให้กำลังใจผม โดยเฉพาะแพทย์หญิง พูนเกษม เจริญพันธุ์ หัวหน้าหน่วยโรคปอดที่ผมสังกัดอยู่ ท่านมาถามผมด้วยความเป็นห่วงว่า ผมคงไม่เป็นไรนะ ผมแทบจะน้ำตาไหล บรรยายากเหมือนกับกำลังจะไปสงครามยังไยยังงั้น

อ่านมาถึงตรงนี้หลายท่านอาจจะสงสัยว่า ผมทำแค่เรื่องบุหรีหรืออย่างไร ผมทำงานของโรงพยาบาลรามธิบดีหรือเปล่า ก็ต้องขอบอกว่าผมเข้ารับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๐ ต้องทำหน้าที่บริหารภาควิชา ทั้งด้านการเรียนการสอน การฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน และการบริการ ผมคิดว่าผมทำได้ดีพอสมควร

งานบุหรีผมมักจะทำตอนเย็น ๆ หรือวันเสาร์อาทิตย์ มีทีมเลขาฯ ที่โครงการณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ซึ่งก็คือคุณเบ็ญจอรคอยช่วยเหลือ ที่รามธิบดีก็มีคุณสุทธิพร คุณณรงค์ และคุณเอื้ออาวี อาจารย์ทุกคนในภาควิชาที่ดี

คุณณรงค์
ชัยกมลชนก

คุณสุทธพร
วิมไตรเมธ

มาก ตั้งแต่เกิดกรณีขัดแย้งกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ กับสหรัฐอเมริกา และผมเข้าไปมีส่วนร่วมในการเจรจา อาจารย์ในภาควิชาทุกคนก็ได้ช่วยกันทำงานในภาควิชา ไม่ให้ผมต้องหนักใจ ผมเชื่อว่าสักๆ แล้วทุกคนก็รู้ว่า ผมต้องทำงานหนักนอกเวลาราชการ ผมเครียดมากในการทำงานเพื่อชาติครั้งนั้น

ฝ่ายที่ถูกกระทบมากที่สุดเห็นจะเป็นภรรยา อาจารย์รณรงค์ ลูกที่บ้าน ลูกชายคนโตกำลังอยู่ในระหว่างการเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย ผมไม่มีเวลาดูเขาเลย มีแต่แม่เขาที่ดูแล นอกจากนั้นผมยังต้องไปตรวจคนไข้พิเศษตอนเย็นเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทุกครั้งที่จะต้องเดินทางไปต่างประเทศหรือมีการประชุม ก็จะต้องการไปดูแลผู้ป่วยพิเศษซึ่งก็หมายความว่าอาจจะขาดรายได้ไปด้วย

อีกสิ่งหนึ่งที่สูญเสียไปคือ ผมไม่มีเวลาของผมเองในการที่จะออกกำลังกาย ผมต้องงดกิจกรรมที่ผมเคยมีกับสมาคมอูเรเวชและราชวิทยาลัยอายุรแพทย์ เพื่อทุ่มเอาเวลาทั้งหมดให้กับเรื่องการเจรจามุขรี ในขณะที่ผมต้องทำหน้าที่บริหารภาควิชาอายุรศาสตร์ให้ดีขึ้น

อีกเรื่องที่น่าเศร้าก็คือ ผมเข้ามาทำงานเรื่องบุหรีเมื่อผมได้ตำแหน่งศาสตราจารย์แล้ว ทำให้ผมไม่ต้องกังวลกับการที่ต้องทำวิจัยหรือเขียนตำราเพื่อเป็นผลงานขอตำแหน่งศาสตราจารย์ มิฉะนั้นผมคงจะไม่สามารถทุ่มเทให้กับงานบุหรีได้เต็มที่

เพราะลักษณะงานบุหรีที่ทำนำไปขอตำแหน่งทางวิชาการไม่ได้ งานด้านกว้างอย่างนี้จึงหานักวิชาการมาทำยาก เรื่องนี้ต้องเปลี่ยนแปลงหาไม่แล้ว นักวิชาการในมหาวิทยาลัยมีน้อยคนที่จะมาทำงาน ที่จริง ๆ แล้วเป็น

ประโยชน์ ต่อส่วนรวม แต่ผู้ทำไม่ได้รับผลตอบแทนเหมือนนักวิชาการที่ทำงานในด้านลึก

มองย้อนหลังกลับไป ผมเองก็ไม่ว่า ผมผ่านช่วงเวลาเหล่านั้นมาได้อย่างไร แต่ผมรู้อย่างหนึ่ง ช่วงนั้นผมอายุ ๔๕ - ๔๖ ปี ถ้าผมแก่กว่านั้นผมคงจะทำอย่างที่ผมได้ทำมาแล้วไม่ไหว แต่ก็คิดก็จบแล้ว โชคดีอีกประการหนึ่งคือผมมีร่างกายแข็งแรง ผมไม่เคยป่วยเลยแม้แต่วันเดียว

อเมริกา : มิตรหรือศัตรู

เครื่องบินไปวอชิงตันดีซีออกเที่ยงคืนวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๒ เป็นครั้งแรกที่ผมพบ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นครั้งแรกที่ผมได้เข้าห้องวีไอพีทางกระทรวงสาธารณสุขจัดให้มีการเปิดห้องวีไอพีเพื่อแถลงข่าวก่อนไป และเป็นครั้งแรกที่ผมจะได้นั่งเครื่องบินการบินไทยขึ้นหนึ่ง ก่อนหน้านั้นผมไม่เคยแม้แต่จะได้ที่นั่งชั้นธุรกิจ

ที่สนามบินดอนเมือง เราพบนักข่าวเสร็จก็มีคนมาพาไปขึ้นเครื่องบินกับดร.สุรินทร์ ได้นั่งแถวหน้าสุดของที่นั่ง ซึ่งมีข้างละสองที่ มีทางเดินระหว่าง กลาง เราทั้งคู่จึงขยับมานั่งที่นั่งที่ใกล้ทางเดินเพื่อจะได้ปรึกษากันสะดวก

ผมก็เล่าเรื่องต่างๆ ให้ ดร.สุรินทร์ ฟังถึงความเป็นมาของการเกิดคดีมาตรา ๓๐๑ ผักและฝ่ายต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาและในไทย เล่าถึงกลุ่มสุขภาพในอเมริกาและ ดร.เกรก คอนนอลลี

เราคุยกันไปกินกันไป ที่นั่งชั้นหนึ่งนี่เขาเน้นบริการและการเสิร์ฟเครื่องดื่มและอาหาร เพราะฉะนั้นถ้าใครมาเครื่องบินชั้นเครื่องแล้วกินอะไรไม่ได้ ต้องนอนลูกเดียว ก็อย่าได้เสียเที่ยวไปนั่งที่นั่งชั้นหนึ่งที่ตัวแพงกว่าหลายเท่า เขาจะเริ่มด้วยการเสิร์ฟแชมเปญหรือน้ำส้ม เสร็จแล้วจะเป็นโซฟาเวิรด์กับเครื่องเคียงคือ ไข่ขาว ไข่แดง หอมหัวใหญ่สับเป็นฝอย บีบมะนาวใส่กินกับขนมแครกเกอร์แผ่นบางๆ มีเหล้าออกทำให้แกล้ม

หลังจากนี้จะเป็นอาหารหลักที่มีให้เลือกเป็นปลาหรือเนื้อกินกับขนมปังกระเทียม ไวน์ขาวหรือแดงตามแต่จะเลือก หลังจากนั้นจะเป็นเนยชนิด

ประชุมเตรียมการก่อนวันทำประชาพิจารณ์ที่กรุงวอชิงตัน ดซี

ต่างๆ กันกับกันขึ้นได้ฝรั่ง ผลไม้หลากหลายชนิดและไวน์หวาน หลังจากนั้นจึงจะเป็นชาหรือกาแฟ และขนมเค้ก ระยะเวลาในการเสิร์ฟประมาณชั่วโมงเศษ หลังจากนั้นจะเป็นเหล่าหลากหลายชนิดที่เสิร์ฟหลังกินข้าว หลังจากนั้นแล้วยังมีเหล่าหลากหลายชนิดวางไว้ที่ใครจะเลือกดื่มได้ตลอดเวลา

หลังอาหารใครสนใจอยากปรับแก้อันไหนก็ได้ ซึ่งปรับได้ประมาณ ๓๐ องค์าก็ขอเล่าละเอียดไว้หน่อย เพราะคนทั่วไปยากที่จะมีโอกาสได้นั่ง ที่ผมได้นั่งก็เพราะไปในฐานะตัวแทนรัฐบาลและเป็นศาสตราจารย์ระดับสิบ ถ้าหากไปเองไม่มีปัญหาที่จะจ่ายค่าตัวหรอก มันมากกว่าเงินเดือนของผม ๔ - ๕ เท่า

แต่ถ้าถามผมว่าให้ไปทำประชาพิจารณ์กับฝรั่งอีกสักครั้งเพื่อที่จะได้นั่งที่นั่งชั้นหนึ่ง คำตอบของผมก็คือ จ้างก็ไม่เอา เพราะความสุขที่ได้ไม่คุ้มความเครียดและผมเกลียดการนั่งเครื่องบินไกลๆ

ตั้งแต่ผมกลับจากสหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๒ ผมยังไม่เคยกลับไปสหรัฐอเมริกาอีกเลย ส่วนหนึ่งเพราะเสียค่าเครื่องบินและเบื่อกการนั่งเครื่องบินไกลๆ แต่สำคัญที่สุดคือ ยังไม่มีเหตุผลสำคัญที่ผมจะต้องไปสหรัฐอเมริกา

ผมกับภรรยาตกลงกันว่า ถ้าเราจะไปต่างประเทศ เราจะไปประเทศที่เรายังไม่เคยไปก่อน เพราะค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งเท่ากับเงินเดือนเราหลายเดือน สำหรับการไปครั้งนี้ผมไม่มีทางเลือก แต่การนั่งที่นั่งชั้นหนึ่ง สำหรับผู้แทนที่จะไปเจรจาความเมืองก็มีประโยชน์ตรงที่ทำให้การเดินทางเหนื่อยน้อยลง เพราะ

ส่วนใหญ่ไปถึงวันเดียวก็ต้องเข้าปรึกษางานกันเลย นี่หุดสำหรับกรณีที่ไม่ทำงานจริงๆ นะครับ แต่สำหรับคนที่สักแต่จะไปก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่แม้จะนั่งที่ชั้นหนึ่งผมก็ไม่เคยนอนหลับได้ เพราะผมเป็นคนหลับยาก ถึงอย่างไรเครื่องบินก็ยังลั่นนิตๆ ทำให้หลับไม่สนิท ผมจึงไม่ชอบนั่งเครื่องบินไกลๆ

การบินไทยบินไปแะที่โตเกียวแล้วบินยาวไปถึงซีแอตเติล จากนั้นเปลี่ยนเครื่องบินภายในประเทศของอเมริกันขึ้นประทัดไปวอชิงตันดีซี ถึงที่หมายเที่ยงคืน รวมเวลาเดินทางทั้งหมดเกือบยี่สิบสี่ชั่วโมง

คุณศุภวุฒิ สายเชื้อ เจ้าหน้าที่สถานทูตไทยมารับที่สนามบิน ผมกับ ดร.สุรินทร์ ไปพักที่โรงแรมฮอลิเดย์อินน์ ค่าที่พักคืนละ ๔๐ เหรียญสหรัฐ ส่วนนายแพทย์หทัย มีลูกสาวซึ่งเรียนอยู่ที่วอชิงตันดีซีมารับไปพักที่บ้าน

วันรุ่งขึ้นผมลงมากินอาหารเช้ากับ ดร.สุรินทร์ กินแต่ขนมปังกับกาแฟ ซึ่งเป็นอาหารเช้าสไตล์ยุโรป เราคุยงานกันต่อ สายๆ ก็มีกำหนดที่จะไปพบกลุ่มสุขภาพของสหรัฐอเมริกาที่ทำการของแนวร่วมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของสมาคมต่อต้านมะเร็ง สมาคมอูเรวซ์ และสมาคมโรคหัวใจ (Coalition for Smoking and Health) ที่นั่นเราได้พบกับ ดร.เกรก คอนนอลลี ดร. เทต เซน และตัวแทนคนอื่นๆ ที่มาจากทางสถานทูตไทยมีคุณประดาบ พิบูลสงเคราะห์

เราบินทราบมาว่า ดร.เดวิด เยน ออกเงินลงโฆษณาครึ่งหน้าในหนังสือพิมพ์วอชิงตันไทม์เป็นเงินหลายพันเหรียญสหรัฐ ในนามของสมาพันธ์ควบคุมการบริโภคยาสูบภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เป็นรูปประธานาธิบดีบุชถือคบไฟ เหมือนกับเทพีสันติภาพ แต่คบไฟที่ถือเป็นเมวนบุหรี่ มีคำพูดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษว่า "President Bush, Are We Friend on Foe?" หรือ

โฆษณาครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์
วอชิงตันไทม์ ตามหาจริยธรรม
ประธานาธิบดีบุช

“ประธานาธิบดีบุช เราเป็นมิตรหรือศัตรูกันแน่” เพราะประเทศที่โดนบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่ด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ คือ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน และไทยล้วนเป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น สมพันธ์ความคุ้มกันการบริโภคยาสูบยังเรียกร้องให้ประธานาธิบดีบุช ยุติการไต่สวนรัฐบาลไทยด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ด้วย

การซื้อพื้นที่โฆษณาเพื่อการวิ่งเต้นหรือผลักดันเรื่องต่างๆ เป็นเรื่องที่ทำกันมากสำหรับสังคมนักธุรกิจบ้านเราทำกันน้อย เพราะไม่ใช่วัฒนธรรมไทยและที่สำคัญองค์การเอกชนของเราส่วนใหญ่ไม่มีเงินค่าลงโฆษณา

ในตอนบ่าย ดร.สุรินทร์และคุณศุภวุฒิ เดินทางไปโรงแรมที่สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกาเปิดการแถลงข่าวถึงเหตุผลที่ขอให้สำนักผู้แทนการค้าใช้มาตรา ๓๐๑ ไต่สวนไทยให้เปิดตลาดบุหรี่ ปรากฏว่าสื่อมวลชนอเมริกันตะโกนคำว่า Greed เป็นระยะๆ ซึ่งแปลว่า “ตะกละตะกลาม” หรือคิดแต่จะหากำไรเป็นการเห็นแก่ผลประโยชน์บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

ส่วนผมขอแยกไปเยี่ยมสำนักงานบุหรี่และสุขภาพของรัฐบาลกลางสหรัฐฯ หัวหน้าสำนักงานชื่อนายแพทย์รอน เดวิส เป็นสำนักงานที่ตั้งขึ้นภายหลังจากที่นายแพทย์ใหญ่สหรัฐฯประกาศอย่างเป็นทางการว่า การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด

สำนักงานนี้ทำหน้าที่รวบรวมสถิติการสูบบุหรี่ในสหรัฐอเมริกา และจัดทำรายงานประจำปีถึงปัญหาและความคืบหน้าของการควบคุมการสูบบุหรี่เสนอต่อสภาของเกรสส์ปีละหนึ่งครั้ง

นายแพทย์รอน เดวิส สุภาพและดีต่อผมมาก เขากล่าวว่า กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐไม่เห็นด้วยกับการที่สำนักผู้แทนการค้าใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับเปิดตลาดบุหรี่ไทย และเป็นเรื่องที่น่าละอายมาก นายแพทย์รอน เดวิส พาผมเดินดูรายงานต่างๆ รวมทั้งรายงานประจำปีต่างๆ และบอกว่าผมสามารถหยิบมาได้สำหรับทุกรายงานหรือบทความที่มีมากกว่าหนึ่งก๊อปปี้ ผมจึงขอเขามาปึกใหญ่และขอบคุณเขามาก

นับว่าเป็นความพอเหมาะพอเจาะหลายอย่างคือ ท่านทูตไทยประจำสถานทูตไทยที่วอชิงตันดีซี คือ ท่านทูตวิทยา เวชชาชีวะ ซึ่งเป็นน้องชายแท้ๆ ของ ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ จึงมีส่วนช่วยอย่างมากในการเจรจากฎหมาย

การตามมาตรา ๓๐๑ เพราะ ดร.เกรก คอนนอลลี ก็ได้ประสานกับคุณศุภวุฒิ สายเชื้อ และบางครั้งผมก็ขอให้ศ.นพ.อรรถสิทธิ์ ส่งสัญญาณไปถึงท่านทูตวิทยาด้วย ขณะเดียวกันคุณศรีวิรัตน์ วาทีสารภกิจ น้องสะใภ้ของผมเองก็เป็นเลขาฯ ท่านทูตวิทยา และน้องชายคนเล็กของผมก็อยู่ที่วอชิงตัน ดีซี ทำให้ผมรู้สึกอบอุ่นใจเวลาเดินทางไปวอชิงตัน ดีซี

เย็นวันนั้นท่านทูตจัดเลี้ยงคณะผู้แทนไทยที่ทำเนียบเอกอัครราชทูต ได้กินอาหารไทย ได้จับไวน์อร่อย เป็นครั้งแรกที่ผมได้พบท่านทูตวิทยา ทำทางท่านทูตจะรู้จักกับ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ มาก่อน เป็นครั้งแรกอีกเหมือนกัน ที่ผมมีโอกาสดำเนินแขกของสถานทูตไทยในต่างประเทศ แสดงถึงความแคบของอาจารย์มหาวิทยาลัยไทยที่มีนอกรั้วมหาวิทยาลัย เพื่อนอาจารย์คนอื่นยังมีโอกาสน้อยกว่าผมอีก

ท่านทูตวิทยายกบอกว่า ทราบว่าผมเป็นนักแรนดส์ไม่สูบบุหรี่ที่เข้มแข็ง ผมได้แต่อึ้งๆ อาหารแม้จะอร่อยและถูกปาก แต่ก็ไม่มีความสุขกับการกินกังวลแต่เรื่องจะเข้าสู่สนามรบวันรุ่งขึ้น

คืนนั้นผมกินยานอนหลับเพื่อให้หลับได้ เพราะเวลาที่นั้นต่างจากประเทศไทยโดยกลางคืนที่นั่นเป็นกลางวันของไทย

ณ ห้องประชาพิจารณ์

วันที่ ๓๔ กันยายน ๒๕๓๒ คณะผู้แทนไทยเดินทางไปยังสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ผมไม่ค่อยสนใจเรื่องของคนอื่น เพราะใจของผมจดจ่ออยู่แต่เรื่องที่ตัวเองจะต้องพูด

ดูรายชื่อผู้เข้าให้การแล้วรู้สึกว่าจะเป็นคนที่ภาษาอังกฤษอ่อนที่สุด เพราะนอกจากผมและ ดร.สุรินทร์ แล้ว ที่เหลือเป็นคนอเมริกันทั้งหมด มีสมาชิกรัฐสภาหลายคน ทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้านการใช้มาตรา ๓๐๑ กับไทย มีผู้แทนจากสมาคมต่อต้านมะเร็ง สมาคมอูเรวซ์ สมาคมโรคหัวใจ ชมรมนักศึกษแพทย์อเมริกา ชมรมแพทย์สตรีอเมริกา สมาคมสาธารณสุขอเมริกา และผู้แทนจากองค์กรสิทธิผู้ไม่สูบบุหรี่ของประเทศแคนาดา นายเดวิด สวีเนอร์ ที่สนับสนุนการต่อสู้ของไทย ผู้แทนสมาคมอูเรวซ์อเมริกาชื่อ แพทย์หญิง

แอน เดวิส ซึ่งเคยเป็นอาจารย์ผสมยี่ห้อที่ผมสำนักงานอยู่ที่นิวยอร์ก บินมาให้การเพื่อสนับสนุนประเทศไทย

ฝ่ายที่สนับสนุนให้ใช้มาตรา ๓๐๑ กับประเทศไทย ประกอบด้วยผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐฯ สมาคมผู้ส่งออกใบยาสูบ และสมาชิกรัฐสภาจากรัฐที่มีการเพาะปลูกใบยาสูบ เขาเรียงลำดับผู้ที่สนับสนุนและผู้คัดค้านสลับกันไป

ณ ห้องที่ทำประชาพิจารณ์ Center Court หรือห้องศาลกลาง มีคนเข้ามาหลายร้อยคน ทุกคนแต่งตัวใส่สูท ก่อนที่จะเริ่มพิธีการโฆษกประกาศว่า ขอให้ทุกคนทราบว่าห้องนี้เป็นห้องปลอดบุหรี่และห้ามสูบบุหรี่ ทำให้มีเสียงฮาจากผู้คนที่อยู่ในห้อง เพราะประชาพิจารณ์ที่กำลังจะมีขึ้นเกี่ยวกับนโยบายสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐที่ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ แต่สถานที่นี้ห้ามสูบบุหรี่เพราะเป็นสถานที่ราชการ

จุดนี้จะมองว่าสหรัฐอเมริกาขี้ขลาด ขี้กลัว แต่ส่วนดีเขาก็คือ เขาทำตามกฎหมาย เมื่อมีการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะรวมทั้งสถานที่ราชการก็ต้องห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย แต่ที่ต้องใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่เขาก็ทำตามกฎหมายเช่นกัน ในเมื่อกฎหมายยังไม่ได้ยกเว้นสินค้าบุหรี่ยจากการใช้กฎหมายนี้ เมื่อมีคนร้องเรียนให้ได้สวนรัฐบาลไทย รัฐบาลสหรัฐฯ ก็ดำเนินการตามกฎหมาย แม้ว่าคนอเมริกันก็จำนวนมากจะไม่เห็นด้วยก็ตาม

ลักษณะของการเข้าไปให้การ ผู้ที่จะเข้าไปให้การต้องเดินไปนั่งอยู่ที่

บทประจักษ์ ภายใน
ห้องทำประชาพิจารณ์

ดร.เกรก และผู้แทนไทย
ในห้องประชุมนานาชาติ

โต๊ะกลางห้อง ประชุมหน้ากับบุคคลที่ถูกจัดมารับฟังความคิดเห็น ซึ่งนั่งเรียงเป็นหน้ากระดานแถวเดียว ๗-๘ คน

ผมเห็นนายปีเตอร์ คอสลิน กับเจ้าหน้าที่จากสำนักผู้แทนการค้าที่เคยมาเมืองไทย อีกคนหนึ่งนั่งอยู่ด้วยชนานข้างด้วยผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ สหภาพแรงงาน มีกล้องทีวีตั้งอยู่เต็มไปหมด รวมทั้งซีเอ็นเอ็นด้วย

ผมและ ดร.สุรินทร์ ถูกจัดให้เข้าให้การตอนนาย แม้ว่าผมจะนั่งฟังอยู่ในช่วงเช้า แต่ผมไม่รู้ว่าเขาพูดอะไรกันมากนัก เพราะผมเครียดและผมพยายามตั้งใจสมาธิทบทวนในส่วนที่ผมจะพูด และเตรียมคำตอบสำหรับคำถามต่างๆ ที่อาจจะถูกถามจากผู้รับฟังข้อคิดเห็น คนอื่นพูดอะไรผมไม่มีแคใจที่จะฟัง อีกอย่างหนึ่งทุกคนที่เข้าให้การต้องแจกเอกสารที่ตัวเองพูด ผมจึงคิดว่าผมมาอ่านที่หลังก็ได้

ตอนเที่ยงผมรีบไปกินข้าว ซื้ออาหารจานด่วนรีบๆ กินแก๊วแล้วกลับมาที่ห้องให้การ ผมนำสไลด์ไปให้เจ้าหน้าที่ศาลเพื่อเตรียมฉายเวลาที่ผมสั่งให้ฉายจะได้ไม่มีปัญหา เพราะถ้ามีปัญหาฉายสไลด์ไม่ได้ ผมก็ไม่แน่ใจว่าผมจะพูดผิดพูดถูกหรือพูดตกๆ หล่นๆ ก็ได้

พอถึงคิวผม ผมเดินอย่างตั้งใจเข้าไปนั่งหน้าไมโครโฟน แล้วรวบรวมสติ ควบคุมตัวเองว่า เรากำลังทำหน้าที่ให้ประเทศชาติ และสิ่งที่ทำเป็นเรื่องที่ถูกต้องและพระยอมคุ้มครองสิ่งที่ถูกต้อง

ผมพูดตามสไลด์ที่เตรียมไปจนจบ โดยผมกล่าวทิ้งท้ายว่า “อยากถาม

บทประพันธ์ อดิศักดิ์
ก่อนเวทีประชาพิจารณ์

ทุกคนในห้องนี้ว่า สังกอมอเมริกาได้พยายามมากกว่าสองทศวรรษในการที่จะปกป้องเด็กอเมริกาจากการตลาดของธุรกิจบุหรี ถ้าคุณเป็นคนไทย คุณจะไม่ทำอย่างที่ผมทำหรือ”

หลังจากนั้นผู้ที่รับความคิดเห็นที่นั่งประจัญหน้ากับผมก็เริ่มยิงคำถาม ซักถามผม ทว่าผมคัดค้านการเปิดตลาดบุหรี เพราะต้องการปกป้องผลประโยชน์ของโรงงานยาสูบไทย ทว่ารัฐบาลไทยไม่มีความจริงใจในการควบคุมการสูบบุหรี (ซึ่งเป็นเรื่องจริง) ทว่าผมผลักดันกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี เพื่อป้องกันไม่ให้บุหรีต่างประเทศเข้าไปแข่งขันในตลาดบุหรีไทย

ผมก็ตอบว่า เราก็พยายามที่จะให้รัฐบาลไทยกำหนดมาตรการควบคุมการสูบบุหรีให้มากขึ้น แต่ถ้ารัฐบาลไทยยังทำได้ไม่ดี ควรหรือที่รัฐบาลสหรัฐฯ จะเข้าไปซ้ำเติม (ใช้กลยุทธเติม คือถามให้เขาตอบบ้าง) โดยการบังคับให้เปิดตลาดให้มีการแข่งขันมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งทำให้คนไทยสูบบุหรีมากขึ้น

ผมถูกซักถามหรือจะว่าไปแล้ว คือซักค้านอยู่ไม่ต่ำกว่าสิบนาที นายปีเตอร์ คอลลิน ไม่ได้ถามอะไรผม เราเพียงแต่สบตากัน สายตาของเขายังสื่อแว่วความเป็นมิตรอยู่

หลังจากหมดคำถามผมแล้ว ก็ถึงคิวของ ดร.สุรินทร์ สมองผมคือไปหมด จำไม่ได้ว่าเขาพูดอะไรกัน แต่ก็ทำนองเน้นไปถึงความชอบธรรมด้านจริยธรรมของสหรัฐอเมริกาในฐานะมหาอำนาจของโลกเสรี

ดร.เดวิด เบน ไม่ได้มาให้การด้วยตนเอง แต่ส่งวิดีโอคำให้การของเขาเสนอต่อที่ประชุม ขอให้สหรัฐอเมริกายกเลิกการใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดบุหรีในไทย

คณะกรรมการที่ปรึกษาประชาภิชากรของสหรัฐอเมริกา กรุงวอชิงตัน ดีซี

ผมได้ทักทายกับแพทย์หญิงแอน เดวิส เป็นเวลาสั้นๆ หลังเขาให้การเสร็จ และเขากลับนิวยอร์กปลายวันนั้น

นายเลวิต สวีเนอร์บินจากโทรอนโต แคนาดา มาให้การสนับสนุนประเทศไทย เขาบอกผมว่าประเทศไทยยากที่จะรอดพ้นจากการถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่ นายเลวิตบอกว่าประเทศไทยควรจะออกกฎหมายกำหนดให้บริษัทบุหรี่สหรัฐ ต้องเปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ เพราะเมื่อรัฐบาลแคนาดามานั่งร่างกฎหมายดังกล่าว บริษัทบุหรี่สหรัฐถอนตัวจากตลาดแคนาดาไปเอง เพราะไม่ต้องการแจ้งส่วนประกอบให้กับรัฐบาลแคนาดา นายเลวิต สวีเนอร์มอบกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ที่เพิ่งผ่านไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ ให้ผมฉบับหนึ่ง ให้มาศึกษาในการประกอบการร่างกฎหมายไทย

ดร.รอน เดวิสเข้ามาฟังการทำประชาพิจารณ์ด้วย แต่ไม่ได้เข้าร่วมให้การ ไม่มีข้าราชการประจำเข้าให้การเลย หลังผมพูดเสร็จ ดร.รอน มาบอกผมว่าเป็นเรื่องน่าละอายมากที่รัฐบาลสหรัฐ ทำกับไทยเช่นนี้ ทำทางผมคงนำส่งสารพอดวร

ผู้ที่เข้าให้การที่คนสนใจมากที่สุดคือ นายแพทย์ซี เอเวอเรท คูป อดีตนายแพทย์ใหญ่สหรัฐอเมริกา ผู้ที่มีจุดยืนที่แข็งกร้าวต่อนโยบายส่งออกบุหรี่ของสำนักผู้แทนการค้ามาโดยตลอด เขาประณามนโยบายส่งออกบุหรี่ของสหรัฐว่าน่าละอาย และจะสร้างภาระด้านสาธารณสุขให้กับประเทศกำลังพัฒนา ที่ประเทศเหล่านี้ไม่มีวันที่จะรับได้ในอนาคต ทั้งยังได้เน้นว่า หากให้บุหรี่อเมริกันเข้ามาในประเทศไทยจำนวนคนเจ็บป่วยพิการและตาย ซึ่งเนื่อง

พ.จ. เนอแรท คูป
ให้การต้อนรับที่ปรึกษา
พิจารณา

จากสหรัฐอเมริกาจะมีมากกว่าจำนวนคนที่ตายจากยาเสพติด ซึ่งส่งมาจากสามเหลี่ยมทองคำในขณะนี้

ประมาณสี่โมงเย็นก็ยุติการทำประชารพิจารณ์วันแรกซึ่งกำหนดไว้วันครึ่ง พอเดินออกจากห้องประชุมก็พบนักข่าวคอยอยู่หลายคน

ส่วนหนึ่งเข้ามาสัมภาษณ์ผม ดร.สุรินทร์ และนายแพทย์หทัย ส่วนหนึ่งไปสัมภาษณ์ผู้แทนของสมาคมผู้ส่งออกนุหรือสหรัฐฯ ก็เป็นภาพที่กระอักกระอ่วน เพราะเป็นคู่ปรปักษ์กันยืนให้สัมภาษณ์อยู่ใกล้ ๆ กัน มันไม่ใช่สถานการณ์ที่คนไทยชอบ แต่ชอบหรือไม่ชอบก็ต้องยืนให้สัมภาษณ์อยู่ตรงนั้น

พอห้าทุ่มหรือนอกห้าทุ่มแล้วไทยละ เย็นวันนั้นผมกลับที่พักด้วยความเหนื่อยมาก ดร.เกรก คอนนอลลี ปีนกลับบอลคันคืนนั้น เขาโทรศัพท์มาหาผมบอกว่าผมพูดได้ดีมาก ที่ผมนำเสนอทำให้คนอเมริกันรู้สึกจะอายมาก เราต้องชนะการต่อสู้ครั้งนี้ หมายถึงไทยไม่ต้องเปิดตลาดนุหรือให้บริษัทนุหรือ

นายเควิด สวีเนอร์ (ซ้าย)
นพ.ประทีป และ ดร.เกรก
คอนนอลลี ณ ห้องทำ
ประชารพิจารณ์

จากขวา นพ.ศุภ นพ.ประกิจ
นพ.ทวี ไตรวิชญ์ และผู้สื่อข่าว
ข่าวพลเมืองประชาชน

อเมริกา ผมเพิ่งแจ้งก็รู้ว่า ดร.เกรกเขาพอใจและให้กำลังใจผม แต่ก็ยังดีที่มีคนพอใจ

วันรุ่งขึ้น ๒๐ กันยายน ๒๕๓๒ มีการเปิดประชาพิจารณ์อีกครั้งวันก็เสร็จพิธี หนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์ลงข่าวว่า ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างว่าฝ่ายตนได้รับชัยชนะหมายถึงฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการเปิดตลาดบุหรี่และฝ่ายที่คัดค้าน

ที่ชัดเจนคือ เอกสารที่ผู้ที่เข้าให้การนำมาแจกของบริษัทผู้ส่งออก บุหรี่ทำมาเป็นเล่มอย่างดี จาะในถึงประโยชน์ที่สหรัฐอเมริกาจะได้รับจากธุรกิจในการส่งออก ทั้งปริมาณการส่งออกในยาสูบและบุหรี่ไปทั่วโลก มูลค่าการส่งออกบุหรี่อยู่ในสามอันดับแรกของสินค้าส่งออกทางเกษตร จำนวนชาวไร่ยาสูบ จำนวนพนักงานยาสูบของบริษัทต่างๆ พร้อมๆ กับการโจมตีรัฐบาลไทยว่าที่ไม่ยอมเปิดตลาดเพราะต้องการที่จะปกป้องผลประโยชน์ของโรงงานยาสูบ ทีมผู้แทนไทยได้ถ่ายรูปร่วมกับนายแพทย์ซี เอเวอเรท คูเปอร์ พร้อมกับภาพวาดคนอเมริกันกินเผา (รวมวัน) รูปแผนที่ประเทศไทยที่วาดโดยนักศึกษาศิลปากร

สินค้าที่ฆ่าผู้บริโภค แต่ไม่มีหน่วยงานควบคุม

ในตอนบ่ายเรามีนัดกับนายเซท แอทกิน สมาชิกสภาของเกรลส์ พรรค

เตโมแครตจากเมืองบอสตัน ซึ่งเป็นแกนนำที่คัดค้านสำนักผู้แทนการค้า ที่ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในการเปิดตลาดบุหรี่ นายเซท แอทกิน เป็น ส.ส. ที่เสนอร่างกฎหมายถึงสภาของเกรสส์ ให้ออกกฎหมายห้ามใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อการเจรจาให้เปิดตลาดบุหรี่ต่างประเทศ

คร.เกรก คอนนอลลี ได้ทำงานประสานงานกันอย่างใกล้ชิดเพราะทั้งคู่ต่างมาจากเมืองบอสตัน ในภาพรวมสมาชิกสภาของเกรสส์และวุฒิสมาชิกจากทางเหนือของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นรัฐที่ไม่มีการปลูกยาสูบ ต่างไม่เห็นด้วยกับนโยบายส่งออกบุหรี่ของรัฐบาลสหรัฐฯ ในขณะที่ผู้แทนจากทางใต้ของสหรัฐฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรัฐที่มีการเพาะปลูกยาสูบ จะสนับสนุนนโยบายส่งออกยาสูบและบุหรี่

ที่น่าแปลกใจคือ มีธุรกิจและอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่สนับสนุนสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐฯ ในการใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดบุหรี่ต่างประเทศ เช่น สมาคมผู้ส่งออกข้าว อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมอื่นๆ อีกหลายชนิด

ที่แรกผมก็ไม่เข้าใจว่าทำไมสินค้าอย่างบุหรี่ จึงมีแนวร่วมไม่น้อยในสหรัฐฯ แต่พอได้รับคำอธิบายก็ถึงบางอ้อว่า โจรในโลกนี้ล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่บนผลประโยชน์ทั้งสิ้น

การสนับสนุนของอุตสาหกรรมต่างๆ เหล่านี้ เป็นไปในลักษณะต่างตอบแทน คือเมื่อสินค้าบุหรี่ต้องการไปเปิดตลาด อุตสาหกรรมอื่นๆ ก็ไปช่วย ในทางกลับกันเมื่ออุตสาหกรรมอื่นต้องการไปเปิดตลาดหรือไปเจรจากับใคร อุตสาหกรรมยาสูบและบุหรี่ยังไปช่วย อย่างเช่นอุตสาหกรรมยาสูบได้พยายามช่วยผู้ส่งออกข้าวของสหรัฐฯ ในการเปิดตลาดข้าวในประเทศญี่ปุ่น มีเบื้องหลังที่น่าสนใจมาก

ญี่ปุ่นห้ามนำเข้าข้าวจากต่างประเทศและรัฐบาลญี่ปุ่นประกันราคาข้าวไว้สูงมาก เพื่อให้ชาวนาญี่ปุ่นมีฐานะดี สหรัฐอเมริกาเห็นว่า การห้ามนำเข้าข้าวของญี่ปุ่นเป็นการกีดกันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อชาวนาที่ปลูกข้าวในสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นอ้างว่านโยบายการห้ามนำเข้าข้าวมีความจำเป็นเพราะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของประเทศ

ที่แรกฟังแล้วก็งง เหตุผลคือว่า ถ้าเปิดให้มีการนำเข้าข้าวอย่างเสรี จะทำให้เกิดการแข่งขันกันด้านราคา เมื่อข้าวมีราคาถูกชาวนาญี่ปุ่นก็จะขาย

ถ่ายภาพสำนักงานสมาชิกรัฐสภา
ของกรรพล นายเชก แอทคิน (กลาง)

ข้าวได้ราคาถูกลงก็จะเลิกอาชีพปลูกข้าวไป ผู้ป้อนก็ต้องพึ่งการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ ถ้าหากเกิดความขัดแย้งทางการเมือง เกิดสงครามหรือเหตุผลอื่น ที่ทำให้การขนส่งข้าวมายังผู้ป้อนมีปัญหา ผู้ป้อนก็อาจจะไม่มีข้าวกินถึงอดอยากได้ ผู้ป้อนจึงจำเป็นต้องไม่ให้มีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ

กลุ่มผู้ปลูกข้าวในสหรัฐ ได้พยายามขอให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐเจรจากับรัฐบาลญี่ปุ่นเพื่อเปิดตลาดข้าว แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะอิทธิพลของกลุ่มผู้ค้าข้าวของสหรัฐ มีไม่มากทำอุตสาหกรรมอื่นผู้ปลูกข้าวในสหรัฐ มีไม่มากนักแต่สามารถปลูกข้าวจนมีผลผลิตในแต่ละปีจำนวนมาก จนเป็นประเทศส่งออกข้าวแถวหน้าของโลกประเทศหนึ่ง เหตุที่มีจำนวนชาวปลูกข้าวไม่มากแต่มีผลผลิตสูง เพราะใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีในการช่วยผลิต อีกสาเหตุหนึ่งคือรัฐบาลสหรัฐ เห็นว่าการเป็นพันธมิตรกับผู้ป้อนสำคัญกว่าผลประโยชน์ของพ่อค้าข้าวอเมริกัน จึงไม่ได้ออกแรงช่วยเรื่องนี้มากเท่าเรื่องบุหรี

เรื่องการวิ่งเต้นของกลุ่มผลประโยชน์ในสหรัฐ มีความน่าสนใจมาก อย่างเช่นคนอเมริกันตื่นตัวเรื่องพิษภัยของบุหรีมาก รัฐบาลก็ดำเนินการควบคุมการสูบบุหรีอย่างจริงจัง แต่ถึงอย่างนั้นกลุ่มผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมบุหรีก็สามารถใช้อิทธิพลวิ่งเต้นจนรัฐบาลสหรัฐ ต้องคล้อยตามคำร้องเรียนของอุตสาหกรรมบุหรีในการเปิดตลาดส่งออกบุหรีให้กับสินค้าชนิดเดียวกันกับที่รัฐบาลพยายามควบคุมภายในประเทศของตัวเอง

จะว่ารัฐบาลสหรัฐ ขาดศีลธรรม กรณีใช้อิทธิพลทางการค้าและการ

เมืองช่วยเปิดตลาดบุหรี่ต่างประเทศก็อาจจะใช่ แต่หากดูกรณีความล้มเหลวในการออกกฎหมายควบคุมการขายปิ่นภายในประเทศสหรัฐอเมริกาเอง อาจจะมองได้ว่า**สหรัฐ** เป็นเหยื่อของระบบประชาธิปไตยจำของตัวเอง อุตสาหกรรมผลิตและค้าปิ่นมีอิทธิพลมาก ร้านขายปิ่นมีอยู่ทั่วไปและซื้อหาได้ง่าย จนเกิดคดีมีผู้ไต่ปิ่นยิงกราดไล่คนบ่อยๆ มี ส.ส.ไม่น้อยพยายามเสนอกฎหมายควบคุมการผลิตและการขายปิ่น แต่ก็ไม่สามารถผ่านร่างกฎหมายออกมาได้ ฝ่ายผู้ผลิตมีอิทธิพลมากกว่า

กรณีของสินค้าบุหรี่ยิ่งแล้วใหญ่ จนถึง พ.ศ.๒๕๓๒ บุหรี่เป็นสินค้าชนิดเดียวที่ไม่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงานใดๆ ไม่มีหน่วยงานใดในสหรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมหรือกำหนดมาตรฐานบุหรี่

องค์การอาหารและยาพยายามจะจัดให้บุหรี่เป็นยาเสพติด บริษัทบุหรี่ยิ่งต่อสู้ว่าไม่จริง แม้วิทยาลัยจิตแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกา กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐ ได้รายงานต่อสภาคองเกรสว่า บุหรี่เป็นสิ่งเสพติด และนิโคตินคือสารเคมีในใบยาสูบที่ทำให้เกิดการเสพติดตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๑ โดยการเสพติดบุหรี่ยมีคุณลักษณะเหมือนการติดสารเสพติดอื่นทุกประการ เช่น ผู้ที่สูบบุหรี่จนติดแล้วจะเกิดอาการอยากหรือเสียนบุหรี่เมื่อหยุดสูบ อาการอยากหรือเสียนบุหรี่จะหายไปเมื่อได้สูบบุหรี่ ผู้ที่เสพติดบุหรี่แล้วจะต้องสูบบุหรี่ต่อไป ทั้งๆ ที่รู้ว่าสูบบุหรี่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ นี่คือนิโคตินของยาเสพติด เช่น เฮโรอีน กัญชา หรือเหล้า

แต่กระนั้นก็ตาม ฝ่ายนิติบัญญัติก็ยังไม่สามารถออกกฎหมายให้องค์การอาหารและยามีอำนาจควบคุมสินค้าบุหรี่ยได้ ก่อนหน้านั้นคณะกรรมการการค้าของรัฐบาลกลาง (Federal Trade Commission) ได้พยายามหาทางควบคุมสินค้าบุหรี่ย โดยการกำหนดให้ผู้ผลิตบุหรี่ยเปิดเผยสารปรุงแต่งกลิ่นรสที่ใช้ในกระบวนการผลิตบุหรี่ย ต่อผู้กินหลายปี สุดท้ายได้เพียงบริษัทบุหรี่ยแจ้งส่วนประกอบที่แต่ละบริษัทใช้ทั้งหมดให้กับรัฐบาล แต่ห้ามเปิดเผยให้สาธารณชนรู้

ฝ่ายสุขภาพในสหรัฐอเมริกาและกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคได้ขนานนามบุหรี่ยว่าเป็น “สินค้าบริโภคชนิดเดียวที่ฆ่าผู้บริโภคในการใช้ตามปกติ” (the only consumer product which kill the consumer when use as intended)

สรุปแล้วสินค้าบุหรี่ยหรือฟ้อต้าบุหรี่ยในอเมริกาก็เหมือนอันธพาลหรือ

รายงานนายแพทย์ใหญ่สหรัฐอเมริกา

ค.ศ. 1988 "การเสพติดนิโคติน"

นักเลงโคกที่ทรงอิทธิพล ไม่มีใครควบคุมได้และไม่ยอมให้ใครควบคุม แต่ที่บุหรี่
ค่อยๆ พ่ายแพ้ในสังคมอเมริกันก็เพราะความไม่ดีของตัวเอง

พูดถึงความไม่ดีของบุรุษที่นักขึ้นได้ดังทำให้การและเอกสารที่ผู้แทน
สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่แดงและแจกในที่ประชุมประชาพิจารณ์ว่า บุหรี่อเมริกัน
มีคุณภาพดีที่สุดในโลก เป็น "Premium Product" เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ไม่
เหมือนบุหรี่ไทยที่มีอันตรงกว่า คนฟังโห่กันทั้งห้องประชุม ขณะที่ผู้แทนบริษัท
บุรุษหน้าตาเฉยเหมือนกับว่าเขาเชื่อเช่นนั้นจริงๆ เพราะถ้าเขาไม่เชื่อ เขาคง
เป็นลูกจ้างบริษัทบุรุษไม่ได้

เยี่ยมสภาคองเกรสส์

ดร.สุรินทร์ พาทีมไทยประกอบด้วยคุณศุภวุฒิ นายแพทย์หทัย และผม
เดินทางไปยังตึกรัฐสภาของสหรัฐอเมริกาอย่างคนที่คุ้นเคยกับสถานที่นั้น

ตึกมีขนาดใหญ่โตมากสร้างบนเนิน ภาษาอังกฤษเรียกว่า Capital Hill ลูกลูๆ เหมือนรังผึ้งเรียงรายอย่างเป็นระเบียบ

เราเดินผ่านห้องที่มีโครงสร้างเหมือนกันทุกห้องไปจนถึงห้องของ
สมาชิกสภาคองเกรสส์เซต แอทคิน เป็นห้องใหญ่พอสมควร ภายในแบ่งเป็น
สองห้อง ห้องแรกตอนแรกเป็นโต๊ะทำงานของเลขาธิการ ส.ส. ตอนที่สองเป็น
ห้องทำงานของ ส.ส. เอง อีกห้องหนึ่งเป็นห้องกึ่งๆ ห้องประชุมกึ่งๆ ห้อง
รับแขก มีโต๊ะยาวกับเก้าอี้โถยรอบนั่งได้ประมาณสิบคน ภายในห้องมีเครื่อง
ถ่ายเอกสาร เครื่องส่งโทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ ส.ส. คนหนึ่งที่มีที่ทำงาน

ตามที่ผมบรรยายแล้ว จะมีผู้ช่วย ๔-๕ คน ดร.สุรินทร์ เคยมาฝึกงานเป็นผู้ช่วย ส.ส. อยู่อาคารนี้

เราได้ขอบคุณสมาชิกรัฐสภาของเกรสส์เซท แอทกิน และตกลงกันว่าจะร่วมมือกันต่อไปในการที่จะพยายามให้สำนักผู้แทนการค้ายุติการใช้มาตรา ๓๐๑ ใต้ส่วนรัฐบาลไทย

หลังจากที่ทำงานของนายแอทกิน เราเดินทางต่อไปยังที่ทำการของ GAO: General Accounting Office ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐสภาที่ทำหน้าที่หาข้อมูลตามที่รัฐบาลหรือฝ่ายนิติบัญญัติทั้งสมาชิกรัฐสภาของเกรสส์และสมาชิกรัฐสภาอเมริกันมอบหมาย เพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย

GAO ได้รับการเรียกร้องจากสมาชิกรัฐสภาของเกรสส์รวมสิบสามคน นำโดยนายเฮนรี แวกซ์แมน ประธานกรรมาธิการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ขอให้ GAO วิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ที่ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในการเจรจาเพื่อเปิดตลาดบุหรี่ไทย

เราได้พบกับนายจอห์น แบคคอสกี และนายไมเคิล จีแคชเชต ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเรื่องนี้ และนายแบคคอสกีจะพาคณะเดินทางมายังเอเชียในประเทศที่ถูกเปิดตลาดบุหรี่ด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ รวมทั้งประเทศไทยด้วย เราได้รับทราบว่ามีของ GAO จะมาถึงเมืองไทยในเดือนตุลาคม ๒๕๒๒

การบ้านที่ GAO ได้รับมอบหมายให้มาหาข้อมูลคือ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ได้กลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มธุรกิจยาสูบโดยให้ความสำคัญต่อการ

คุณคุณวุฒิ (ซ้าย) นพ.ประทีป
ดร.สุรินทร์ และนพ.ทศชัย
หน้าอาคารรัฐสภา กรุงวอชิงตัน ดีซี

กับผู้แทนไทยขณะปรึกษา
กับนายจิม เคนเนดี ผู้
ช่วยเสนาธิการกองบรรณ
เขต แอทคิน

เปิดตลาดบุหรืมากกว่าสินค้าอื่นของสหรัฐหรือไม่ และกลุ่มธุรกิจยาสูบมีการเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในของประเทศไทยหรือไม่ รวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดจากการบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรืด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความร่วมมือด้านอื่นๆ ระหว่างไทย-สหรัฐ

ตอนเย็นเรากลับมาที่สถานทูตไทย ผมเขียนข่าวส่งแฟกซ์มาถึงคุณบังอร โดยมีคุณศรีรัตน์น้องสะใภ้เป็นคนช่วย วันรุ่งขึ้น (๒๑ กันยายน ๒๕๓๒) เราก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ ย้อนเส้นทางเดิม ผมไม่มีแก่ใจที่จะไปไหน ไม่มีแก่ใจที่จะอยู่ต่ออีกวันสองวันเพื่อไปเยี่ยมเพื่อนเก่าที่นิวยอร์ก ใจจดใจจ่ออยู่แต่กับปัญหาความขัดแย้งมาตรา ๓๐๑ และครุ่นคิดว่าเราจะทำอย่างไรต่อไป

บนเครื่องบิน อาหารและเครื่องดื่มยังคงดีเยี่ยมเหมือนเที่ยวมา ผมกับ ดร.สุรินทร์ไม่ค่อยได้คุยกันมากนักเหมือนเมื่อเข้ามา ผมใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอ่านเอกสารที่ได้รับจากการทำประชาพิจารณ์ซึ่งมีอีกใหญ่

จะว่าไปแล้วเมื่อผมได้อ่าน ดร.เกรก คอนนอลลี บอกผมที่ไทเปว่า เราต้องพยายามเรียกร้องให้สำนักผู้แทนการค้าเปิดทำ Public Hearing ให้ได้ ผมมีความรู้ไม่น้อยกว่ามีความหมายอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร ผมขอทบทวนกรรมวิธีที่เกิดขึ้นทั้งหมดดังนี้

หลังจากที่สำนักผู้แทนการค้าประกาศที่จะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อเจรจาให้ไทยเปิดตลาดบุหรืเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๒ ทำให้เกิดปฏิกิริยาไม่เห็นด้วยจากกลุ่มสุขภาพและ ส.ส. ที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับอุตสาหกรรมบุหรื ดร.เกรก คอนนอลลี ซึ่งเป็นสมาชิกสภาคมนต์ด้านมะเร็งและ ดร.เทด เซน ได้ประสานงานกับนายเดวิด เยน แห่งมูลนิธิจอห์น ดุง จัดให้มีการ

คุณศุภวุฒิ นพ.ประกิจ ถ่ายภาพกับ
เจ้าหน้าที่ GAO

ประชุมที่ไทเป เพื่อตั้งสมพันธ์ควบคุมการบริโภคยาสูบภาคพื้นเอเชีย
แปซิฟิกขึ้น จากนั้นฝ่ายต่างๆ ก็ช่วยกันหาหนังสือถึงสำนักผู้แทนการค้า
สหรัฐ ให้มีการทำ Public Hearing ขึ้นต้นเดือนสิงหาคม

สำนักผู้แทนการค้า ก็ประกาศให้สาธารณะชนทราบว่า จะเปิดทำ Public
Hearing ขึ้นกลางเดือนกันยายน ผู้ที่สนใจสามารถส่งความคิดเห็นเป็นเอกสาร
ไปถึงสำนักผู้แทนการค้าได้ หรือจะไปร่วมทำประชามติด้วยตัวเองก็ได้
กรณีที่จะไปร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยตนเองต้องแจ้งความประสงค์ไปยังสำ
นักผู้แทนการค้า และหากได้รับการตอบรับให้แสดงความคิดเห็นต้องทำหนังสือ
ประกอบความคิดเห็นที่จะแสดง ส่งให้แก่สำนักผู้แทนการค้าล่วงหน้าด้วย

ผมได้เขียนจดหมายร้อนไปถึงคนที่ผมรู้จัก เพื่อเชิญชวนให้เขียนหนังสือ
แสดงความคิดเห็นไปถึงสำนักผู้แทนการค้าด้วย ดร.เกรกบอกว่า ยังมีคน
ส่งความคิดเห็นคัดค้านไปยิ่งมากยิ่งขึ้น สักคมอเมริกันจะสนใจ ความคิดเห็น
ของสังคมหรือกระแสสังคม Public Opinion มาก เซอร์ริชาร์ด ไดส์จากอังกฤษ
ได้เขียนจดหมายถึงสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ตามคำขอของ ดร.ริชาร์ด ปีโต
คัดค้านการที่สหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้าบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่

สำนักผู้แทนการค้าจะรวบรวมข้อคิดเห็นทั้งหมดทั้งที่มีผู้ส่งมาเป็น
เอกสาร และที่มาให้ข้อคิดเห็นด้วยตัวเอง นำไปประมวลเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเดินต่อไปอย่างไรกับการใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ได้สวน
ไทย

ความจริงการเปิด Public Hearing ควรจะมีขึ้นก่อนที่สำนักผู้แทนการค้า

ที่จะประกาศใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อไต่สวนไทย แต่ในการใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน เหตุการณ์เป็นไปอย่างเงิบๆ มีคนรู้ไม่กี่คนและไม่มีเสียงคัดค้าน สำนักผู้แทนการค้าจึงดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับประเทศไทยจนเกิดปฏิกิริยาทั่วไป สื่อมวลชนอเมริกันก็ประโคมข่าวเรื่องนี้จนสุดท้ายสำนักผู้แทนการค้าตัดสินใจเปิดให้มีการทำ Public Hearing ขึ้น

ที่ผมเขียน **Public Hearing** เพราะจริงๆ แล้ว ที่เราเรียกกระบวนการนี้ว่าประชาพิจารณ์ ดูจะไม่ค่อยตรงกับความหมายดั้งเดิมที่ฝรั่งทำนัก หากแปลตามตัวหนังสือคำว่า “รับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ” จะตรงกว่า ยิ่งบางที่มีการใช้คำว่า “ไต่สวนสาธารณะ” ยิ่งไม่ตรงใหญ่

ในประเทศไทยยุคประชาธิปไตยเบ่งบานหลังมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.๒๕๔๐ คำว่าประชาพิจารณ์ถูกนำมาใช้กันมาก เรื่องต่างๆ ถูกเรียกร้องให้มีการทำ “ประชาพิจารณ์” แต่ก็มีกระบวนการทำประชาพิจารณ์เพียงไม่กี่เรื่อง เช่น พ.ร.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และการทำประชาพิจารณ์ต่อกษัตริย์เสวยทางภาคใต้ ที่เหตุการณ์บานปลายไปจนเกิดมีการปะทะกันจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับฝ่ายที่จัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ ไปจนถึงกรณีสุวรรณภูมิมหานครที่รัฐบาลอ้างว่าทำประชาพิจารณ์แล้ว

หลายคนบอกว่า สังคมไทยยังไม่เข้าใจและยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการที่เรียกว่า การทำประชาพิจารณ์ บ่อยครั้งมีลักษณะการใช้กำลังเข้าข่มขู่กดดันกันมากกว่าที่จะนำความคิดเห็นมาหักล้างกันหรือทำกันแบบลวกๆ

กลับมาถึงเมืองไทยพบข่าวการทำประชาพิจารณ์ที่จัดโดยสำนักผู้แทน

เซอร์ริชาร์ด โคล แห่งลอนดอน
สำนักผู้แทนไทยกรุงนิวยอร์ก ๓๐๑

การค้าสหรัฐอเมริกาไม่มากนัก เป็นชาวเอพีที่มีผู้ซื้อเข้าไปทำชาวนั้น แต่กลับมีชาวนาน่าสนใจในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ที่ลงข่าวบทสัมภาษณ์ของ นายแพทริก เรย์คาร์ด โฆษกของสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐ ที่บีบมาให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ที่กรุงเทพฯ ระหว่างที่มีการทำประชาพิจารณ์ที่กรุงวอชิงตันดีซี

นายเรย์คาร์ดให้สัมภาษณ์ว่า รัฐบาลไทยควรจะเปิดตลาดบุหรี่เพื่อให้ผู้สูบบุหรี่ไทยมีโอกาสได้สูบบุหรี่ที่มีคุณภาพดีกว่า หากมีการนำเข้าบุหรี่อเมริกา ทุกวันนี้คนไทยก็สูบบุหรี่ต่างประเทศที่ลักลอบเข้ามาขายอยู่แล้ว ซึ่งการไม่เปิดตลาดทำให้รัฐบาลไทยขาดรายได้จากภาษีที่ควรจะเก็บได้จากการขายบุหรี่เถื่อนหนีภาษี (ซึ่งความจริงก็คือบริษัทบุหรี่ข้ามชาตินั้นแหละที่อยู่เบื้องหลังขบวนการบุหรี่เถื่อน)

สังเกตเห็นว่าสาระที่พูดที่กรุงเทพฯ จะต่างจากที่ตัวแทนสำนักผู้แทนการค้าพูดที่วอชิงตันดีซี ที่ค่อนข้างจะโจมตีรัฐบาลและโรงงานยาสูบไทย หากก็ตลกกับการทำยิ่งกว่าประเทศอียิปต์ ซึ่งชาวอเมริกันก็เกลียดชังอียิปต์มาก

ดร.เกรก คอนนอลลี ส่งข่าวมาว่า การทำประชาพิจารณ์เพิ่มอำนาจการต่อรองให้ประเทศไทยมาก ทำให้ชาวอเมริกันรู้ถึงพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่สหรัฐ และสำนักผู้แทนการค้ามากขึ้น เขาคิดว่ายังมีทางที่จะทำให้สำนักผู้แทนการค้ายุติการได้สวนรัฐบาลไทย

เข้าวันหนึ่ง ดร.เกรก คอนนอลลี โทรศัพท์ถึงผมที่โรงพยาบาลรามารินทร์ บอกว่าหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ลงพิมพ์บทบรรณาธิการ สนับสนุนสำนักผู้แทนการค้าที่ใช้มาตรา ๓๐๑ remove trade barrier หมายถึง การขจัดเครื่องกีดขวางทางการค้าต่อสหรัฐ

ดร.เกรกบอกว่า ผมควรจะรีบเขียนบทความเพื่อโต้แย้งบทบรรณาธิการชิ้นนั้น หวังบอกด้วยว่ามีโอกาสมากที่เขาจะลงให้ ผมจึงรีบเขียน เหตุผลที่ไทยไม่เปิดตลาดบุหรี่เสร็จแล้วให้คุณแพม ชิมมอน ช่วยเกลาสำนวนให้แล้วส่งแฟกซ์ไปถึงนิวยอร์กไทม์

ปรากฏว่าบทความของผมไม่ได้รับการตีพิมพ์ในนิวยอร์กไทม์ แต่งานนี้ก็อย่างนี้แหละครับ ต้องเข้าใจตั้งแต่ต้นว่าสิ่งที่เราส่งไปให้เขานั้น อาจจะได้รับหรือไม่ได้รับการตีพิมพ์ กวาดตาดูใจอยู่ที่เขา ถ้าเขาไม่ลงพิมพ์บทความ

ของเราแสดงว่าเขาคิดว่าบทความของเราไม่น่าสนใจพอ ก็ตรงไปตรงมาเท่านั้น

แต่สำหรับข่าวบุหรีและสุขภาพ กาววิจัยในสหรัฐอเมริกา พบว่าหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารที่รับโฆษณาสินค้าบุหรี จะมีการลงข่าวเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรีและสุขภาพน้อยกว่าหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารที่ไม่ได้รับโฆษณาสินค้าบุหรี

หลายครั้งนักข่าวมาทำข่าวและเขียนข่าวบุหรีแต่บรรณาธิการไม่ให้ลงข่าว นี่เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ฝ่ายสุขภาพพยายามที่จะให้มีกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรีในทุกสื่อ เพราะจะมีผลสองต่อคือ นอกจากจะไม่มีการโฆษณาให้คนสูบบุหรีเพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะเห็นข่าวที่เกี่ยวกับบุหรีและสุขภาพปรากฏตามสื่อบ่อยขึ้นด้วย นอกจากการรับหรือไม่รับโฆษณาบุหรีจะมีผลต่อการเสนอข่าวบุหรีแล้ว

ในต่างประเทศที่บริษัทบุหรีเป็นธุรกิจเอกชนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ การที่สื่อต่างๆ มีหรือไม่มีหุ้นของบริษัทบุหรี ก็มีผลต่อการเสนอข่าวบุหรีหรือสุขภาพเช่นกัน

เห็นหรือยังครับว่า ทำไมกลุ่มสุขภาพไทยจึงไม่ขอให้มีการแปรรูปโรงงานยาสูบให้เป็นเอกชนหรือไม่เห็นด้วยกับการที่ธุรกิจยาสูบจะเข้าตลาดหลักทรัพย์

GAO : หน่วยงานวิจัย ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

กลางเดือนตุลาคม ๒๕๓๒ มีผู้แทนจากหน่วยงานที่มีชื่อว่า จีเอโอ U.S. General Accounting Office: GAO เดินทางมากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาผลกระทบของนโยบายการเปิดตลาดบุหรีต่างประเทศ โดยการช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐฯ

GAO เป็นหน่วยงานฝ่ายวิจัยของรัฐบาลสหรัฐฯ มีหน้าที่ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์วิจัยข้อมูลเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายของฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารของสหรัฐอเมริกา นายเฮนรี แวกซ์แมน สมาชิกสภาองเกรสส์

เป็นประธานกรรมการการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมร่วมกับสมาชิกสภาของเกรสส์อีกสิบเอ็ดคน ได้ขอให้ GAO วิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากการดำเนินนโยบายนี้

โดยในหนังสือของสมาชิกสภาของเกรสส์ที่มีถึง GAO ระบุว่า แม้สำนักผู้แทนการค้าจะประสบความสำเร็จในการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ โดยขจัดอุปสรรคในการส่งยอกสินค้าของอุตสาหกรรมยาสูบสหรัฐโดยถูกต้องตามกฎหมายการค้า แต่นโยบายนี้ก็มิประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพอันเป็นผลจากสินค้านำเข้า

สมาชิกสภาของเกรสส์กลุ่มดังกล่าว จึงได้ขอให้ GAO ศึกษาผลกระทบในด้านต่างๆ จากการเปิดตลาดบุหรี่ในญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างกาที่จะถูกเปิดตลาดบุหรี่ด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เป็นประเทศที่ ๔ ด้วย

ผู้แทนของ GAO ที่เดินทางมาประเทศไทยคือ นายจอห์น แบคคอสกี และนายไมเคิล จีแซนแซค ทางกรุงเทพฯ ได้รับแจ้งจากสถานทูตไทยที่กรุงวอชิงตันดีซี ถึงกำหนดการมาของผู้แทนจาก GAO ซึ่งต้องการพบผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขและกลุ่มสุขภาพ กรมสรรพสามิต โรงงานยาสูบ และกระทรวงพาณิชย์ด้วย

นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ได้จัดให้ผู้แทนของ GAO พบกับกลุ่มสุขภาพของไทยที่กระทรวงสาธารณสุข มี ศ.นพ.ธีระ ลิ้มทิลลา ผู้แทนจากสมาคมอุรเวชช์ สมาคมโรคหัวใจ ชมรมแพทย์ชนบทและสมาคมอื่นๆ นายแพทย์หทัยให้ตัวแทนแต่ละสมาคมเล่าถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ที่มีการดำเนินการ ผมได้พูดถึงสิ่งที่โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ทำ นายแพทย์ชูชัย พูดถึงการวิ่งรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ดินนั้นผมพานายจอห์น แบคคอสกีและนายไมเคิล จีแซนแซค ไปกินอาหารค่ำเพื่อปรึกษากันในตอนประเด็นนี้ เขายังมีข้อสงสัย

ดร.เกรก คอนนอลลี ได้ส่งโทรสารให้ผมและคณะให้ข้อมูลกับผู้แทนของ GAO ให้ละเอียดที่สุด โดยเฉพาะพฤติกรรมของบริษัทยาสูบที่สหรัฐ ที่พยายามฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโฆษณาของรัฐบาลไทย เพราะรายงานของ GAO จะมีการเปิดเผยในรัฐสภาสหรัฐ ซึ่งจะเพิ่มอำนาจการต่อรองของรัฐบาลไทย

ผมจึงต้อนรับจับคู่ผู้แทนทั้งสองคนอย่างเต็มที่ ที่น่าสนใจสำหรับผมมากคือ ผู้แทน GAO ทั้งสองคนติดต่อกับสถานทูตอเมริกาในกรุงเทพฯ น้อยมาก คล้ายกับเราทำงานอย่างอิสระ เพราะงานนี้เขามาทำตามคำร้องเรียนของฝ่ายนิติบัญญัติคือ สมาชิกสภาของเกรสส์

นอกจาก GAO แล้ว สภาของเกรสส์สหรัฐอเมริกายังมีหน่วยงานวิจัยวิเคราะห์ที่ช่วยงานของเกรสส์อีกหน่วยงานหนึ่งคือ Office of Technology Assessment หรือ OTA คำว่า Assessment แปลว่า ประเมิน

แปลตามชื่อก็คือ เป็นหน่วยงานที่ประเมินเทคโนโลยีเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบาย ข้อมูลที่ต้องการอาจจะได้รับการขอโดยฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติก็ได้ เช่น ในปี พ.ศ.๒๕๒๔ OTA ได้วิจัยและวิเคราะห์ถึงโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่และค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคเหล่านั้นในสหรัฐอเมริกา

รายงานดังกล่าวสรุปว่ามีชาวอเมริกัน ๑๔๐,๐๐๐ คน เสียชีวิตจากมะเร็งที่เป็นผลจากการสูบบุหรี่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของชาวอเมริกันที่เสียชีวิตจากมะเร็งทั้งหมด พูดให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ คนอเมริกันทุกๆ ๓ ใน ๑๐ คน ที่ตายจากโรคมะเร็งเป็นผลมาจากการสูบบุหรี่ ส่วนที่เสียชีวิตจากโรคหัวใจเท่ากับ ๑๒๓,๐๐๐ คน และจากโรคถุงลมโป่งพอง ๕๒,๐๐๐ คน

ในส่วนของการใช้จ่ายที่สูญเสียไปในการรักษาโรค และค่าสูญเสียทางอ้อมจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่คิดเป็นหกหมื่นห้าพันล้านเหรียญสหรัฐต่อปี คิดเป็นเงินไทย (ตอนนั้น) ก็คูณด้วย ๒๕ ก็จะเป็นจำนวนเงินบาทที่ต้องเสียไปสำหรับผู้ป่วยจากการสูบบุหรี่

เขาคิดละเอียดต่อไปจนถึงค่าใช้จ่ายที่สังคมอเมริกาต้องเสียต่อของบุหรี่ที่ขายในสหรัฐเท่ากับ ๒.๑๗ เหรียญสหรัฐ ในขณะที่ราคานูรีที่ขายขณะนั้นประมาณซองละ ๑.๐ เหรียญและเป็นภาษีเพียง ๒๔ เซนต์เท่านั้น สองเปรียบเทียบตัวเลขดูก็จะเห็นว่าธุรกิจยาสูบทำให้รัฐบาลและสังคมขาดทุนหลายๆ เท่าในด้านเศรษฐกิจ

ที่น่าสนใจมาเล่าให้ฟังก็เพื่อเปรียบเทียบการทำงานของรัฐบาลสหรัฐ กับของไทยเราว่า ยังมีมาตรฐานที่ต่างกันมาก เรายังไม่มีหน่วยงานในลักษณะของ GAO และ OTA เพื่อเป็นฝ่ายวิชาการและฝ่ายเสนาธิการที่

เตรียมข้อมูลสำหรับรัฐสภาในการกำหนดนโยบายที่เสรี ก็อย่างเช่น สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทยหรือ ทีดีอาร์ไอ ทำการวิจัยเป็นเรื่อยๆ แต่ไม่ได้มีการจัดองค์กรและกระบวนการทำงานที่เป็นระบบเหมือนของรัฐบาลสหรัฐฯ รวมทั้งไม่ได้รับงบประมาณที่เพียงพอจากรัฐบาล และเมื่อผลงานวิจัยออกมา รัฐบาลบางรัฐบาลก็ไม่พอใจด้วย

ยกตัวอย่างเรื่องน้ำหนักบรรทุกบรรทุกว่า ควรจะให้บรรทุกได้ ๒๑ หรือ ๒๗ ตัน นักการเมืองกับข้าราชการประจำก็เถียงกันไปเถียงกันมา ประชาชนก็ไม่รู้ว่าใครถูกใครผิด หากเป็นในสหรัฐฯ ก็ให้สถาบันประเมินเทคโนโลยีหรือ OTA ไปศึกษาและทำรายงานมาให้

กรณีของการเสียชีวิตและค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ของคนไทย การศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง จังๆ ก็มีน้อยมากและไม่ครบสมบูรณ์ เพราะรัฐบาลไทยไม่เคยจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ ผมจึงต้องอาศัยข้อมูลของต่างประเทศที่มีการศึกษาอย่างดี

รายงานของทุกประเทศสรุปผลตรงกันว่า ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าสูญเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายทางอ้อม สูงกว่ารายได้ที่รัฐบาลเก็บได้ในรูปของภาษีและกำไรของโรงงานยาสูบหลายเท่า และธนาคารโลกก็สรุปออกมาแบบเดียวกัน

การที่โรงงานยาสูบจะพยายามพูดว่า บุหรี่ทำรายได้ให้แก่รัฐบาลมาก ความจริงคือ ยิ่งทำรายได้มากเท่าไรรัฐบาลจะยิ่งเสียค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาโรคมากขึ้น ต่อมาธนาคารโลกก็ทำรายงานออกมาสนับสนุนทิศทางเดียวกัน

ผมรู้มาว่า การเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างสำนักผู้แทนการค้ากับรัฐบาลไทยครั้งที่สอง จะมีขึ้นกลางเดือนตุลาคม ๒๕๓๒ คราวนี้ไม่มีผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุขได้รับเชิญเข้าร่วมในคณะผู้แทนไทยอีก ผู้ที่ไม่ร่วมเจรจาก็มีแต่กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง

ผมรับทราบมาว่า ท่าทีของฝ่ายไทยคือ จะไม่ยอมเปิดตลาดบุหรี่ โดยเฉพาะเงื่อนไขที่จะขอให้บุหรี่นอกโฆษณาได้ ซึ่งหมายถึงการต้องแก้กฎหมายไทย ไทยไม่ยอมเด็ดขาดโรงงานยาสูบก็ไม่ยอมที่จะให้มีการแก้กฎหมายห้ามโฆษณา เพราะรู้อย่างนั้นคือ อารูการขยายตลาดที่ร้ายแรงของบริษัทบุหรี่สหรัฐ อีกเงื่อนไขหนึ่งที่เราไม่ยอม คือ การที่บุหรี่นอกจะขอให้ไทยไม่เก็บภาษี

นายภฯ ชาติชาย ชูชนะวัน

ขาเข้า เพราะนั่นเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่ชอบธรรม

นายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย มีกำหนดที่จะไปเยือนกรุงวอชิงตันดีซี ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๒ และจะพบประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ ที่ทำเนียบขาว ผมได้โทรถาม ดร.เลอสร ฐนสุกาญจน์ และดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ว่ามีเรื่องการเปิดตลาดทุเรียนหรือไม่ ได้รับคำตอบว่าไม่มี

อย่างไรก็ตาม เราเตรียมบทความไว้ให้สื่อมวลชนลงก่อนการออกเดินทางของท่านนายภฯ ชาติชายไปอเมริกา ในทำนองตีปลาหน้าไซว่าท่านนายภฯ ชาติชายต้องไม่ไปตกลงยินยอมให้มีการนำเข้าทุเรียนและข่าวนี้นี้ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หลายฉบับ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่อบางกอกโพสต์

ขณะเดียวกัน ดร.เกรก คอนนอลลี ติดต่อถึงผมว่านายเซท แอทคิน สมาชิกสภาของเกรตส์จะเสนอขอให้กองเกรตส์สหรัฐเปิดการอภิปรายปัญหา สหรัฐบังคับให้ไทยเปิดตลาดทุเรียนในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ก่อนหน้าที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณจะเยือนสหรัฐในวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน นายแอทคิน อยากจะให้ผมเดินทางไปร่วมให้การในกองเกรตส์ด้วย ถามว่าผมจะเดินทางไปร่วมได้หรือไม่

ผมตอบไปว่าผมขอศึกษาสถานการณ์ดูก่อน หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการไปร่วมให้การต่อกองเกรตส์จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย ผมก็พร้อมที่จะเดินทางไปอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง

แต่ในใจแล้วไม่ค่อยอยากไปหรอกเพราะต้องถูกสมาชิกสภาของเกรตส์ฝ่ายตรงข้ามอัดแน่นๆ ขณะเดียวกันก็ไม่รู้ว่ารัฐบาลไทยอยากให้ผมเดินทางไป

หรือไม่ ถ้าเกิดรัฐบาลไทยไม่ยอมให้ผมไปแล้วผมต้องรีบที่จะไป ต่อไปรัฐบาลไทยคงจะไม่ให้ผมเข้าไปมีส่วนกับเรื่องการเปิดตลาดบุหรี่อีก สุดท้ายผมตัดสินใจบอก ดร.เกรก กอนนอลลีว่าผมไม่ไป

สติปัชชา : พฤติกรรมที่น่าขยะแขยง

ช่วงกรณีพิพาทการเปิดตลาดบุหรี่ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาปรากฏบนสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นระยะๆ วันหนึ่งมีชายหนุ่มอเมริกันมาหาผมที่โรงพยาบาลวามานิตี ชื่อ นิโคลัส ดาวิดอฟ ซึ่งเรียกตัวเองว่า นิคก็ ได้สัมภาษณ์ผมถึงเรื่องนี้อย่างละเอียด รวมทั้งได้ขอสื่อโฆษณาเผดต่าง ๆ ของบริษัทบุหรี่สหรัฐ เช่น ว้าวมาร์เก็ตโรและวินสตัน หมวก เลื้อ กางเกง พวงกุญแจ ต่างหู ผู้หญิง และกระปุกอมสิน ไปประกอบสติปัชชาที่เขาเขียนลงเต็มหน้าหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ หัวข้อบทความใช้คำว่า **A Custom Loathsome to the Eye** ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่น่าขยะแขยงต่อกรณีที่น่าอัศจรรย์แทนการค้าใช้มาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่

ผมรู้จักนิคก็ว่า เขาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยด้านวารสารศาสตร์จากบอสตัน และสอบได้ทุนมูลนิธิเอเซียในอเมริกา เพื่อที่จะมาฝึกงานในประเทศไทยที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขาใช้เวลาว่างเขียนสติปัชชาเรื่องต่างๆ เพื่อส่งไปลงในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และก็ได้รับการลงพิมพ์เรื่อยมา

หลังจากสติปัชชาเรื่อง A Custom Loathsome to the Eye ได้รับการลงตีพิมพ์แล้ว นิคก็ได้รับหนังสือจากมูลนิธิเอเซียว่า ขอให้เขาหยุดการเขียนสติปัชชาตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป นัยว่าสถานทูตสหรัฐประจำประเทศไทยไม่พอใจบทความดังกล่าว ผมได้พบกับนิคก็อีกหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายก่อนที่เขาจะกลับอเมริกาคือที่บ้านคุณเสนิตสุตา เอกชัย ซึ่งทำงานอยู่ที่บางกอกโพสต์ เขาขอให้ผมและเมืองไทยโซเชียลในการต่อสู้กับบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ

ผมไม่ทราบรายละเอียดว่า ได้มีการพูดถึงเรื่องการเปิดตลาดบุหรี่

OUTLOOK

A custom loathesome to the eye

ผิวกุ๊วหมักผิวกุ๊วหมัก

บางกอกโพสต์

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

ระหว่างการพบกันของท่านนายกรัฐมนตรีกับประธานาธิบดีจอร์จ บุช หรือไม่ แต่ต้นเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ ก็มีข่าวในบางกอกโพสต์เขียนโดยคุณพรพิมล จากวอชิงตันดีซีว่า สหรัฐอเมริกายุติในระหว่างการตัดสินใจ ที่จะส่งกรณีขัดแย้ง เรื่องการเปิดตลาดบุหรี่ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ให้แกดต์เป็นผู้ตัดสิน

GATT ย่อมาจาก General Agreement on Tariffs and Trade ภาษาไทยเรียกทับศัพท์ว่า แกดต์ หรือ “ที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากร และการค้า” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น World Trade Organization หรือ WTO หรือองค์การการค้าโลก

จริง ๆ แล้วคดีขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรี่ ๓ กรณีแรกคือ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาตั้งการและตัดสินเสร็จสรรพในเวลาอันรวดเร็ว โดยประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน แต่กรณีของประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีที่ ๔ และเป็นกรณีแรกของประธานาธิบดีจอร์จ บุช

ดร.เกรก คอนนอลลี คิดว่ามีความเป็นไปได้ที่ประธานาธิบดีบุชจะตัดสินใจแตกต่างจากประธานาธิบดีเรแกน โดยประธานาธิบดีบุช ได้กล่าวในคำสุนทรพจน์เมื่อเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๑ ว่า เขาต้องการทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ Kinder and Gentler Nation หมายถึง เป็นประเทศที่โอบอ้อมอารีและมีเมตตามากขึ้น

เมื่อประธานาธิบดีบุช ลงนามในคำสั่งที่จะให้สำนักผู้แทนการค้าใช้ มาตรา ๓๐๑ ใต้สวนรัฐบาลไทยให้เปิดตลาดบุหรี่ กลุ่มสุขภาพในอเมริกาจึงรู้สึกแปลกใจ เมื่อคราวที่สมาพันธ์ควบคุมการบริโภคยาสูบลงโฆษณาใน

หนังสือพิมพ์วอชิงตันไทม์ระหว่างการเปิดทำประชาพิจารณ์ที่กรุงวอชิงตันดีซี จึงได้มีการทวงถามประธานาธิบดีบุชว่า ไท่ท่านบอกว่าจะทำให้อเมริกาเป็น Kinder and Gentler Nation

ต้นเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ ผมได้รับหนังสือจากสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกา เชิญให้ไปร่วมประชุม Trade for Life Summit ในวันที่ ๓ - ๕ มกราคม ๒๕๓๓ ที่กรุงวอชิงตันดีซี ขอให้ผมเตรียมข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ ของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติในประเทศไทยไปเสนอต่อที่ประชุม Trade for Life หรือการค้าเพื่อชีวิต ซึ่งตรงกันข้ามกับที่สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ และบริษัทบุหรี่ที่สนับสนุน Trade for Death หรือการค้าเพื่อความตาย

การสัมมนาครั้งนี้จะเชิญนักณรงค์ไม่สูบบุหรี่จากทั่วโลกและสมาชิกสภาองค์กรสตรีที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายการส่งออกบุหรี่ของรัฐบาลสหรัฐ ในที่ประชุมสัมมนาจะมีการเปิดตัวเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อเชื่อมโยงนักณรงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลกที่เรียกว่า Global Links เพื่อรวมพลังในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการต่อสู้กับบริษัทบุหรี่ โดยจะเริ่มต้นจากการพยายามที่จะช่วยไทย ให้พ้นจากการถูกเปิดตลาดด้วยมาตรา ๓๐๑

ผมเป็นคนไทยคนเดียวที่ได้รับเชิญ เห็นไหมล่ะครับว่าผมได้รับทุกขลาภอีกแล้ว งานประจำก็ยุ่ง ต้องออกเดินทางวันที่ ๒ มกราคม หลังปีใหม่ ผมเครียดก็เครียด แต่ผมไม่มีทางเลือก นอกจากตอบรับว่าไปร่วมประชุมด้วย จะตอบปฏิเสธได้อย่างไร ในเมื่อเวลานี้เขาจัดขึ้นเพื่อจะช่วยเหลือประเทศไทย และเขาเล็งมาว่าผมคือผู้ที่จะเป็นตัวแทนและเป็นปากเป็นเสียงแทนประเทศไทย

ก่อนวันคริสต์มาสหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ลงข่าวว่า นางคารา ฮิล รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบสำนักผู้แทนการค้าประกาศว่า สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐจะส่งข้อพิพาทการเปิดตลาดบุหรี่ระหว่างไทยและสหรัฐ ให้เกดต์ตัดสิน ข่าวกล่าวว่า การที่สำนักผู้แทนการค้าตัดสินใจส่งเรื่องให้เกดต์ตัดสินเป็นการโอนภาระความรับผิดชอบออกจากรัฐบาลประธานาธิบดีบุช เพราะมีเสียงคัดค้านทั้งจากภายในและภายนอกสหรัฐอเมริกา รวมทั้งในเวทีที่ทำประชาพิจารณ์ ในขณะเดียวกันสำนักผู้แทนการค้าก็เชื่อว่า ถึงที่สุดแล้วเกดต์จะตัดสินให้ไทยต้องเปิดตลาดบุหรี่และจะเป็นการกำหนดบรรทัดฐานในการเปิดตลาดบุหรี่ประเทศอื่นๆ ในอนาคต

ข่าวคราวอีกว่า การตัดสินใจของสำนักผู้แทนการค้าครั้งนี้สร้างความไม่พอใจให้กับสมาคมผู้ส่งออกนุหรีสหรัฐเป็นอย่างมาก สมาคมผู้ส่งออกนุหรีสหรัฐ ต้องการให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ใช้มาตรา ๓๐๑ เปิดตลาดนุหรีไทย โดยการเจรจาทวีภาคีมากกว่าที่จะส่งให้แกตต์ ซึ่งเป็นองค์กรกลางและเป็นการเจรจาแบบพหุภาคีหรือเจรจาหลายฝ่าย (เป็นศัพท์ใหม่ๆ ที่ผมเพิ่งจะเข้าใจ) ซึ่งจะทำให้อำนาจการต่อรองของสำนักผู้แทนการค้าลดลง อาจทำให้ถึงแม้จะเปิดตลาดนุหรีไทยได้ แต่อาจจะไม่ได้เงื่อนไขการเปิดตลาดตามที่บริษัทนุหรีสหรัฐต้องการ

การส่งกรณีพิพาทให้แกตต์เป็นผู้พิจารณาโดยประธานาธิบดีบุช ทำให้การเจรจาภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ถูกยืดเวลาจากเดิมที่กำหนดไว้ ๑๒ เดือนตามกฎหมาย คือต้องเจรจาให้เสร็จสิ้นภายในเดือนเมษายน ๒๕๓๓ ออกไปอีก ๖ เดือน

สำนักผู้แทนการค้ายังขอให้แกตต์ดำเนินการเจรจากับสหรัฐ กับไทย ด้วยแนวทางเร่งรัดพิเศษที่เรียกว่า Fast Track ซึ่งตามกฎหมายของแกตต์จะสามารถเจรจาให้ได้ข้อยุติภายในเวลา ๔ เดือน ซึ่งก็จะทันกับเวลาที่ียืดออกไปอีก ๖ เดือน ภายใต้กรอบของเงื่อนไขเวลาของมาตรา ๓๐๑ คือ ยืดจากเมษายน ๒๕๓๓ เป็นตุลาคม ๒๕๓๓

ข้มมืทกัับนักกรณรงคั "ไม่สืบบุหรีโลก"

สำหรับประเทศไทย การที่สำนักผู้แทนการค้าส่งเรื่องไปให้แกตต์ตัดสินเป็นเรื่องที่ดีกว่าที่เราจะเจรจากับสหรัฐ แบบสองต่อสองภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑

มีข่าวว่าการโยนเรื่องให้แกตต์ตัดสินส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเสนอของปลัดกระทรวงพาณิชย์ นายพชร อิศรเสนา ต่อนางคารา ฮิล โดยปลัดฯ พชร ให้เหตุผลว่า ทางสำนักผู้แทนการค้าก็ถอยไม่ได้ ในขณะที่ทางรัฐบาลไทยก็เป็นรัฐบาลผสมและพรรคประชาธิปไตยอาจจะถอนตัวจากรัฐบาล ถ้าสหรัฐบังคับ ให้

ไทยเปิดตลาด เพราะพรรคประชาชนไทยไม่เห็นด้วย ทำให้รัฐบาลไทยล้มได้ ซึ่งสหรัฐฯ จะเสียหายในสายตาชาวโลกที่จะถูกมองว่ารัฐบาลสหรัฐฯ สนับสนุนธุรกิจบุหรี่ยจนทำให้รัฐบาลไทยพัง และถ้าหากรัฐบาลไทยล้มเกิดการยุบสภา กฎหมายลิขสิทธิ์ที่รัฐบาลไทยกำลังเตรียมเสนออยู่และสหรัฐฯ ต้องการให้ผ่านออกมาบังคับใช้โดยเร็วจะตกไป ถ้าโยนเรื่องนี้ให้เกิดดัดสัน เกิดด่าว่ายังงี้ก็เอายังงั้น ที่สุดนางคารา มิล ตกลงตามที่ปลัดฯ พชรเสนอ นับว่าหมากนี้ของปลัดฯ พชรยอดเยี่ยมมากจริงๆ

ขณะเดียวกันผมก็ได้รับข้อมูลจากนายจิม เคสเลอร์ ซึ่งเป็นผู้ช่วยของสมาชิกสภาของพรรคริพับลิกันว่า นายเอกทินได้พบกับตัวแทนสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ สรุปว่าการที่สำนักผู้แทนการค้าส่งเรื่องความขัดแย้ง การเปิดตลาดบุหรี่ยให้แก้ดัดสัน เป็นผลจากแรงกดดันจากหลายฝ่าย โดยรัฐบาลสหรัฐฯพิจารณาแล้วว่า หากคันทูริงเจรจาแบบทวิภาคีด้วยมาตรา ๓๐๑ ให้ไทยเปิดตลาดให้ได้ สหรัฐเสี่ยงต่อการถูกประณามจากนานาประเทศและจะกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯอย่างแน่นอน ในขณะเดียวกันรัฐบาลสหรัฐฯก็ไม่สามารถยุติคดีบุหรี่ยกับไทยได้ เพราะบริษัทบุหรี่ยไม่ยอมการส่งเรื่องให้แก้ดัดสัน แม้จะทำความเข้าใจให้กับบริษัทบุหรี่ยสหรัฐฯ แต่ก็นับว่าเป็นการประนีประนอม เพราะสหรัฐฯยังไม่ได้ปล่อยไทยจากมาตรา ๓๐๑ เพียงแต่ต้องการใช้เวทีแก้ดัดสันบังคับให้ไทยเปิดตลาด แทนที่จะทำด้วยตัวเอง

ผมเตรียมเดินทางไปร่วมสัมมนาซัมมิตที่วอชิงตันดีซี การไปครั้งนี้เป็นการไปแบบไม่เกี่ยวกับทางการหรือรัฐบาลไทย

แปลกไหมครับจะไปเป็นผู้แทนต่อสู้เพื่อหน้าตาและผลประโยชน์ของประเทศ แต่ไปโน้มน้าวส่วนตัว ทางสมาคมต่อต้านนะเร้งสหรัฐฯส่งตัวเคธีริงบินขึ้นประท้วงให้ผมเดินทางวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ เพื่อให้ทันกับการประชุมในวันที่ ๓ ทางสถานทูตไทยที่กรุงวอชิงตันดีซีก็ไม่ได้รับรู้การเดินทางของผมครั้งนี้ ผมคิดว่าทางสถานทูตคงกลัวว่าสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ จะเช้งเพราะการประชุมครั้งนี้เหมือนกัน เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านรัฐบาลสหรัฐฯโดยตรง ผมต้องติดต่อไปถึงศรวิรัตน์ น้องสะใภ้ของผมขอให้น้องชายผมคือเชษฐชัย ช่วยมารับผมที่สนามบินเซ็นเคย

ก่อนเดินทางสู่บึงออร์กจัดให้นักข่าวมาสัมภาษณ์ผม รถของมูลนิธิ

หมอชาวบ้านไปส่งผมที่สนามบินตอนเมือง ผมต้องจัดการทุกอย่างด้วยตนเอง ช่างแตกต่างจากเมื่อครั้งที่ผมไปโนนามของผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ที่ไปร่วมพิธีประชานิยมฉันดี มีน้ำใจใครๆ ถึงอยากเป็นคนใหญ่คนโต อยากเป็นเสนาบดีเพราะได้รับการปฏิบัติต่อในระดับปูพรมแต่งต้อนรับทุกอย่าง

ผมถ่ายเอกสารสลับเรื่อง A Custom Loathsome to the Eye ไปด้วย ๑๐๐ ชุด เพื่อแจกผู้เข้าร่วมประชุม เติรมสไลด์ที่จะกลายเป็นสไลด์ภาพโฆษณาบูรีต่างๆ ในประเทศไทย และเติรมสไลด์คำขำขวยที่บริษัทบูรีใช้โฆษณาแฝง เช่น ต่างหู ว่าว กระบุงสินค้า ที่ติดโลโกบูรี เพื่อแสดงต่อที่ประชุม โดยสินค้าเหล่านี้มีวางขายมากมายตามร้านขายเครื่องเขียนและร้านของชำรายที่สยามเสนาควรี

ผมนั่งเครื่องบินชั้นประหยัดจากกรุงเทพฯ-แฟรงก์เฟิร์ต-วอชิงตันดีซี การเปลี่ยนเครื่องบินที่แฟรงก์เฟิร์ต ทุกคนต้องลงจากเครื่องบินไปขึ้นกระเปาะของตัวเอง ก่อนที่เขาจะนำขึ้นเครื่องของอเมริกันแอร์ไลน์ เพราะช่วงนั้นสหรัฐอเมริกาเริ่มมีเรื่องขัดแย้งกับอียิปต์ จึงต้องมีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด การให้ลงไปขึ้นกระเปาะตัวเองแล้วจึงขึ้นเครื่อง ก็เพื่อป้องกันการเป่าแปดปลอมเข้ามา หรือป้องกันการซุกซ่อนวัตถุระเบิดได้ การบินไปวอชิงตันดีซีจากกรุงเทพฯ โดยผ่านยุโรปสบายกว่าการบินผ่านแปซิฟิกที่ผมเคยไป โดยช่วงแรกใช้เวลา ๑๐ ชั่วโมง เปลี่ยนเครื่องจากแฟรงก์เฟิร์ตอีก ๔ ชั่วโมง ก็ถึงวอชิงตันดีซี แต่ค่าเครื่องบินจะแพงกว่าเพราะการบินไทยไม่ได้บินเส้นทางนี้ หากไปโดยราชการจึงไม่มีโอกาสไปเส้นทางนี้

เที่ยงคืนวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๓ น้องชายชื่อเชษฐชัย มารับที่สนามบินแล้วพาไปนอนพักที่บ้าน ตื่นนอนวันที่ ๓ เป็นวันเสาร์ หลังกินข้าวต้มเช้าจึงนั่งรถศึกษาแผนที่ที่จะไปยังสถานที่จัดประชุมซัมมิต ชื่อเมืองแซนทิลีปรากฏว่าเป็นเมืองเล็กๆ เมืองหนึ่งของรัฐเวอร์จิเนีย ห่างจากกรุงวอชิงตันดีซีราวสี่สิบไมล์ ประมาณสิบโมงครึ่งเชษฐชัยขับรถพาผมเพื่อไปเมืองแซนทิลีระหว่างทางท้องฟ้าครึ้มสองข้างทางมีหิมะโปรยปรายปกคลุมไปทั่ว ทำให้ผมระลึกถึงวันเวลาเก่าๆ ที่ผมอยู่ที่นิวยอร์ก เราแวะพักกินอาหารเที่ยงที่ร้านแมคโดนัลด์เพราะไม่มีร้านอาหารอื่น ก่อนไปถึงสถานที่จัดประชุมซึ่งเป็นโรงแรมกิงวิลลอร์ท ผมนัดให้เชษฐชัยกลับมารับเที่ยงวันที่ ๕ มกราคม เพื่อกลับกรุง

วอชิงตันดีซี โดยตัวของผมจะกลับกรุงเทพฯ วันที่ ๖ มกราคม ตอนกลางคืน

เมื่อเช้าที่พักแล้ว ผมก็ไปลงทะเบียนและเดินดูสถานที่ประชุม เห็นป้าย Global Links และคอมพิวเตอร์เรียงรายอยู่มีคนเริ่มไปลองใช้ ส่วนผมเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เลย จึงไม่ได้เข้าไปดู

พิธีเปิดการประชุมเริ่มทำโม่งเย็น โดย ดร.จอห์น เซฟฟรีน ซีอีโอของสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นประธานกล่าวเปิดประชุม เขากล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมว่าเพื่อเปิดตัวโครงการ Trade for Life หรือการค้าเพื่อชีวิต เพื่อให้องค์กรสุขภาพทั่วโลกช่วยกันร่วมมือกับองค์กรสุขภาพและสมาชิกรัฐบัญญัติในสหรัฐอเมริกาในการผลักดันให้รัฐบาลอเมริกาเปลี่ยนนโยบายที่ส่งเสริมการขายบุหรี่ ซึ่งเทียบเท่ากับการ Trade for Death

สำหรับผู้ที่ได้รับเชิญมาให้ปาฐกถาพิเศษคือ สมาชิกสภาองเกรสส์นายเซท แอทกิน จากรัฐแมซซาชูเซต ซึ่งได้กล่าวโจมตีสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ และกล่าวถึงร่างกฎหมายที่เขากำลังผลักดันอยู่ที่เสนอให้ห้ามสำนักผู้แทนการค้าซึ่งบประมาณของรัฐบาลในการเจรจาช่วยบริษัทบุหรี่เปิดตลาดในต่างประเทศ

อีกคนหนึ่งที่ได้รับเชิญขึ้นปราศรัยคือ นายแพทย์เจส บาจเว็ด จากนอร์เวย์ เนื่องจากเป็นผู้ริเริ่มการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในประเทศนอร์เวย์ จนเกิดกฎหมายและนโยบายการขึ้นภาษีบุหรี่ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๔ จนเป็นประเทศแรกที่สามารถลดการบริโภคยาสูบลงได้ เขาเป็นเจ้าของคำพูดว่า Anti-tobacco Cocktail หมายถึงว่า จะต้องใช้หลายๆ มาตรการในการดำเนินการควบคุมการสูบบุหรี่จึงจะได้ผล ทั้งยังเป็นเจ้าของสโลแกน "It can be done" หมายความว่า เป็นไปได้ที่จะลดการบริโภคยาสูบ

หลังจากนั้นได้มีการขอบคุณบริษัทคอมพิวเตอร์ ที่บริจาคเงินสองล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อการดำเนินการโครงการ Global Links เพื่อเชื่อมโยงนักรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ทั่วโลกเข้าด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกาจะเป็นแม่ข่ายสนับสนุนโครงการนี้ต่อ

หลังพิธีเปิดแล้วก็เป็นงานเลี้ยงซึ่งเริ่มด้วยค็อกเทล เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รู้จักกัน ผมเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจอีกเช่นเคย ก็เพราะประเทศไทยถูกไล่สวนด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ การประชุมนี้จึงได้เกิด

ขึ้น ส่วนหนึ่งเพื่อจะช่วยเหลือประเทศไทย แต่ส่วนหนึ่งและอาจจะจะเป็นเหตุผลหลักก็คือ กลุ่มวณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และสมาชิกสภาของบาราสส์ต้องการใช้กรณีของประเทศไทยเป็นเหตุผลในการต่อสู้กับอุตสาหกรรมบุหรี่ข้ามชาติ คำว่า The Bug Stop Here จึงถูกนำมาใช้ หมายความว่า เชื้อโรคหรือตัวร้ายต้องหยุดที่นั่นคือ หยุดที่ประเทศไทย ไม่ควรจะมีประเทศไหนที่ตกเป็นเหยื่อของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติด้วยความช่วยเหลือของสำนักผู้แทนการค้าหรือรัฐบาลสหรัฐอีก

ผมได้พบกับนักถณรงค์ที่ไม่สูบบุหรี่ระดับแนวหน้าจากหลายประเทศตั้งแต่ นายการ์ฟิลด์ มาฮูต จากแคนาดา นายไมเคิล เปอแซค จากสถาบันซีเนแห่งอเมริกา (The advocacy institute ผมสนใจองค์กรนี้มาก ตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมฝึกสอนเทคนิคและวิธีชี้แนะให้แก่องค์กรต่างๆ ทั้งองค์กรเอกชน และสถาบันการศึกษา ผมเองถึงวันนี้ยังไม่รู้จักคำว่า advocate และ advocacy แปลว่าอะไร หากไปดูพจนานุกรมของอ็อกซ์ฟอร์ด advocate = one who supports or speaks in favour of อย่างคนที่วณรงค์ไม่สูบบุหรี่ เขาเรียกว่า Tobacco control advocate) และ แพทย์หญิงจูดีธ แมคคาย จากสถาบันที่ปรึกษาสุขภาพแห่งเอเชียที่มีสำนักงานอยู่ที่ฮ่องกง ทั้งสามคนนี้เป็นบุคคลที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติหมายหัวว่า เป็นบุคคลที่อันตรายที่สุดในโลก ได้เจอนายแพทย์คาลอส แอลวาเรส จากอาร์เจนตินาที่เขียนจดหมายสนับสนุนประเทศไทยที่ลงในบางกอกโพสต์ นายเดวิด ซิมชัน จากองค์กรบุหรี่หรือสุขภาพจากอังกฤษ ที่ลักษณะการทำงานเหมือนกับโครงการวณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเรา นายสุค จอห์นสัน จากสภาสุขภาพของสหภาพยุโรปหรืออียู นายไนเจล เกย์ จากออสเตรเลีย ผู้ผลักดันกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่จนสำเร็จ รวมทั้งการก่อตั้ง “วิกเฮลท์” ที่นำเงินภาษียาสูบร้อยละ ๕ มาสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ นางเดบเบอรา แมคคราแลน จากอินโดนีเซีย หรือเครือข่ายนานาชาติเพื่อต่อต้านการสูบบุหรี่ในผู้หญิง ดร.เทต เซน จากสมาพันธ์ควบคุมการบริโภคยาสูบภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ผู้แทนจากแอฟริกา นายแพทย์ประกาศ กุปดา จากอินเดีย และแน่นอน ดร.เกรก คอนนอลลี และเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ของสมาคมต่อต้านมะเร็ง สมาคมโรคหัวใจ และสมาคมอูเรซซ์ของสหรัฐอเมริกา

เรื่องที่ทุกคนคุยกันก็คือการที่สำนักผู้แทนการค้าส่งกรณีขัดแย้งการเปิด

นายประทีป และ
นายจุติ แมคคาย
ในที่ประชุม
Trade by Life

ตลาดหุ้นในไทยให้แกตต์เป็นผู้ตัดสิน มีความหมายหรือน้อยอย่างไร เพราะแต่แรก กลุ่มแรงค์เพื่อการไม่สู้บรูห์ต้องการรวมพลังเพื่อสร้างกระแสให้สื่อมวลชน และชาวอเมริกันเรียกร้องให้ประธานาธิบดีบุช สั่งให้สำนักผู้แทนทางการค้ายุติการได้ส่วนรัฐบาลไทยด้วยมาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดหุ้นในไทย แต่ตอนนั้นสถานการณ์เปลี่ยนไป เพราะสำนักผู้แทนการค้าเพิ่งจะโยนปัญหาให้แกตต์เป็นผู้ตัดสินอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ที่ผ่านมามีปัญหาคือผู้ที่เข้าร่วมสัมมนามีความรู้เรื่องแกตต์น้อยมาก เมื่อรู้เรื่องกลไกของแกตต์น้อย แล้วจะช่วยเหลือไทยได้อย่างไร

แพทย์หญิงจุติ แมคคาย เป็นผู้โทรศัพท์ไปฮ่องกงเพื่อคุยกับเพื่อนชาวจีนที่เคยเป็นผู้แทนฮ่องกงที่ทำงานเป็นผู้แทนในแกตต์ ได้ข้อมูลมาว่าแกตต์เป็นองค์กรที่กำหนดเงื่อนไขการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แกตต์ยังมีขบวนการแก้ปัญหาขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศ (dispute settlement) โดยเมื่อมีสมาชิกประเทศนำเรื่องให้แกตต์ตัดสิน แกตต์จะตั้งกรรมการจากผู้แทนจากประเทศที่เป็นกลางขึ้น เพื่อพิจารณาข้อกล่าวหาและข้อโต้แย้ง

การตัดสินของแกตต์ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย (Not Legally Binding) หมายความว่า ไม่มีบทลงโทษโดยองค์กรแกตต์เอง แต่เป็นมารยาทที่ถือปฏิบัติกันว่าหากแกตต์ตัดสินออกมาอย่างไร คู่กรณีก็มักจะยอมรับการตัดสินและปฏิบัติตามคำชี้ขาด กรณีความขัดแย้งระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา หากแกตต์ตัดสินว่าไทยปฏิบัติผิดกฎบัตรของแกตต์ในการห้ามนำเข้าบุหรี่สหรัฐ แกตต์จะ

ไม่สามารถลงโทษไทยได้ แต่อเมริกาก็ใช้คำตัดสินของแกตต์ ในการกล่าวอ้างว่าไทยมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐ ซึ่งสหรัฐฯ ก็มีความชอบธรรมที่จะลงโทษตามอำนาจที่กำหนดไว้ภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑

ให้ไทยเป็นประเทศสุดท้าย ที่ถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่

ข้อมูลอีกเรื่องหนึ่งที่ได้มาคือ ความขัดแย้งในการเปิดตลาดที่ขอให้แกตต์ตัดสินกรณีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา นับเป็นกรณีแรก นั่นหมายความว่า ผลการตัดสินของแกตต์ จะเป็นบรรทัดฐานของการค้าบุหรี่ระหว่างประเทศต่อไป เรื่องนี้จึงมีความสำคัญและน่าติดตามมาก โดยเฉพาะสำหรับนักณรงค์ไม่สูบบุหรี่ ศัตรูตัวฉกาจของบริษัทยาสูบข้ามชาติ

เราทราบต่อมาว่ามีมาตรา ๒๐ ปี (B) ของแกตต์ ที่ระบุว่า ประเทศหนึ่งๆ สามารถที่จะห้ามนำเข้าสินค้าบางชนิดได้ ด้วยเหตุผลเพื่อปกป้องสุขภาพของตน สัตว์หรือพืช เราจึงคิดกันคร่าวๆ ตอนนั้นว่า ประเทศไทยน่าจะใช้มาตรา ๒๐ ปี เป็นเหตุผลในการต่อสู้กับสำนักผู้แทนการค้าในแกตต์ เรายังเพิ่มเติมว่า กรรมการที่แกตต์จะตั้งขึ้นมี ๓ ถึง ๕ ประเทศ

ดร.เกรก วัฒนาสาว่าจะประสานงานกับผมในการช่วยรัฐบาลไทยต่อรองกับทางสำนักผู้แทนการค้าว่าจะเลือกประเทศใดเป็นกรรมการในการตัดสินคดีนี้ เพราะตามข้อตกลงประเทศคู่กรณี สามารถเลือกประเทศคนกลางที่จะเป็นกรรมการได้ แต่คู่กรณีต้องเห็นชอบในกรรมการที่เลือกด้วย

หลังจากเลี้ยง ผมกลับมาเตรียมสไลด์ที่จะใช้นำเสนอต่อที่ประชุม ผมไม่รู้ลึกเครียดเหมือนตอนที่เตรียมเข้าให้การต่อที่ประชุมประชาชาติที่จัดโดยสำนักผู้แทนการค้า เพราะการสมมนาครั้งนี้ทุกคนเป็นเพื่อนกับผม ทุกคนอยากจะช่วยประเทศไทย จะด้วยความจริงใจว่าอยากช่วยประเทศไทยจริงๆ หรือว่าอยากจะทำสัญญากับบริษัทยาสูบข้ามชาติโดยใช้กรณีของประเทศไทยเป็นเพียงขบวนการก็ตามที แต่สิ่งหนึ่งที่ชัดเจนก็คือท่าทีของประเทศไทยที่ไม่ยอมอ่อนข้อต่อแรงกดดันของสำนักผู้แทนการค้าง่ายๆ ไม่ยอมตกลงตามแรงกดดันเร็วๆ

รวมทั้งมีคนตั้งต้องอย่างผม นายแพทย์หทัย และคุณเบ๊ออร์ คนเหล่านี้ก็คงไม่สามารถที่จะรวมตัวกันได้ เพราะถ้าหากประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ถูกรังแกไม่เดือดร้อน ไม่สู้เสียแล้ว คนอื่นก็คงไม่มีความกระตือรือร้นที่จะมาช่วย หรือถ้าอยากมาช่วยแต่ถ้าไม่มีใครที่จะออกหน้าสู้ คนที่จะช่วยก็ทำอะไรไม่ได้

จริงๆ แล้วกรณีการเปิดตลาดบุหรี่นอก ผู้ที่คัดค้านหัวชนฝามากกว่าผมคือ นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ และคุณเบ๊ออร์ อุทธิภักดี นายแพทย์หทัยต่อสู้โดยการให้หลักฐานตีพิมพ์เข้าปะหมัดโดยตรง ส่วนคุณเบ๊ออร์เป็นนักวางแผนมากในการเคลื่อนไหว ส่วนตัวผมเองจริงๆ แล้วเป็นประเภทที่คนจีนเรียกว่า “เหลาซิก” แต่มีเครดิตที่เป็นแพทย์ทางโรคปอด สอนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัย การมีตำแหน่งวิชาการเป็นศาสตราจารย์ก็ช่วยมาก

การเจออยู่สหรัฐฯ มาทำปึกช่วยให้ผมคุ้นเคยกับวิถีชีวิตของคนอเมริกัน และทำทางเชื่องๆ กระเตี้ยตไปทางเชื่องๆ ของผมก็คงมีส่วนช่วยให้คนอื่นเห็นใจด้วย บางครั้งผมก็สงสัยเหมือนกันว่าผมอยู่ในสถานะที่ผมเป็นได้อย่างไร ดร. เกรก คอนนอลลี ก็เสนอว่า ประกิจทำอย่างนี้ๆ คุณเบ๊ออร์ก็บอกว่าอาจารย์ทำอย่างนั้นๆ ถ้าพูดในแง่ร้ายก็เหมือนกับผมเป็นเหยื่อของสถานการณ์ แต่พระสยามเทวาธิราชได้คุ้มครองได้ดลบันดาลให้ผมพ้นเผชิญสถานการณ์เครียดๆ และรอดมาได้ ผมใช้ปรัชญาว่าไหนๆ ก็ไม่มีทางหนีอยู่แล้วผมก็ต้องทำให้ดีที่สุด

วันรุ่งขึ้นผมได้นำเสนอสิ่งที่ประเทศไทยได้ทำไปแล้วเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ แต่ได้เน้นการโฆษณาแฝงในรูปของโลโกต่างๆ ที่ปรากฏบนสินค้าที่ไม่ใช่บุหรี่ในประเทศไทย โดยเฉพาะว่าว กระป๋องยสมสิน สมุดเรียนต่างหูมาร์ลโบโร หลังจากนำเสนอ นายแพทย์จเคเจล บาจเวียต จากนอร์เวย์ได้มาหาผมและขอสไลด์ต่างหูมาร์ลโบโร ผมก็ให้ไป

นายแพทย์วิลเลียม ฟาเบอร์ จากคาร์เตอร์เซ็นเตอร์มาหาผม แนะนำตัวเองว่าเขาทำงานอยู่กับอดีตประธานาธิบดีคาร์เตอร์ ที่แอตแลนตา รัฐจอร์เจีย คาร์เตอร์เซ็นเตอร์เป็นองค์กรเอกชนที่สร้างขึ้นหลังจากประธานาธิบดีคาร์เตอร์ลงจากตำแหน่งประธานาธิบดี เป็นองค์กรที่ทำงานด้านสันติภาพของโลก และเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็ก (Child Survival) โดยมีงานส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการสูบบุหรี่ด้วย นายแพทย์วิลเลียม ขอสไลด์ของผมทั้งชุด เพื่อที่จะไปพิมพ์ในหนังสือเพื่อเผยแพร่ไปทั่วสหรัฐฯ เพื่อให้ชาวอเมริกันรู้ถึง

นพ.ประทีป บรรยาย
ในที่ประชุม Trade For
Life กรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ เมื่อใช้เสร็จแล้ว จะส่งสไลด์ทั้งหมดคืนให้ผม ผมก็ให้ไป

ผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่นๆ ต่างบอกว่า ไม่เคยรู้เลยว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะมีพฤติกรรมเช่นนี้ในประเทศที่กำลังพัฒนา ต่างพูดว่า “This is really an eye opener” หมายความว่า ช่วยให้เขาหูตาสว่างมองเห็นพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

ในตอนท้ายเป็นการประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดกลยุทธ์สำหรับโครงการ Trade for Life โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การผลักดันให้รัฐบาลสหรัฐฯ เปลี่ยนนโยบายจากการส่งออกบุหรี่มาเป็นส่งออกความรู้ในการควบคุมการสูบบุหรี่ โดยทำให้เรื่องนี้เป็นประเด็นทางการเมือง ให้มีการพิจารณาเรื่องนี้โดยกรรมการธิการของทั้งสภาองเกรสส์และสภาซีเนต เพื่อกดดันให้สำนักผู้แทนการค้าเปลี่ยนนโยบาย ยุติการช่วยบริษัทบุหรี่สหรัฐฯ ในการเปิดตลาดบุหรี่ในประเทศอื่น

ตรงนี้ก็เป็นความสนใจส่วนตัวของผมอีก เพราะกรณีของประเทศไทยกำลังเป็นกรณีศึกษา และตัวละครที่อยู่ในกระบวนการนี้คือผู้แทนจากประเทศไทย ผู้เข้าร่วมประชุมต้องการให้การณิของประเทศไทยนำไปสู่การเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติการค้าบุหรี่ระหว่างประเทศ โดยกลยุทธ์ทางการใช้อำนาจบาตรใหญ่ของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ผ่านอำนาจทางการเมือง เช่นกรณีของสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐฯ ผ่านสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ หรือในการฉีกรัฐบาลบีทีเอ ผ่านรัฐบาลอังกฤษ ควรจะยุติตามวลีที่ว่า “The Bug Stop Here” ซึ่งหมายถึงว่า เชื้อโรคตัวนี้หยุดที่นี่ หรือเจ้าวายร้ายนี้หยุดที่ประเทศไทย

โดยส่วนตัวผมมีความเครียดกับเรื่องนี้มาก แต่กับบอกตัวเองว่าเพื่อประโยชน์ของชาติ เราจะทำให้ดีที่สุด แต่ไม่ได้คิดว่าตัวเองกำลังต่อสู้เพื่อคนอื่นหรือประเทศอื่น ถ้าหากประเทศอื่นได้รับอานิสงส์จากการต่อสู้ของผมและรัฐบาลไทย นั่นเป็นผลพลอยได้ เราจะไม่ต่อสู้นับประเทศไทยเสียหายเพื่อประโยชน์ของประเทศอื่น ผมจะไม่ทำอย่างแน่นอน

การประชุมเสร็จสิ้นลงในวันที่ ๕ มกราคม แล้วหลังอาหารกลางวัน เชษฐชัยก็ขับรถมารับผมกับดร.เกรก คอนนอลลี เพื่อไปตีกรัฐสภา โดย ดร.เกรกต้องการที่จะไปพบกับเลขานุการของวุฒิสมาชิก เอ็ดเวิร์ด เคนเนดี ซึ่งเป็นประธานการรวมการของสมาชิกวุฒิสภาสหรัฐ เพื่อขอให้เชิญสำนักผู้แทนการค้าและบริษัทบุหรืสหรัฐมาให้การต่อกรรมาธิการ

เราไปถึงตีกรัฐสภาประมาณบ่าย ๓ โมง ผมตื่นเต้นพอสมควรและนึกว่าที่ตัวเองยังไม่เคยไปเหยียบย่างที่รัฐสภาของไทย แต่มาเหยียบรัฐสภาประเทศที่มีอำนาจมากที่สุดในโลก ผมให้เชษฐชัยจอดรถคอยอยู่ข้างล่าง ผมกับดร.เกรกขึ้นไปบนตีกรัฐสภา ผมพกกล้องถ่ายรูปไปด้วย

ดร.เกรกพาผมเดินไปยังหน้าห้องของวุฒิสมาชิกเจสซี เฮมส์ วุฒิสมาชิกจากรัฐนอร์ทคาโรไลนา ซึ่งเป็นรัฐที่เพาะปลูกยาสูบ และโรงงานยาสูบส่วนใหญ่ตั้งอยู่ และเขาเป็นผู้ที่สนับสนุนนโยบายการส่งออกบุหรืที่เข้มแข็งที่สุด เราสองคนยืนถ่ายรูปรหน้าห้องของนายเจสซี เฮมส์ ที่มีป้ายชื่อติดไว้เพื่อเป็นที่ระลึก

จากนั้นจึงเดินทางไปยังห้องทำงานของวุฒิสมาชิกเอ็ดเวิร์ด เคนเนดี เราได้พบกับเลขานุการของวุฒิสมาชิกเคนเนดี นายริบรี โพลบ และตกลงกันว่า จะจัดให้มีการเรียกสำนักผู้แทนการค้าและบริษัทบุหรืสหรัฐฯ ไปให้การต่อกรรมาธิการในเดือนพฤษภาคม จากนั้นเราเดินไปยังห้องทำงานของสมาชิกสภาคองเกรสส์ นายเฮนรี แวกซ์แมน ซึ่งเป็นประธานการรวมการของสภาคองเกรสส์ เพื่อให้จัดให้มีการเรียกสำนักผู้แทนการค้าและบริษัทบุหรืมาให้การต่อกรรมาธิการของสภาคองเกรสส์

เสร็จแล้ว ดร.เกรกต้องรีบกลับออกมาเพื่อขึ้นแท็กซี่ไปสนามบิน เพื่อขึ้น เครื่องบินกลับมอสตัน ส่วนเชษฐชัยขับรถพาผมกลับบ้าน ระหว่างทางหิมะตกแรงมากผสมกับสายฝน ผมกลัวว่ารถของเชษฐชัยจะเสียระหว่างทางเพราะ

ดร.เกรก คอนสมอลี หน้าห้อง
ทำงานมูลนิธิเซนต์ปีเตอร์
อาภากรวุฒินิเวศน์

เป็นรถมือสองเก่าๆ ผมต้องมาพักบ้านเช่ารู้อยู่เพราะทางสมาคมต่อต้าน
มะเร็งแห่งประเทศไทย ออกค่าโรงแรมให้ผมเพียงวันที่ ๒ ถึงวันที่ ๔ มกราคม และ
พักในที่ที่เขาจัดให้เท่านั้น และเนื่องจากการมาของผมครั้งนี้ไม่ได้มาในนาม
ของราชการ ผมจึงเบิกค่าใช้จ่ายไม่ได้ ต้องควักกระเป๋าเองจึงต้องพยายาม
ประหยัดให้มากที่สุด

เข้าวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๓ ผมนั่งรถของศรีวิรัตน์เข้ามาในเมือง เพื่อ
ร่วมประชุมประจำปีของสมาคมต่อต้านมะเร็ง เข้ามีการจัดการประชุมปฏิบัติ
การเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการควบคุมมะเร็ง มีอยู่หัวข้อหนึ่งที่ผมสนใจคือ การ
สื่อสารและการประชาสัมพันธ์ในการควบคุมมะเร็ง เป็นการประชุมปฏิบัติ
การครึ่งวัน ผู้เข้าร่วมประชุมต้องเสียค่าลงทะเบียน ๙๕ ดอลลาร์ วิทยากรเป็น
สื่อมวลชนสาขาโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ หัวข้อที่บรรยายเกี่ยวกับการเขียน
ข่าว การตั้งหัวข้อข่าว การพูดกับสื่อมวลชนประเภทต่างๆ การออกทีวี การแก้
ปัญหาความประหม่า

ผมได้เรียนรู้มาหลายเรื่อง เช่น การตั้งหัวข้อข่าวต้องสั้น ย่อสั้นคำพูด
ยิ่งมีพลัง และหัวข้อข่าวที่ยาว ประเด็นจะไม่ชัดเจนและคนจะไม่สนใจ เช่น
คำว่า “รัก” “เกลียด” คำว่า “Free American” หรือ “ปลดปล่อยอเมริกา” การ
เขียนข่าวต้องเน้นประเด็นที่สำคัญและไม่ควรมีหลายประเด็น การออกทีวีคว
ควรจะมีกล้อง หน้าควรจะมีเปิดและทำท่าทางไม่เกร็ง Unlock body, open face,
eye contact เวลาจะสัมภาษณ์ทีวีต้องเตรียมคำพูดสั้นๆ ไว้หนึ่งประโยค ยาว
สามไม่เกินเจ็ดวินาที three second sound bite เขาสอนแม้แต่นั่งเวลา
อยู่หน้ากล้องทีวี ว่าควรจะนั่งตัวตรงเอนตัวไปข้างหน้าเล็กน้อย ไม่ให้นั่ง

เอนตัวไปข้างหลังตามแอ่งของที่นั่ง เพราะเสียงจะไม่มีพลังและทำทางไม่สง่า ผมจำสิ่งที่วิทยากรบรรยายและได้นำมาใช้ประโยชน์หลังจากนั้นอย่างต่อเนื่อง

ตอนเย็นศรีรัตน์รับผมกลับมากินข้าวที่บ้าน แล้วเชษฐชัยก็ไปส่งผมที่สนามบินเพื่อกลับกรุงเทพฯ เทียวกลับนั่งอเมริกันแอร์ไลน์จากวอชิงตันดีซีไปดีทรอยต์ หิมะตกหนัก เครื่องต้องออกช้าไป ๖ ชั่วโมง ผมนอนแผ่หลาไปกับพื้นที่สนามบินอย่างไม่สนใจใครเพราะความเหน็ดเหนื่อย เมื่อได้บินจากดีทรอยต์ตรงมายังโตเกียวก็เลยต่อเครื่องไม่ทัน ทางสายการบินจัดให้นอนพักที่สนามบินนาริตะหนึ่งคืน ช้อเสียดเสียดเวลาไปอีก ๑ วัน ข้อดีคือได้พักเหนื่อย แต่ก็ไปไหนไม่ได้อยู่แค่ที่สนามบิน วันรุ่งขึ้นจึงได้บินกลับกรุงเทพฯ

เมื่อหมอสวมบท นักเจรจาทางการค้า

กลับมาถึงกรุงเทพฯ ผมถูกเรียกให้เข้าร่วมปรึกษาในทีมผู้แทนไทย เพื่อเตรียมตัวในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าภายใต้กรอบของแอกต์

คราวนี้ผมและนายแพทย์หทัย ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมอย่างเป็นทางการ เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมผู้แทนไทย ได้ศึกษากฎการค้าของแอกต์แล้วมีความเห็นว่าประเด็นสุขภาพจะเป็นประเด็นที่สำคัญที่ไทยจะใช้ต่อสู้โดยอ้างมาตรา ๒๐ บิ ของกฎบัตรแอกต์

คุณการุณ กิตติสถาพร รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์เป็นหัวหน้าทีม คุณการุณเป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมายของแอกต์ เขาเป็นนักเรียนทุนโคลอมโบ ไปเรียนกฎหมายการค้าระหว่างประเทศที่ออสเตรเลีย

ทางแอกต์ได้กำหนดให้มีการพบกันระหว่างฝ่ายผู้แทนไทยและสำนักการค้าครั้งที่หนึ่งในวันที่ ๕ และ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓ ที่กรุงเจนีวา โดยเป็นพิธีการว่า แอกต์จะพยายามให้คู่กรณีตกลงกันได้เรื่องก็จะยุติ แต่หากยุติกันไม่ได้ก็จะต้องดำเนินการต่อไปโดยต้องเลือกกรรมการชาติเป็นกลางเป็นผู้ตัดสิน

ดร.เกรก คอนนอลลี แนะนำว่าไม่ควรเลือกประเทศที่มีแนวโน้มที่จะ

สนับสนุนอุตสาหกรรมหมูหรี เช่น เยอรมันี่ตะวันตกซึ่งเป็นประเทศที่ผลิตเครื่องจักรผลิตหมูหรีชั้นนำของโลก ประเทศฮอลแลนด์เป็นประเทศส่งออกหมูหรี ถ้าเป็นไปได้ให้เลือกประเทศบราซิลหรืออินเดีย เพราะกำลังมีข้อขัดแย้งทางการค้ากับสหรัฐ

การเลือกประเทศนี้ คุณศุภวุฒิ สายเชื้อ ที่อยู่ที่สถานทูตไทย ที่วอชิงตัน ดีซี และคุณการุณ ได้ร่วมกันปรึกษาด้วย สุดท้ายเรากับสำนักผู้แทนการค้าตกลงกันได้ที่จะเลือกประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศฟินแลนด์ และประเทศสวีเดนแลนด์เป็นการรวมการ

ดร.เกรก คอนนอลลี่ มีความเห็นว่าการเลือกกรรมการทูไทยจะเป็นฝ่ายได้เปรียบ เพราะนิวซีแลนด์และฟินแลนด์ มีนโยบายควบคุมการสูญพันธุ์ที่ดีพอสมควร และนิวซีแลนด์กำลังไม่ค่อยพอใจสหรัฐอเมริกาเรื่องเรื่องเรือดำนํ้านิวเคลียร์ของสหรัฐไปเวียนเวียนอยู่ในนํ้าใกล้นิวซีแลนด์ ส่วนสวีเดนแลนด์แม้จะไม่จริงจังกกับการควบคุมการสูญพันธุ์ แต่ก็ก็เป็นประเทศที่เป็นกลางและไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา

มาคิดดูแล้วก็น่าซำดี ที่แม้แต่แกดต์ซึ่งเหมือนศาลโลกทางการค้า เวลาคู่กรณีจะเลือกกรรมการเพื่อมาตัดสินกรณีพิพาทระหว่างกัน ยังต้องมีการพิจารณาเลือกประเทศที่คิดว่าจะเป็นมิตรและมีอุดมการณ์ร่วมกัน ขณะที่พยายามหลีกเลี่ยงประเทศที่คิดว่าจะเป็นมิตรน้อยกว่าหรือมีนโยบายที่ต่างกัน แสดงว่าใดๆ ในโลกนี้ล้วนวางอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ ที่ถ้าตรงกันก็เป็นพวกเดียวกัน ถ้าต่างกันก็เป็นคนละพวกกัน

ชบวน
พมพรรค
ฟุตบอล
ประเพณี

ในช่วงนั้นพอดีเป็นเวลาที่จะมีการแข่งขันฟุตบอลประเพณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย-นิสิตเตรียมแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับคณะบัลลังก์ในการจัดขบวนพาเหรดล้อการเมือง ได้จัดขบวนที่เกี่ยวกับการที่สหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ด้วย ผมได้เห็นขบวนนิสิตเตรียมแพทย์เดินเข้าสนามศุภชลาศัยถือแผ่นป้ายผ้าขนาดใหญ่ด้วยข้อความคัดค้านการใช้มาตรา ๓๐๑ พวกเราตั้งใจได้เห็นภาพนั้นทางโทรทัศน์

ก่อนหน้านั้นในช่วงที่สำนักผู้แทนการค้ามาเจรจาที่พญาไท โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ก็จัดให้มีขบวนคัดค้านมาตรา ๓๐๑ โดยทำกล่องบุหรี่ยักษ์ขนาดใหญ่ หน้ากล่องเขียนว่า มาตรา ๓๐๑ มีหุ่นสูงแขนงด้วยเงินไปตามป้ายรถเมล์บนถนนพหลโยธินพร้อมแจกใบปลิวคัดค้านการที่สหรัฐอเมริกาใช้มาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่

การดำเนินการส่วนนี้ผมไม่ได้เกี่ยวข้องด้วย แต่ก็เห็นด้วยที่คณะบัลลังก์พยายามที่จะสร้างกระแสให้คนไทยให้มากที่สุด

ก่อนเดินทางไปเจนีวาเพื่อเจรจากับฝ่ายของแกตต์ คุณการุณได้เรียกประชุมเพื่อเตรียมข้อมูลและทำทิวทัศน์ที่จะเจรจากับฝ่ายสหรัฐ ที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์สี่แยกคอกวัว

ผมได้ขอหนังสือเกี่ยวกับกฎบัตรของแกตต์เป็นภาษาอังกฤษเป็นหนังสือเล่มบางๆ ที่รวบรวมกฎบัตรของแกตต์ทุกมาตราไว้ นอกจากมาตรา ๒๐ ปี ที่ให้สิทธิห้ามนำเข้าสินค้าบางชนิดเพื่อคุ้มครองสุขภาพของคน สัตว์ และพืชที่ไทยจะใช้อ้าง

เรายังพบว่า อัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ที่รัฐบาลไทยเก็บสามอัตรา และบุหรี่ต่างประเทศ หากจะให้มีการนำเข้าจะต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่าที่บุหรี่ไทยต้องเสีย เป็นเรื่องที่ขัดต่อกฎบัตรของแกตต์มาตรา ๓ ที่กำหนดว่า อัตราภาษีภายในของสินค้าภายในประเทศกับสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศต้องเท่ากัน ได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกันหรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า **"National treatment"** ภาษาไทยเราแปลว่า "การปฏิบัติเยี่ยงชาติ" ผมก็เพิ่งได้ยินคำนี้เป็นครั้งแรก

ทีมผู้แทนไทยจึงขอให้กรมสรรพสามิตกลับไปแก้ประกาศกระทรวงให้อัตราภาษีเป็นอัตราเดียว ซึ่งกรมสรรพสามิตก็แก้เป็นอัตราเดียวที่ร้อยละ ๕๕

ชวณพวรรณคดีคัม

การใช้มาตรา ๓๐๓

บังคับให้ไทยเปิดพหุวัฒนธรรม

ทั้งบุรีไทยและบุรีหน้าเข้า ซึ่งทำไม่ได้ในอดีตเพราะโรงงานยาสูบไม่ยอม

คุณการุณซึ่งเป็นหัวหน้าทีมผู้แทนไทยขอให้กระทรวงสาธารณสุขส่งผู้แทนร่วมเดินทางไปเจนีวาสองคน ทางกระทรวงส่งผมและนายแพทย์ชูชัยศุภวงศ์ เนื่องจากนายแพทย์หทัย ติตการกิจอื่น กรมสรรพสามิตสองคน ได้แก่ รองอธิบดี คุณอังคณีย์ วรทรัพย์ และคุณวิจิตร วงศ์วิวัฒน์ ส่วนผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ นอกจากคุณการุณแล้วยังมีร้อยโทสุชาย เขาวีวิศิษฐ์ และเจ้าหน้าที่ระดับซี ๔ คือ คุณวันฉัตร แจ่มแจ้ง และซี ๖ คือคุณเพ็ทกัญ อีกสองคน ในจำนวนผู้แทนไทยมีผมเป็นซี ๑๐ ในฐานะเป็นศาสตราจารย์ คุณการุณ คุณอังคณีย์ ต่างเป็นรองอธิบดีเป็นซี ๔ แท้จริงแล้วคุณการุณ เป็นหัวหน้าทีม

คุณการุณเล่าให้ผมฟังว่า ในเอกสารที่กระทรวงพาณิชย์ส่งไปถึงสถานทูตไทยที่กรุงวอชิงตันดีซี ถึงรายชื่อผู้แทนไทยที่จะเข้าร่วมเจรจา ทางเจ้าหน้าที่เรื่องชื่อผมอยู่อันดับแรกตามซี เมื่อนายปีเตอร์ คอลลิน หัวหน้าทีมเจรจาลายสหรัฐฯ เห็นเข้าถึงกับหัวเสีย ถึงกับโทรศัพท์ไปหาคุณศุภวุฒิ สายเชื้อ ที่สถานทูตไทยว่า ทำไมจึงมีผมขอประกิตร่วมอยู่ในทีมด้วย และเป็นหัวหน้าทีมด้วยหรือ ผมขอประกิตเป็น Activist หรือนักเคลื่อนไหว และอีกอย่างแกล้งเป็นเวทีทางการค้า ทำไมจึงเอาผมมาอยู่ในทีมด้วย

คุณศุภวุฒิชี้แจงว่าผมขอประกิตไม่ใช่หัวหน้าทีม และที่ไทยจัดให้มีผมอยู่ในทีมเจรจาด้วย เพราะเราคิดว่าเรื่องการค้านูรนั้นมิประเด็นทางสุขภาพร่วมด้วย คุณการุณบอกอย่างมีอารมณ์ว่าไทยจะให้ใครอยู่ในทีมผู้แทนไทยเป็นสิทธิของไทย สหรัฐฯ ไม่เกี่ยว

เห็นไหมล่ะครับว่าผมไม่ได้สบายเลย สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ไม่ชอบ

ผมเลย เพราะเป็นตัวยุ่งในสาธิตของเขา เดี่ยวเป็นผู้ที่ทำงานเอ็นจีโอประสานกับเอ็นจีโอในอเมริกาและประเทศอื่นๆ รวมทั้งประสานกับสมาชิกสภาของเกรสส์และสภาซีเนทในการโจมตีสำนักผู้แทนการค้า

อ้าว...อยู่ๆ กลายมาเป็นผู้แทนไทยอย่างเป็นทางการในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าแล้ว เขาคงงงว่าไทยกำลังมาไม่ไหนกันแน่ อย่าว่าแต่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเลย ผมเองก็ปรับคลื่นสมองของตัวเองแทบไม่ทันในแต่ละบทบาทแต่ละช่วง ตามแต่เหตุการณ์ที่ผันแปรและพาไป

การเดินทางไปเจนีวาครั้งนี้ ไปด้วยงบประมาณของกระทรวงพาณิชย์ ผมได้นั่งที่นั่งชั้นหนึ่งของการบินไทยเช่นเคย โดยตามสิทธิ์แล้วข้าราชการ ซี ๑๐ จะได้นั่งชั้นหนึ่ง ซี ๙ จะได้นั่งชั้นธุรกิจ แต่ทั้งคุณภาวุดและคุณอังคณีย์ได้เลื่อนชั้นมานั่งชั้นหนึ่งเพราะที่นั่งว่าง ผมนั่งศึกษาเอกสารต่างๆ บนเครื่องบิน ผมต้องเตรียมตัวมากเพราะทีมไทยวางท่าที่ว่าเราจะใช้ประเด็นสุขภาพเป็นประเด็นหลักในการเจรจาที่แนกต์

ผมศึกษากฎหมายมาตราต่างๆ ของแนกต์แล้ว ก็หนักใจว่าเหตุผลที่ไทยเราจะอ้างเรื่องสุขภาพมาเพื่อไม่ให้มีการเปิดตลาดบุหรี่นั้น กรรมการเขาจะรับฟังหรือ ในเมื่อรัฐบาลไทยเป็นเจ้าของโรงงานยาสูบ ผลิตและผูกขาดตลาดบุหรี่ไทยเสียเองอย่างนี้ ผมคิดแล้วคิดอีกว่ากรรมการเขาจะตามอะไรบ้าง และผมควรจะตอบอย่างไร

เรื่องการบินไทยไปลงที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ประมาณ ๖ โมงเช้า เราต้องรอสองชั่วโมงกว่าเพื่อนั่งเครื่องบินของสายการบินออลิตาเลียไปลงที่เจนีวา ผมยังคงเปิดหนังสือแนกต์อ่านระหว่างที่นั่งรอเวลา ก่อนหน้านั้นผมได้อ่านกฎกติกามาตราต่างๆ ของแนกต์ เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง เพราะเป็นภาษาทางการค้าผสมกับกฎหมาย

เช้าวันนั้นเกิดอะไรขึ้นก็ไม่รู้ ผมเริ่มกลับมาอ่านตั้งแต่หน้าแรกถึงความ เป็นมาและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งแนกต์ เพื่อหาเหตุผลในการตอบคณะลูกขุนแนกต์ แล้วรู้ๆ ผมก็รู้สึกดีใจและตื่นเต้นมากเพราะ ผมพบข้อสนับสนุนให้คิดว่าทีมไทยเรามีเหตุผลที่ดี ที่จะชี้ให้ตุลาการแนกต์เห็นว่า ทำไมไทยจึงไม่อยากให้มีการเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี

การค้าเสรีดี แต่ต้องไม่ใช่ค้าบุหรื

ในหนังสือหน้าแรกของแกตต์ กล่าวถึงความเป็นมาของแกตต์ว่าก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยเป็นองค์กรหนึ่งภายใต้สหประชาชาติ เพื่อจัดระเบียบการค้าของโลกและส่งเสริมการค้าเสรี ในหลักการเดียวกับองค์การอนามัยโลกที่ดูแลเรื่องสุขภาพของพลโลก

แกตต์ย่อมาจากชื่อเต็มที่เรียกว่า General Agreement on Tariffs and Trade : GATT ภาษาไทยเรียกว่า ข้อตกลงว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า แต่มักเรียกทับศัพท์ว่าแกตต์

วัตถุประสงค์ของแกตต์เพื่อส่งเสริมให้มีการค้าอย่างเสรี เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพและเพิ่มคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้บังเกิดผลประโยชน์สูงสุด พลันที่ผมอ่านวัตถุประสงค์ของแกตต์เสร็จก็บอกตัวเองว่าได้การละ เหมือนกับมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาบอก บางคนก็ใช้คำว่า “ธรรมจัดสรร”

Recognizing that their relations in the field of trade and economic endeavour should be conducted with a view to raising standards of living, ensuring full employment and a large and steadily growing volume of real income and effective demand, developing the full use of the resources of the world and expanding the production and exchange of good.

จะเห็นว่าการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการค้าบุหรือย่างเสรี จะทำให้เกิดผลตรงข้ามกับวัตถุประสงค์ทั้งหมดของแกตต์ที่ตั้งไว้ คือ บุหรืไม่ได้ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น เพราะทำให้ผู้สูบบุหรี่เป็นจำนวนมาก บุหรืไม่ได้ทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะผู้เสพติดบุหรืเป็นจำนวนมากที่ทำงานไม่ได้ สุดท้ายการทำไร่ยาสูบและการบ่มใบยาสูบ ยังเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยเป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งในการทำลายป่า

ผมขี้ประเด้นเหล่านี้ให้คุณการุณพิ่ง ซึ่งถูกใจคุณการุณมาก และเรา

นพ.รัฐชัย และคณะ
ผู้แทนไทยปรึกษากับ
ที่ท่าเรือกรุงเทพ (เจนีวา)

ตกลงจะใช้เหตุผลนี้ในการต่อสู้กับสำนักผู้แทนการค้าที่เวทีแอกต์ เหตุผลที่ว่า
บุหรี่ยังเป็นสินค้าพิเศษที่หากใช้กฎระเบียบต่างๆ ของแอกต์เพื่อส่งเสริมให้มี
การผลิตและขายกันเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีผู้บริโภคมามากขึ้นเท่าไร จะยิ่งก่อให้เกิด
ความสูญเสียทางด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เหมือนกับสินค้าอื่น ที่ยังมีการแข่ง
ขันยิ่งส่งเสริมให้มีการขายมากขึ้น ผู้บริโภคจะยังได้รับประโยชน์

ผมใจชื้นขึ้นเยอะหลังจากได้ความคิดนี้ และจิตใจที่เกิดความคิดนี้ขึ้น
เพราะก่อนหน้านั้นผมเครียดมาก เพราะไม่รู้จะเอาเหตุผลอะไรไปชี้แจงต่อ
ตุลาการแอกต์

คณะผู้แทนไทยไปถึงเจนีวาวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ มีเจ้าหน้าที่ทูต
ไทยประจำแอกต์มารับ โรงแรมที่พักชื่อเพรสซิเดนซ์ เป็นโรงแรมขนาดกลาง
ใกล้ๆ ทะเลสาบเจนีวา อากาศหนาวประมาณศูนย์องศา แต่หิมะไม่ตก

เย็นวันนั้นเรามีการประชุมซักซ้อมกันอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะไปเจรจากับ
ที่แอกต์ในวันรุ่งขึ้น ผมขอให้ทางเจ้าหน้าที่ไทยนัดให้พบกับหมออูซัยไปพบ
กับผู้อำนวยความสะดวกการอนามัยโลก ซึ่งมีที่ทำการใหญ่อยู่ในเจนีวาเช่น
กัน ซึ่งก็ได้รับการนัดหมายให้

เช้าวันรุ่งขึ้นทีมผู้แทนไทยเดินทางไปยังอาคารทำการของแอกต์ ซึ่งอยู่
ไม่ไกลจากสถานทูตไทย ทางเจ้าหน้าที่ไทยได้ประสานงานกับทางแอกต์ จัด
ให้คณะผู้แทนไทยพบกับคณะผู้แทนของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐในห้อง
ประชุมห้องหนึ่ง ตามกำหนดการการพบกันครั้งแรกนี้ แอกต์จะให้คู่กรณีเจรจากัน
อีกครั้งหนึ่ง หากตกลงกันได้ทุกอย่างก็จบ แต่หากยังตกลงกันไม่ได้ จึงจะ

ใช้กลไกขององค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

มีเกร็ดที่น่าสนใจคือ คณะผู้แทนไทยเมื่อรวมเจ้าหน้าที่จากสถานทูตไทยประจำกรุงเจนีวาแล้วจะมีทั้งหมดถึงสิบคนที่เข้าร่วมเจรจา ในขณะที่ผู้แทนสำนักผู้แทนการค้ามีเพียง ๓ คนเท่านั้น คุณภาณุทูตไปหัวเราะไปว่า นี่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศกำลังพัฒนาที่เวลามาเจรจาระดับนานาชาติจะมากันเป็นโขลงใหญ่ ในขณะที่ฝ่ายผู้แทนจากประเทศที่พัฒนาแล้วจะเป็นคณะเล็กๆ ผู้แทนของเขาจะทำหน้าที่เจรจาและจดบันทึกเอง แต่ของประเทศกำลังพัฒนาจะมีฝ่ายที่เป็นผู้เจรจาและจะมีฝ่ายเลขาคอยจลรายการงานการเจรจา และมีหน้าที่ สรุปรายงานเจรจาและดูแลเรื่องการกินอยู่รวมทั้งการเดินทางของผู้ที่เป็นผู้แทนเจรจาด้วย

หัวหน้าทีมของสำนักผู้แทนการค้าคือ นายปีเตอร์ คอลลิน ผู้ร่วมทีมอีกคนหนึ่งก็เป็นคนที่เคยมาเจรจาที่เมืองไทยกับมีผู้แทนจากกระทรวงต่างประเทศอีกคนหนึ่ง เรานั่งกันคนละฝั่งกับผู้แทนฝ่ายสหรัฐอเมริกา

นายปีเตอร์ คอลลินยังคงมีท่าทางขรึม ผสมกับเขาสบตาและยิ้มให้แกกันเล็กน้อย เป็นการเจอกันบนโต๊ะเจรจาเป็นครั้งที่สาม ครั้งแรกที่พัทธาครั้งที่สองที่ศาลากลางของสำนักผู้แทนการค้าในการทำประชาพิจารณ์ คราวนี้ท่าทีของเราเป็นคนละฝ่ายที่ชัดเจนขึ้นกว่าสองครั้งแรก เพราะผมกับ ดร.เกรก คอนนอลลีไปอัดหน่วยงานดันสังกัดเขาไว้เยอะ แม้ว่าลึกๆ แล้วผมยังมีความรู้สึกที่ดีกับเขา ผมคิดว่าเขาต้องทำตามหน้าที่มากกว่าที่เขาอยากจะทำ

การเจรจาใช้เวลาไม่นานนัก ผู้แทนไทยและผู้แทนสหรัฐอเมริกาต่างเห็นพ้องกันว่า จะให้แกดัตต์เป็นผู้ตัดสิน โดยฝ่ายสหรัฐจะเป็นผู้ยื่นคำร้องเรียน

นพ.ประกิจ
และ นพ.สุชัย
หน้าสำนักงาน
อาคารที่ทำการ
การแพทย์
กรุงเจนีวา

ต่อตุลาการแก้คดีถึงข้อกล่าวหาที่สำนักผู้แทนการค้ามีต่อรัฐบาลไทย แล้วฝ่ายไทยจะแก้ต่าง

เราวิพากษ์ว่าฝ่ายสหรัฐอเมริกาจะขอให้ตุลาการแก้คดีพิจารณาในสองประเด็นที่ขัดต่อกฎบัตรการค้า คือ ไทยห้ามนำเข้าบุหรี่ ในขณะที่ไทยมีโรงงานยาสูบที่ผูกขาดการผลิตและจำหน่ายบุหรี่ ข้อกล่าวหาข้อที่สองคือ ไทยกำหนดอัตราภาษีสรรพสามิตสำหรับบุหรี่นำเข้าสูงกว่าบุหรี่ที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ

ส่วนข้อเรียกร้องของบริษัทบุหรี่สหรัฐอีกสองข้อคือ การขอลิขสิทธิ์ในการโฆษณาและการขอมิให้เรือขายการจำหน่ายบุหรี่ของตัวเอง ทางสำนักผู้แทนการค้าไม่ได้นำมาเป็นข้อพิจารณาในการเจรจาที่แกตต์ เนื่องจากทั้งสองประเด็นไม่ได้มีการกำหนดไว้ในกรอบของแกตต์ สำนักผู้แทนการค้าจึงเก็บสองประเด็นหลังไว้ในการเจรจาภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ผู้แทนไทยและสหรัฐต่างเข้าใจตรงกันว่า การเจรจาภายใต้กรอบแกตต์จะต้องเสร็จสิ้นภายในเดือนตุลาคม ก่อนหมดเวลาการเจรจาภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ สิ้นเดือนตุลาคม และที่แกตต์นี้ก็เช่นกันฝ่ายที่มีผลประโยชน์ เกี่ยวข้องกับการตีพิพาทระหว่างไทย-สหรัฐ สามารถแสดงจุดยืนที่สนับสนุน หรือคัดค้านฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นลายลักษณ์อักษรส่งให้กับตุลาการแก้คดีได้

ที่น่าสนใจคือ อาคารที่ทำการแก้คดีที่มีห้องประชุมกระจายอยู่มากมายไม่มีการห้ามสูบบุหรี่ ผู้แทนของประเทศต่างๆ เดินสูบบุหรี่กันเกรอและควันบุหรี่ฟุ้งไปหมดเพราะเป็นช่วงหน้าหนาว และหน้าต่างถูกปิดแทบทั้งหมด ในทีมผู้แทนไทยเองก็มีสองคนที่สูบบุหรี่คือ คุณการุณซึ่งไม่ค่อยสูบให้คนเห็นกับคุณสุชายซึ่งจะสูบบ่อยเปิดเผย คุณสุชายเป็นคนอารมณ์ดีชอบพูดเล่น มีอารมณ์ขันและชอบแซวผมตลอดเวลา

การเจรจาจบลงในวันเดียวพร้อมกับ การเตรียมการเพื่อการเจรจาต่อไป วันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยพาผมและนายแพทย์ ชูชัย ศุภวงศ์ ไปยังที่ทำการใหญ่ขององค์การ

นท.ประทีป

หน้าอาคารองค์การอนามัย

โลก กรุงเทพมหานคร

อนามัยโลกเพื่อพบกับ ดร.นาคาจิม่า ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก ดร.นาคาจิม่าให้การต้อนรับผมและนายแพทย์ซูซึอย่างดี

ผมได้รายงานให้ ดร.นาคาจิม่าทราบถึงกรณีพิพาทระหว่างสำนักผู้แทนการค้ากับรัฐบาลไทยและขอให้องค์การอนามัยโลกสนับสนุนฝ่ายไทย ดร.นาคาจิม่า ก็รับปากว่าองค์การอนามัยโลกจะแสดงจุดยืนสนับสนุนไทย

เราได้มีโอกาสถ่ายรูปร่วมกับ ดร.นาคาจิม่า ผมเห็นรูปแล้วก็ขำ เพราะ ดร.นาคาจิม่ามีท่าทางเรียบร้อย มือสองข้างประสานกันอยู่หน้าระดับเป่ากางเกง ซึ่งเป็นท่าที่เวลาเราพบผู้ใหญ่ ผมกับหมอซูซึเสียอีกที่มือทั้งสองข้างอยู่ข้างตัวตามสบาย

หลังจากนั้นผมไปขอพบนางแคร์ล ชาลอต ทราเกอร์ หัวหน้าสำนักงานบริหารหรือสุขภาพขององค์การอนามัยโลก นางแคร์ลแสดงความเห็นใจรัฐบาลไทย และพาผมกับนายแพทย์ซูซึไปพบกับนายแพทย์มาซิโรนี นักวิชาการที่ทำงานเกี่ยวกับข้อมูลด้านบริหารและสุขภาพของทั่วโลก สำนักงานนี้เป็นหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์เพื่อให้ที่ประชุมสมัชชาขององค์การอนามัยโลกนำไปกำหนดเป็นนโยบาย

สิ่งที่ชัดเจนคือ ทุกคนที่เราไปพบรู้สึกเห็นใจประเทศไทยที่ได้รับการกดดันจากรัฐบาลสหรัฐ สิ่งที่เราได้รับส่วนใหญ่เป็นการให้กำลังใจ ให้ข้อมูลต่างๆ ที่เราต้องการ แต่องค์การอนามัยโลกเองดูเหมือนจะค่อนข้างระวังตัวในการที่จะสนับสนุนประเทศไทยอย่างแข็งกร้าว ส่วนหนึ่งเพราะเกรงใจสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ให้งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การอนามัยโลกมากที่สุด

ผมเดาไม่ผิดว่าผู้บริหารองค์การอนามัยโลกกลัวว่าหากแสดงจุดยืนสนับสนุนประเทศไทยออกหน้าออกตามากเกินไป สหรัฐอาจจะตัดงบประมาณที่สนับสนุนองค์การอนามัยโลกลงก็ได้ เพราะอิทธิพลของธุรกิจยาสูบในสหรัฐ ที่มีต่อรัฐบาลสหรัฐ มีมากเหลือเกิน แต่ก็ยังดีที่ทุกฝ่ายอย่างน้อยก็ให้กำลังใจประเทศไทย

บ่ายวันนั้นเมื่อเวลาเหลือเล็กน้อยก่อนที่จะเดินทางไปขึ้นเครื่องบินกลับกรุงเทพฯ เราต่างแยกย้ายไปเดินช้อปปิ้งใกล้ๆ โรงแรม ผมซื้ออะไรไม่ลง เพราะเป็นของแพงๆ ทั้งนั้น แต่ต้องยอมรับว่าเป็นสินค้าคุณภาพดี เหมือน

คุณอนุชิต กับทีมผู้แทนไทย

ถ่าย ณ เมืองฟิรธ ออสเตรเลีย

กับเมื่อไปออกซิงตันดีซี เราไม่ได้ไปเที่ยวไหนเลยเพราะจิตใจมีแต่ความกังวล คุณภาณุเกล้าให้ฟังว่ามีรัฐมนตรีบางคนเวลามาเจเนีวจะซื้อรองเท้าแพงนับสิบลู่มิใช่หรือ ไม่ทราบซื้อไปทำอะไร

ฟ็องชาวโลกที่ออสเตรเลีย

กลับมาถึงเมืองไทยก็ได้รับโทรสารจาก ดร.เกรก คอนนอลลี ขอให้ทีมผู้แทนไทยไปร่วมประชุมบูรหรีและสุขภาพของโลกครั้งที่ ๘ ที่จะมีขึ้นที่เมืองเพิร์ธ ออสเตรเลีย ต้นเดือนเมษายน ๒๕๓๓ ดร.เกรกบอกว่า ผมต้องไปให้ได้เพราะเรื่องของประเทศไทย จะเป็นเรื่องที่ประชุมให้ความสำคัญมากที่สุด ถ้าเป็นไปได้ควรจะให้รัฐมนตรีสาธารณสุขไปร่วมประชุมด้วย

ผมนำเรื่องนี้บอกนายแพทย์หทัยแล้ว ผมก็บอกเลยว่าทางกระทรวงสาธารณสุขจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งผมไปร่วมประชุมหรือไม่ ในเวลาไล่เลี่ยกันทางฝ่ายผู้จัดการประชุมก็ติดต่อมาถึงผม ขอให้ผมขึ้นเวทีพูดถึงกรณีสหรัฐบีบให้รัฐบาลไทยเปิดตลาดบูรหรี ให้เวลา ๓๐ นาทีในที่ประชุมที่เมืองเพิร์ธ โดยทางฝ่ายจัดการประชุมจะไม่เก็บค่าลงทะเบียนของผม แต่ไม่ได้พูดถึงเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พัก

ผมเตรียมเรื่องที่จะไปพูด ผมให้คุณแบ้งอรไปร่วมประชุมด้วย โดยใช้เงินของมูลนิธิหมอบ้าน เราจองโรงแรมที่ราคาถูกและคุณแบ้งอรไปพักร่วมห้องกับแพทย์หญิงวราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์ จากสถาบันมะเร็งที่ไปร่วมประชุมด้วย

ผมมารู้ต่อมาว่าทางกระทรวงสาธารณสุขจัดผู้แทนไปร่วมประชุมสามคนคือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายสุทัศน์ เงินหมื่น ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ และนายแพทย์หทัย ชิดานนท์ รองปลัดกระทรวงและเลขาธิการคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ ผมไม่ได้ถามทางกระทรวงสาธารณสุขว่า ทำไมผมจึงไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่าย ผมไม่ได้เอ่ยปากนึ่งที่เน้นการบริโภคขี้เหินี่ หากผมได้ไปในนามทีมผู้แทนไทยเท่ากับการได้รับการยอมรับจากกระทรวงสาธารณสุขในความเห็นเอ่ยปากทั้งหมดที่หมต่อสูในเรื่อนี้ แต่ผมก็ไม่ได้พบกับใครยกเว้นบังอร ผมบอกแล้วว่าถ้าจะทำเรื่อบุหรี่ในเมืองไทยนี้ต้องทำใจ ถ้าคิดเล็กคืดน้อยจะทำงานนี้ ไม่ได้

ก่อนเดินทางไม่กี่วัน นายแพทย์หทัยได้ติดต่อดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ซึ่งตอนนั้น ดร.สมเกียรติยังอยู่บริษัทแปซิฟิค รับผิดชอบเรื่อข้าวอยู่ นายแพทย์หทัยขอให้ดร.สมเกียรติส่งทีมข่าวไปทำข่าวการประชุมที่เฟิร์ธ เพราะจะมีเรื่อเกี่ยวกับประเทศไทยมาก ดร.สมเกียรติก็ช่วยเหลือด้วยดีโดยการส่งคุณอนุชิต จุริเกศ ผู้สื่อข่าวและผู้อ่านข่าว รวมทั้งช่างกล้องขณอุปกรณ์เพื่อไปทำข่าวด้วย

ก่อนการเดินทางสองวัน ผมได้รับโทรศัพท์ทางไกลจากนายไมค์ ดูป ประธานจัดการประชุมบุหรี่และสุขภาพของโลกครั้งที่ ๗ ถามผมว่าผมพร้อมที่จะเปิดแถลงข่าวที่เฟิร์ธร่วมกับประธานฝ่ายบริหารของสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกา กรณีที่รัฐบาลสหรัฐใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ บังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่หรือไม่

ผมก็ตอบผู้สั้กขาก็ตอบว่าผมยินดี นายไมค์ ดูป บอกว่า ดร.เกรก คอนนอลลี เป็นผู้ที่แนะนำให้เขามาทาบทามผม ผมคิดว่าถ้าดร.เกรก คอนนอลลี เห็นว่าผมเหมาะสมที่จะพูดในนามประเทศไทยผมก็ไม่ควรที่จะปฏิเสธ จริงอยู่แม้ ดร.สุรินทร์ จะพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าผม แต่ในหมู่คนไทยที่ไปร่วมประชุมทั้งหมด ผมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่อมาตรา ๓๐๑ มากกว่าทุกคน

อีกอย่างผมสวมหมวกสองใบ ใบหนึ่งในฐานะนักวิชาการของมหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ หมวกอีกใบหนึ่งผมเป็นเลขาธิการโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน ผมจึงมีอิสระในการพูดในการเคลื่อนไหวมากกว่านายแพทย์หทัย ซึ่ง

เป็นข้าราชการระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข

อีกอย่างหนึ่ง ดร.เกรก คอนนอลลี กับผมวัยใกล้เคียงกันคือ สิบแปดเศษๆ กำลังอยู่ในวัยทำงาน และต่างมีใจสู้คือ ดร.เกรกเป็นฝ่ายดันให้ผมสู้ และก็เห็นแล้วว่าผมนั้นพอจะสู้กับเขาได้ แม้ว่าภาษาอังกฤษจะไม่ดีทีเดียว แต่ความเป็นแพทย์ ความเป็นศาสตราจารย์และไหวพริบของผมใช้ได้ดีทีเดียว ดร.เกรกเชื่อว่ายังงั้นนะ รวมทั้ง ดร.เกรกต้องการไปโม้ผมเพื่อให้คนรู้จักมากขึ้น ก่อนที่จะไปให้การต่อกรมารีการสภาคองเกรสส์และสภาซีเนทที่สหรัฐอเมริกา

นายไมค์ ดูป บอกว่าทางฝ่ายจัดการประชุมจะยกคำเครื่องบินขึ้น ประหยัดและค่าที่พักให้ ก็ทำให้ช่วยผมไปอีกเปลาะหนึ่ง ผมสงสัยว่าดร.เกรก คอนนอลลี จะเป็นคนขอให้ฝ่ายจัดการประชุมออกค่าเดินทางให้ผม เมื่อรู้ว่าผมไม่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข

เป็นการบังเอิญที่วันเดินทาง ผมขึ้นเครื่องบินเดียวกับคุณอนุชิต จูริเกศ ที่ไปกับช่างกล้องอีกหนึ่งคน คุณอนุชิต ขอรายชื่อคนที่ผมคิดว่าควรจะไปสัมภาษณ์ และขอให้ช่วยติดต่อให้ได้สัมภาษณ์ประธานาธิบดีบุช วุฒิสมาชิก เอ็ดเวิร์ด เทเนดี และสมาชิกสภาคองเกรสส์ นายเซท แอทกิน ทางโทรศัพท์ โดยขอให้ดร.เกรก คอนนอลลี เป็นผู้ประสาน ผมรีบปากว่าจะพยายามแม้จะรู้ว่าไปไม่ได้ยาก

ผมก็เครียดอีกเช่นเคยกับการเตรียมขึ้นพูดในเวทีใหญ่ของที่ประชุม มันช่างแตกต่างกับครั้งเมื่อผมไปร่วมประชุมบูห์และสุขภาพของโลกครั้งที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่กรุงโตเกียว ครั้นโน้มนผมเป็นเพียงผู้ร่วมประชุม แต่ครั้งนี้ผมถูกกำหนดให้เป็นตัวจักรหลักในการบอกกล่าวต่อชาวโลกว่า รัฐบาลสหรัฐอเมริกาและบริษัทบูห์สหรัฐทำอะไรบ้าง ในความพยายามที่จะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เปิดตลาดบูห์ไทย

บ่ายวันที่เดินทางไปถึงเพิร์ธ หลังจากเข้าพักที่โรงแรมแล้ว ผมก็เดินทางไปยังสถานที่จัดการประชุมเพื่อลงทะเบียน ฝ่ายเลขาได้จัดเงินสำหรับค่าเครื่องบินและค่าที่พักคืนให้ผม และนัดแนะเรื่องการแถลงข่าว เขาจัดให้ผมไปคุยเพื่อที่จะเขียนข่าวและเขียนสิ่งที่ผมอาจจะพูดกับนักข่าวเพื่อเตรียมไว้แจกในวันแถลงข่าว

ดร.ไซมอน แชนเปลล์

คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยชิคาโก

ผู้ร่วมแถลงข่าวกับผมชื่อนายวิลเลียม ทิปปีงประธานฝ่ายบริหารของสมาคมต่อต้านมะเร็ง ทำทางเขาเครียดและกังวลมาก เพราะเขาเป็นชาวอเมริกันและจะต้องโจมตีรัฐบาลประธานาธิบดีบุชต่อสื่อมวลชน เพื่อปกป้องประเทศไทยหรือประเทศอื่นๆ ที่อาจถูกรัฐบาลสหรัฐ รังแก ถ้าเราเป็นเขาเราก็คงเครียดเหมือนกัน ที่ต้องตำหนิรัฐบาลของตัวเองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศอื่น

จุดสำคัญอีกจุดหนึ่งคือ การเปิดตัวโครงการโกลบอลลิงค์ Global Links เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่จะเชื่อมโยงนิกรตแรงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก ที่มีการทดสอบระบบมาแล้วตั้งแต่เดือนมกราคม หลังการประชุมที่เมืองแซนติส มีคอมพิวเตอร์ตั้งเรียงราย มีผู้สาธิตการใช้ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม ส่วนผมขอบายเรื่องนี้อีกเช่นเคย เพราะใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็นและจิตไม่ว่างที่จะสนใจเรื่องนี้ เ็นวันนั้นก็มีผู้สื่อข่าวออสเตรเลียหลายคนมาสัมภาษณ์อัดเสียงผมถึงการดำเนินการควบคุมการสูบบุหรี่ที่ทำในประเทศไทย

ในที่ประชุมบูรีและสุขภาพของโลกครั้งที่ ๘ ดร.ไซมอน แชนเปลล์ และนางรองไว เล็ง ได้เปิดตัวหนังสือ Tobacco Control in the Third World แจกจ่ายให้กับผู้เข้าร่วมประชุม เป็นหนังสือ ๒๔๐ หน้า ที่รวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ เกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ในประเทศโลกที่สาม ตั้งแต่การโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการใช้อาสูบ การทำไวยาสูบ การค้ายาสูบ การจ้างงานและรายได้ภาษีจากยาสูบ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการทำไวยาสูบ การโฆษณาและส่งเสริมการขาย และการควบคุมการสูบบุหรี่ในประเทศ

โลกที่สาม นับเป็นหนังสือที่น่าสนใจมากสำหรับผู้ทำงานเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่

ที่เป็นความรู้ใหม่สำหรับผมคือ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการทำไร่ยาสูบ ผลกระทบที่สำคัญที่สุดคือ การทำลายป่าจากการใช้ไม้ทำฟันในกระบวนการบ่มใบยา ใบยาสูบต้องใช้ความร้อนในการบ่มเป็นระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ เชื้อเพลิงในการบ่มใบยาอาจใช้ถ่านหิน น้ำมัน หรือก๊าซธรรมชาติ ในประเทศที่มีทรัพยากรเหล่านี้มาก แต่ในประเทศที่ยากจนเชื้อเพลิงหลักที่ใช้ในการบ่มใบยาคือ ไม้ฟัน

ในประเทศอเมริกาไม่มีการใช้ฟันในการบ่มใบยาเลย ในขณะที่ประเทศบราซิล ซึ่งเป็นประเทศที่ผลิตใบยาสูบมากเป็นอันดับที่สี่ของโลกใช้ฟันในการบ่มใบยาทั้งหมด เช่นเดียวกับประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกา อินเดีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย

ที่น่าสนใจคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ บริษัทบุหรีข้ามชาติได้ว่าจ้างให้บริษัทที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์ป่าไม้นานาชาติ (International Forest Science Consultancy : IFSC) ทำวิจัยเรื่องการใช้ฟันในการบ่มใบยาใน ๖๔ ประเทศ เนื่องจากมีข้อกล่าวหาว่าการทำไร่ยาสูบเป็นสาเหตุสำคัญของการทำลายป่า โดย IFSC ได้ทำการวิจัยใน ๘ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

รายงานระบุว่า ในหลายประเทศที่มีการทำไร่ยาสูบ รวมทั้งประเทศไทย มักจะถือว่าฟันที่นำมาบ่มใบยาเป็นการได้เปล่า โดยไม่ต้องมีการลงทุนและไม่มีการจัดการในการปลูกป่าทดแทนสำหรับฟันที่จะต้องใช้ในอนาคต ผลคือ เกิดปัญหาการทำลายป่าที่รุนแรงและประเทศที่ประสบปัญหาการทำลาย

เซอร์ริชาร์ด โดน
ถ่ายด้วยคณะผู้แทนไทย
เมืองพัริส ฝรั่งเศส

Society gives support to Thailand's trade ban

การตามอำนาจกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ขณะที่กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐไม่เห็นด้วย แต่กระทรวงสาธารณสุขมีเสียงน้อยมากในรัฐบาล มีหน้าซ้ายยังไม่ประสบความสำเร็จในการควบคุมสินค้าบุหรี่ยี่ห้อในสหรัฐอเมริกาเอง

ความสำเร็จในการควบคุมการสูบบุหรี่ในสหรัฐอเมริกาล้วนเป็นผลจากการดำเนินการขององค์การเอกชนระดับรากหญ้าและองค์การปกครองท้องถิ่น ไม่ใช่จากรัฐบาลกลาง

ผมขึ้นไปพูดถึงสิ่งที่สังคมไทยได้ทำเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ที่การเข้ามาของบริษัทบุหรี่นอก การเจรจาภายใต้กรอบมาตรา ๓๐๑ และการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าครั้งแรกที่เกดต์ ก็ผ่านไปอีกครั้งหนึ่ง ผมก็ไล่ลงไปอีกเปลาะหนึ่ง

ตอนเที่ยงสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกาเลี้ยงข้าว และเชิญนักทรงระดับนำของแต่ละประเทศทานข้าวด้วยกัน และปรึกษากันถึงการวางกลยุทธ์ในการที่จะทำให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐพ่ายแพ้ในความพยายามที่จะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เปิดตลาดบุหรี่ไทย

ผมมาคิดดูแล้ว คงจะเป็นความจริงส่วนหนึ่งที่นักทรงทั่วโลกต้องการช่วยเหลือประเทศไทย แต่จริงๆ แล้วมันเป็นการต่อสู้กันระหว่างฝ่ายสุขภาพกับอุตสาหกรรมบุหรี่ โดยอาศัยกรณีของประเทศไทยเป็นจุดทดสอบพลังระหว่างกัน และผมเป็นเพียงหมาเก้าตัวหนึ่งที่ถูกดันไปอยู่ข้างหน้าในการเผชิญหน้ากับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติและสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา

ผมได้พบกับดร.ไซมอน แชนแมนจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยชิคาโก ดร.ไซมอนรู้จักคุณเบ๊จอร์ในการสัมมนาที่ปิ่นทองหลายปีก่อนหน้านั้น ดร.ไซมอนนำหนังสือที่เขาแต่งเกี่ยวกับการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่มาขาย แต่เขาเซ็นชื่อมอบให้ผมเล่มหนึ่งเป็นที่ระลึก

แม่น้ำสวอนไม่ใช่ที่ทิ้งบุหรี่

ดร.เกรก คอนนอลลี กับนายไมค์ ตูป ปรึกษากันว่าจะทำให้สำนักผู้แทนการค้าและรัฐบาลสหรัฐเสียหน้า โดยการนำบุหรี่ที่ผลิตโดยบริษัทบุหรี่สหรัฐอเมริกาไปทำพิธีทิ้งที่แม่น้ำสวอนกลางเมืองเพิร์ธ ในทำนองเดียวกัน

กับตอนที่อเมริกาจะประกาศอิสรภาพจากอังกฤษ ที่มีการนำใบชาที่ส่งมาจากอังกฤษ เพื่อขายในอเมริกาทิ้งลงในอ่าวเมืองบอสตัน อันเป็นเหตุการณ์ที่ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ว่า The Boston Tea Party ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการประกาศอิสรภาพและสงครามระหว่างอเมริกากับอังกฤษ

แต่สุดท้ายเราได้รับทราบว่า เทศมนตรีเมืองเฟอร์ไม่อนุญาตให้นำบูห์อเมริกาไปทิ้งที่แม่น้ำสวอน อ้างว่าเป็นการผิดกฎหมายเพราะเป็นการทิ้งของที่เป็นพิษลงในแม่น้ำสวอนทำให้แม่น้ำเขาสกปรก แต่จริงๆ แล้วทางการรัฐบาลออสเตรเลียไม่อยากมีปัญหากับรัฐบาลสหรัฐ ในการเข้ามาสนับสนุนไทยอย่างออกหน้าออกตา แม่น้ำสวอนเป็นแม่น้ำที่สวยงาม สะอาด เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นหน้าเป็นตาของเมืองเฟอร์

วันรุ่งขึ้นสมาชิกความร่วมมือการวิเทศาณภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดย ดร.เดวิด เยน จัดเลี้ยงน้ำชาในช่วงบ่ายและเชิญแขกเหวี่ยงประมาณ ๕๐ คน เพื่อทำพิธีมอบโล่รางวัลจากประธานสมาพันธ์ให้กับผม ในฐานะที่มีผลงานดีเด่นในการณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในเอเชีย นับเป็นการให้รางวัลนี้เป็นครั้งแรกและผมเป็นคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้ ดร.สุรินทร์ แพทย์หญิงวราภรณ์ และคุณบังอร ได้มาร่วมพิธีด้วย คุณบังอรได้ส่งข่าวนี้มายังเมืองไทยและหนังสือพิมพ์ได้ลงข่าวนี้

บ่ายวันเดียวกันนั้นมีการแถลงข่าวโดยผมกับนายวิลเลียม ทิบปิง ที่จัดโดยคณะกรรมการจัดการประชุม คราวนี้ผมมีข่าวแจกเป็นภาษาอังกฤษที่ทางฝ่ายจัดการประชุมช่วยเขียน ผมอ่านตามข่าวที่เขียนเสร็จก่อน แล้วนาย

นท.ประวัติ ได้รับประกาศเกียรติคุณ
APACT จาก ดร.เดวิด เยน

วิลเลียม ทิปปีง จึงกล่าวในนามของสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกา ที่ไม่เห็นด้วยกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐที่ใช้อำนาจรัฐช่วยบริษัทสหรัฐในการส่งออกบุหรี่มายังประเทศกำลังพัฒนา นายทิปปีงท่าทางกังวลมาก หลังเราพูดเสร็จก็เปิดให้ผู้สื่อข่าวซักถาม ผมคิดว่ามีผู้สื่อข่าวไม่ต่ำกว่า ๓๐ คน สถานการณ์จึงเครียดน้อยกว่าเมื่อครั้งที่ผมให้สัมภาษณ์ที่ไทเปมาก

ประเทศออสเตรเลียมีการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่เข้มแข็งมากและนักข่าวเห็นใจประเทศไทย ผมรู้สึกได้จากคำถามที่เขาถามผมเป็นคำถามที่ถามแบบช่วย หลังจากแถลงข่าว นายไมค์ คูปมาจับมือแสดงความยินดีกับผม นายจอห์น เซฟพรินซีโอโอของสมาคมต่อต้านมะเร็ง ก็เข้ามาแสดงความยินดี และบอกว่าหลังการประชุม เขาและภรรยาจะแวะผ่านกรุงเทพฯ ก่อนกลับสหรัฐอเมริกา เขายินดีที่จะพบกับนักข่าวและให้สัมภาษณ์กรณีของประเทศไทยที่กรุงเทพฯ ผมรับปากว่าจะจัดการให้

คืนวันสุดท้ายของการประชุม นายไมค์ คูปชวนนักรณรงค์ระดับหัวโจกไปกินข้าวเย็น มีทั้งหมดแปดคน มีนายไมค์ คูป แพทย์หญิงจูดี แมคคาลย จากฮ่องกง นายการวิธ มาฮุต จากแคนาดา นายโนเจล เกรย์ จากออสเตรเลีย ดร.เกรก คอนนอลลี ดร.สตีฟ วูตเวิร์ต และผม

หลายคนที่ร่วมกันข้าวเย็นด้วยกันถามว่าอนาคตผมจะทำอะไร อยากจะชวนมาร่วมก๊วนนักรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในระดับนานาชาติ เพราะในเอเชียยังมีคนทำงานด้านนี้น้อยมาก พวกเขาว่าผมจะทำให้ดี ผมตอบว่าผมยังตัดสินใจไม่ได้ แต่ปัญหาเฉพาะหน้าคือ ผมจะต่อสู้อย่างไรให้ไทยพ้นจากมาตรา ๓๐๑ ก่อน แต่ในใจจริงแล้วผมคิดว่า ผมคงจะไม่ชอบที่จะไปทำงานด้านนี้อย่างเต็มตัว เพราะเป็นเรื่องที่ต้องอยู่กับความขัดแย้งตลอดเวลา ที่สำคัญหากผมมาทำงานรณรงค์ไม่สูบบุหรี่อย่างเต็มตัวในสังคมไทย ใครจะจ้างผมทำงานนั้นและผมจะเลี้ยงลูกเมียอย่างไร

ความพยายามของคุณอนุชิตที่จะสัมภาษณ์วุฒิสมาชิกเอ็ดเวิร์ด เคเนดี ไม่เป็นผลสำเร็จ หลังจากพยายามติดต่อทางโทรศัพท์ไปที่สหรัฐอเมริกา ผมแนะนำให้ไปทำข่าวกัฒนาการปลอดบุหรี่ในเมืองเพิร์ธ การท่องเที่ยวเมืองเพิร์ธได้พิมพ์คู่มือรายชื่อกัฒนาการปลอดบุหรี่สำหรับนักท่องเที่ยว

หลังการประชุมสิ้นสุดลง ดร.เกวากับผมอยู่ต่ออีกหนึ่งวัน เพราะเที่ยว

นพ.ประกิจ
ถำยรูกักผู้ร่วม
แสดงควมย่นคิ
จากนนาชาติ
หลักรับได้

บินการบินไทยไม่ได้มีทุกวัน ดร.เกรกซนผมไปเที่ยวเมืองฟรีแมกเทิล ซึ่งอยู่
ห่างจากเพิร์ธโดยการนั่งรถของดร.สตีฟ วูดเวิร์ดไป ดร.สตีฟเป็นนักรณรงค์ไม่
สูบบุหรี่ที่เข้มแข็งของออสเตรเลีย ดร.สตีฟชี้ให้ผมดูสติ๊กเกอร์ติดกันขรตยนต์
ที่มีคำพูดว่า Give Kids a Chance ซึ่งเป็นการรณรงค์ให้คนออสเตรเลียอย่า
ตกเป็นเหยื่อของบริษัทยาสูบในการโฆษณาแฝง เพื่อป้องกันไม่ให้วัยรุ่นตกเป็น
เหยื่อของการเสพติดบุหรี่

ซึ่งจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ผมก็ยังต่อสู้กับความพยายามที่จะบอกคนไทย
ให้เลิกตกเป็นเหยื่อของบริษัทยาสูบในการโฆษณาแฝง ที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ
สติ๊กเกอร์คาเมล ไทโรฟี แอดเวนเจอร์ ที่ติดตามรถ หรือเสื้อคาเมลไทโรฟี ซึ่ง
แท้จริงแล้วเป็นการโฆษณาบุหรี่คาเมล เมื่อไรคนไทยจะรู้เท่าทันและเลิกตก
เป็นเครื่องมือของบริษัทยาสูบต่างประเทศเสียที

ที่ประชุมได้มีมติที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาสูบและบุหรี่สองข้อ ข้อแรกคือ
ขอให้ประเทศต่างๆ ไม่ให้ใช้สินค้าบุหรี่เป็นเครื่องต่อรองทางการค้าในการ
กดดันให้ประเทศคู่ค้าเพื่อแก้กฎหมายที่เกี่ยวกับการผลิตจำหน่ายและการ
ห้ามโฆษณาบุหรี่ และโดยเฉพาะเรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐยุติการใช้บุหรี่เป็น
สินค้าในการกดดันประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ในเอเชีย

ส่วนมติข้อที่สองเรียกร้องให้ภาคครัวรับรู้ ยาสูบและบุหรี่เป็นสินค้าที่
มีคุณสมบัติพิเศษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเทศต่างๆ จึงมีสิทธิในการ
กำหนดภาษี ควบคุมการจำหน่ายและการห้ามโฆษณาส่งเสริมการขายสินค้า
ยาสูบ เห็นได้ชัดเจนว่าข้อสรุปของที่ประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน
ประเทศไทย

วางแผนให้การต่อ กรรมาธิการกองเกรสส์

วันรุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์เพิร์ธลงข่าวหน้าหนึ่งถึงการแถลงข่าวของหมกับนายวิลเลียม ทิปบิง มีภาพผมนั่งคู่กับนายวิลเลียม ทิปบิง ผมดูแล้วก็ขำ เพราะใบหน้าของนายวิลเลียม ทิปบิงเคร่งเครียดมาก ในขณะที่หน้าของผมเองดูไม่เครียดเท่า จำได้ว่าตอนนั้นผมพยายามข่มใจ พยายามตั้งสติว่าเราไม่ต้องกลัวใคร พวกนักข่าวที่มารุมถามล้วนรู้เนื้อเราทั้งนั้น เรามีอย่างเดียวที่สู้เขาไม่ได้คือ การพูดภาษาอังกฤษ อย่างอื่นเราเหนือกว่าเขาหมด เวลาคิดอย่างนี้ทำให้ลดความประหม่าลงและเครียดน้อยลง

ฟรีแมนเทิลเป็นเมืองตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงเหมือนพัทยาของไทย มีคนมาเที่ยวมาก เป็นสถานที่ที่จัดแข่งขันเรือยอร์ชระดับโลก ที่จัดประจำทุกปีเรียกว่าอเมริกันคัพ ผมได้แต่ฟังเพราะไม่รู้เรื่องนี้ ระหว่างทางไปฟรีแมนเทิลผมเพิ่งจะได้มีโอกาสสังเกตบ้านเมืองของคนออสเตรเลีย บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านชั้นเดียว แต่ละบ้านมีสนามหญ้ากว้าง มีรั้วไม้เตี้ยๆ กันระหว่างบ้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะออสเตรเลียมีพื้นที่กว้างมาก แต่มีประชากรไม่ถึงยี่สิบล้านคน

ดร.สตีฟ วูดเวิร์ดพาเรากินขนมปังกับหมูแฮมที่บ้านเพื่อนเขา ซึ่งเป็นหมอตคนหนึ่ง ท่าทางคนออสเตรเลียจะเป็นคนใจดี อารมณ์ดี ซึ่งก็ไม่น่าแปลกใจเพราะความมั่งคั่งของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ต้องแย่งกันอยู่แย่งกันกินเหมือนกับอีกหลายประเทศ

ณ อนุสาวรีย์ทหารไทย
ริมหาดเมืองฟรีแมนเทิล
ออสเตรเลีย

ดร.เกรกกับผมยังคง่วนอยู่กับการวางแผนในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้า หลังกินข้าวเราไปเดินเล่นที่ชายหาดและไปนั่งที่สนามหญ้าข้างอนุสาวรีย์วีรบุรุษคนหนึ่งของออสเตรเลีย

ดร.เกรกพยายามให้กำลังใจผม และเขาเชื่อว่าเกมนี้ประเทศไทยจะต้องชนะแน่ เขาพูดว่า “We are bonded brother” หมายความว่า “เราผูกพันกันที่จะสู้กับบริษัทบุหรี่”

เขาได้ติดต่อกับนางแคร์ล หัวหน้าสำนักงานบุหรี่และสุขภาพที่เจนีวาว่า เขาพร้อมที่จะไปให้การต่อสู้การแกตต์ ในฐานะนักวิชาการถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปิดตลาดบุหรี่ในประเทศกำลังพัฒนา แต่ดร.เกรกขอให้องค์การอนามัยโลกเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย นางแคร์ลซึ่งมาประชุมอยู่ที่เพิร์ธด้วยบอกว่ายินดีจะรับไปพิจารณา

ดร.เกรกขอให้ผมเตรียมตัวที่จะไปให้การต่อกรรมาธิการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ของสมาชิกวุฒิสภาที่มีนายเอ็ดเวิร์ด เคเนดี วุฒิสมาชิกรัฐแมสซาชูเซต เป็นประธานกรรมาธิการและกรรมาธิการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของสภาองเกรสส์ ที่มีสมาชิกสภาองเกรสส์รัฐแคลิฟอร์เนียนายเฮนรี แวกซ์แมน เป็นประธานในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๓

ผมปรึกษาว่า ให้ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นคนไปให้การจะดีกว่าไหม ผมจะได้เหนื่อยน้อยลง ดร.เกรกบอกว่าแม้ดร.สุรินทร์ จะพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าผม แต่ผมมีความเหมาะสมมากกว่าในฐานะที่เป็นแพทย์ ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง และมีข้อมูลด้านบุหรี่และสุขภาพมากกว่า เวลาไปได้เพียงจะมีน้ำหนักมากกว่า จึงขอให้ผมเป็นคนไปให้การ

ปัทมิกและพันวิชัย
บ้าน นพ. ชว
ออสเตรเลีย

ผมไม่รู้ว่า ผมตอบตร.เกรก ไปอย่างไร แต่ก็รับประกันว่าจะไป เพราะเป็นการไปทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ทั้งๆที่รู้ว่าจะต้องเผชิญกับอะไร เวลาไปให้การต่อกรมาธิการที่สภาองเกรสส์และสภาจีนเห

กลับมาถึงเมืองไทยวันเดียว ก็ได้รับการติดต่อจากนายจอห์น เซฟพริน ซีอีโอของสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกาว่า มาพักอยู่ที่โรงแรมรีเจนท์ จะอยู่กรุงเทพฯ สองวัน ผมประสานงานกับ ดร.สุรินทร์ให้จัดให้นายจอห์น เซฟพริน ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ซึ่งดร.สุรินทร์ ก็จัดให้สื่อสหรัฐผู้สื่อข่าวต่างประเทศที่ ห้องีเยธา ขึ้นยี่สิบสอง โรงแรมดุสิตธานี

เย็นก่อนวันแถลงข่าวผมกับภรรยาไปรับนายจอห์น เซฟพรินกับภรรยา มาทานอาหารเย็นบุฟเฟต์ที่โรงแรมฮิลตัน ผมควักเงินจ่ายเองเช่นเคยเป็นเงินประมาณสามพันบาท วันรุ่งขึ้นช่วงเช้านายจอห์น เซฟพรินกับภรรยาไปเที่ยววัดพระแก้ว ตอนบ่ายเราก็มาร่วมกันเพื่อแถลงข่าวที่โรงแรมดุสิตธานี ผู้สื่อข่าวมีผมและดร.สุรินทร์ร่วมด้วย โดยให้ข่าวเป็นภาษาอังกฤษ เพราะมีผู้สื่อข่าวต่างประเทศอยู่หลายคน ก็เรื่องเดิมๆ คือ การโจมตีนโยบาย การสนับสนุนการส่งออกบุหรี่ของรัฐบาลสหรัฐ บรรยายภาพไม่ค่อยเคร่งเครียด และนักข่าวไม่ได้ซักถามมากมายเหมือนที่เพิร์ธ

ขณะเดียวกันคณะอนุกรรมการร่างกฎหมายที่มีท่านประเสริฐ นาสกุล เป็นประธาน ก็มีการเรียกประชุมเพื่อร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกสัปดาห์ โดยยึดร่างกฎหมายที่ได้จากประเทศแคนาดาเป็นหลัก นับเป็นครั้งแรกที่ผมเข้ามามีส่วนในการร่างกฎหมาย

การยกร่างกฎหมายเริ่มจากการให้ฝ่ายนิติกรรวบรวมกฎระเบียบต่างๆ ของไทยเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่ที่มีอยู่ ทำให้เราพบว่ามีการประกาศคณะปฏิวัติ ปว. ๒๔๙ พ.ศ. ๒๕๑๖ ที่ห้ามขายสุราและยาสูบให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี มีประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดให้สินค้ายาสูบเป็นสินค้าควบคุมตลาด ห้ามโฆษณาทุกรูปแบบ พ.ศ. ๒๕๓๒ และประกาศ ของคณะอนุกรรมการควบคุมตลาดเกี่ยวกับการกำหนดค่าเตือน พ.ศ. ๒๕๓๓

คณะอนุกรรมการร่างกฎหมาย ได้ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่อย่างรอบคอบ รวมทั้งได้นำบทเรียนที่พบเห็นทั้งในประเทศไทย

และต่างประเทศ ถึงกลเม็ดในการหลีกเลี่ยงกฎหมายห้ามโฆษณาของบริษัทบุหรี่ มาให้คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายพิจารณา เพื่อออกกฎหมายให้สามารถครอบคลุมบุหรี่และผลิตภัณฑ์ของทางที่บริษัทบุหรี่จะสามารถทำการหลีกเลี่ยงกฎหมายให้ได้มากที่สุด

เราเริ่มตั้งแต่มาตรา ๑-๓ ที่เกี่ยวกับคำจำกัดความต่างๆ เช่น คำว่า ยาสูบหมายถึงอะไร ครอบคลุมชนิดยาสูบอะไรบ้าง มาตรา ๔ ห้ามขายยาสูบแก่ผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี มาตรานี้เป็นมาตราที่ค่อนข้างสากลที่กฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ของทุกประเทศมี สาเหตุที่กำหนดห้ามที่อายุ ๑๘ ปี เพราะงานวิจัยพบว่าผู้ใหญ่ที่เสพติดบุหรี่นั้น เกือบทั้งหมดเสพติดในขณะที่เป็นวัยรุ่นอายุประมาณ ๑๖-๑๗-๑๘ ปี ความที่ยังขาดประสบการณ์ด้านการควบคุมการสูบบุหรี่ ผมเองจึงคิดว่ามาตรานี้มีความสำคัญและจะมีประโยชน์มาก

ไม่มีคำว่า “ศีลธรรม” ในหมู่พ่อค้าบุหรี่

โดยคิดซึ้งๆ ว่า เมื่อมีกฎหมายห้ามขายบุหรี่แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี แล้วอีกไม่นานคนก็จะสูบบุหรี่น้อยลง โดยคิดว่าร้านค้าจะหยุดขายบุหรี่แก่วัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี โดยนำเอามาตรฐานและประสบการณ์ของตัวเองมาเป็นเกณฑ์ ก็คิดว่าคนอื่นจะทำเหมือนที่เราคิด คืออะไรที่ผิดก็จะไม่ทำกัน

แต่กาลต่อมาทำให้ผมเรียนรู้ว่าความเข้าใจของผมเป็นความเข้าใจผิดอย่างสิ้นเชิง เพราะภายหลังจากการใช้กฎหมายนี้แล้วหลายปี มีการประชาสัมพันธ์ประเด็นนี้อย่างต่อเนื่อง ปรากฏว่ามีร้านขายบุหรี่ย่อยละ ๓ เท่านั้นที่ไม่ขายบุหรี่แก่คนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทั้งๆ ที่ร้านขายก็รู้ว่าขายบุหรี่แก่เด็กผิดกฎหมาย

มาตราต่อมาที่เรากำหนดคือ มาตราที่ห้ามขายบุหรี่ด้วยเครื่องขายอัตโนมัติ มาตรานี้เราได้ความรู้จากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นที่มีเครื่องขายบุหรี่อัตโนมัติอยู่ทั่วไป ทำให้วัยรุ่นสามารถใช้เหรียญหยอดซื้อบุหรี่ได้ ไม่ต้องไปรื้อกับคนขาย และทางกระทรวงสาธารณสุขของประเทศต่างๆ พยายาม

ที่จะผ่านร่างกฎหมายห้ามขายบุหรี่ด้วยเครื่องขายอัตโนมัติ แต่บริษัทบุหรี่คัดค้าน โดยอ้างว่าต้องการให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าบุหรี่ได้สะดวก

ในส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับการห้ามโฆษณา เติมที่ที่เรากลักลั่นให้รัฐบาลห้ามโฆษณาบุหรี่โดย พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ คำว่าโฆษณาหมายถึง การกระทำใดๆ ที่ทำให้เห็น ได้ยิน เพื่อผลประโยชน์ทางการค้านั้น หมายถึงว่าห้ามการกระทำเพื่อสื่อสารโฆษณาและส่งเสริมการขายทุกรูปแบบ

เรื่องนี้ก็เช่นเดียวกัน ที่แรกผมคิดว่าบริษัทบุหรี่จะเป็นพลเมืองดี เมื่อกฎหมายห้ามก็จะปฏิบัติตาม ที่ไหนได้กลับเห็นชื่อและโลโกบุหรี่ตราต่างๆ ปรากฏตามสินค้าที่ไม่ใช่บุหรี่เต็มไปหมด ตั้งแต่เสื้อ กางเกง ว้าว นาฬิกา สมุดนักเรียน กระป๋องอมสิน แก้วน้ำ กระทั่งถึงต่างหู หูต่ายๆ คือ การโฆษณาแฝง แต่ภาษาทางการเขาเรียกว่า Brand stretching

อีกลักษณะหนึ่งเป็นการสนับสนุนกิจกรรม เช่น จัดคอนเสิร์ต การแข่งขันกีฬา การโฆษณาโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ใช้ชื่อยี่ห้อบุหรี่ เช่น มาร์ลโบโรคันทรี่ทัวร์ โดยความเป็นจริงไม่มีทัวร์ที่ว๊านี้ เคนท์ฮอลิเดย์ (เคนท์เป็นชื่อบุหรี่ยี่ห้อหนึ่ง) สถานที่ที่เกี่ยวกลางคืนจะมีชื่อว่า มาร์ลโบโรคลับ อีกลักษณะหนึ่งเรียกว่า Product placement คือทำให้สินค้าปรากฏในที่ต่างๆ เช่น ให้มีการแสดงยี่ห้อและซองบุหรี่ในภาพยนตร์

ในภาพยนตร์เรื่องซูเปอร์แมนสอง บริษัท ฟิลิป มอร์ริส จ่ายเงินให้ผู้สร้างมีฉากซูเปอร์แมนตัวจริงต่อสู้กับซูเปอร์แมนตัวปลอม โดยใช้รถตู้ที่พ่นโลโกบุหรี่มาร์ลโบโรทั้งคัน ให้ซูเปอร์แมนโยนกันไปโยนกันมาอยู่หลายนาทิจึงหมายความว่าเด็ก ๆ ที่ดูหนังเรื่องซูเปอร์แมนจะได้รับการขัดเคียดการโฆษณาบุหรี่มาร์ลโบโรอยู่หลายนาทิจึงว่ากันว่าหนังฉากนี้ทำให้เด็กทั่วโลกติดบุหรี่เพิ่มขึ้นอีกไม่รู้กี่คน ต่อมาพระเอกที่แสดงเป็นซูเปอร์แมน นายคริสโตเฟอร์ รีฟ ตกม้าคอหักเป็นอัมพาตทั้งสี่แขนขา ทรมานอยู่ตั้งหลายปีก่อนจะตาย **ไม่รู้ว่าเป็นกฎแห่งกรรมหรือเปล่า**

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ บุหรี่วินสตัน สนับสนุนการจัดคอนเสิร์ต โดยนักแสดงขวัญใจวัยรุ่นที่ไทเป โดยค่าผ่านประตูสำหรับเข้าชมคอนเสิร์ตคือ ของบุหรี่วินสตัน ๕ ของต่อผู้เข้าชมหนึ่งคน

ขณะเดียวกันบุหรี่ยี่ห้อซาเลมก็สนับสนุนให้มีการแข่งขันเทนนิสที่

โทเปและฮ่องกงโดย ไมเคิล ชาง นักเทนนิสอเมริกันเชื้อสายจีนที่กำลังมีชื่อเสียง
ในขณะนั้นเข้าร่วมแข่งขันด้วย

เราได้เล่าตัวอย่างทั้งหมดนี้ขึ้นมาให้คณะกรรมการร่างกฎหมาย
ฟัง เพื่อให้การร่างกฎหมายครอบคลุมประเด็นทั้งหมดที่กล่าวแล้วให้ได้มาก
ที่สุด ทำให้มาตราที่เกี่ยวกับการห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขายมีทั้งหมด
๕ มาตราคือ ตั้งแต่มาตรา ๖ ถึงมาตรา ๑๐ ดังนี้

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (๑) ขายสินค้าหรือให้บริการโดยมีการแจกแถมให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือ
แลกเปลี่ยนกับผลิตภัณฑ์ยาสูบแล้วแต่กรณี
- (๒) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยแจกแถมให้หรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น
หรือการให้บริการอย่างอื่นประกอบ
- (๓) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการแข่งขัน การแสดงการให้บริการหรือ
สิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบ
หรือแก่ผู้นำหีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบมาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ผู้ใดแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในลักษณะเป็นตัวตัวอย่าง
ของผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแพร่หลายหรือเป็นการ
รูงให้สาธารณชนให้เสพผลิตภัณฑ์ยาสูบนั้น ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นการให้ตาม
ประเพณีนิยม

มาตรา ๘ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือแสดงชื่อ หรือ
เครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบในสิ่งพิมพ์ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทร-
ทัศน์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการโฆษณาได้ หรือใช้ชื่อ หรือเครื่องหมายของผลิ-
ภัณฑ์ยาสูบในการแสดง การแข่งขัน การให้บริการหรือการประกอบกิจกรรม
อื่นใดที่มีวัตถุประสงค์ให้สาธารณชนเข้าใจว่าเป็นชื่อหรือเครื่องหมายของ
ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับการถ่ายทอดสดรายการจากต่าง
ประเทศทางวิทยุ โทรทัศน์ และการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบในสิ่งพิมพ์ ซึ่ง
จัดพิมพ์นอกราชอาณาจักร โดยมีได้มีวัตถุประสงค์ให้นำเข้ามาจำหน่ายจ่าย
แจกในราชอาณาจักรโดยเฉพาะ

มาตรา ๙ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาสินค้าที่ใช้ชื่อ หรือเครื่องหมายของ

ผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นเครื่องหมายของสินค้าในลักษณะที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่า หมายถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา ๓๐ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า เพื่อขายหรือเพื่อแจกเป็นการทั่วไป หรือโฆษณาสินค้าอื่นใดที่มีรูปลักษณะทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นสิ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ประเภทบุหรี่ยี่ห้อแรด หรือบุหรี่ยี่ห้อการ์ ตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบหรือหีบห่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

ตอนที่เราร่างกฎหมายนั้น เราคิดว่าเราได้ดูทุกอย่างทั้งหมดแล้ว บริษัทบุหรี่ยี่ห้อการ์จะโฆษณาส่งเสริมการขายสินค้าแห่งความตายในประเทศไทยได้อีก

แต่ต่อมาเมื่อเริ่มให้มีการนำเข้าบุหรี่ยี่ห้อแรด เราจึงพบว่าความคิดของเราผิด ที่เราเขียนมาที่คิดว่ารอบคอบแล้ว แต่บริษัทเหล่านี้ก็หาทางหลบหลีกกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้คนสูบบุหรี่ได้ วิธีทำคือ เขาเอากฎหมายของไทยให้บริษัทโฆษณาศึกษาว่าทำอะไรได้ จึงจะโฆษณาสินค้าของเขาได้

เรื่องนี้ผมรู้เพราะมีคนหนึ่งที่ทำงานกับบริษัทโฆษณาปฏิเสธที่จะรับงานนี้ และกระซิบบอกผม เพราะเขาคิดว่ามันบาปที่จะคิดกลยุทธ์ที่จะทำให้เด็ก ๆ เข้ามาติดบุหรี่ คนที่มากระซิบผมคงจะเป็นคนดี แต่ก็มีข่าวว่ามีคนลาออกจากบริษัทบุหรี่ยี่ห้อการ์ที่หน้าตาดีดูดี หลายครั้งผมอ่านหนังสือพิมพ์ว่ามีนักการตลาด “มือดี” เข้าทำงานกับบริษัทบุหรี่ยี่ห้อต่างประเทศ สำหรับผมแล้วถ้าคนมือดีจริง เขาไม่จำเป็นต้องไปทำงานเป็นเศรษฐายสินค้าเช่นบุหรี่ยี่ห้อแรด ผมคิดว่าเงินค่าตอบแทนสูงนะ เขาคงได้อยู่หรรษา แต่ยากที่ใจเขาจะมีความสุข

ถึงเดือนเมษายน ๒๕๓๓ เราก็ร่างกฎหมายเสร็จเสนอที่ประชุม คบยช. เห็นชอบและประธาน คบยช. คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรับที่จะไปเสนอที่ประชุม คมว.

ตัดสินใจให้การต่อ สมาชิกวุฒิสภาอเมริกา

ไม่กี่วันต่อมา ผมก็ได้รับโทรสารจากสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดีซี ที่ส่งมาถึงกระทรวงพาณิชย์ว่า กรรมการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์

ของสมาชิกรัฐสภา จะเปิดการรับฟังความคิดเห็น Hearing ในวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และกรรมาธิการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของสภา
 คอนเกรสส์ จะเปิด Hearing ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยประธาน
 กรรมาธิการ หนังสือเชิญเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน นายวิทยา
 เวชชาชีวะหรือผู้แทนเข้าให้การถึงความพยายามของรัฐบาลไทยในการควบคุม
 ยาสูบ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการห้ามนสูบของอเมริกา คุณศุภ-
 วุฒิ สายเชื้อ ถามว่าผมพร้อมที่จะไปให้การหรือไม่ ผมก็ตอบว่าพร้อม

ทางกระทรวงพาณิชย์จึงนัดให้ผมไปชี้แจงที่ประชุม กนศ. หรือกรรมา
 การนโยบายเศรษฐกิจ เพื่อขอให้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งผมก็ไป
 ชี้แจง จำได้ว่ามีคุณประชา คุณเกษม รองปลัดกระทรวงต่างประเทศอยู่ในที่
 ประชุมด้วย และที่ประชุมอนุมัติ

“เป็นการเมืองของเขา แต่เป็นการบ้านของเรา”

คุณศุภวุฒิ สายเชื้อ ส่งโทรสารให้ผมเตรียมเอกสารที่จะไปแจกที่ประ-
 ชุมกรรมาธิการของสมาชิกรัฐสภาหนึ่งร้อยชุด และส่งไปให้กรรมาธิการ ก่อน
 วันที่ ๔ พฤษภาคม เพื่อจะได้แจกให้แก่ผู้เข้ารับฟังการให้การ ผมเริ่มเป็น
 มวยขึ้น เพราะมีประสบการณ์จากกาไปให้การต่อการทำประชาพิจารณ์ที่
 จัดโดยสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐมาแล้ว ผมจึงวางประเด็นและเหตุผลต่างๆ ที่
 ผมไม่เห็นด้วยกับนโยบายการบังคับให้ประเทศผู้ค้าเปิดตลาดบุหรี่ของสำนัก
 ผู้แทนการค้า ตอนนั้นคุณแพม ชิมมอน กลับไปอยู่ออสเตรเลียแล้ว

เมื่อร่างเสร็จแล้วผมก็โทรศัพท์ไปปรึกษา ศ.นพ.เสนรี ไวต์ซึ่งเป็น
 แพทย์ชาวอเมริกันที่อยู่เมืองไทยมายี่สิบกว่าปีแล้ว โดยสมัยก่อนเป็นแพทย์
 ประจำสถานทูตอเมริกาที่กรุงเทพฯ หลังจากเกษียณแล้วก็ซื้อคอนโดมิเนียม
 แถวซอยนาเนา ทำงานเป็นแพทย์นักวิจัยที่สถานเสาวภา สภากาชาดไทย

นายแพทย์เสนรี ไวต์ รู้จักกับผมมาตั้งแต่ผมกลับมาทำงานที่โรงพยา-
 บาลวราณัติ โดยเขามาดูผู้ป่วยที่นำส่งที่โรงพยาบาลวราณาส์ สัปดาห์ละครั้ง
 วัน พร้อมกับผมและอาจารย์รามภา ท่านอื่น สอนแพทย์ประจำบ้าน นายแพทย์
 เสนรี ไวต์ เคยได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์จากการที่เขาได้มีส่วนในการประสาน
 งานช่วยเหลือประเทศไทยในด้านการแพทย์หลายๆ ประการ

นายแพทย์เสนรี ไวต์มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองในอเมริกาดี เขาบอก

ผมว่า คนอเมริกันที่ทำงานอยู่ที่สถานทูตอเมริกาที่กรุงเทพฯ บอกกับเขาว่า รู้สึกลำบากใจมาก ที่รัฐบาลสหรัฐใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่

นพ.เฮนรีได้ทำหนังสือถึงสมาชิกสภาของเกรสส์รัฐอลาสกาที่เขาหมู่บ้านอยู่ ว่าเขาจะไม่ลงคะแนนเลือกสมาชิกคนนั้นอีก หากไม่แสดงจุดยืนคัดค้านการดำเนินการของสำนักผู้แทนการค้า

นพ.เฮนรีแนะนำผมว่า เวลาไปให้การต่อกรรมาธิการที่วุฒิสภาและสภาของเกรสส์ อย่าไปกล่าวถึงพวกสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาของเกรสส์ บูมีอะไรดีกว่าพวกนั้นเยอะ และอยู่เป็นฝ่ายถูกในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นไม่ต้องไปกล่าวขอให้อยู่เป็นตัวของตัวเอง อย่าลืมบอกเขาว่ายังเป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัย เพราะเขาจะได้ให้เกียรติมากขึ้น โอเคมันใจว่าเราจะทำได้ ได้คุยกับนพ.เฮนรี ไรต์แล้ว ทำให้ผมมีกำลังใจขึ้นมาก แล้วนพ.เฮนรีไรต์ก็ให้ผมส่งโทรสารเอกสารที่ผมจะนำไปแจกที่สมาชิกวุฒิสภาให้เขาช่วยแก้ภาษาให้

คุณบังอรได้นำเอกสารที่แก้แล้วส่งให้หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และเนชั่น บางกอกโพสต์ย่อสั้นลงแล้วนำลงพิมพ์ ส่วนเนชั่นนำลงทั้งหมดโดยไม่ได้ตัดทอนซึ่งยาวเต็มหน้าหนังสือพิมพ์หนึ่งหน้า

ผมขึ้นเครื่องบินสายการบินไทยไปคนเดียว นั่งที่นั่งชั้นหนึ่งเช่นเคย เตรียมเอกสารไปอ่านมากมาย เตรียมสินค้าหลากหลายชนิดที่ติดโลโก้บูห์รี่ เพื่อไปแสดงต่อกรรมาธิการสมาชิกวุฒิสภาของ สว.เคเนดีด้วย

เครื่องบินไปถึงสนามบินที่วอชิงตันดีซีเที่ยงคืน คุณศุภกวีมารับและไปส่งผมที่โรงแรมวอเทอร์เกต โรงแรมที่มีชื่อเสียงที่เป็นข่าวเกรียวกราวคดีวอเทอร์เกตสมัยประธานาธิบดีนิกสัน ที่มีการดักฟังโทรศัพท์ของที่ทำกรหาเสียงของพรรคเดโมแครต จนสุดท้ายประธานาธิบดีนิกสันต้องลาออกจากตำแหน่ง หลังจากที่โดนกระแสสังคมถล่มอย่างหนัก และสมาชิกวุฒิสภาเริ่มกระบวนการที่จะถอดถอนนายนิคสันจากตำแหน่งตามกฎหมาย นี่คือมาตรฐานที่แตกต่างระหว่างนักการเมืองอเมริกา กับของเรา ห้องพักเป็นห้องชั้นดีราคาวันละ ๑๕๙ เหรียญสหรัฐ ทั้งหมดนี้ผมไม่ต้องจ่ายแต่กองทุนเจรจากับการค้าต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

วันรุ่งขึ้นสายๆ คุณศุภกวี ก็มาพาผมไปที่รัฐสภา เพื่อพบกับเขา

ของวุฒิสมาชิกเอ็ดเวิร์ด เทเนซี พร้อมทั้งนำเอกสารไปให้ ดร.เกรก คอนนอลลี ก็มาพบเช่นกัน เลขาของวุฒิสมาชิกเคนเนดีขอสิ่งที่ผมเตรียมไป เขาพาผม และดร.เกรก ไปยังห้องที่จะให้การต่อกรรมาธิการในวันรุ่งขึ้น เป็นห้องคล้าย ศาล มีโต๊ะสำหรับผู้ที่จะให้การนั่งได้ ๓-๔ คน วุฒิสมาชิกจะนั่งอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าเป็นรูปครึ่งวงกลม เลขาของวุฒิสมาชิกเคนเนดีจัดหาบอร์ดยานขนาดใหญ่เพื่อมาให้ผมติดโฮวีสีนเก้าอี้ที่มีโลโก้นุหรีที่ผมเตรียมไป ดร.เกรก คอนนอลลี นั่งลงซ่อมพุด

ดร.เกรก คอนนอลลี ยอมรับกับผมว่า เขาตื่นตื่นที่จะต้องเข้ามาให้การด้วย โดยเราจะเข้าให้การพร้อมกับนายแพทย์วิลเลียม เพ็ก จากคาร์เตอร์เซ็นเตอร์ ซึ่งคัดค้านนโยบายของสำนักผู้แทนการค้าเช่นกัน การที่ดร.เกรก คอนนอลลี มีอาการตื่นเต้น ทำให้ผมตื่นเต้นไปด้วย ไร่นาสดฝรั่งด้วยกันยังตื่นเต้นแล้วเราเป็นใคร นอกจากเราจะต้องพูดให้การและถูกซักถามเป็นภาษาอังกฤษแล้ว ประเด็นที่เก๋ยากที่สุดคือ การที่ต้องไปคัดค้านไม่ให้เขาส่งนุหรีมาขายในเมืองไทย ขณะที่รัฐบาลไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ขาดการขายนุหรีในไทย แต่ผมก็พยายามจำที่นายแพทย์เฮนรี ไวต์ สอนผมไว้

ผมกลับไปโรงแรม สมองตื้อตลอดเวลา เพราะเวลาที่วอชิงตันต่างจากที่กรุงเทพฯ ๑๒ ชั่วโมงพอดี ไหนจะเหน็ดเหนื่อยกับการเดินทาง เพราะผมเป็นคนที่ไม่ชอบบนเครื่องบินไม่หลับแม้จะนั่งที่นั่งชั้นหนึ่ง ไหนจะเครียดกับการเตรียมการให้การต่อกรรมาธิการ มีผู้สื่อข่าวจากวิทยุแห่งประเทศไทยมาสัมภาษณ์อัดเสียงผม เพื่อที่จะนำมาออกที่เมืองไทย มีผู้สื่อข่าวฝรั่งเศสหิวที่มาจากรัฐฟิลาเดลเฟียมาสัมภาษณ์ ผมต้องกินยานอนหลับจึงเข้านอนได้ แต่

นายจิมมี คาร์เตอร์
อดีตประธานาธิบดี
สหรัฐฯ

นอนไปไม่กี่ชั่วโมงก็ตื่น แล้วก็นอนไม่หลับอีก

รุ่งเช้าวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๒๓ มีโทรสารส่งมาถึงผมโดยอดีตประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ เป็นข่าวที่จิมมี คาร์เตอร์ส่งถึงสื่อมวลชน แสดงความไม่เห็นด้วยกับบทบาทของสำนักผู้แทนการค้า ที่ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในการบังคับเปิดตลาดบูทรีไทย ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันกันทางการตลาดทำให้การอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น ผมแปลกใจพอสมควรเมื่อได้รับโทรสารนี้

นายคาร์เตอร์ ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯระหว่าง พ.ศ.๒๕๒๐ ถึง ๒๕๒๔ หลังพ้นจากตำแหน่ง นายคาร์เตอร์ได้ก่อตั้ง Carter Center ขึ้น ดำเนินกิจกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นสำหรับสังคมนานาชาติ ซึ่งรวมถึงการป้องกันโรคต่างๆ รวมถึงการรณรงค์ไม่ให้คนสูบบุหรี่

รุ่งเช้าคุณศุภวุฒิ มารับผมที่โรงแรม เพื่อพาไปดื่กรัสนา ตรงไปยังห้องที่จะมีการให้การต่อกรวมาธิการ เมื่อเดินเข้าไปในห้องก็พบกับดร.เกรก คอนนอลลีซึ่งไปถึงก่อน ขณะที่เรากำลังอวยกัน สมาชิกวุฒิสภาเอ็ดเวิร์ดเคนเนดีก็เดินเข้ามาทางประตูหลังที่นั่งประธาน

เมื่อเห็นผมและดร.เกรก คอนนอลลียืนอยู่กับเลขานุการของเขา สมาชิกวุฒิสภาเอ็ดเวิร์ด เคนเนดี ก็เดินลงจากที่นั่งประธานมาหาผมยืนเอื้อมมาให้จับพร้อมกับพูดว่า “ขอบคุณที่เดินทางไกลครึ่งโลก เพื่อมาให้การต่อกรวมาธิการของเรา” ผมรู้สึกตื่นเต้นมากที่ได้จับมือและถ่ายรูปร่วมกับสว.เอ็ดเวิร์ด เคนเนดี

เราถ่ายรูปร่วมกัน มีดร.เกรก คอนนอลลีสมาชิกสภาองเกรส นายเซท แอทคิน ผม และสมาชิกวุฒิสภาเอ็ดเวิร์ด เคนเนดี ผมสังเกตเห็นได้ชัดว่าทั้งดร.เกรก คอนนอลลีและนายเซท แอทคินตั้งใจและตื่นเต้นมากที่ได้ถ่ายรูป และได้พูดคุยกับสว.เอ็ดเวิร์ด เคนเนดี เพราะเคนเนดีเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มีชื่อเสียงมากและตระกูลเคนเนดีก็เป็นตระกูลที่มีสถานภาพสูงในสังคมอเมริกัน การที่สว.เอ็ดเวิร์ด เคนเนดี จัดให้มีการรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการค้าบูทรีของสหรัฐและเผชิญข้อกังขาเกี่ยวกับประเทศไทย ดูประหนึ่งเหมือนกับว่าเขาพยายามจะช่วยเหลือไทย แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีประเด็นในส่วนของภาษีเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อย

โดยพื้นฐานแล้วพรรคเดโมแครตมีฐานเสียงระดับรากหญ้า ในขณะที่พรรคริพับลิกัน ได้รับการสนับสนุนจากธุรกิจกลุ่มทุนเป็นหลัก พรรคริ-

นายเชต แอทคิน,
นท. ประกิจ
วุฒิสมาชิกแอตเวิร์ด
เคนเนดี และกรรมการ
ภายในห้อง
กรรมการวิสามัญ
กรุงวอชิงตัน ดีซี

พับบลิกัน จึงมีท่าทีสนับสนุนกลุ่มทุนธุรกิจยาสูบหรืออย่างน้อยก็ไม่มีท่าทีที่
แข็งกร้าวต่อกลุ่มทุนธุรกิจยาสูบ ในขณะที่ยุโรปและแคนาดาได้มีนโยบายสนับสนุน
การควบคุมการสูบบุหรี่ และมีท่าทีว่าอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับธุรกิจยาสูบมากกว่า
ในขณะเดียวกันวุฒิสมาชิกแอตเวิร์ด เคนเนดี ก็อยู่ในระหว่างพยายามผลักดันร่าง
กฎหมายจัดตั้งศูนย์การวิจัยศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันเยาวชนจากการสูบบุหรี่
เพราะฉะนั้นการที่สว.แอตเวิร์ด เคนเนดี จัดการรับฟังข้อคิดเห็นครั้งนี้
ขึ้น เขาจะได้รับประโยชน์ถึงสามประเด็นคือ หนึ่งได้ประชาสัมพันธ์จุดยืนของ
พรรคเดโมแครตที่ต้องการควบคุมการสูบบุหรี่ สองได้เล่นงานรัฐบาลประธานา-
ธิบดีบุช ที่สนับสนุนนโยบายส่งออกบุหรี่ และสามได้เป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่ม
การสนับสนุนร่างกฎหมายจัดตั้งศูนย์การวิจัยศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันเยาวชน
จากการสูบบุหรี่ที่ตัวเขาเองเป็นผู้เสนอ

ในส่วนของสมาชิกสภาองเกรสส์ นายเชต แอทคิน เองก็อยู่ใน
ระหว่างการเสนอร่างกฎหมายห้ามรัฐบาลสหรัฐใช้งบประมาณแผ่นดิน เพื่อ
สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้สำนักผู้แทนการค้า ใช้ในการเปิดตลาดบุหรี่ต่างประเทศ
ให้แก่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่มีฐานอยู่ในอเมริกา

การที่นายแอตคินเข้าให้การต่อคณะกรรมการของนายแอตเวิร์ด
เคนเนดี นอกจากจะเป็นโอกาสที่จะได้โจมตีสำนักผู้แทนการค้า ซึ่งควบคุมโดย
พรรครีพับลิกันแล้ว ยังเป็นการประจักษ์พยานที่หาแรงสนับสนุนร่างกฎหมาย
ที่ตัวเองเสนอด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสที่จะโต้ตอบประเด็นต่อหน้าสื่อ
มวลชนจำนวนมาก ที่มาทำข่าวการรับฟังความคิดเห็นกรณีนี้ด้วย ส่วนตร.

เกรก คอนนอลลี เองก็ตื่นตระหนกที่เหตุการณ์นี้ จะทำให้เขาได้เข้าถึงวุฒิสมาชิก เอ็ดเวิร์ด เคเนดี ซึ่งนอกจากจะเป็นที่สนใจของสื่อมวลชนแล้ว ยังเป็นสายสัมพันธ์ที่เขาจะเข้าถึง สว.เคเนดี ในอนาคตด้วย

หลังจากนั้น การรื้อฟื้นความพินาศเริ่มขึ้น โดยสมาชิกสภาของเกรกส์ แอทคินและสภาของเกรกส์อีก ๒ คน เป็นผู้ให้ข้อมูลก่อน แอทคิน กล่าวโจมตีสำนักผู้แทนการค้าที่ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในการช่วยบริษัทบุหรี่สหรัฐเปิดตลาดบุหรี่ในเอเชีย ชุดต่อมา ๓ คน เป็นนายแพทย์เพ็กี คร.เกรก คอนนอลลี และผม

ค่านโยบายส่งออกบุหรี่ที่ สภาของเกรกส์

การที่ผมตัดสินใจรับเชิญเข้าให้การต่อกรรมาธิการสมัชชาวุฒิสภาสหรัฐ ในวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๓ วัตถุประสงค์สูงสุดคือ ต้องการเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับรัฐบาลไทย ในการที่จะเจรจาเงื่อนไขการเปิดตลาดบุหรี่ให้แก่สหรัฐ

ในส่วนของผมเองความรู้สึกหลายๆ อย่างผ่านเข้ามาในสมองที่สับสนมากในขณะนั้น ถามว่าในใจมีความกังวลหรือไม่ที่จะไปให้การที่นั่น ต้องตอบว่ากังวลมาก จริงอยู่ในฐานะแพทย์คนหนึ่งที่เคยผ่านการฝึกอบรมในสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา ๕ ปี ได้รับวุฒิปดิวว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโรคปอด มีความชอบธรรมทางด้านวิชาการและศีลธรรมที่จะไปแสดงจุดยืนคัดค้านนโยบายของรัฐบาลสหรัฐในการช่วยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติเปิดตลาดบุหรี่ในต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย

แต่เมื่อผมไปต่อว่าวิจารณ์รัฐบาลสหรัฐแล้ว ผมจะตอบคำถามโศกการเมืองของสหรัฐอเมริกาท่าใด ที่รัฐบาลไทยเป็นผู้ผลิตบุหรี่รายใหญ่และผูกขาดตลาดรายเดียวในไทย แต่ห้ามผู้อื่นเข้ามาขาย ประเด็นนี้บริษัทบุหรี่ข้ามชาติโจมตีรัฐบาลไทยอย่างรุนแรงว่า ไทยกีดกันทางการค้าอย่างสุดๆ โดยนำไทยไปเปรียบเทียบกับพองๆ กับรัฐบาลอิรัก

อย่างไรก็ตาม ผมต้องพูดในฐานะแพทย์คนหนึ่ง ที่โดยหลักวิชาการแล้ว คัดค้านการส่งเสริมการค้ายาสูบเพราะเป็นสินค้าเสพติดที่ทำลายสุขภาพของ

โฉมหน้าบุตรี LARK
เด็กหน้าปกผู้แทนนักเรียน
วางขายในร้านขายหนังสือทั่วไป

ผู้คน และในฐานะแพทย์คนหนึ่ง ผมก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลไทยเป็น
เจ้าของโรงงานยาสูบผลิตบุหรี่ช่วยทำลายสุขภาพคนไทย ผมจึงได้เข้าร่วม
ขบวนการการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ อันเป็นที่มาของการก่อตั้งโครงการ
รณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และผลักดันให้รัฐบาลไทยออก
กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ได้สำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๓๒

แต่ผมจะฟ้องกรมการโฆษณาซึ่งถูกพิจารณาว่า บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ
ใช้อำนาจนาตราใหญ่ผ่านสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ในการบังคับให้รัฐบาลไทย
เปิดตลาดบุหรี่ด้วยเงื่อนไขที่เราจับไม่ได้ เช่น ขอนำสินค้าเข้ามาขายโดยไม่ต้อง
เสียภาษีอากรขาเข้า ให้ไทยยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาโดยอ้างกฎหมายการ
ค้าเสรีว่า เพื่อให้สินค้าของเขาสามารถจะแข่งขันกับบุหรี่ไทยอย่างเท่าเทียมกัน
แม้รัฐบาลไทยจะห้ามโฆษณาบุหรี่ แต่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติก็ดำเนินการโฆษณา
แฝงในไทยทุกวิถีทาง โดยผมนำหลักฐานไปแสดงให้กรมการโฆษณาและสื่อมวลชน
ดูด้วย

สักๆ แล้ว ผมต้องยอมรับว่า ผมเองรู้ว่าคงยากที่จะไม่ให้เขาเข้ามา
ขาย ตราบใดที่รัฐบาลไทยยังเป็นเจ้าของโรงงานยาสูบอยู่

แต่ที่ต่อสู้อยู่ก็เพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทยไว้ให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะ
เฉพาะการรักษากฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ไว้ เพราะหากยกเลิกกฎหมายห้าม
โฆษณา สิ่งที่จะตามมาก็คือ จะเกิดสงครามโฆษณาระหว่างบริษัทบุหรี่นอก
และโรงงานยาสูบไทยอย่างที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นหรือไต้หวัน ผลคือคนไทยโดยเฉพาะ
เยาวชนจะสูบบุหรี่มากขึ้น หญิงไทยจะสูบบุหรี่มากขึ้น และบุหรี่นอกก็
จะครองส่วนแบ่งตลาดบุหรี่ไทยได้มากขึ้น จากความชำนาญในด้านการโฆษณา
และการตลาดที่เหนือกว่า

ยิ่งบูรหันอกครองส่วนแบ่งตลาดบุหรี่ไทยได้มากเท่าไร อิทธิพลของ
บริษัทบุหรี่นอกต่อผู้กำหนดนโยบายควบคุมการสูบบุหรี่ของไทยก็จะยิ่งมีมาก
ขึ้น ซึ่งจะทำให้การควบคุมการสูบบุหรี่ทำได้ยากขึ้น นี่หมายถึงว่างานเร่งด่วน
เพื่อการไม่สูบบุหรี่ที่ผมทำและคณะก็จะยิ่งยากขึ้น คิดเช่นนั้นแล้วทำให้กำลังใจ
ของผมดีขึ้น

การได้ไปให้การต่อกรมารีการวุฒิสภาสหรัฐเป็นโอกาสครั้งเดียวใน
ชีวิตที่จะได้ไปสัมผัสกับนักการเมืองทรงอิทธิพลระดับโลก ได้ไปสัมผัส
บรรยากาศการประชุมกรรมาธิการวุฒิสภา ได้รู้สึกที่เราได้ปฏิบัติหน้าที่ทั้ง
ในฐานะแพทย์และในฐานะคนไทยคนหนึ่ง ก็นับได้ว่าเป็นความภูมิใจที่ได้มี
โอกาสนี้

วิเคราะห์ในภาพรวมแล้ว ทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการที่ผมตอบรับ
ไปให้การต่อกรมารีการวุฒิสภา ครั้งนี้ฝ่ายที่จะเสียผลประโยชน์คือรัฐบาล
สหรัฐฯ สำนักผู้แทนการค้า สมาชิกวุฒิสภาที่สนับสนุนการส่งออกบุหรี่ และ
บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

ส่วนผมก็เสียประโยชน์ คือ ผมต้องเสียเวลา เสียพลังความคิด และที่
หนักที่สุดคือ ผมต้องเครียดมาก

ผมพูดถึงปัญหาการเสพติดบุหรี่ของเยาวชนทั่วโลก การควบคุมการสูบ
บุหรี่ในไทย พฤติกรรมของบริษัทบุหรี่สหรัฐในการโฆษณาแฝงที่พุ่งเข้าไปที่
เด็กไทย โดยการโชว์ว่ามาร์โลโบว สมุดเวียนวินสตัน กระปุกออมสินวินสตัน
โดยชี้ให้ผู้สังเกตต่าง ๆ ที่ติดบอร์ดเตรียมไว้ก่อนแล้วให้ที่ประชุมดู ตามด้วยการที่
สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อเจรจาให้

STATEMENT OF FRANK VITOZZI, M.D., PROFESSOR AND CHAIRMAN, DEPARTMENT OF MEDICINE ROBERTSON HOSPITAL, MEDICAL SCHOOL, HAMMILL UNIVERSITY CHICAGO, ILLINOIS BEFORE U.S. SENATE COMMITTEE ON LABOR AND HUMAN RESOURCES July 4, 1981	เอกสารที่ นพ.ประกิจ เสนอต่อกรรมาธิการ แรงงานและทรัพยากร มนุษย์ วุฒิสภาสหรัฐ
---	---

โฆษณาผลของบุหรี่
ที่แสดงในท้อง
กรมการพาณิชย์
กรุงวอชิงตัน ดีซี

รัฐบาลไทยเปิดตลาดบุหรี่ ผมง้าวทั้งท้ายว่า ถ้าการควบคุมยาสูบเป็นเรื่องยากสำหรับอเมริกา อเมริกาก็ไม่ควรทำให้มันยากยิ่งขึ้นสำหรับประเทศไทยโดยการเปิดตลาดให้มีการแข่งขันกัน

ดร.เกรก คอนเนลลี เน้นข้อเรียกร้องของบริษัทบุหรี่สหรัฐที่ขอให้สำนักผู้แทนการค้ากดดันให้ไทยยกเลิกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่

หลังจากนั้น ก็เป็นคำให้การของสมาชิกสภาของเกรสส์และวุฒิสมาชิกแมคคอนเนลและแซนฟอร์ดจากรัฐที่มีการปลูกยาสูบ ที่สนับสนุนนโยบายการส่งออกบุหรี่ เพราะประเทศไทยเองผลิตบุหรี่ การห้ามนำเข้าบุหรี่สหรัฐเป็นการกีดกันทางการค้าและมีแผนขยายกำลังการผลิตและกล่าวว่า "เรื่องนี้ตรงไปตรงมา ถ้าคุณสามารถจะส่งสินค้าเข้ามาในตลาดอเมริกาอย่างเสรีและประเทศคุณได้เปรียบดุลการค้าอเมริกาคุณต้องยอมให้เราเข้าไปขายสินค้าในตลาดของคุณด้วย เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับสุขภาพ"

วุฒิสมาชิกเคนเนดีตามสมาชิกสภาของเกรสส์ถึงความเป็นไปได้ที่จะช่วยให้ชาวไร่ยาสูบสหรัฐปลูกพืชทดแทนการปลูกยาสูบ ซึ่งได้รับคำตอบว่าเป็นไปได้ยาก เพราะพืชชนิดอื่นๆ ทำรายได้ต่อเนื่องได้น้อยกว่าการทำไร่ยาสูบถึงหนึ่งในสาม

วุฒิสมาชิกเคนเนดี สรุปด้วยสำนวนที่รุนแรงว่า "เป็นการไม่เหมาะสมที่รัฐบาลสหรัฐ จะสนับสนุนการส่งออกบุหรี่ โดยอ้างการค้าเสรี วันนี้เราได้รับทราบถึงพฤติกรรมกรรมการโฆษณาในต่างประเทศที่ไม่รับผิดชอบของบริษัทบุหรี่ยามชาติ นับเป็นเรื่องที่น่าละอายยิ่ง"

การรับฟังความคิดเห็นผ่านไปด้วยดี ผมไม่เครียดนักเพราะบรรยากาศเป็นมิตรกับผมค่อนข้างมาก

นายเคนเนดี เป็นวุฒิสมาชิกอาวุโสที่มีอิทธิพลมาก มีคนเกรงใจมาก เมื่อเขาแสดงความเห็นใจประเทศไทยและผม บรรยากาศจึงค่อนข้างดี มีแนวร่วมพรรคเพื่อการไม่สูบบุหรี่จากสมาคมต่างๆ ก็มาร่วมรับฟังความคิดเห็นด้วย ซึ่งส่วนใหญ่สนับสนุนไทย แต่ผมจะต้องกลับไปวอชิงตันดีซีอีกครั้ง เพื่อให้การต่อกรมาธิการชุดของนายเซนรี แวกซ์แมน ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๓

วันรุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์ลงคำพูดที่ผมพูดว่า "If smoking is a difficult problem for American, America should not make it harder for us"

ช่วงบ่ายผมไปพบกับเจ้าหน้าที่ GAO ซึ่งเขากำลังสรุปรายงานที่เขาทำเอเชียรวมทั้งมาเมืองไทยเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๓๒ รายงานของ GAO จะเปิดเผยในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ในการประชุมรับฟังความคิดเห็นของกรรมาธิการของนายเซนรี แวกซ์แมน

บ่ายวันนั้น ผมย้ายออกจากโรงแรมวอเตอร์เกต โดยให้น้องชายคือ เซซุซึชิ มารับไปพักที่บ้านของเขาโดยหวังว่า จะประหยัดเงินได้ ๑๕๔ เหรียญสหรัฐ จะได้นำเงินส่วนนั้นไปเป็นค่าใช้จ่ายอย่างอื่น เพราะช่วงนั้นผมมีรายได้น้อยกว่าการที่ไม่ค่อยมีเวลาไปทำพิเศษนอกเวลา มีรายรับเฉพาะเงินเดือนในฐานะอาจารย์ ผมบินกลับเมืองไทยวันที่ ๕ พฤษภาคม ถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๖ รวมแล้วใช้เวลาทั้งหมด ๕ วัน โดยอยู่บนเครื่องบินเสีย ๒ วัน อยู่ที่วอชิงตันดีซี รวม ๓ วัน สัปดาห์ผมวนไปหมด ทั้งเหนื่อย ทั้งเครียด

อาจารย์กรองจิตและลูกชายทั้งสามคนมาไว้ผมที่สนามบินดอนเมือง ผมได้รับข่าวดีทันทีที่ผมพบลูกเมียคือ ลูกชายคนโต "ประธาน" สอบติดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีตามที่ผมตั้งใจไว้ ผมดีใจจนบอกไม่ถูก

แต่วันรุ่งขึ้นผมก็ละเหี่ยวใจเมื่อรู้ว่าผมต้องคืนเงิน ๑๕๔ เหรียญสหรัฐ ให้แก่เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ เพราะเขาให้เงินมาให้ผมพักโรงแรม ๓ คืน แต่ผมมีใบเสร็จว่าพักเพียง ๒ คืน เพราะฉะนั้นจึงต้องคืนเงินอีกหนึ่งคืนที่เหลือไป ส่วนที่ผมย้ายไปพักที่บ้านน้อง รวมทั้งที่น้องต้องขับรถมารับส่งผม เบิกไม่ได้ ถ้าผมนั่งแท็กซี่ผมจะเบิกได้ถ้ามีใบเสร็จ เพราะไม่มีหลักฐาน

โฆษณาลงในรูปแบบหนังสือ
ภายในซองบุหรินอก วางขายทั่วไป

ผมก็ไม่รู้จะไปไหนใคร แต่รู้ว่าคราวหน้าผมจะพักที่โรงแรมตามกำหนดไม่ไป
กวนน้อง

พอหายเหนื่อย ผมก็เตรียมที่จะต้องเดินทางไปวอชิงตันดีซีอีก เพื่อ
ให้การต่อกรมารีการของนายเฮนรี แวกซ์แมน ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม โดย
ผมต้องออกเดินทางในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ครั้นจะอยู่ที่วอชิงตันดีซีต่อหลัง
การให้การต่อกรมารีการของเคนเนดี ก็ต้องอยู่ถึงสิบวัน นานเกินไปและผมมี
งานที่ภาควิชาอายุรศาสตร์โรงพยาบาลวามาบิตี ที่ผมต้องรับผิดชอบ

อีกอย่างผมยังไม่ได้เตรียมเอกสารที่จะไปให้การต่อกรมารีการของ
สมาชิกสภาองเกรสส์เฮนรี แวกซ์แมน ซึ่งผมตั้งใจว่าจะเขียนหลังจากไป
ให้การต่อกรมารีการของสมาชิกวุฒิสภาเคนเนดี เพราะจะมีโอกาสพบกับฝ่าย
ต่างๆ ในวอชิงตัน จะได้ประมวลสถานการณ์ล่าสุดก่อนจะกลับมาร่างคำให้
การต่อกรมารีการของสภาองเกรสส์

ดร.เกรกพูดกับเพื่อนเขาว่า "He is a dead man"

ความหมายคือ "ไอ้หมอนี้เหนื่อยตายเลย" ที่ต้องเดินทางกลับไปกลับ
มาระหว่างกรุงเทพฯ-วอชิงตันดีซีในเวลาสั้นๆ เช่นนี้

เป็นจังหวะพอดีที่นิกกี หนู่มที่ได้รับทุนจากมูลนิธิเอเซียกลับมา
เที่ยวภาคใต้ของเมืองไทย ขณะที่ผมกำลังเตรียมเอกสารที่จะไปแจกที่สภาอง
เกรสส์ นิกกีช่วยผมแก้ภาษาเป็นเอกสารยาวหลายหน้าพอๆ กับที่ผมไปแจก
ที่กรมารีการของเคนเนดีเช่นเคย คุณบังอรส่งไปให้บางกอกโพสต์และเนชั่น ซึ่ง
เนชั่นก็นำลงทั้งหมดเต็มหน้ากระดาษเหมือนเมื่อครั้งแรก

ช่วงนี้เป็นช่วงที่ผมยุ่งยากที่สุดเท่าที่ได้ เพราะโครงการรณรงค์ฯ เตรียม
จัดกิจกรรมรณรงค์วันงดสูบบุหรี่โลก วันที่ ๓๑ พฤษภาคม คำขวัญวันไม่สูบ

บุหรืโลกของปีนั้นคือ "Growing Up Without Tobacco" หรือ "เติบโตอย่าง
สดใส ห่างไกลจากภัยบุหรื"

สองเหรียญ สองผู้นำ

กลางเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๓ ศูนย์บ่มเพาะเตรียมโปรแกรมที่จะพา
เยาวชนที่เป็นสมาชิกชมรมเยาวชนปลอดสสารเสพติดพบท่านชวน หลีกภัย ซึ่งเป็น
รองนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งท่านชวนก็ตอบรับ ก่อนหน้านั้นนาย
แพทย์หยกกับผมก็ได้เสนอชื่อ ศ.นพ.ประเวศ วะสี และท่านชวน หลีกภัย เพื่อ
ให้ได้รับเหรียญรางวัลบุหรืและสุขภาพขององค์การอนามัยโลก ในฐานะที่เป็น
บุคคลที่มีผลงานดีเด่นในการควบคุมการสูบบุหรืของไทย

ในการเสนอชื่อนั้น ทางกระทรวงสาธารณสุขจะต้องเสนอผ่านสำนัก-
งานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย ซึ่งจะส่งต่อไปยังสำนักงานใหญ่ภาค
พื้นเอเชียแปซิฟิกที่ นิวเดลี ประเทศอินเดีย เมื่อนั้นเห็นชอบก็จะเสนอต่อ
ไปถึงสำนักงานใหญ่ขององค์การอนามัยโลกที่เจนีวาเพื่อพิจารณา โดยในภาค
พื้นเอเชียจะมีใบละ ๖ เหรียญ สำหรับทุกประเทศที่เสนอไป

แต่ที่ไทยเสนอไปสองชื่อเพราะเห็นว่าช่วงนั้น ประเทศไทยกำลังอยู่
ในความสนใจของโลก เพราะเป็นศูนย์กลางของสงครามการค้าบุหรื เป็น
จุดที่ประเทศต่างๆ รวมทั้งองค์การอนามัยโลก เผชิญเหตุอยู่ว่าจะสามารถ
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายการส่งออกบุหรืของสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่

ในการเสนอชื่อเพื่อให้องค์การอนามัยโลกพิจารณาให้เป็นผู้ที่จะได้รับ
รางวัลเหรียญ Tobacco or Health (เหรียญบุหรืหรือสุขภาพ) นั้น จะต้อง
แสดงหลักฐานว่า ผู้ได้รับการเสนอชื่อได้สร้างผลงานเกี่ยวกับการควบคุมการ
สูบบุหรืไว้อย่างไรบ้าง กรณีของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี เป็นผู้ริเริ่มขบวนการเพื่อ
การไม่สูบบุหรืของมูลนิธิหมอชาวบ้าน ท่านชวน หลีกภัย ในฐานะรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ก่อตั้งคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบ
แห่งชาติ ซึ่งในขณะนั้นยังมีน้อยประเทศในโลกที่มีคณะกรรมการลักษณะ
เดียวกัน

เมื่อสำนักงานใหญ่องค์การอนามัยโลกเห็นชอบในการมอบเหรียญ

ศ.มพ.เลม,
ศ.มพ.ประเวศ,
ดร.สุรินทร์ และ
ผู้แทนองค์การ-
อนามัยโลก

รางวัลบุหรืหรือสุขภาพแก่บุคคลใด จะแจ้งให้ทราบล่วงหน้า พิธีมอบเหรียญ จะกระทำในวันไม่สูบบุหรี่โลกคือ ๓๑ พฤษภาคม

องค์การอนามัยโลกจะถามว่าผู้ได้รับเหรียญ จะไปรับที่สำนักงานใหญ่ที่เจนีวาในวันดังกล่าว หรือจะรับที่ประเทศที่ตัวเองอยู่ กรณี ศ.นพ. ประเวศและคุณชวน เราตอบว่าจะทำพิธีมอบเหรียญให้แก่บุคคลทั้งสองที่กรุงเทพฯ เหรียญนี้เพิ่งจะมีการริเริ่มขึ้นโดยองค์การอนามัยโลก พร้อมๆ กับการกำหนดให้มวันไม่สูบบุหรี่โลกในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ศ.นพ.ประเวศ และคุณชวน จึงเป็นสองท่านแรกที่ได้รับเหรียญนี้ของเอเชีย

การเดินทางไปให้การต่อกรมาธิการของสมาชิกสภาkongเกรสส์วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ส่อว่าจะมีบรรยากาศที่เคร่งเครียดกว่าเมื่อตอนที่ผมไปให้การต่อกรมาธิการของสภาซีเนห์ ด้วยเหตุผลหลายประการ คือ คราวนี้ ดร.เกรก คอนนอลลี จะไม่ได้เข้าร่วมเป็นผู้ให้การด้วย โดยสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกาจะให้ซีอีโอ คือ ดร.จอห์น เซฟพรีน แพทย์หญิงจูดิธ แมคคาย จากฮ่องกง นายแพทย์คาลอส แอลวาเรส จากอาร์เจนตินาและผม เข้าให้การในฐานะฝ่ายสุขภาพ ผู้แทน GAO จะเข้าให้การ รวมทั้งเปิดเผยรายงานที่ได้มาสำรวจในสามประเทศที่มีการเปิดตลาดบุหรืด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ตามคำเรียกร้องของสมาชิกสภาkongเกรสส์ ๑๓ ท่าน

สำนักผู้แทนการค้า ก็ถูกเรียกเข้าให้การเพื่อชี้แจงความชอบธรรมของการใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในการช่วยอุตสาหกรรมบุหรืสหรัฐเปิดตลาดบุหรืในเอเชีย ตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกบุหรืสหรัฐ ก็ถูกเรียกเข้าให้การเพื่อชี้แจงความชอบธรรมในการกระทำของพวกเขา สมาชิกสภาผู้แทนkong-

เกรสส์ นายเขต แอททิน จะเข้าให้การเพื่อโจมตีสำนักผู้แทนการค้าและสนับสนุนไทย และจะมีสมาชิกสภาผู้แทนคองเกรสส์ที่สนับสนุนการส่งออกบุหรี่เข้าให้การเพื่อหักล้างข้ออ้างที่รัฐบาลไทยไม่ยอมให้มีการเปิดตลาดบุหรี่

เห็นหรือยังครับว่า บรรยาการตึงเครียด ตั้งแต่เห็นรายชื่อผู้ที่จะเข้าให้การ ซึ่งมีความเป็นปฏิบัติกันอย่างชัดเจนกว่าเมื่อสองสัปดาห์ก่อน ที่สภาซีเนทซึ่งผู้เข้าให้การส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนฝ่ายไทย คราวนี้ประธานกรรมวิธีการนายเฮนรี แวกซ์แมนเป็นไม้เบื่อไม้เมากับธุรกิจบุหรี่สหรัฐและสมาชิกสภาคองเกรสส์จากรัฐที่ปลูกยาสูบมานานแล้ว

โดยนายเฮนรี แวกซ์แมนซึ่งเป็นสมาชิกสภาคองเกรสส์ รัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นผู้ผลักดันจนสามารถผ่านร่างกฎหมายที่กำหนดให้มีการเก็บภาษีบุหรี่เพิ่มขึ้นของละ ๒๕ เซนต์ ในรัฐแคลิฟอร์เนีย เพื่อนำเงินที่เก็บได้ไปใช้ในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เป็นผลสำเร็จ เป็นรัฐแรกในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑

กฎหมายฉบับนั้นได้มาภายหลังการต่อสู้กันอย่างยาวนาน และผ่านออกมาได้โดยการลงประชามติของชาวแคลิฟอร์เนีย ทำให้รัฐแคลิฟอร์เนียเก็บภาษีเพิ่มเพื่อใช้ในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ปีละกว่าสองร้อยล้านเหรียญสหรัฐ ทำให้แคลิฟอร์เนียเป็นรัฐที่อัตราการสูบบุหรี่ลดลงเร็วที่สุดในอเมริกา

ธุรกิจยาสูบสหรัฐจึงไม่ชอบนายเฮนรี แวกซ์แมนเป็นอย่างมาก ต้องพยายามต่อต้านปรัชญาของนายเฮนรี แวกซ์แมน เพื่อไม่ให้กฎหมายลักษณะเดียวกัน ไปมีผลบังคับใช้รัฐอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกา

ด้วยอิทธิพลของบริษัทบุหรี่สหรัฐ หลังจากกรณีของรัฐแคลิฟอร์เนียแล้ว ไม่มีรัฐอื่นในสหรัฐที่สามารถผ่านร่างกฎหมายลักษณะเดียวกันได้ จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๘ ดร.เกรก คอนเนลลี จึงประสบความสำเร็จในการผลักดันกฎหมายแบบเดียวกันที่รัฐแมสซาชูเซต โดยการลงประชามติเช่นเดียวกัน แต่ยังมีรัฐอื่นๆ ที่สามารถผลักดันร่างกฎหมายลักษณะเดียวกันไปถึงขั้นลงประชามติได้ เพราะถ้ามีการลงประชามติบริษัทบุหรี่จะเป็นฝ่ายแพ้

ในส่วนของสำนักผู้แทนการค้าเอง แม้ว่าการดำเนินนโยบายที่ผ่านมาในการใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เปิดตลาดบุหรี่ในเอเชีย จะได้รับการคัดค้านจากหลายๆ ฝ่ายในสภาคองเกรสส์และสภาซีเนท แต่ก็ยังไม่เคยที่จะถูก

เรียกไปชี้แจงต่อเวทีสาธารณะ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะดูว่าสำนักผู้แทนการค้าจะพูดว่าอย่างไร

อีกจุดหนึ่ง ที่เป็นที่สนใจของฝ่ายต่างๆ คือรายงานของ GAO ที่มาศึกษาถึงผลกระทบจากนโยบายการเปิดตลาดปูหรีด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในญี่ปุ่น ได้หวั่น และเกาเหลาได้ ที่ผ่านมามีผลกระทบที่เกิดขึ้นมาเป็นคำบอกเล่าของฝ่ายต่อต้านการสูบบุหรี่และสื่อมวลชนที่เข้าข้างฝ่ายต่อต้านการสูบบุหรี่ จึงมีหน่วยงานอิสระของรัฐสภา ที่ได้รับมอบหมายไปศึกษาเรื่องนี้โดยตรง ข้อมูลที่สรุปออกมาจะเป็นกลางและน่าเชื่อถือมากที่สุด ดร.เกรก คอนนอลลี ส่งโทรสารถึงผมว่ารายงานของ GAO สำคัญมาก และจะมีผลในการเปลี่ยนนโยบายการส่งออกปูหรีของรัฐบาลประธานาธิบดีบุช

ชีวิตของผมตอนนั้นเหน็ดเหนื่อยจริงๆ กับการเตรียมการเข้าให้การต่อกรรมาธิการวุฒิสภาและกรรมาธิการสภาของเกรสส์ ในช่วงเวลาห่างกันเพียงสิบวันเศษ คือวันที่ ๔ พฤษภาคม กับวันที่ ๑๙ พฤษภาคม โดยผมกลับมาถึงกรุงเทพฯ เข้าวันที่ ๙ พฤษภาคม แล้วก็ต้องออกเดินทางกลับไปกรุงวอชิงตัน ดีซีวันที่ ๑๕ พฤษภาคม เพื่อให้ไปถึงกรุงวอชิงตันดีซีเที่ยงคืนวันที่ ๑๕ พฤษภาคม เตรียมตัวเพื่อเข้าให้การวันที่ ๑๖ พฤษภาคม แล้ววันที่ ๑๙ พฤษภาคม เป็นวันเข้าชี้แจงต่อกรรมาธิการ

ในหนึ่งอาทิตย์ที่ผมอยู่กรุงเทพฯ นอกจากจะต้องเตรียมการเรื่องไปให้การต่อกรรมาธิการสภาของเกรสส์แล้ว ผมยังต้องสละงานที่ภาควิชาอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ในฐานะหัวหน้าภาควิชา โดยผมเข้ามาทำงานวันเสาร์และอาทิตย์ รวมทั้งยังต้องไปดูผู้ป่วยส่วนตัวที่โรงพยาบาลพญาไทในช่วงเย็นด้วย

มองย้อนหลังแล้วผมไม่รู้ว่าจะผ่านช่วงเวลานั้นมาได้ยังไง ผมคิดว่าคงเพราะความโชคดีที่ผมมีสุขภาพดีมาตลอด และตอนนั้นผมมีอายุ ๔๖ ปี หากแก่กว่านั้นผมคงจะทำอย่างที่เข้ามาแล้วไม่ได้ เพราะถึงใจจะสู้แต่ร่างกายคงจะสู้ไม่ไหว

เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ จัดการเรื่องพาสปอร์ตและตั๋วเครื่องบินที่นั่งชั้นหนึ่งให้ผมเช่นเคย แต่ความเครียดทำให้ไม่มีแรงใจที่จะเินจอยการนั่งที่นั่งชั้นหนึ่งเลย แม้ว่าผมจะส่งเอกสารที่จะเผยแพร่ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม

ต่อการมาธิการสภาคองเกรสส์ให้ทางสถานทูตไทยที่วอชิงตันดีซีแล้ว แต่ผม
ยังไม่ได้ร่างคำกล่าวที่ผมจะอ่านต่อที่ประชุมที่เขาให้เวลา ๕ นาที ผมคิดจะ
ร่างระหว่างนั่งเครื่องบินไปวอชิงตัน

หลังกินอาหารเสร็จบนเครื่องบิน ผมก็นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ
เผื่อจะเจอประเด็นที่จะมีการหยิบขึ้นมาถามหรือซักค้านกันในที่ประชุมกรรมา-
ธิการ ก็บังเอิญไปเจอข่าวนายแซมมี เดวิด จูเนียร์ ตายจากโรคมะเร็งกล่อง
เสียงจากการสูบบุหรี่

ในข่าวกล่าวว่า แซมมี เดวิด แซมมี มีอายุ ๖๔ ปี (แซมมีเป็นดาราที่มี
ชื่อเสียงมากในสหรัฐอเมริกาเป็นนักแสดงและนักร้องร่วมกั๊วกับ ดีน มาร์ติน
และแฟรงค์ ซินเนตรา สามคนนี้จะร่วมแสดงและร่วมร้องเพลงด้วยกัน ทั้งดีน
มาร์ติน และแซมมี เดวิด สูบบุหรี่จัด มีจะตบหรี่ตลอดเวลา ผลก็คือแซมมี
ป่วยเป็นมะเร็งกล่องเสียง และดีน มาร์ติน ป่วยเป็นโรคถุงลมโป่งพอง) ผมจึง
เกิดความคิดที่จะใช้ประเด็นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของคำชี้แจงของผมต่อการมา-
ธิการเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์

ผลประโยชน์ อยู่เหนือศีลธรรม

ในการเข้าให้การต่อการมาธิการสภาคองเกรสส์ ผมบอกว่า...

“ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ แซมมี เดวิด จูเนียร์ เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่
เมื่อไม่กี่วันมานี้ญาติและเพื่อนๆ ของเขาคงจะไปร่วมงานศพของเขา ท่าน
สมาชิกผู้ทรงเกียรติจะทราบหรือไม่ว่าชาวอเมริกาเสียชีวิตปีละ ๔๓๐,๐๐๐
กว่าคนจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ (เป็นตัวเลขของกระทรวงสาธารณสุข
สหรัฐอเมริกา) หรือวันละ ๑,๒๐๐ คน ลองคิดดูซิครับว่าวันหนึ่งๆ จะมีคน
อเมริกันไปงานศพของคนเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ก็หมื่นก็แสนคน สินค้าอย่าง
นี้แหละหรือที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกากำลังพยายามจะช่วยธุรกิจเอกชนสหรัฐใน
การส่งออก”

แล้วก็เรียกร้องขอให้รัฐบาลเปลี่ยนนโยบาย โดยยุตินโยบายดังกล่าว

และว่าสหรัฐอเมริกาจะช่วยมิตรประเทศอย่างประเทศไทยในการควบคุมการสูบบุหรี่มากกว่า (America should export health rather than disease and death)

เมื่อเดินทางไปถึงสหรัฐ คุณศุภวุฒิมารับผมที่สนามบินแชแนล พาผมไปพักที่โรงแรมวอเตอร์เกต ทางสถานทูตไทยประสานงานให้ผมได้พบกับผู้แทนของสมาคมต่อต้านมะเร็ง แพทย์หญิงจูลี แมคคาย นายแพทย์คาร์ลอส แอลวาเรส เราได้มีการเล่าให้ฟังกันว่า ใครจะพูดอะไรบ้าง เราไม่ได้ไปดูห้องที่จะให้การเหมือนกับเมื่อครั้งผมกับดร.เกรกให้การที่กรมการสาธารณสุขของสว. เคนตี

ตอนเย็นกลับมาที่โรงแรมมีนักข่าวมาสัมภาษณ์ผมอีกเช่นเคย ผมค่อนข้างจะเครียด หลับไม่ได้พักเดียวก็ตื่นขึ้นมาแล้วก็นอนไม่หลับอีกเพราะเวลาเปลี่ยนไป สับสนไปหมด ตื่นเช้าก็เริ่มมีอาการมึนๆ คล้ายจะปวดหัว

คุณศุภวุฒิ มารับผมไปที่อาคารรัฐสภา เมื่อไปถึงห้องของกรมการพบว่า เป็นห้องที่มีขนาดใหญ่กว่าที่ผมไปให้การที่สภาซิเนท ที่นั่งของกรมการก็มีมากกว่า มีจอขนาดใหญ่เพราะซีอีโอของสมาคมต่อต้านมะเร็งจะนำวิดีโอมาประกอบคำให้การ เป็นวิดีโอที่แสดงถึงการโฆษณาแฝงและส่งเสริมการขายของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติของสหรัฐอเมริกา มีสื่อมวลชนมาฟังมากกว่าครึ่งแรก กล้องเต็มไปหมด บรรยายาคลู่เคร่งเครียดตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มให้การ

นายเฮนรี แวกซ์แมน สมาชิกสภาองเกรสส์รัฐแคลิฟอร์เนีย ประธานกรรมาธิการที่จัดเวทีแสดงความคิดเห็น กล่าวเปิดการรับฟังความคิดเห็นด้วยการโจมตีนโยบายของรัฐบาลสหรัฐฯ ว่าดำเนินนโยบายขัดแย้งกัน โดยในขณะที่ยุติการออกประชาชนของตนเองไม่ให้สูบบุหรี่ แต่กลับสนับสนุนธุรกิจยาสูบในการส่งออกบุหรี่ ซึ่งเหมือนกับจะบอกกับประชาชนชาติอื่นว่า กรุณาสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ทำให้คนอเมริกันเสียชีวิตปีละกว่า ๔๐๐,๐๐๐ คน แต่ปีที่ผ่านมาสหรัฐได้เปรียบดุลการค้าจากการส่งออกบุหรี่ ๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ (เท่ากับหนึ่งแสนล้านบาท)

นายแวกซ์แมน ตีเตือนรัฐบาลสหรัฐฯ ที่ห้ามไม่ให้ขายแพทย์เจมส์ เมสัน รัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุขสหรัฐฯ เข้าให้การต่อกรรมาธิการอย่างกระตือรือร้น ทั้งนี้ก่อนหน้านั้นนายแพทย์เมสันได้ตอบรับที่จะมาให้การแล้ว เขากล่าวว่าชาวดีคือ การสูบบุหรี่ในอเมริกาค่อยๆ ลดลง ชาวร้ายคือ

การสูบบุหรี่ในประเทศกำลังพัฒนาค่อยๆ เพิ่มขึ้น สำหรับผู้สูบบุหรี่ทุกคนที่หยุดสูบบุหรี่ในบอสตันหรือบิลติมอร์ บริษัทบุหรี่กำลังพยายามหาคนสูบบุหรี่ในกรุงเทพฯ และปักกิ่งเพื่อทดแทน อเมริกาไคเวอร์จะภูมิใจแม้แต่น้อยในการเป็นผู้นำส่งออกสินค้าที่ทำให้คนป่วยและเสียชีวิต

นายแวกซ์แมนได้แจกสำเนาจดหมายที่เขาไปถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์หลุยส์ ซูลลิแวน ขอให้ชี้แจงเหตุผลที่รัฐบาลสหรัฐจะรับการเข้าร่วมให้การของนายแพทย์แมสัน อย่างกระตือรือร้น

ผู้ที่เข้าให้การชุดแรกเป็นเจ้าหน้าที่จาก GAO ซึ่งได้สรุปรายงานการหาข้อเท็จจริงว่า นโยบายสนับสนุนบริษัทบุหรี่ในการส่งออกบุหรี่ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกานั้น ขัดแย้งกับนโยบายด้านสาธารณสุขของสหรัฐทั้งภายในประเทศและระดับนานาชาติ โดยในขณะที่มีการใช้งบประมาณของรัฐบาลกลางเพื่อสนับสนุนการส่งออกบุหรี่ของสหรัฐ รัฐบาลสหรัฐก็ได้ดำเนินนโยบายที่เข้มแข็งในการควบคุมการสูบบุหรี่ภายในประเทศ รวมทั้งมีส่วนสนับสนุนการควบคุมการสูบบุหรี่ระดับนานาชาติ

GAO พบว่าผลจากการที่สหรัฐ ดำเนินนโยบายสนับสนุนการส่งออกบุหรี่ทำให้อัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นในไต้หวันและเกาหลีใต้ มีการแข่งขันกันทางตลาดมากขึ้น มีการขัดขวางประเทศญี่ปุ่นและไต้หวันในการที่จะออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมยาสูบโดยบริษัทบุหรี่สหรัฐ ประเทศที่ถูกเปิดตลาดทั้งสามมีการสั่งซื้อยาสูบจากสหรัฐ เพิ่มขึ้น และสหรัฐ ได้ผลการค้ายาสูบเพิ่มขึ้นเท่าตัวจาก ๕๒,๐๐๐ ล้านบาท เป็น ๑๑๒,๐๐๐ ล้านบาทภายในเวลา ๓ ปี ตั้งแต่การเปิดตลาดในเอเชีย

เอกสารเสนอต่อกรรมาธิการ
สภาองการมลรัฐอเมริกา

GAO เสนอทางเลือกสำหรับสภาคองเกรสส์ว่า ถ้าคองเกรสส์เห็นว่าการค้าสำคัญกว่า ก็ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นั่นคือสนับสนุนการส่งออกบุหรี่ปริมาณมากกับการควบคุมการสูบหรี่ภายในประเทศอย่างเข้มงวดต่อไป แต่ถ้าคองเกรสส์เห็นว่า ประเด็นเรื่องสุขภาพสำคัญกว่า คองเกรสส์ควรจะให้กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐฯ เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะสนับสนุนการส่งออกสินค้าที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่

ทางเลือกที่สามคือ แทนที่จะเลือกนโยบายที่หนึ่งหรือสอง คองเกรสส์สามารถที่จะกำหนดให้มีการพิจารณาถึงผลกระทบทางสุขภาพ ในคณะกรรมการการค้าเป็นกรณีๆ ไป โดยให้กระทรวงสาธารณสุขมีส่วนอยู่ในคณะกรรมการการค้าด้วย

GAO ยังรายงานว่าไม่มีหลักฐานว่าสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ พยายามที่จะช่วยการเปิดตลาดให้สินค้าบุหรี่ปริมาณมาก การช่วยเหลือสินค้าอื่น โดยในภาพรวมสำนักผู้แทนการค้าได้ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ รวม ๗๔ กรณี แต่เป็นสินค้าบุหรี่ปริมาณ ๖ กรณี รวมทั้งกรณีประเทศไทย

กรมการค้าไม่ได้ถามผู้แทนของ GAO มากนักหลังผู้แทน GAO รายงานจบ แล้วก็ถึงคิวของฝ่ายสุขภาพที่เข้าให้การพร้อมกันทั้งสี่คน คือ ดร.จอห์น เซฟพรีน แพทย์หญิงจูดีธ แมคคาย นายแพทย์คาลอส แอลวาเรส และผม

ดร.จอห์น เซฟพรีน ฉายาวิดีโอแสดงถึงการโฆษณาของบริษัทบุหรี่ปริมาณมาก ในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการโฆษณาแฝงในประเทศไทยด้วย แพทย์หญิงจูดีธ แมคคายพูดถึงความสูญเสียระดับโลกที่เกิดจากการสูบหรี่ นายแพทย์คาลอส แอลวาเรสพูดถึงปัญหาการสูบหรี่ในอเมริกาใต้ ซึ่งพ่อค้ารายใหญ่ทั้งหมดคือ บริษัทบุหรี่ปริมาณมากของสหรัฐอเมริกา

หลังจากนั้นจึงถึงคิวของผม ผมพยายามรวบรวมสติและบอกกับตัวเองว่า "ไม่ต้องกลัวมัน พวกนี้ไม่ใช่พ่อผม"

ผมได้เริ่มต้นด้วยข่าวการตายของแซมมิ เดวิด จูเนียร์ แล้วก็พฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ปริมาณมากในการโฆษณาแฝงและฝ่าฝืนกฎหมายห้ามโฆษณาของไทย และเหมือนกับครั้งที่ผมให้การต่อสภาซีเนท ผมได้นำตัวอย่างสินค้าที่มีโลโกบุหรี่ปริมาณมาก เช่น กางเกง สมุดนักเรียน ว่าว กระปุกออมสิน ต่างหูผู้หญิงไปแสดงต่อที่ประชุม

หลังจากผมให้การจับ ผมถูกรวบขังที่ศาลากลางจังหวัดสงขลาของกรมศุลกากร เป็นการรวมการที่สนับสนุนบริษัทบุหรี่ ด้วยคำถามที่กล่าวได้ว่าขี้ฉ้อ เช่น ถามถึงความจริงใจในการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่และต่อต้านการเปิดตลาดบุหรี่นอก ว่า เพราะผมต้องการปกป้องผลประโยชน์ของโรงงานยาสูบไทย ถามว่ารัฐบาลไทยก็ผลิตบุหรี่เองแล้วทำไมจะมาห้ามการนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศ ถามผมว่าถ้ารัฐบาลไทยมีความจริงใจในการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ ทำไมยอดขายบุหรี่ของโรงงานยาสูบยังเพิ่มขึ้นทุกปี

ผมก็เลยถามกลับว่า ถ้ารัฐบาลยังไม่สามารถรณรงค์ให้คนไทยสูบบุหรี่ให้น้อยลง ทว่าหรือไม่ที่อเมริกาจะไปซ้ำเติมคนไทย ด้วยการทำให้การควบคุมการสูบบุหรี่ยากยิ่งขึ้น ด้วยการช่วยบริษัทบุหรี่สหรัฐเข้าไปแข่งขันกับโรงงานยาสูบไทยซึ่งจะทำให้การควบคุมการสูบบุหรี่ยากยิ่งขึ้น

บางคำถามผมฟังไม่ค่อยเข้าใจก็ได้รับการหัวเราะก๊องจากกลาง จันทอง ไปหมด กล่าวได้ว่าในชีวิตผม ผมไม่เคยอยู่ในสภาวะที่เครียดและถูกกดดันมากเท่าในวันนั้นเลย และผมคิดว่าในชีวิตนี้ไม่มีอะไรที่ผมจะทนไม่ได้อีกแล้ว หลังจากผมผ่านพ้นจากสถานการณ์อันเลวร้ายในวันนั้นมาได้

แพทย์หญิงจุติ แมคคาย ซึ่งเป็นผู้ให้การต่อจากผม กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นภายหลังการเปิดตลาดเสรีใน ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีว่า บริษัทบุหรี่ข้ามชาติไม่ใช่เพียงแต่ส่งสินค้าเข้าไปขาย แต่ที่เป็นปัญหามากที่สุดคือการตลาดที่บริษัทเหล่านี้นำมาใช้อย่างไร้ความรับผิดชอบ

สมาชิกสภาของกรมศุลกากรจากรัฐเพะปลูกยาสูบยั่วยู แพทย์หญิงจุติ แมคคาย ด้วยคำถามที่จริงจังแล้วไม่มีคำตอบ เช่น คัดค้านให้ตอบว่าหากบริษัทบุหรี่อเมริกันถอนตัวจากตลาดเหล่านี้การสูบบุหรี่จะลดลงก็เปอร์เซ็นต์ โดยการคัดค้านซ้ำๆ แบบชวนทะเลาะกันเลย

ผู้ที่เข้าให้การต่อมา เป็นตัวแทนของสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐ ซึ่งโจมตีโรงงานยาสูบและรัฐบาลไทยอย่างรุนแรงว่า ไม่ยอมเปิดตลาดบุหรี่ เพื่อต้องการรักษาส่วนแบ่งตลาดของบุหรี่ไทย ไม่ได้มีความจริงใจในการควบคุมการสูบบุหรี่ของคนไทย รัฐบาลไทยรีบเร่งออกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ก็เพื่อไม่ให้บริษัทบุหรี่สหรัฐเข้าไปแข่งขันในตลาดไทย

สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐไชวี่ที่เล็ดอีตรัฐบาลไทย โดยการเทลิค้า

รายงาน GAO วิเคราะห์
นโยบายส่งออกบุหรี่ของ
สหรัฐอเมริกา

จำนวนมากจากตุง โดยเป็นสินค้าที่ไม่ใช่บุหรี่ที่ติดโลโกสินค้าอเมริกันชนิดต่างๆ นอกเหนือจากบุหรี่ และอ้างว่านำมาจากประเทศไทย และประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าของสินค้าของทุกประเทศมากที่สุด ซึ่งแน่นอนเป็นการเตรียมมาเพื่อตอบโต้การให้การของพันธมิตรการค้าของ สว.เอ็ดเวิร์ด เคนดี เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม โดยกล่าวอ้างว่าการที่สินค้าหลายชนิดมีโลโกยี่ห้อบุหรี่ ไม่ใช่การกระทำของบริษัทบุหรี่ แต่คนไทยเอาโลโกของเขาไปใช้เอง เช่นเดียวกับการละเมิดโลโกสินค้าชนิดอื่นๆ ของสหรัฐฯ

การกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยว่าละเมิดเครื่องหมายการค้าเป็นข้อกล่าวหาที่สำคัญมาก เพราะในช่วงนั้นรัฐบาลไทยกำลังถูกกล่าวหาจากรัฐบาลสหรัฐฯ และอยู่ในบัญชีรายชื่อประเทศที่สหรัฐฯ จะต้องเฝ้าระวังในประเด็นนี้อยู่พอดี และสหรัฐอเมริกาอยู่ในระหว่างการเจรจาให้ไทยออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าของสหรัฐฯ อยู่

ผู้เข้าให้การอีกคนหนึ่งคือนายโรบิน ทอดลอน สมาชิกสภาองเกรสส์รัฐเซาท์แคโรไลนา รัฐที่ปลูกพืชยาสูบเป็นสินค้าหลัก ซึ่งสนับสนุนนโยบายช่วยการส่งออกบุหรี่ของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ โดยนายทอดลอนได้สำรวจชื่อสมาชิกสภาองเกรสส์ ๑๐๖ คนจากจำนวน ๔๐๐ กว่าคน สนับสนุนการดำเนินการของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ

ผมได้รับการบอกเล่าว่าปลายปี พ.ศ.๒๕๓๑ สมาชิกสภาองเกรสส์เหล่านี้จะครบวาระและจะมีการเลือกตั้งใหม่ สมาชิกสภาองเกรสส์จากรัฐที่มีการปลูกยาสูบเหล่านี้จึงต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการสนับสนุนการส่งออกบุหรี่ เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะได้รับเลือกกลับมาใหม่

ผู้ที่เข้าให้การต่อมาเป็นสมาชิกสภาองเกรสส์ เซท แอทกิน ซึ่งคัดค้าน

การใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดบุหรี่ และเสนอร่างกฎหมายเพื่อไม่ให้สำนักผู้แทนการค้าใช้งบประมาณของรัฐบาลกลางในการช่วยเจรจาเพื่อเปิดตลาดบุหรี่ต่างประเทศ

นายแอทคินถูกซักค้านอย่างหนักเช่นเดียวกับผม จนสุดท้ายนายแอทคินต้องยอมรับว่าจะไม่คัดค้านการเปิดตลาดบุหรี่ของไทยให้กับบริษัทบุหรี่สหรัฐ เพื่อแลกกับการคงไว้ซึ่งกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ของประเทศไทย ภายหลังจากการถูกกดดันอย่างหนัก ผมเห็นนายแอทคินเครียดมาก ทำให้ผมหลุดไปด้วย คนที่สนับสนุนไทยโดนอัดจนแพ้ยั้งหล้าทุกคน

ผู้ที่เข้าให้การพูดสุดท้าย เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักผู้แทนการค้า ซึ่งนางแซนดร้า คริสตอฟ หัวหน้าสำนักงานซึ่งเป็นนายของปีเตอร์ คอลลิน เข้ามาให้การเอง นางคริสตอฟให้การว่า เนื่องจากบุรียังคงเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมายทั้งในอเมริกาและต่างประเทศ สำนักผู้แทนการค้าจึงต้องปฏิบัติต่อสินค้าบุรียเช่นเดียวกับสินค้าชนิดอื่นๆ

ในการเจรจาทางการค้า นโยบายของสำนักการค้ามีว่ากรณีที่มีหลักฐานชัดเจนว่ามีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐฯ สำนักผู้แทนการค้าจำเป็นต้องรับฟังและดำเนินการเจรจาตามกฎหมาย และในความเห็นของสำนักผู้แทนการค้า การที่รัฐบาลไทยไม่ยอมเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ ในขณะที่รัฐบาลไทยเป็นเจ้าของโรงงานยาสูบและผูกขาดตลาดบุหรี่ในไทยเป็นการปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าบุรียจากสหรัฐ

ต่อข้อกล่าวหาว่า เมื่อเปิดตลาดบุรียแล้ว บริษัทบุรียสหรัฐจะทำการฝ่าฝืนกฎหมายของประเทศที่ถูกเปิดตลาด สำนักผู้แทนการค้าชี้แจงว่า กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจสำนักผู้แทนการค้าเข้าไปติดตามควบคุมบริษัทบุรียสหรัฐ เป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐบาลของเอเชีย ที่เปิดตลาดบุรียให้แก่บริษัทเอกชนสหรัฐ ที่จะควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย

กล่าวได้ว่า บรรยากาศในวันนั้นน่าท้อใจมากสำหรับฝ่ายที่สนับสนุนไทย ข้าในวันเวลาเดียวกันที่มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นกรณีไทยนั้น สมาชิกสภาองเกรสส์ ที่เป็นกรรมาธิการที่สนับสนุนฝ่ายไทยวิ่งเข้าวิ่งออกห้องกรรมาธิการ เพราะถูกเรียกตัวไปลงคะแนนเพราะมีการโหวตลงคะแนนที่ห้องประชุมอื่น ผู้ที่เหลืออยู่ในห้องอย่างเหนียวแน่นไม่ไปไหน ล้วนเป็นสมาชิก

สภาองค์กรสตรีที่สนับสนุนบริษัทนูห์ ผู้ที่เข้าให้การที่สนับสนุนฝ่ายไทยจึง
ถูกต้อนคนแล้วคนเล่า นำเคราะห์จริงๆ ครับ

ถ้าผลประโยชน์ตรงกัน ก็เป็นพวกเดียวกัน

ในการให้การต่อกรรมาธิการสหรัฐอเมริกา บรรยายภาพน่าหดหู่มาก การ
รับฟังความคิดเห็นของกรรมาธิการดำเนินการตั้งแต่เช้าจนจบลงในช่วงบ่าย
หัวผมมีน้ำตโปหมด และเริ่มมีอาการปวดหัว เพื่อนๆ จากสมาคมต่อต้าน
มะเร็งแห่งสหรัฐอเมริกาชวนไปกินข้าวกลางวันและคุยกันต่อ พวกเขาสาย
หัวและพูดกันว่า “They butcher Dr.Prakit, they are very bad people”

หลังจากนั้น ผมก็นั่งแท็กซี่กลับสถานทูตไทยคนเดียว เพื่อจะไปส่งโหร
สารกลับกรุงเทพฯ สรุปการรับฟังความคิดเห็นของกรรมาธิการเพื่อส่งให้แก่
สื่อมวลชน เพราะคุณศุภวดียังคงอยู่ที่สภาองค์กรสตรีต่อ พอออกจากแท็กซี่
เดินขึ้นบันไดอาคารสถานทูต ก็นึกขึ้นได้ว่าผมไม่ได้เอากล้องถ่ายรูปลงมาจากตัว
จึงวิ่งออกมาเพื่อที่จะหยุดแท็กซี่ที่มาส่งผม ปรากฏว่าเข้าไปเสียแล้ว รถ
แท็กซี่คันที่มาส่งผมวิ่งลับตาไป ผมรีบวิ่งขึ้นไปบอกเจ้าหน้าที่ทูตไทย ให้แจ้ง
ตำรวจให้ช่วยตามกล้องคืน

ผมไม่ได้เสียต๋ายกล้อง แต่ผมเสียต๋ายรูปที่ผมถ่ายไว้ในห้องกรรมาธิการ
สุดท้ายผมไม่ได้กล้องคืน วันนั้นช่างเป็นวันที่ยับใจของผมจริงๆ เย็นวันนั้น
ผมกลับไปพักที่โรงแรมด้วยความเหนื่อยล้า นอนไม่หลับ

เช้ามีต๋คุณศุภวดี มารับผมและไปส่งที่สนามบิน ผมมีอาการปวดหัว
มากอย่างที่ผมไม่เคยเป็นมาก่อน ผมต้องขึ้นเครื่องจากวอชิงตันดีซีไปยัง
เมืองดัลลัส ใช้เวลาบินสองชั่วโมงกว่า จากดัลลัสจึงขึ้นเครื่องบินไทยเพื่อ
กลับเมืองไทย ผมปวดหัวตลอดทางที่บินจากวอชิงตันดีซีไปดัลลัส แอร์โฮส-
เตสนำอาหารมาให้แต่ผมกินไม่ได้เลย ดื่มน้ำได้แต่ไม่หวาน เขากถามผมว่าไหวไหม
ผมบอกว่าผมชอนนอน

เมื่อไปถึงสนามบินดัลลัสผมต้องตัดสินใจเลือก นั่งรถเล็กไปยังอีก
เทอร์มินัลหนึ่ง เกือบไม่ทัน เพื่อขึ้นเครื่องของการบินไทยได้ที่นั่งชั้นหนึ่ง

ผมยังปวดหัวอยู่ แต่ดีขึ้นบ้าง จึงนอนบนเครื่องอีกห้าชั่วโมงมาถึงซีแอตเติล แล้วต่อไปโตเกียว แล้วก็กรุงเทพฯ กล่าวได้ว่าในการเดินทางทุกเที่ยวที่ผ่านมา มาเที่ยวนี้สะบักสะบอมที่สุด

มันเหมือนเป็นการทำสงครามระหว่างผมกับบริษัทบุหรืสหรัฐ จริงอยู่ ต่างคนต่างมีผู้สนับสนุนอยู่ข้างหลัง ตั้งแต่ระดับผู้ร่วมงานด้วยกันไปจนถึงรัฐบาลของไทยกับสหรัฐอเมริกา

ผมเป็นเพียงหมากตัวหนึ่ง แต่เป็นหมากที่อยู่แนวหน้า ที่เข้าไปพาดพันกับตัวแทนธุรกิจบุหรื

ผมต่อสู้เพื่อความถูกต้อง อารมณ์ของผมคือความไม่ดิของบุหรื และความไม่ดิของผู้ค้าบุหรื ในขณะที่อารมณ์ของธุรกิจบุหรืคือ ความถูกต้องทางนิติยและทางการค้า ที่มีเดิมพันคือผลประโยชน์ทางการเงินที่มหาศาล

คำถามของผมคือ แม้มันจะถูกกฎหมายแต่มันมีความชอบธรรมทางจริยธรรมหรือไม่

คำถามของธุรกิจบุหรืและสมาชิกสภาของเกรสส์ที่สนับสนุนธุรกิจบุหรืคือ ก่อนที่ผมจะมาถามหาจริยธรรมกับพวกเขา ให้แสดงหลักฐานหน่อยว่า รัฐบาลไทยมีความจริงจังในการควบคุมการสูบบุหรื ซึ่งผมก็ไม่ค่อยจะมีหลักฐานที่จะแสดงให้เขาดู

บทวิเคราะห์ของผู้สื่อข่าวต่างประเทศหลายๆ ครั้ง เขียนไว้อย่างน่าฟังว่า กลุ่มต่อต้านการไม่สูบบุหรืของไทยเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ ทำงานกันไม่กี่คน เงินทุนก็ไม่มี ต้องต่อสู้กับทั้งธุรกิจบุหรืสหรัฐและสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐที่น่าเกรงขาม และยังคงต่อสู้กับรัฐบาลไทยในการที่จะให้รัฐบาลไทยเร่งทำในสิ่งที่จะต้องทำเพื่อควบคุมการสูบบุหรื โชคดีที่กลุ่มต่อต้านการสูบบุหรืของไทยเป็นนักวิชาการในมหาวิทยาลัยที่มีสายสัมพันธ์กับผู้นำระดับสูงในรัฐบาล ซึ่งแม้รัฐบาลจะไม่ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มนี้อย่างออกหน้าออกตา แต่ก็ได้ห้ามการเคลื่อนไหวต่างๆ ของกลุ่มนี้

หลายบทความได้เปรียบเทียบการเจรจาของไทยกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ กับอีก ๓ ประเทศ คือญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ที่การเจรจาลงอย่างรวดเร็วด้วยเงื่อนไขการเปิดตลาดตามที่บริษัทบุหรืต้องการ ในขณะที่กรณีของไทยนักเจรจาของไทยสามารถ

รณนภกรชวน หลีกภัย
กับเด็ก ๆ วันงดสูบบุหรี่โลก
ณ หอสมุดรามาธิบดี

ยืดเวลาการเจรจาออกไปได้นานกว่า โดยการระดมความช่วยเหลือจากทั้งนานาชาติและในสหรัฐอเมริกาเอง ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายการส่งออกบุหรี่ของสหรัฐ

นักวิเคราะห์บางรายถึงกับเขียนว่า ประเทศไทยนั้นมีความซ้ำซ้อนในการเจรจาและการดำเนินการด้านการทูตมานานแล้ว ดังจะเห็นได้ว่า ไทยเป็นประเทศเดียวในอินโดจีนที่รอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจตะวันตก ตรงนี้ผมอ่านแล้วรู้สึกภาคภูมิใจในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและบรรพบุรุษของไทยอย่างมาก

แต่ก็มีบางบทวิจารณ์ที่มีความเห็นว่า ทีมเจรจาของไทย Double Talk หรือพูดจากลับกลอกจนเกิดศัพท์คำว่า Siamese Talk ขึ้น นี่เป็นการตั้งข้อสังเกตซึ่งจะเท็จจริงอย่างไร ผมไม่ออกความเห็น รู้แต่ว่าเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่ค่อยดีนัก

ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ซึ่งเป็นวันงดสูบบุหรี่โลก โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ให้พาเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมเยาวชนปลอดสารเสพติดไปทำเนียบรัฐบาล เพื่อจะไปพบนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย แต่ท่านนายกรัฐมนตรีฯ มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีท่านชวน หลีกภัย เป็นผู้มาพบนักเรียน นักเรียนได้เข้าไปนั่งในห้องโถงใหญ่ตึกสันติไมตรี เป็นครั้งแรกที่ผมมีโอกาสเข้าไปในห้องนั้น รู้สึกตื่นเต้นทีเดียว

ผมอ่านรายงานต่อรองนายกรัฐมนตรี ถึงคำขวัญวันงดสูบบุหรี่โลก "Growing Up without Tobacco" หรือ "เติบโตอย่างสดใส ห่างไกลจากภัยบุหรี่"

ท่านรองนายกรัฐมนตรี ให้ความเป็นกันเองกับทุกคน ทักทายและถ่ายรูปกับเด็กๆ
บรรยากาศเป็นกันเองดีมาก

เจรจายังไม่จบ

เดือนมิถุนายน ๒๕๓๓ เป็นช่วงหนึ่งที่ทีมผู้แทนประเทศไทย เตรียมเอกสารในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าที่เวตีแกตต์ โดยมีกำหนดเวลาการเจรจากันตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ที่เจนีวา คุณการุณ กิตติสถาพร รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าทีมเจรจาของไทย ผู้แทนจากกระทรวงการคลัง ยังคงเป็นคุณอังคณีย์ วรทวีทรัพย์ รองอธิบดีกรมสรรพสามิต และคุณวิจิตร วงศ์วิวัฒน์ ผู้อำนวยการฝ่ายจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ส่วนกระทรวงสาธารณสุข มีหม่อมและนายแพทย์หทัย ชิตานนท์ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้แทน

เราศึกษาข้อกล่าวหาของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ที่ส่งผ่านลูกขุน แกตต์มาตั้งรัฐบาลไทย ซึ่งกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยต่อแกตต์ ๒ ข้อหา ข้อหนึ่งคือ ไทยทำผิดกฎบัตรแกตต์ ในการห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ ข้อสองไทยจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบุหรี่ในอัตราที่ไม่เป็นธรรม กล่าวคือ บุหรี่ไทยที่ใช้ใบยาสูบที่ปลูกจากประเทศไทยเพียงอย่างเดียว จะเสียภาษีสรรพสามิตร้อยละ ๓๕ บุหรี่ไทยที่ผสมใบยาสูบจากต่างประเทศ (จากอเมริกา) ไม่เกิน ๒๐ เปอร์เซ็นต์ จะเสียภาษีสรรพสามิตร้อยละ ๔๔ และบุหรี่ไทยที่ผสมใบยาจากต่างประเทศเกินร้อยละ ๒๐ จะเสียภาษีสรรพสามิตร้อยละ ๕๕

ส่วนข้อเรียกร้องของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติภายใต้การเจรจาของกรอบมาตรา ๓๐๑ อีกข้อหนึ่งคือ สิทธิในการโฆษณาและการขอสิทธิในการสร้างเครือข่ายการตลาดในประเทศไทย โดยไม่ผ่านโรงงานยาสูบ สำนักผู้แทนการค้าไม่ได้เรียกร้องทั้ง ๒ ข้อนี้จากไทยต่อแกตต์ เพราะกฎหมายของแกตต์ไม่มีมาตราไหนที่เกี่ยวกับการโฆษณา หลักของแกตต์ คือกฎหมายของประเทศใดๆ จะต้องบังคับทั้งสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ และที่นำเข้าจากต่างประเทศอย่างเท่าเทียมกัน

ในการปรึกษากัน ข้อต่อสู้ที่ไทยยกอ้างขึ้นมาเน้นไปที่ผลกระทบทาง

สุขภาพ ที่จะเกิดขึ้นกับสตรีและวัยรุ่นไทย โดยอ้างเหตุผลว่า การเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ยี่ห้ออย่างเสรี จะทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างโรงงานยาสูบและบริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติ การแข่งขันจะทำให้มีกลยุทธ์การตลาดในรูปแบบต่างๆ ผลสุดท้ายคือ คนไทยจะสูบบุหรี่มากขึ้น พร้อมกับได้ยกตัวอย่างประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวันที่เปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ยี่ห้ออย่างเสรีไปเมื่อไม่นานก่อนหน้านั้น ผลทำให้อัตราการสูบบุหรี่ในวัยรุ่น โดยเฉพาะเพศหญิงเพิ่มขึ้น

ไทยใช้มาตรการ ๓๐ ปี (B) ของกฎบัตรแกลด์เป็นข้อต่อสู้ ซึ่งกฎบัตรมาตรานี้ ให้สิทธิสมาชิกประเทศในกาห้ามนำเข้าสินค้าบางชนิดได้ เพื่อปกป้องสุขภาพของพืช สัตว์ และมนุษย์ โดยเราให้เหตุผลว่า การเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ยี่ห้ออย่างเสรี จะทำให้คนไทยสูบบุหรี่มากขึ้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพมากขึ้น

ในขณะเดียวกัน เราก็รู้ว่าสหภาพยุโรปมีหนังสือถึงแกลด์ สนับสนุนท่าทีของอเมริกาในการที่จะให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ยี่ห้อ ผลก็ตรงไปตรงมาที่หนึ่งในบริษัทบุหรี่ยี่ห้อชาติมีฐานอยู่ในอังกฤษ นั่นคือ บริษัทบริติชอเมริกัน ทอแบคโค เจ้าของบุหรี่ยี่ห้อ ๕๕๕ ในขณะนี้ทั้งเนเธอร์แลนด์และเยอรมันตะวันตก อุตสาหกรรมบุหรี่ยี่ห้อเข้มแข็งมาก

ผมมาอยู่ที่หลังว่าเหตุที่เยอรมัน มีท่าทีสนับสนุนสหรัฐฯ และไม่ค่อยสนับสนุนการควบคุมการสูบบุหรี่ เพราะเยอรมันเป็นประเทศที่ผลิตเครื่องจักรที่ใช้ผลิตบุหรี่ยี่ห้อเลขหนึ่งของโลก ถ้ามีการควบคุมการสูบบุหรี่กันมากๆ เครื่องจักรผลิตบุหรี่ยี่ห้อจะขายได้น้อยลง อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรผลิตบุหรี่ยี่ห้อจึงวิ่งเดินรัฐบาลเยอรมันให้มีท่าทีที่ไม่สนับสนุนการควบคุมการสูบบุหรี่ทั้งในและนอกประเทศ

ในขณะที่สหรัฐอเมริกาควบคุมการสูบบุหรี่อย่างเข้มแข็งภายในประเทศ แต่สนับสนุนการส่งออกบุหรี่ยี่ห้อและพยายามที่จะช่วยบริษัทบุหรี่ยี่ห้อในการเปิดตลาดในต่างประเทศ

ประเทศเนเธอร์แลนด์ธุรกิจบุหรี่ยี่ห้อโตมานาน โดยนำเข้าไปมาจากอินโดนีเซียและผลิตบุหรี่ยี่ห้อเพื่อส่งออกในยุโรป รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ก็ไม่มีท่าทีควบคุมการสูบบุหรี่ที่เข้มแข็ง สรุปคือ ทุกอย่างเมื่อวิเคราะห์ไปลึกๆ แล้ว จะอยู่ที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจทั้งนั้นที่เป็นฝ่ายชนะในการกำหนดนโยบายต่าง

ประเทศด้านการค้า การถามหาจริยธรรมกับนักธุรกิจหรือพ่อค้าเป็นเรื่องที่ยากที่จะคาดหวัง

ในอีกทางหนึ่ง องค์การอนามัยโลกก็แสดงท่าทีสนับสนุนไทยและแจ้งแก่ลูกขุนเกตต์ว่า ต้องการส่งผู้เชี่ยวชาญด้านบุหรี่และสุขภาพเข้าชี้แจงต่อเกตต์ และคนที่องค์การอนามัยโลกมอบหมายหน้าหน้าที่นี้ให้คือ ดร.เกรก คอนเนลลี เพราะเขามีฐานะเป็นทนายผู้เชี่ยวชาญด้านบุหรี่และสุขภาพขององค์การอนามัยโลก เรื่องนี้เราเคยคุยกับผู้แทนองค์การอนามัยโลกตั้งแต่เมื่อเราประชุมกันที่เมืองเพิร์ธ ออสเตรเลีย ดร.เกรก บอกผมว่าเขาจะไปชี้แจงต่อลูกขุนเกตต์ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๓๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่คณะผู้แทนไทยอยู่ที่เจนีวา ที่แรกผมบอก ดร.เกรกว่าผมจะพบเขาที่เจนีวา ดร.เกรกบอกว่า ยูนี่เซอจิง พบกันไม่ได้เด็ดขาด เพราะบริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะสะกดรอยเขาทุกฝั้ว หากจับได้ว่า ดร.เกรก ติดต่อกับผู้แทนไทยที่เจนีวา บริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะดิสเครดิต ดร.เกรก และองค์การอนามัยโลกได้ เห็นหรือยังว่าเราเชื่อแค่ไหน ตามเหลี่ยมเขาไม่ทันแคไหน

ไปต่อสู้ในเวทีเกตต์

ดร.เกรกได้ให้ข้อมูลกับผมว่า เขาจะให้การพ้อคณะลูกขุนเกตต์อย่างไร โดยเขาจะเน้นถึงผลกระทบจากการเปิดตลาดด้วยมาตรา ๓๐๓ ในประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลี เขาจะพูดถึงกระบวนการที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติใช้ในการผลิตบุหรี่ว่า มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้บุหรี่น่าสูบ โดยการใส่สารปรุงแต่งนับร้อยชนิด เพื่อให้รสชาตินุ่มนวล ใช้สารแทนทอลเพื่อให้สูบแล้วไม่ระคายคอ

บริษัทบุหรี่ได้วิจัยแล้วว่า การผสมแอมโมเนียจะทำให้นิโคตินในควันบุหรี่ผ่านเข้าถึงสมองได้เร็วขึ้น ทำให้อำนาจเสพติดสูงขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้อุตสาหกรรมบุหรี่ที่รัฐเป็นเจ้าของอย่างเช่นโรงงานยาสูบไทยยังห่างชั้นมาก

อีกสิ่งหนึ่งที่อุตสาหกรรมบุหรี่ข้ามชาติชั่วของคือ กลยุทธ์การตลาดที่แยบยลในการมุ่งเป้าหมายไปที่วัยรุ่นทั้งหญิงและชาย ที่สำคัญคือ อิทธิพลของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติในการขัดขวางการกำหนดมาตรการควบคุมการสูบ

บุหรื ในทุกประเทศที่บริษัทเหล่านี้เข้าไปค้าขาย โดยสรุปคือหากเปิดให้มีการค้าบุหรืเสรีในไทย ผลตามมาก็จะเกิดขึ้นก็คือวัยรุ่นไทยจะสูบบุหรืมากขึ้น

ในส่วนของการเตรียมตัวภายในประเทศไทยก่อนที่จะไปเจรจาที่แกตต์ เราก็ได้ดำเนินการแก้ไขข้อปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับของแกตต์ในด้านภาษีสรรพสามิตของบุหรื กรมสรรพสามิตได้ปรับให้เป็นอัตราเดียวกันทั้งหมดเป็นร้อยละ ๕๕ ของราคาขาย จากเดิมที่มี ๓ อัตราตามปริมาณใบยาสูบจากต่างประเทศ

การปรับอัตราภาษีสรรพสามิตให้เป็นอัตราเดียวกันนี้ ทำให้คำฟ้องของสำนักผู้แทนการค้าต่อแกตต์ข้อที่สองที่ว่า รัฐบาลไทยมีการเลือกปฏิบัติในการเก็บภาษีสรรพสามิตของบุหรื ที่จำหน่ายในประเทศไทยตกไป เพราะฉะนั้นในการต่อสู้กับสำนักผู้แทนการค้าที่เวทีแกตต์ ไทยก็จะเหลือข้อกล่าวหาข้อเดียวที่จะต้องแก้ให้ตกนั่นคือ การห้ามนำเข้าบุหรืต่างประเทศ

การเตรียมตัวอีกด้านหนึ่งคือ เราต้องแสดงหลักฐานว่า รัฐบาลไทยมีความจริงจังในการที่จะควบคุมการสูบบุหรื ผสมกับแพ.พหัย จึงขอให้มีการเปลี่ยนคำเตือนใหม่ เราตกลงที่จะให้มีการย้ายการพิมพ์คำเตือนที่อยู่ด้านหลังซองที่มีข้อความว่า “การสูบบุหรืเป็นอันตรายต่อสุขภาพ” ที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๔ มาไว้ที่ด้านหน้าของซอง โดยผมได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เลือกข้อความเตือนใหม่

ผมเลือกมาเจ็ดข้อความคือ

“การสูบบุหรืทำให้เกิดมะเร็งปอดและโรคถุงลมโป่งพอง”

“การสูบบุหรืทำให้เกิดโรคเส้นเลือดหัวใจตีบ”

“การสูบบุหรืเป็นอันตรายต่อสุขภาพ”

“การเลิกสูบบุหรืลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้าย”

“เพื่อลูกหลานอันเป็นที่รักโปรดเลิกสูบบุหรื”

“โปรดเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยงดสูบบุหรืในที่สาธารณะ”

และ “การสูบบุหรืทำให้ลูกในครรภ์ได้รับอันตราย”

โดยผมส่งคำเตือนเจ็ดคำใหม่นี้ ให้กับคณะกรรมการการควบคุมฉลากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดให้มีการพิมพ์ฉลากหรือคำเตือนบนซองหรือหีบห่อที่บรรจุสินค้าต่างๆ

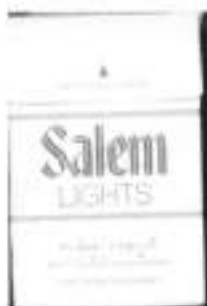
เรากำหนดเพียงว่าตำแหน่งคำเตือนใหม่ต้องอยู่ที่ด้านหน้า และหลังของซอง บุหรี่ขนาดตัวอักษรที่พิมพ์แต่ละตัวให้มีขนาดไม่เล็กกว่า ๒ x ๒ มิลลิเมตร

มองย้อนหลังแล้วก็เข้าใจตัวเอง ที่ช่างไร้เดียงสาเกี่ยวกับการกำหนดคำเตือนบนซองบุหรี่ เพราะที่เสนอไปผิดหลักวิชาการของการพิมพ์คำเตือนที่จะให้มีประสิทธิภาพ โดยผมมาเรียนรู้ตอนหลังว่าคำเตือนที่มีประสิทธิภาพ นั้น ข้อความต้องสั้น ยิ่งสั้นยิ่งดี เช่น คำว่า รัก เกลียต หรือไม่ชอบ เป็นต้น

คำเตือนสำหรับผู้สูบบุหรี่ที่ตีความจะเป็น “สูบแล้วตายเร็ว” “สูบแล้วเชิกร์เสื่อม” ตามที่นายกษัตริย์ ชูณหะวัณ เคยบอกนักข่าวคนไทยถูกฟ้อง ด้วย มาตรา ๓๐๑ ใหม่ๆ เป็นต้น ตัวหนังสือคำเตือนต้องมีขนาดใหญ่พอที่จะอ่านออกได้ง่าย สีของตัวอักษรต้องกำหนดให้ตัดกับพื้นของ เช่น ตัวอักษรสีดำ พื้นต้องสีขาว หรือพื้นสีดำตัวอักษรสีขาว เป็นต้น ตำแหน่งของคำเตือนก็ต้องระบุให้ชัดเจนว่าอยู่ตรงไหนของซอง มีฉะนั้นบริษัทบุหรี่ (รวมทั้งโรงงานยาสูบ) จะพิมพ์ตัวอักษรเล็กๆ พรางสีตัวอักษรให้กลมกลืนกับพื้นของ จัดคำเตือนไว้ในตำแหน่งที่มองไม่ค่อยเห็น ผลคือมีคำเตือนก็เหมือนกับไม่มี แต่นั่นแหละคนเราก็มักจะเริ่มจากใจก่อนแล้วค่อยๆ เรียนรู้และฉลาดขึ้น

การพิมพ์คำเตือนใหม่ตามประกาศของคณะกรรมการควบคุมฉลาก โรงงานยาสูบไทยปฏิบัติตามแต่โดยดี ไม่มีการขัดขืนเหมือนกับในอดีต เพราะตอนนี้ โรงงานยาสูบไม่ต้องการให้มีการนำเข้าบุหรี่นอก เพื่อมาแข่งขันกับบุหรี่ไทย เพราะฉะนั้นจะให้โรงงานยาสูบทำอะไร โรงงานยาสูบจะร่วมมือด้วยดี ตั้งแต่เรื่องการขึ้นภาษีซึ่งในอดีตเคยคัดค้าน ครังนี้ก็ไม่คัดค้านให้พิมพ์คำเตือนใหม่ก็รีบทำทันที

เรื่องนี้แม้แต่ดร.เกรก ทอนนอลลี และฝ่ายรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่อเมริกา คนอื่นๆ ต่างก็พูดท้วงเองว่า กลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในประเทศไทยกับโรงงานยาสูบ ซึ่งเคยเป็นคู่อริกัน ตอนนี้กลับกลายเป็นพันธมิตรกันเพื่อร่วมกันต่อต้านศัตรูร่วม คือ “บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ” โรงงานยาสูบ ต้องยอมทำตามฝ่ายรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดยืนแก่คัดเห็นว่า การไม่เปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศมีความจำเป็น เพราะรัฐบาลสามารถควบคุมโรงงานยาสูบไทยได้ แต่จะไม่สามารถควบคุมบริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้ หากปล่อยให้เข้ามาค้าขายในไทย

คำเตือนขนาดเด็ก
หน้าซองบุหรี่

ผมและนพ.หทัย รู้ถึงสถานการณ์นี้ดี และคิดว่าอยากจะทำโอกาสนี้ทำอะไรให้เกิดประโยชน์ในการควบคุมการสูบบุหรี่ให้มากที่สุด การปรับอัตราภาษีบุหรี่ไทย ให้เป็นอัตราเดียวกันเป็นเรื่องที่ดี ๒ ทาง ทางหนึ่งคือ เป็นการแก้ข้อกล่าวหาของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ในอีกทางหนึ่งก็คือ ได้เพิ่มภาษีบุหรี่ตลาดระดับล่างสำหรับบุหรี่ปราคาราคาถูกให้อยู่ในอัตราเดียวกับบุหรี่ที่มีใบยาที่นำเข้าจากต่างประเทศ การเพิ่มภาษีนี้นั้น ทำให้รัฐบาลไทยเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น และทำให้คนไทยสูบบุหรี่น้อยลง

ผมอยากจะให้กระทรวงการคลังขึ้นภาษีให้มากกว่าร้อยละ ๕๕ ไม่ใช่เพียงแค่ปรับอัตราภาษีให้เป็นอัตราเดียว แต่กระทรวงพาณิชย์ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่ายังอยู่ในช่วงระหว่างเจรจากับฝ่ายสหรัฐ การขึ้นภาษีบุหรี่ขณะนี้จะทำให้ฝ่ายอเมริกาไม่พอใจได้ โดยไทยอาจจะถูกกล่าวหาว่าปรับขึ้นภาษีเพื่อเตรียมกีดกันบุหรี่ต่างประเทศ ที่อาจจะมีการเปิดตลาดในไม่ช้านี้ ผมก็ไม่อยากจะไปเรียกร้องกับทางคณะผู้แทนไทย ยอมรับสิ่งที่ได้รับ เพราะต้องทำงานสมานผลประโยชน์ของประเทศกับที่ผู้แทนไทยต่อไป จนกว่าศึกนอกจะจบ

ในเรื่องการพิมพ์คำเตือนใหม่ เราได้ย้ายคำเตือนจากด้านข้างมาไว้ที่ด้านหน้าและด้านหลังของซองตามที่เราต้องการ แต่ความที่ขาดประสบการณ์ทำให้ไม่ได้กำหนดขนาดคำเตือนให้ใหญ่ขึ้น ไม่ได้กำหนดสี ไม่ได้กำหนดตำแหน่ง ผลคือ โรงงานยาสูบพิมพ์คำเตือนไว้ที่ด้านล่างของซอง ตัวอักษรมีขนาดเท่ากับซองเดิมที่พิมพ์ที่ด้านข้างของซองทำให้คำเตือนมองเห็นไม่ชัด แต่นั่นแหละ เราต้องรับทำ เราไม่มีเวลาไปศึกษารายละเอียดและวัตถุประสงค์หลักคือ เราต้องการให้ลูกขุนแยกแยะเห็นว่ารัฐบาลมีความจริงจังในการควบคุมการสูบบุหรี่และสั่งโรงงานยาสูบได้

ภาพจากหน่วยงานยาสูบ
ต่อต้านการนำเข้าบุหรี่
ต่างประเทศ

การปรับอัตราภาษีและการพิมพ์ค่าเตือนใหม่ เป็นข้อมูลที่ผู้แทนฝ่ายไทยบรรจุไว้ในเอกสารที่เสนอต่อลูกขุนแกลด์ ผมเดินทางร่วมกับคณะผู้แทนไทยไปยังกรุงเจนีวาเช่นเคย เป็นคณะใหญ่ การเดินทางมาเจนีวาครั้งนี้ ผมไม่เครียดเหมือนกับการเดินทางมาครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ เพราะครั้งนี้ คณะผู้แทนไทยได้ทำงานร่วมกันมาระยะหนึ่ง รู้จักกันมากขึ้น ความเกร็งลดลง ความหวาดระแวงของกระทรวงพาณิชย์ต่อผมและอาจารย์หทัยลดลง ที่สำคัญเรามีความรู้เรื่องแกลด์มากขึ้น และเราเหลือประเด็นเดียวที่จะต้องแก้ต่าง นั่นคือ ทำไมเราจึงไม่อยากเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่นอก

แต่ก็เชื่อว่าเราจะไม่เครียดเลยทีเดียว เพราะผลการตัดสินใจของแกลด์จะเป็นกรณีตัวอย่าง และจะเป็นมาตรฐานสำหรับการค้าบุหรี่ยะหว่างประเทศ กลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก จึงฝากความหวังไว้กับคณะผู้แทนไทยที่จะต้องเจรจาให้ผลออกมาดีที่สุด ตรงนี้เป็นภาระทางใจที่หนักมาก เพราะผลการเจรจານี้ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ทั่วโลกด้วย

คณะผู้แทนไทยเดินทางไปถึงเจนีวาก่อนวันเจรจาหนึ่งวัน ตอนเย็นก่อนวันเจรจาเราก็ประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมอีกครั้งหนึ่ง หัวหน้าคณะผู้แทนไทยคือคุณการุณ กิตติสถาพร ได้เตรียมเอกสารและคำนำที่จะชี้แจงต่อคณะลูกขุนของแกลด์ โดยได้นำข้อความที่ระบุวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งแกลด์เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๔ ที่ว่าเพื่อส่งเสริมให้มีการค้าอย่างเสรีเพื่อยกมาตรฐานการครองชีพและเพิ่มคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น และเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารของฝ่ายไทยชี้แจงว่า สินค้าบุหรี่ยันั้นขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของ

แกดต์ทุกข้อ การส่งเสริมให้มีการค้าบุหรี่ยิ่งมากขึ้น จะยิ่งส่งผลเสียและสวนทางกับวัตถุประสงค์ของแกดต์มากยิ่งขึ้น ไทยยังคงใช้มาตรา ๒๐ บัญญัติว่า ๒๐ ปี ของกฎบัตรแกดต์ เป็นเหตุผลหลักในการต่อสู้คือ ไทยห้ามนำเข้าบุหรี่เพื่อปกป้องสุขภาพของคนไทย เพราะการเปิดให้มีการนำเข้าและค้าบุหรี่อย่างเสรี จะทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาด คนไทยจะสูบบุหรี่มากขึ้น และสุดท้ายคนไทยก็จะเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มากขึ้น ข้อมูลที่เหลือก็เป็นข้อมูลเกี่ยวกับว่า รัฐบาลและองค์กรเอกชนไทยได้ทำอะไรไปบ้างเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่

“จะยอมหัก หรือยอมงอ”

วันรุ่งขึ้นคณะผู้แทนไทยเดินทางไปยังที่ทำการแกดต์เช่นเคย อาคารแกดต์มีผู้สูบบุหรี่เต็มไปหมด ซึ่งก็ไม่มีผิดคาดนัก เพราะผู้ที่มาเกี่ยวข้องกับแกดต์ล้วนเป็นผู้ที่มาจากกระทรวงการต่างประเทศหรือนักกฎหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มที่สูบบุหรี่กันมาก และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ยังไม่ได้มีการณรงค์ไม่สูบบุหรี่อย่างจริงจัง ยังไม่มีการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

เรื่องที่ประเทศสวิตฯ ยังไม่มีการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่เข้มแข็งนี้ ผมได้รู้จากนายเดริก ยาส์ หัวหน้าฝ่ายควบคุมการบริโภคยาสูบขององค์การอนามัยโลกในภายหลังว่า ที่จริงเคยมีความพยายามของกลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในสวิตฯ ที่จะดำเนินการผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่จนมีความคืบหน้าพอสมควร

แต่บริษัทบุหรี่ได้ไปเกลี้ยกล่อมธุรกิจสุรามาเป็นแนวร่วมในการคัดค้าน โดยให้เหตุผลว่า หากปล่อยให้รัฐบาลสวิตฯ ควบคุมการสูบบุหรี่ได้ สินค้าต่อไปที่จะถูกควบคุมคือสุรา เพราะเป็นสินค้าทำลายสุขภาพเช่นกัน ธุรกิจสุราจึงเข้าเป็นแนวร่วมกับธุรกิจบุหรี่ในการต่อต้านการออกมาตรการควบคุมยาสูบ ผลคือความพยายามที่จะผลักดันให้มีการควบคุมการสูบบุหรี่ไม่ได้ผล

หลายปีต่อมา ผมถามหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบปัญหาการควบคุมการดื่มสุราว่า ทำไมองค์การอนามัยโลกจึงไม่ออกมาเป็นผู้นำในการวางแนวทางให้สมาชิกประเทศ ควบคุมการดื่มสุราเหมือนกับที่เป็นผู้นำให้สมาชิกประเทศ

ควบคุมการสูบบุหรี่ คำตอบคือ องค์การอนามัยโลกได้บทเรียนจากความล้มเหลวของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่ดำเนินยุทธศาสตร์ที่จะควบคุมธุรกิจยาสูบและสุราร่วมกัน ผลคือ เกิดความล้มเหลวทั้งสองอย่าง องค์การอนามัยโลกไม่มีพลังพอที่จะต่อสู้กับธุรกิจยาสูบและสุราพร้อมๆ กัน ช่วงนี้จึงมุ่งที่จะต่อสู้กับธุรกิจยาสูบก่อน ต่อเมื่อจัดการกับธุรกิจยาสูบได้ระดับหนึ่งแล้วซึ่งอาจจะต้องใช้เวลานับสิบปี จึงจะริเริ่มการชี้้นำให้สมาชิกประเทศควบคุมการดื่มสุรอย่างจริงจังต่อไป

ผมเพิ่งแล้วก็คิดว่าเหตุผลที่นายเทริก ยาร์ช กล่าวมาแล้วก็น่าฟังอยู่ แต่เรื่องความแตกต่างระหว่างบุหรี่ยาสูบมีมากกว่านั้น หากคิดย้อนหลังไปในประวัติศาสตร์ จะพบว่าสุรามีก่อนยาสูบหลายพันปี อย่างน้อยก็สี่ห้าพันปี ตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณ จะปรากฏหลักฐานการใช้สุราในพิธีกรรมต่างๆ จวบจนกว่าสองพันห้าร้อยปีมาแล้วในสมัยพุทธกาล

ในคำสอนของพระพุทธเจ้า ศีลข้อที่ห้าก็กล่าวถึงการดื่มสุราและสิ่งมึนเมาอื่นว่าต้องห้าม แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงบุหรี่ยาสูบ และความจริงก็คือบุหรี่ยาสูบมีประวัติย้อนหลังกลับไปเมื่อห้าร้อยปีก่อน เมื่อโคลัมบัสนำยาสูบกลับไปยังโปรตุเกส ต่อมายาสูบจึงแพร่หลายไปทั่วโลกดังที่เราทราบกันมาแล้ว

การที่สุราได้อยู่กับชาวโลกมานาน และอยู่ในพิธีกรรมต่างๆ ทำให้สุราเป็นที่ยอมรับ สุราเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ลึกซึ้งกว่ายาสูบมาก

สุราและยาสูบต่างเป็นสิ่งแปลกปลอมที่มนุษย์นำเข้าสู่ร่างกาย สุรามีแอลกอฮอล์ออกฤทธิ์ที่สมองทำให้เกิดอาการมึนเมา เคลิบเคลิ้ม ควบคุมสติไม่ได้ หากดื่มมากจะกดสมองจนหลับไป ส่วนยาสูบสารเคมีหลักคือ นิโคติน ซึ่งออกฤทธิ์ที่สมองเช่นกัน โดยนิโคตินมีฤทธิ์กระตุ้นสมอง ทั้งแอลกอฮอล์และนิโคตินมีอำนาจเสพติด แต่อำนาจเสพติดของนิโคตินสูงกว่าแอลกอฮอล์มาก และที่สำคัญเสพติดง่าย แต่เลิกยากกว่ามาก

ผลเสียของสุราต่อสุขภาพโดยตรงจะมีน้อยกว่ายาสูบ ผู้ที่ติดสุรามากๆ จะเป็นโรคตับแข็งและสมองเสื่อมเป็นหลัก ส่วนยาสูบผลเสียต่อสุขภาพมีมากกว่าสุรา โดยครึ่งหนึ่งของผู้ที่เสพติดยาสูบจะป่วยและเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ แต่มีผู้เสพติดสุราจนทำให้เกิดโรคในจำนวนที่น้อยกว่าการเสพติดยาสูบมาก แต่ผลเสียของสุราหนีไปในทางการก่ออาชญากรรม การทะเลาะเบาะ

แจ้ง การกระทำที่ผิดศีลธรรม ปัญหาครอบครัว และสำหรับหลายๆ ประเทศ คือ อุบัติเหตุต่างๆ โดยเฉพาะอุบัติเหตุทางจราจร

ในความเป็นจริงในประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูง มีการจัดระเบียบสังคมที่ดี มีการบังคับใช้กฎหมายที่ดี ผลกระทบของการดื่มสุรามีน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การสูบบุหรี่ ในทางกลับกันปัญหาการดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสังคมในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนามากกว่าการสูบบุหรี่

ที่เล้าม้ายืดยาวก็เพื่อที่จะสื่อความคิดเห็นที่ว่า องค์การอนามัยโลกมักจะให้ผู้บริหารที่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งปัญหาการสูบบุหรี่ก่อให้เกิดความสูญเสียมากกว่าการดื่มสุรา การแก้ปัญหาการสูบบุหรี่จึงถูกจัดอยู่ในความสำคัญระดับต้นๆ ขณะที่ปัญหาการดื่มสุรายังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง แต่ความริเริ่มขององค์การอนามัยโลก ที่ให้ทั่วโลกควบคุมการสูบบุหรี่ก็เป็นเรื่องที่ดี เพราะการสูบบุหรี่ก็เป็นปัญหาสังคมทั่วโลกจริง เฉพาะประเทศไทยก็มีผู้เสพติดบุหรี่ ๑๐ ล้านคน

การควบคุมการสูบบุหรี่ที่สังคมไทยพยายามร่วมมือกันทำอยู่เป็นเรื่องที่ดี ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า การดื่มสุราไม่ใช่ปัญหาสังคมไทยและไม่ต้องมีการรณรงค์เพื่อลดการดื่มสุรา เพียงแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์หรือองค์การที่เข้ามารณรงค์อย่างจริงจังจึงเหมือนกับบุหรี่

เราเข้าไปยังห้องประชุม โต๊ะประชุมเป็นโต๊ะยาวที่หัวโต๊ะเป็นที่นั่งของลูกขุนแกลดต์ ๓ คน ส่วนคณะผู้แทนไทยและสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา

ร.ท.สุชาย เชาววิศิษฐ์
สูบบุหรี่ไม่ต้อง
ประชุมเจรจาของ
แกลดต์ กรุงเจนีวา

นั่งกันคนละข้าง คณะผู้แทนไทยเข้าห้องก่อนและนั่งอยู่ข้างหนึ่ง ไม่นานลูกขุนทั้ง ๓ คนก็เข้ามา

ผมได้ขออนุญาตหัวหน้าคณะลูกขุนแกดส์ชอถ่ายรูป คณะลูกขุนชาวอเมริกันอนุญาตหัวหน้าคณะลูกขุนคือ ดร.รูคอร์ตฟ แรมซาวเออร์ ซึ่งเป็นเหตุการค้าประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ลูกขุนอีกสองคน คนหนึ่งชื่อ ดร.เอเตเรียน เมชี ทูตการค้าชาวนิวซีแลนด์ อีกคนหนึ่งชื่อ แพ็กกา ฮูตานิมี ทูตการค้าชาวฟินแลนด์ ดังที่ผมเคยกล่าวแล้วว่า เรารู้สึกภูมิใจ เพราะประเทศนิวซีแลนด์และประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่เข้มแข็งในการควบคุมการสูบบุหรี่ ดร.รูคอร์ตฟ แรมซาวเออร์ สูบไปปี แต่ทั้ง ๓ คน ก็มีท่าทางเป็นผู้ดี อายุสี่สิบกว่าและมีท่าทีเป็นกันเอง แม้จะคู่คั่นข้างเครื่องขรีม ส่วนสำนักผู้แทนการค้าอเมริกาส่งผู้แทนมา ๔ คนเช่นเดิม

การเจรจาเริ่มต้น โดยหัวหน้าลูกขุนเชิญสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐชี้แจงข้อกล่าวหาพร้อมเหตุผลสนับสนุน หลังจากนั้นหัวหน้าลูกขุนเชิญหัวหน้าผู้แทนไทยคือ คุณการุณชี้แจงเหตุผลที่ฝ่ายไทยไม่ยอมเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี

อาจารย์หทัย ชื่นแจ้งถึงพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ห้ามโฆษณาบุหรี่ของไทย โดยเฉพาะการโฆษณาแฝงใช้ชื่อตราบุหรืบนสินค้าอื่นๆ

ผมได้ให้ข้อมูลการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่ดำเนินการโดยองค์กรเอกชนในประเทศไทย

ฝ่ายสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐให้ข้อมูลว่า มาตรการควบคุมการสูบบุหรี่ของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ ปริมาณบุหรืที่ผลิตโดยโรงงานอาสุยไทยยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ฝ่ายไทยชี้แจงว่า การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ต้องใช้เวลานานกว่าที่จะเห็นผล และยกตัวอย่างการควบคุมการสูบบุหรี่ในสหรัฐอเมริกาต้องใช้เวลาเกือบยี่สิบปี ยอดขายบุหรืจึงหยุดเพิ่มและค่อยๆ ลดลง คณะผู้แทนไทยยังได้ให้ข้อมูลจากประเทศญี่ปุ่นและไต้หวัน ที่ถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรืด้วยมาตรา ๓๐๑ และวัยรุ่นหญิงสูบบุหรืเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การเจรจาใช้เวลาประมาณสองชั่วโมง หัวหน้าคณะลูกขุนแกดส์ชอยุติ

การเจรจาและให้แต่ละฝ่ายไปเตรียมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ให้ปากคำไว้ รวมทั้งนัดเจรจาใหม่อีก ๓ สัปดาห์ คือประมาณวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๓ คณะผู้แทนไทยรู้สึกพอใจกับผลการเจรจาพอสมควร

ตอนบ่ายวันนั้น ผมไปเดินออกกำลังกายรอบทะเลสาบเจนีวา ทะเลสาบสวยมาก มีทางเดินรอบทะเลสาบสำหรับให้คนเดินหรือวิ่งออกกำลังกาย น้ำในทะเลสาบใสสะอาด มีนกนางนวลบินโฉบไปมาในทะเลสาบ มีเปิดน้ำสีเขียวงามเล่นน้ำอยู่เป็นกลุ่มๆ ตอนลืมหัดคิดอีกจนประชาชนที่อยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์จริงๆ ที่อยู่ในธรรมชาติที่สวยงามน่าอยู่มากๆ

เดินไปก็พบผู้คนมารูดต้นไม้คนเดียว ผมจึงเดินเข้าไปสมทบและเดินคุยกันไป ผมมีความรู้สึกว่าคุณการูด “อิน” กับเรื่องการเจรจามากเข้า ใจประเด็นในการเจรจาเป็นอย่างดี คุณการูดพูดกับผมว่า สุดท้ายหากแกดต์ตัดสินใจว่าไทยต้องเปิดตลาดบุหรี่ ทางกระทรวงพาณิชย์เกรงว่า พวกหมอนักรณรงค์ทั้งหลาย โดยเฉพาะนพ.หทัย ยืนยันที่จะไม่ยอมให้มีการเปิดตลาด หากเป็นเช่นนั้นไทยก็อาจจะถูกตอบโต้ทางการค้า โดยสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาคตามอำนาจของกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเสียหายมาก

ผมได้บอกคุณการูดไปว่า พวกแพทย์เราจะคิดถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก ถ้าสุดท้ายเราจำเป็นต้องเปิดตลาดเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตอบโต้ทางการค้า พวกเราก็คงจะไม่ตื้อวันหัวชนฝาหรอก แต่ก่อนที่จะถึงจุดนั้น ทำให้องค์ฝ่ายกระทรวงสาธารณสุขต้องยึดจุดยืนที่ว่าถึงอย่างไรเราก็จะไม่ยอมให้มีการเปิดตลาดบุหรี่ และขอให้ผู้แทนฝ่ายไทยยืนหยัดในจุดนี้ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองบนโต๊ะเจรจา ผมพูดของผมนเอง โดยไม่ได้ปรึกษาอาจารย์หทัยมาก่อน

นพ.หทัย มีท่าทีแข็งกร้าวมาก เปรียบเทียบความพยายามเปิดตลาดบุหรี่ของอเมริกาว่า “เป็นการล่าอาณานิคมแบบใหม่ (Neocolonization)” หากประเทศไทยต้องยอมเปิดตลาดบุรื้ตามแรงกดดันของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ ก็จะทำให้ผลเสียต่อประเทศชาติมากมาย และอนาคตบริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะผูกกิจการโรงงานยาสูบไทยในที่สุด ไทยจึงยอมไม่ได้และเราต้องสู้จนถึงที่สุดและท่าทีของไทยคือ ต้องไม่ยอมแพ้และยังหวังว่าแกดต์จะตัดสินใจให้ไทยชนะ

นพ.ประวิทย์
กัวยิมทะเลสาบเจนีวา
ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

แต่ลึกๆ แล้วผมยอมรับว่า ผมไม่รู้ว่ายูธยาจารย์หทัยคิดอย่างไร แต่ผมคิดว่า การที่ผู้จนยอมให้อเมริกาตอบโต้ทางการค้าต่อสินค้าไทยนั้น รัฐบาลไทยคงจะยอมไม่ได้ถ้าเวลานั้นมาถึง ถ้าอาจารย์หทัยและผมไม่ยอม เราทั้งสองคนก็คงจะถูกตัดออกจากฐานะผู้แทนไทย แล้วรัฐบาลไทยก็ตกลงกับฝ่ายสหรัฐไป ซึ่งการที่ผมกับอาจารย์หทัยไม่ได้อยู่ในทีมเจรจาของไทยในการกำหนดข้อตกลงขั้นสุดท้าย ไทยอาจจะเสียเปรียบเพราะรู้ไม่เท่าทันเล่ห์กลของบริษัทบุหรีข้ามชาติได้

คุณเกรกอรี่ ได้ฟังผมเปิดใจก็แสดงท่าทีโล่งอก เพราะอย่างที่ว่าแต่แรก รัฐบาลกลัวว่าคุณหมอบอกทั้งหลายจะยอมหักไม่ยอมงอ ถ้าผมมีจุดยืนเช่นนี้ เขาก็ดีใจและจะพยายามเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทยไว้ให้ได้ที่สุด ผมรู้สึกว่าคุณเกรกอรี่ทำให้สบายใจขึ้นเยอะ

ตรงนี้ต้องบอกว่า ผมเองรู้ว่าเป็นไปไม่ได้ที่แกตต์ จะตัดสินใจไม่ให้เราไม่ต้องเปิดตลาด และไทยไม่มีทางที่จะทนแรงกดดันของอเมริกาได้ ซึ่งผมไม่รู้ว่ายูธยาจารย์นพ.หทัยมีความเชื่อจริงๆ ว่าไทยจะชนะหรือท่านเองก็คิดเช่นเดียวกับที่ผมคิดว่า สุดท้ายแล้วเราคงจะต้องเปิดตลาด

ช่วงนั้นเป็นช่วงที่กำลังมีการแข่งขันฟุตบอลโลกที่อิตาลี ตอนเย็นเราก็รีบกินข้าว และผมก็กลับมาดูการถ่ายทอดฟุตบอลโลกทางทีวีในห้องพัก เวลาที่เจนีวาตรงกับเวลาในอิตาลี จำได้ว่าสี่ทีมที่เข้ารอบสุดท้าย ได้แก่ เยอรมัน ตะวันตก อังกฤษ อาร์เจนตินา และอิตาลี คืนที่เราหลับกรุงเทพฯ นั้นจะเป็นการแข่งขันรอบรองชนะเลิศระหว่างอิตาลีกับอาร์เจนตินา เราไม่ได้ดูการถ่าย

ทอดสลดเพราะอยู่บนเครื่องบิน แต่เราก็ตื่นเต้นที่กับตันเครื่องบินประกาศผลการแข่งขันระหว่างอิตาลีกับอาร์เจนตินา ตอนก่อนเครื่องถึงกรุงเทพฯ ว่า อาร์เจนตินาชนะอิตาลี ๑-๐ นิคมกับตันว่าช่างรู้ใจผู้โดยสารจริงๆ กับตันเองก็คงจะเป็นแฟนฟุตบอลอย่างที่คนไทยจำนวนมากเป็น

ที่สนามบินเจนีวา ผมทำความรู้วายให้กับคนและผู้แทนไทยที่สนามบินเจนีวา คือเมื่อส่งกระเป๋าเดินทางไปแล้ว ก่อนที่จะเข้าสู่ด่านสุดท้ายเพื่อผ่านการตรวจพาสปอร์ต ผมจึงรู้ว่าพาสปอร์ตผมไม่ได้อยู่กับตัวผม ผมได้ใส่ไว้ในกระเป๋าเดินทาง แล้วลืมเอาออกมาเมื่อตอนจะส่งกระเป๋าเข้าเครื่องเจ้าหน้าที่ไม่ยอมให้ผมผ่านเข้าสนามบิน ร้อนถึงคนและผู้แทนไทย รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากสถานทูตไทยที่เจนีวาต้องเข้ามาชี้แจงและรับรองว่าผมเป็นหนึ่งในคณะผู้แทนไทยจริงๆ สุดท้ายเขาจึงยอมให้ขึ้นเครื่อง

ถึงสนามบินดอนเมือง เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ก็ต้องตามชี้แจงที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง รวมทั้งการแสดงบัตรประจำตัวข้าราชการของผม จึงพามผมผ่านด่านออกมาได้ และก็เป็นจริงที่ผมพบพาสปอร์ตในกระเป๋าเดินทางของผม คุณอึ้งคนีย์ วรทวีชัยได้ให้ข้อคิดผมว่าเวลาไปเมืองนอก ก่อนออกจากโรงแรมเขาจะตรวจเสมอว่า พาสปอร์ต กระเป๋าเงิน และตัวเครื่องบินอยู่ครบหรือไม่ เพราะหากหายไปจะยุ่ง แต่ในชีวิตที่ผ่านมา ผมลืมพาสปอร์ตไว้ในกระเป๋าเดินทางเพียงครั้งเดียว

ปกติผมจะเก็บพาสปอร์ตไว้ในกระเป๋าเดินทางแล้วใส่กุญแจไว้ ไม่พกติดตัวอย่างที่หลายๆ คนทำกัน การพกติดตัวมีประโยชน์คือ หากจะซื้อของลดภาษีเขาจะต้องการพาสปอร์ต แต่เวลาผมไปนอก ผมตั้งใจไว้แต่แรกแล้วว่า **ไม่ซื้ออะไรเลย** เพราะเดินดูร้านในเมืองไทยแล้ว ที่เมืองไทยเรามีทุกอย่าง จึงไม่ต้องไปซื้อที่เมืองนอกให้เงินทองไหลออกไปนอก

อีกเหตุผลหนึ่งคือ ผมไม่ค่อยมีเงิน และทุกครั้งที่เดินทางมาต่างประเทศ ผมจะขาดรายได้จากการทำคลินิกรตอนเย็น เดือนไหนมาเมืองนอกหลายวัน เดือนนั้นรายได้ก็ยิ่งลดลงไปอีก ในขณะที่การเป็นผู้แทนไทยก็ได้รับเพียงเบี้ยเลี้ยงนิดหน่อยเท่านั้น สิ่งเดียวที่ผมมักจะซื้อคือหนังสือ เพราะเมืองไทยมีหนังสือให้เลือกน้อยกว่าที่ต่างประเทศ

การเจรจาที่แอกต์ รอบที่สอง

ต้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๓ ที่กรุงเทพฯ คุณภาณุเกียวกีเยกประชุมคณะผู้แทนไทย เพื่อเตรียมการสำหรับการเจรจาในรอบสองที่เจนีวา เราได้ศึกษาเอกสารคำฟ้องของสำนักผู้แทนการค้าอย่างละเอียด และได้ร่วมกันปรึกษาว่าเราจะแก้ต่างในแต่ละประเด็นที่เขาบันทึกไว้อย่างไร มีข้อมูลอะไรบ้างที่จะต้องหาเพิ่มเติม และมอบหมายผู้รับผิดชอบที่จะไปหามา หลังจากนั้น ก็จะมีการประชุมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูว่าข้อมูลต่างๆ มีครบแล้ว ที่นี้มีประเด็นที่ว่าจะต้องมีผู้นำข้อมูลทั้งหมดไปเขียนให้เป็นเอกสารเพื่อนำเสนอต่อลูกขุนแอกต์ สุดท้ายนพ.หทัย วัฒนาธรานุรักษ์จะไปร่างเอกสาร ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งอาจารย์หทัยต้องเดินทางไปเจนีวาพบกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ล่วงหน้าประมาณหนึ่งอาทิตย์ เพื่อร่างเอกสารให้เสร็จและส่งให้ลูกขุนแอกต์ก่อนการประชุมเจรจา เพราะอย่างที่ว่าท่านพยายามมากที่จะให้ไทยชนะคดีนี้ คือ ไม่ต้องเปิดตลาดให้แก่ผู้บริต่างประเทศ ผมเองไม่สามารถเดินทางไปล่วงหน้าไปกับคณะได้ เพราะผมมีภารกิจในฐานะหัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยฯ ผมต้องบริหารงานของภาควิชาให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ผมและคณะผู้แทนไทยที่เหลือเดินทางไปเจนีวาก่อนวันประชุมหนึ่งวัน เช่นเคย การเดินทางไปครั้งที่สองนี้ มีผู้แทนจากกรมเจ้าท่าร่วมเดินทางไปด้วย เพื่อไปให้ข้อมูลการบริหารคลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse) หรือคลังสินค้าที่เก็บสินค้าที่ทำเรื่องก่อนการเสียภาษี คือ สินค้าที่นำเข้าประเทศไทยจะผ่านคลังนี้ก่อน เมื่อสินค้าจะเข้าสู่ประเทศไทย ขบวนการเสียภาษีก็จะเกิดขึ้น เมื่อเสียภาษีเสร็จก็ออกจากด่านหรือออกจากคลังได้ สินค้าส่วนใหญ่จะไม่ต้องเข้าคลัง แต่จะผ่านด่านเสียภาษีเข้าสู่ตลาดไทยเลย

ในการเจรจาฝ่ายสำนักผู้แทนการค้าถามถึงขนาดของคลังสินค้าทัณฑ์บน การควบคุมอุณหภูมิเป็นอย่างไร ผมจึงถึงบางอ้อว่า ฝ่ายบริษัทยุโรปหรือชาติต้องการวิสัยภาพของคลังสินค้าทัณฑ์บน และความพร้อมที่จะเป็นทางผ่านของสินค้าที่จะถูกส่งมาฝากที่คลัง แล้วส่งต่อไปขายยังประเทศอื่น สินค้าที่อยู่

ในคลังสินค้าทัณฑ์บนเพื่อที่จะส่งออกไปยังประเทศอื่น จะไม่ต้องเสียภาษีให้กับประเทศไทย แต่ต้องเสียค่าเช่าตามที่กรมเจ้าท่ากำหนด

การที่ทางรัฐบาลไทยให้ผู้แทนกรมเจ้าท่าไปชี้แจง ตอบคำถามแก่ผู้แทนสำนักผู้แทนการค้า ความจริงก็เป็นการบอกในที่แล้วว่า งานนี้สุดท้ายไทยก็ต้องเปิดตลาดบุหรี่แน่ และไม่ว่าเพียงเท่านั้น บริษัทบุหรี่ข้ามชาติยังหมายความว่า จะใช้คลังสินค้าทัณฑ์บนของไทยเพื่อรองรับสินค้าที่จะส่งต่อไปยังประเทศอื่นหรือจะหายกลายเป็นสินค้าหนีภาษีไปยังประเทศไหนไม่รู้ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วยก็ได้

เอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติระบุว่า ให้มีการสนับสนุนบุหรี่หนีภาษีเข้าไทย เพื่อให้การกำหนดราคายุทธินำเข้าที่ถูกกฎหมายไม่สูงเกินไป ต่อมางานวิจัยจึงพบว่า ปริมาณบุหรี่ที่หนีภาษีมีเป็นจำนวนถึงหนึ่งในสามของบุหรี่ที่ผลิตเพื่อส่งออก หมายความว่า บุหรี่ที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติผลิตออกมา หนึ่งในสามจะกลายเป็นบุหรี่หนีภาษีสู่ประเทศต่างๆ

เอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติยังระบุว่า การมีร้านค้าปลอดภาษีขายบุหรี่ปลอดภาษีในไทย ทำให้การลักลอบบุหรี่เข้าไทยผ่านช่องทางนี้สะดวกขึ้นมาก

สิ่งคืบไ้จึงไม่ให้มีการขายบุหรี่ปลอดภาษี ซึ่งนอกจากจะทำให้การสูบบุหริน้อยลง เนื่องจากไม่มีบุหรืราคาถูกมากให้สูบแล้ว ยังเป็นการป้องกันบุหรี่หนีภาษีเข้าประเทศอีกทางหนึ่ง ทำให้รัฐเก็บภาษีบุหรี่ได้เป็นกอบเป็นกำ

โฆษณา ณ จุดขาย
แผนกจำหน่ายสินค้าบุหรื
ภายในสนามบิน

แต่หลายฝ่ายได้พยายามเสนอรัฐบาลไทยให้ยกเลิกการขายบุหรี่ปลอดภาษีที่ร้านค้าปลอดภาษีแต่ไม่สำเร็จ ความแตกต่างก็คือสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระดับคอร์รัปชันต่ำที่สุดในสิบประเทศอาเซียน ในขณะที่ประเทศไทย ยังติดอยู่ในประเทศที่มีการคอร์รัปชันอยู่ในระดับต้นๆ ของภูมิภาคนี้ การจึงเป็นเช่นนั้นได้ เพราะฉะนั้นเวลาจะบอกว่าเมืองไทยเป็นเมืองที่น่าอยู่ที่สุดก็ต้องไม่คิดมาก

เราได้ร่วมกันศึกษาเอกสารที่อาจารย์หทัยและเจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมกันร่างไว้ และทำความเข้าใจกับประเด็นที่ต้องแก้ต่างไว้ทั้งหมด

วันต่อมาเราจึงเดินทางไปทำการเกกตต์เพื่อการเจรจารอบที่สอง ผมเตรียมรูปถ่ายของลูกขุนเกกตต์ ไปให้กับลูกขุนแต่ละคนยื่นให้เขาก่อนการประชุม เราแสดงความขอบคุณ (หลังกลับมาเมืองไทยผมได้รับจดหมายจาก ดร. วุฒิธรณ์ วัฒนาพร ออร์ ขอบขอบคุณที่ส่งรูปถ่ายให้และเขียนว่าขอบคุณในท่าทีที่เป็นกันเองของผม “your friendly gesture” ผมจำได้แต่ว่า ผมมอบ น้อมมากตามประสาผู้น้อย เพราะตอนนั้นผมเป็นผู้เยาว์จริงๆ คือมีอายุ ๔๖ ปี ซึ่งอาวุโสไม่น้อยเมื่อเทียบกับคนอื่น)

ในการเจรจาทั้งสอง ทั้งผู้แทนไทยและสำนักผู้แทนการค้าต่างแก่ต่าง และตอบคำถามของกันและกัน ฝ่ายลูกขุนเกกตต์ ก็ถามในสิ่งที่เขาต้องการความกระจ่างเพิ่มเติม เพราะเขามีหน้าที่ที่จะต้องนำข้อมูลของทั้งสองฝ่ายไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปว่าใครถูกผิดอย่างไรตามกฎหมายบัตรของเกกตต์

การเจรจาใช้เวลาประมาณสองชั่วโมงก็ยุติลง ต่อไปนี้ทั้งสองฝ่ายก็จะคอยรายงานและข้อพิจารณาของคณะลูกขุนที่จะนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของเกกตต์เพื่อตัดสินอย่างเป็นทางการต่อไป

เรารู้แต่ว่ากรอบการเจรจาทันทีได้กฎหมายการค้าภายใต้มาตรา ๓๐๑ จะสิ้นสุดลงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๓ เพราะฉะนั้นเราคาดหวังว่า การวินิจฉัยของเกกตต์จะต้องออกมาก่อนหน้านี้ เพราะสำนักผู้แทนการค้าจะต้องคอยผลการวินิจฉัยของเกกตต์เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรกับประเทศไทยตามเงื่อนไขของกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑

ไปหาแนวร่วม ที่ประชุมมะเร็งโลก

หลังการเจรจาจบที่สอง พอจะมีการประชุมการควบคุมมะเร็งระดับโลก ในเดือนสิงหาคม ๒๕๓๓ ที่เมืองฮัมบูก ประเทศเยอรมัน การประชุมระดับโลกนี้จะมีการจัดขึ้นทุกๆ สี่ปี จัดโดยสหพันธ์ควบคุมมะเร็งนานาชาติ องค์การอนามัยโลก และสมาคมต่อต้านมะเร็งของสหรัฐอเมริกา การประชุมจะมีผู้เข้าร่วมกว่าหนึ่งหมื่นคน และการควบคุมการสูบบุหรี่เป็นหัวข้อใหญ่ของที่ประชุม เนื่องจากว่าร้อยละ ๓๐ ของมะเร็งทั้งหมดมีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่

ผมได้รับการติดต่อขอให้นำกรณีพิพาทการเปิดตลาดบุหรี่ระหว่างไทยกับสหรัฐไปเสนอให้ที่ประชุมทราบ เพื่อเป็นการสร้างกระแสสนับสนุนไทย และเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมจากต่างประเทศกลับไปขอให้ผู้แทนของแต่ละประเทศช่วยไทยในที่ประชุมภาคี เมื่อเรื่องนี้เข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ โดยฝ่ายจัดการประชุมจะยกวันค่าลงทะเบียนให้ และสมาคมต่อต้านมะเร็งของสหรัฐอเมริกาจะออกค่าเครื่องบินขึ้นประหยัดให้ ถ้าตอบรับที่จะไปพูดที่ฮัมบูก แต่ผมจะต้องรับผิดชอบค่าที่พักและค่าอาหารเอง

ผมตัดสินใจตอบรับที่จะไปพูด งานนี้ไม่เกี่ยวกับกระทรวงสาธารณสุขและรัฐบาลไทย ทางสมาคมต่อต้านมะเร็งสหรัฐอเมริกา ส่งตั๋วเครื่องบินขึ้นประหยัด กรุงเทพฯ - แฟรงเฟิร์ต - ฮัมบูก - แฟรงเฟิร์ต - กรุงเทพฯ มาให้เป็นสายการบินลูฟท์ันซา

ผมจองโรงแรมเล็กๆ ที่ราคาถูกที่สุดที่ฝ่ายจัดการประชุมเตรียมไว้ให้ เพราะผมต้องจ่ายเงินเอง ต้องนั่งรถไฟใต้ดินประมาณ ๑๐ นาทีจากโรงแรมไปที่ประชุม แต่ถ้าจะทำเพื่อประเทศไทย เพื่อความถูกต้อง แม้จะต้องนั่งที่ขึ้นประหยัด และต้องจ่ายเงินเองบางส่วน ผมก็พร้อมที่จะทำ

ก่อนการเดินทางไปฮัมบูก ผมได้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่ามีสมาชิกสภาองเกรสส์ ๗ คน เดินทางผ่านกรุงเทพฯ บังอรได้ร่างหนังสือโดยให้ชื่อผม ได้ยื่นจดหมายผ่านเลขาธิการของสมาชิกสภาองเกรสส์กลุ่มดังกล่าว ขอ

นพ.ประทีป อยู่เดียวฉาย
ถ่ายภาพที่โรงแรมที่พักเมืองฮันบูร์ก
ประเทศเยอรมนีตะวันตก

ให้เขาสัมภาษณ์ร่างกฎหมายของนายเซท แอทกิน ที่จะจำกัดบทบาทของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ในการ ใช้มาตรา ๓๐๑ เพื่อเปิดตลาดบุหรี่

ที่ฮันบูร์ก ผมได้พบแพทย์ไทยอีกหลายคนที่เป็นร่วมประชุมโดยที่ผมไม่รู้มาก่อน มีคุณหมอสมิตรา ทองประเสริฐ จากคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ คุณหมอสาริตรี เมาพิกุลไพโรจน์ จากโรงพยาบาลพระมงกุฎฯ อาจารย์นายแพทย์ทองดี ชัยพานิช จากโรงพยาบาลสมิติเวช นอกจากนี้ ยังมีคณะผู้แทนไทยจากกระทรวงสาธารณสุขชุดใหญ่ นำโดยรัฐมนตรีช่วยว่าการ นายแพทย์ประสงค์ บุรพงษ์ และอีกหลายคนจากสถาบันมะเร็ง กรมการแพทย์

ผมไม่ได้คิดมากกว่า ทำไมผมจึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุขบ้าง ทำไมกระทรวงสาธารณสุขไม่ได้คิดถึงผมบ้าง แต่ก็ช่างเถอะ เราไปเพราะเราอยากจะไป เราอาจจะผิดเองที่ไม่ได้ไปขอความสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข

ผมมารู้ว่าที่กระทรวงสาธารณสุข จัดผู้แทนชุดใหญ่ไปร่วมประชุมก็เพื่อที่จะเสนอตัวให้ประเทศไทยเป็นผู้จัดการประชุมต่อต้านมะเร็งระดับโลกครั้งต่อไปใน พ.ศ.๒๕๓๙ แต่มีปัญหาว่าในขณะนั้นประเทศไทย ยังไม่มีสถานที่ประชุมที่จะรับผู้เข้าร่วมประชุมได้กว่าหมื่นคน แต่กำลังมีแผนที่จะสร้างศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ แต่ก็ไม่ทราบว่าจะเสร็จทันหรือไม่

คณะผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ได้จัดงานเลี้ยงที่ภัตตาคารไทย เชิญฝ่ายจัดประชุมมาทานเลี้ยง ได้เชิญแพทย์ผู้ใหญ่อีกหลายๆ ประเทศมาร่วมงานด้วย รัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข แจ้งต่อที่ประชุมว่าการสร้างที่ประชุมใหญ่ที่ใหญ่พอจะเสร็จภายในสองปี และทันต่อการที่จะจัดประชุมครั้งต่อไป

นายวิฑูรี เชนนบูล เลขาธิการของสมาคมต่อต้านมะเร็งของโลก หรือ UICC แอบถามผมว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ เขาเป็นห่วงว่าถ้าให้ประเทศไทยเป็นผู้จัดแล้ว เกิดที่ประชุมสร้างเสร็จไม่ทัน ทางเขาจะมีปัญหา เหตุที่เขาดำเนินการเป็นการส่วนตัว เพราะผมเคยไปพบเขาที่ที่ทำการใหญ่ที่เจนีวา เมื่อครั้งที่ผมไปเจรจาที่แกตต์ เพื่อขอให้สหพันธ์ควบคุมมะเร็งนานาชาติสนับสนุนไทยในการเจรจาที่แกตต์ อีกอย่างผมไม่ได้ไปร่วมประชุมในนามของกระทรวงสาธารณสุข และความที่ผมเป็นนักวิชาการ เขาคิดว่าข้อคิดเห็นของผมจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของเขา

ผมตอบเขาไปว่าผมไม่ทราบข้อมูลพอที่จะให้คำตอบเขาได้ เขาจึงตกลงว่าเขาจะเดินทางมาดูความพร้อมของเมืองไทยที่กรุงเทพฯ เอง ก่อนที่จะตัดสินใจ ในส่วนของสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งประเทศไทยมีนายแพทย์ทองพูน วัฒนวิทย์ ร่วมคณะผู้แทนไทยไปด้วย ซึ่งเป็นนายกสมาคมต่อต้านมะเร็ง

นายวิฑูรี เชนนบูล จึงพยายามสืบถามผมว่า นายแพทย์ทองพูนและสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งประเทศไทย มีบทบาทในการทำกิจกรรมที่ต่อต้านมะเร็งอะไรบ้าง โดยเฉพาะมีบทบาทในการณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในเมืองไทยหรือไม่

ผมจึงให้ข้อมูลเท่าที่ผมทราบว่า สมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นมานานแล้ว โดยนายแพทย์อำนาจ เสมรสุต ซึ่งเป็นแพทย์ทางรังสีรักษาที่คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล อาจารย์ให้การรักษามะเร็งด้วยวิธีการฉายแสง มีผู้ป่วยจำนวนมากที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดมาฉายแสง แต่ไม่มีที่พักในกรุงเทพฯ อาจารย์จึงให้ทุนทรัพย์ส่วนตัวก่อตั้งสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งประเทศไทยขึ้นที่บางพลัด ซึ่งปัจจุบันยังคงดำเนินการอยู่ ได้สร้างที่พักให้แก่ผู้ป่วยที่รับการฉายแสงที่ศิริราชที่มาจากต่างจังหวัดมาพักอาศัยระหว่างการรักษาดู ได้จัดซื้อรถตู้รับส่งคนไข้จากโรงพยาบาลศิริราชกับบ้านพักที่สร้างให้ ภรรยาอาจารย์อำนาจชื่อ คุณหญิงเนือทิพย์ เสมรสุต ได้ช่วยในการระดมทุนเพื่อใช้จ่ายของสมาคม นายแพทย์อำนาจได้ให้นายแพทย์ทองพูน มาช่วยสมาคม ส่วนกิจกรรมต่อต้านมะเร็งด้านอื่นของสมาคมต่อต้านมะเร็งผมไม่ทราบรายละเอียด

ผมเคยมีประสบการณ์จะพยายามให้สมาคมต่อต้านมะเร็งสนับสนุนการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ เช่น การพิมพ์แผ่นพับเพื่อใช้รณรงค์ไม่สูบบุหรี่ แต่ไม่

ประสบความสำเร็จ หุดกันอยู่อย่างยุติธรรมแล้ว แม้จะถือว่าสมาคมต่อต้าน
มะเร็งแห่งประเทศไทย แต่กิจกรรมที่ทำโดยสมาคมน่าจะเรียกชื่อว่า สมาคม
สงเคราะห์ผู้ป่วยมะเร็งมากกว่า และในความเป็นจริง สมาคมที่มีค่าใช้จ่ายและ
ทุนทรัพย์ในการดำเนินการสูงกว่าโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่มากมาย
ทีเดียว

ข้อมูลที่ผมให้นายเชอนบูล ทำให้เขาแปลกใจมาก เพราะสมาคมต่อต้าน
มะเร็งของประเทศอื่นๆ บทบาทหลักจะเน้นไปที่การป้องกันมะเร็งและผลักดัน
ให้เกิดนโยบายและกฎหมายที่จะควบคุมสาเหตุของการเกิดมะเร็ง เช่น
Victoria Anti Cancer Society แห่งรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย เป็น
องค์กรที่ผลักดันให้เกิดกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ที่รัฐวิกตอเรีย และต่อมาใน
ทุกรัฐของออสเตรเลีย

การทำงานในลักษณะสงเคราะห์ผู้ป่วยแม้จะมีประโยชน์ แต่ช่วยคนใช้
ได้น้อยและมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าทำงานโดยเน้นการป้องกันมาก สมาพันธ์ควบคุม
มะเร็งนานาชาติก็ทำงานเน้นการป้องกันเช่นกัน และงานป้องกันมะเร็งที่สำคัญ
ที่สุดคือการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ ในที่สุดนายเชอนบูลบอกว่าเขาจะต้องเดินทาง
มากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาความพร้อมก่อนการตัดสินใจ

ในงานเลี้ยง ผมได้พบเพื่อนนักรณรงค์ไม่สูบบุหรี่อีกหลายคน แพทย์
หญิงจุติระ แมคพาย จากฮ่องกง ดร.ริชาร์ด ปีโต จากอ็อกฟอร์ด ที่มาช่วยเรา
คำนวณผลกระทบจากการสูบบุหรี่ต่อการเสียชีวิตของเยาวชนไทย เมื่อปี พ.ศ.
๒๕๓๑ นายแพทย์คาลอส เฮเรลล่า จากอาร์เจนตินา ที่ร่วมเข้าให้การต่อกรรมา
ธิการของสภาองค์การสตรีเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๓ ที่ผ่านมา ตอนเห็นสุขภาพ
ของนายแพทย์คาลอสไม่ค่อยดี มีอาการปวดท้องเป็นๆ หายๆ แต่ไม่ทราบ
ว่าเป็นอะไร ต่อมาภายหลังจึงได้ทราบว่าคาลอสเป็นมะเร็งตับอ่อน ขณะนั่ง
ทานข้าวกันอยู่ คาลอสพยายามบอกผมว่า “คุณไม่เหมือนหมออะ คุณเหมือน
นักการเมืองมากกว่า” ความจริงมีอีกหลายๆ คนที่เคยบอกผมว่า ผมเหมาะจะ
ไปเล่นการเมือง

ผมเองก็เคยคิดจะเข้าสู่วงการเมืองเหมือนกัน ผมรู้จักส.ส.หลายคน เขา
ชวนให้ลงสมัคร ส.ส. ผมก็เลยลองหาข้อมูลว่า ถ้าผมเป็น ส.ส. ผมจะสามารถ
เลี้ยงลูกเมียได้หรือไม่

กนิษฐาวัชชี เชนอนบุต
ณ ที่ทำการสมณพินัย
ต่อต้านมะเร็งโลก

ผมได้ข้อมูลว่าเงินเดือน ส.ส. ต่อเดือนๆ ละหกหมื่นบาท จำนวนนี้ต้องเสียภาษีก่อน หลังจากนั้นจะต้องหักจ่ายให้พรรคการเมืองเป็นประจำเดือนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายส่วนกลางของพรรค จากนั้น ส.ส. จะต้องมียกทำการพรรคประจำเขต ซึ่งหากไม่มีบ้านของตัวเองก็ต้องร่วมกันออกเงินกับ ส.ส. เขตเดียวกัน ๓ คน เข้ายกทำการพรรค นอกจากค่าเช่าแล้วก็ต้องจ้างเจ้าหน้าที่มาประจำอยู่หนึ่งคน เพื่อรับโทรศัพท์จากชาวบ้านและคนอื่นๆ ที่ติดต่อเข้ามา

นอกจากนี้ ส.ส. ส่วนใหญ่ต้องมีหวัตะแนนหลักอยู่อย่างน้อยหนึ่งคนที่ จะคอยเป็นหูเป็นตาในพื้นที่ หรือเป็นตัวแทนไปปรากฏตัวตามงานบุญหรืองานอื่นๆ กรณีที่ ส.ส. ไปไม่ได้ คนๆ นี้ต้องจ้างเขา เงินเดือนอย่างน้อยก็เดือนละแปดพันถึงหนึ่งหมื่นบาท ค่าใช้จ่ายต่อมาคือ เวลาไปงานต่างๆ ต้องใส่ซองส่งให้แก่เจ้าภาพ ผมคำนวณดูแล้วเงินเดือนหกหมื่นหมดพอดี แล้วผมจะเอาเงินที่ไหนไปเลี้ยงลูกเมีย ลูกทั้งสามคนก็เรียนอยู่ ผมจึงตอบปฏิเสธผู้ที่มาชวน

อีกอย่างที่สำคัญคือ ลูกเมียผมไม่เห็นด้วยที่จะเห็นผมเป็น ส.ส. ลูกผมบอกว่า ไม่อยากเห็นพ่อถูกตำ เพราะเขาเห็นแม่แค่ ส.ส. ถูกตำ ผมจึงเลิกลคิดที่จะเป็น ส.ส. เพราะคิดไม่ออกว่า ถ้าทำงานการเมืองจะเอาเงินที่ไหนมาเลี้ยงลูกเมียไปๆ มาๆ จึงอยู่รับราชการจนแก่เกินแกง แต่ก็ต้องสวภาพว่าสนใจการเมือง เพราะจากการทำงานเรื่องบุหรืเห็นได้เลยว่า ปัญหาส่วนใหญ่จะแก้ได้ด้วยวิธีทางการเมือง

รัฐมนตรีสาธารณสุขของอังกฤษท่านหนึ่งเคยกล่าวคำคมไว้ว่า การแก้ปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยไม่ใช่อยู่ที่ห้องผ่าตัด ไม่ใช่อยู่ที่โรงพยาบาล แต่อยู่ที่รัฐสภา

วันรุ่งขึ้นผมกับหมอลุมิตราและคุณหมอสาวิตรี จากโรงพยาบาลพระมงกุฎฯ และอาจารย์หมอทองดี มีเวลาร่างจากการประชุมจึงชวนกันนั่งรถไฟเที่ยวกรุงเบอร์ลิน ซึ่งต้องนั่งรถไฟไปประมาณ ๔ ชั่วโมง ตอนนั้นเป็นช่วงที่กำแพงเบอร์ลินเพิ่งถูกทุบไป เพราะฉะนั้นเราก็ได้นั่งรถไฟไปเที่ยว ออกไปเที่ยวแต่เช้า

รถไฟแน่นมากไม่มีที่นั่ง เมื่อเราเมื่อยก็นั่งกับพื้น ไปถึงกำแพงเบอร์ลินประมาณช่วงเที่ยง แล้วก็ไปกินแคนดิกก็พรายซิกกันเป็นอาหารมือเที่ยง เสริชแล้วเดินเที่ยวในเบอร์ลินตะวันตก เพราะยังข้ามไปเบอร์ลินตะวันออกไม่ได้ และได้นั่งรถผ่านเข้าไป แต่ไม่ได้เดินลงไป

มีความแตกต่างกันชัดเจนระหว่างเบอร์ลินตะวันตกกับเบอร์ลินตะวันออก เพราะเบอร์ลินตะวันตกบ้านเมืองอาคารทันสมัยใหญ่โตเยอะแยะไปหมด มีอนุสรณ์อาคารเก่าที่ถูกระเบิดสมัยสงครามโลกครั้งที่สองที่เขาอนุรักษ์ไว้ อีกข้างหนึ่งที่เป็นเบอร์ลินตะวันออกมีแต่อาคารที่หักเก่าๆ สูงเพียงสี่ห้าชั้น ทราบมาว่า เป็นอาคารที่เก่าหลายสิบปีไม่ได้มีการพัฒนา นี่ก็เป็นข้อแตกต่างที่เห็นชัดเจนระหว่างประเทศสังคมนิยมกับที่เป็นประชาธิปไตย

เมื่อพูดถึงเมืองฮัมบูร์กและเบอร์ลินตะวันตก เป็นครั้งแรกที่ผมได้มาประเทศเยอรมัน แต่ผมก็รู้จากดร.เกรก คอนนอลลี ว่าเยอรมันเป็นประเทศที่อุตสาหกรรมบูห์มีอิทธิพลมาก

ตอนที่เลือกประเทศที่จะเป็นลูกขุนแกดต์ เพื่อตัดสินคดีพิพาทกรณีมาตรา ๓๐๑ นั้น ดร.เกรก คอนนอลลี บอกว่าต้องไม่ให้เยอรมันเป็นกรรมการ พอผมมาถึงเยอรมันก็เห็นป้ายโฆษณาบูห์เต็มไปหมด ส่วนใหญ่เป็นโฆษณามาร์ลโบโร มีแต่สัญลักษณ์มาร์ลโบโรตรงจุดข้ามถนนกว้างในหลายๆ จุด ไม่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

ห้องพักเล็กๆ ที่ผมนอนเตียงเดี่ยวเหมือนคว้นบูห์รีมาก ผมไปถามเจ้าของโรงแรม เขาบอกว่า**ที่นี่ไม่มีห้องห้ามสูบบุหรี่** เพราะฉะนั้นทุกห้องก็เหมือนกลิ่นบูห์รีไปหมด เรื่องนี้ผมไม่ได้ตัดสินว่า มันเหมือนจริง ๆ ท่านลองขึ้นรถแท็กซี่บางคันจะเหมือนกลิ่นบูห์รีมาก ทั้งๆ ที่คนขับไม่ได้มีการสูบบุหรี่ขณะนั้น แต่หากมีการสูบก่อนหน้านั้น แอร์ในรถจะเหมือนไปหมด

คำพิพากษาของแกตต์

ปลายเดือนกันยายน ๒๕๓๓ ผมต้องเดินทางไปเจนีวากับคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่ง ท่านอาจารย์หทัยติดภารกิจอื่นของกระทรวงสาธารณสุขจึงไม่ได้ร่วมเดินทางไปด้วย

การเดินทางครั้งนี้เป็นการไปเพื่อรับฟังผลการตัดสินของที่ประชุมใหญ่ตามพิธีการและเพื่อประเมินว่าไทยเราจะเล่นเกมต่ออย่างไร หลังคำตัดสินของแกตต์ เมื่อผู้แทนไทยไปถึงเจนีวา พบว่าเราได้รับเอกสารคำตัดสินอย่างเป็นทางการของลูกขุนแกตต์ ๓ ข้อ คือ

๑. การที่รัฐบาลไทยห้ามนำเข้าบุหรี่ยี่ห้อต่างประเภสนั้น เป็นการผิดล่อนบทบัญญัติของแกตต์ มาตรา ๓ คือรัฐบาลไทยเลือกปฏิบัติ โดยให้มีการขายบุหรี่ยี่ห้อ แต่ห้ามนำเข้าบุหรี่ยี่ห้อต่างประเทศและรัฐบาลไทยเองผลิตสินค้าบุหรี่ยี่ห้อ
๒. ข้อกล่าวหาที่อเมริกาบอกว่า รัฐบาลไทยเก็บอัตราภาษีบุหรี่ยี่ห้อไม่เป็นธรรมนั้น ลูกขุนแกตต์ตัดสินว่ารัฐบาลไทยได้แก้ไขแล้ว โดยการปรับอัตราภาษีให้เท่ากัน เพราะฉะนั้นข้อนี้จึงไม่ผิด
๓. รัฐบาลไทยสามารถที่จะกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ในประเทศได้ ตั้งแต่การออกกฎหมายห้ามโฆษณา การห้ามมีการพิมพ์คำเตือน การห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การขึ้นภาษี เป็นต้น แต่ต้องปฏิบัติต่อบุหรี่ที่ไทยผลิตเองและบุหรี่ยี่ห้อที่นำเข้าอย่างเท่าเทียมกัน

นี่คือการตัดสินที่เป็นทางการของคณะลูกขุนแกตต์ ในวันที่เราไปฟังการอ่านคำตัดสินของลูกขุนแกตต์นั้น ผมได้มีโอกาสเข้าไปในห้องประชุมใหญ่ (General Assembly) ของที่ประชุมแกตต์ด้วย

เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับผม เป็นห้องประชุมที่ใหญ่ที่ผมเคยเห็นแต่ในช่วงที่วีโนชาวต่างประเทศเวลาที่เสนอข่าวเกี่ยวกับการประชุมใหญ่ด้านการค้า เราเข้าไปที่นั่งของประเทศไทย เอกสารที่ได้รับการตัดสินเกี่ยวกับประเทศไทยได้รับการแจกจ่ายไปยังสมาชิกทุกประเทศล่วงหน้า เข้าใจว่าตอนนั้นมีร้อยละประเทศต่างได้อ่านเอกสารล่วงหน้ามาแล้ว

พอมาถึงวาระเรื่องกรณีที่อเมริกาฟ้องไทยปรากฏว่าที่ประชุมเห็นชอบตามนั้น ไม่มีใครคัดค้าน ไม่มีใครซักถามอะไร ถือว่าการตัดสินนั้นได้รับการเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ ของแอกต์ ศูนย์การดูแลคุ้มครองการค้าของหลายประเทศที่ประจำที่แอกต์ว่าหากไทยเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่เสรี สหรัฐฯ ก็ จะหมดความชอบที่จะใช้มาตรา ๓๐๑ สร้างเงื่อนไขการเปิดตลาดต่อไป และหากสหรัฐฯ ยังกดดันไทย ขอให้ไทยแจ้งต่อแอกต์เขาจะช่วยไทย

การตัดสินของแอกต์ในช่วงนั้น แอกต์เองไม่มีอำนาจที่จะมาบังคับให้ไทยหรือประเทศคู่กรณีปฏิบัติตาม เขาเรียกว่าไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย (Non Binding) แอกต์เพียงแต่ตัดสินว่าใครถูกใครผิดตามกฎหมายบัตรของแอกต์ เสร็จแล้วการดำเนินการต่อไปนั้นเป็นหน้าที่ของคู่กรณีที่จะไปตกลงกันเอง แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว หากแอกต์ตัดสินอย่างไร ประเทศที่ถูกตัดสินว่ากระทำผิดส่วนใหญ่จะไปดำเนินการตามที่แอกต์ตัดสิน เพราะหากไม่แก้ไขตามที่แอกต์ตัดสิน ประเทศคู่กรณีก็จะมี ความชอบธรรม ที่จะดำเนินการตอบโต้คู่กรณีฝ่ายที่ดำเนินการค้าที่ขัดต่อกฎบัตรของแอกต์ได้

ผมเดินทางกลับด้วยความรู้สึกไม่ผิดหวังเท่าไร เพราะว่าได้ศึกษากฎหมายของแอกต์มาตลอด จึงรู้ว่าไทยต้องผิดแน่ๆ เพราะประเทศไทยเรานั้นผลิตสินค้าอยู่ การที่จะไปห้ามนำเข้าจึงผิดกฎหมายของแอกต์ เพราะว่าแอกต์ยังไม่ได้มีการยกเว้นสินค้าบุหรี่ยจากการใช้กฎบัตรของแอกต์

ในรายงานของลูกขุนแอกต์มีสิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งเขียนไว้ตั้งแต่เริ่มต้นเลยว่า ‘ลูกขุนแอกต์ยอมรับว่าบุหรี่ยเป็นสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเพราะฉะนั้นการที่รัฐบาลไทย ผู้แทนไทยใช้อ้างว่ารัฐบาลไทยสามารถห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศได้ โดยอ้างกฎบัตรของแอกต์ข้อที่ ๒๐ บิ ที่ให้อำนาจสมาชิกประเทศห้ามนำเข้าสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เพื่อสุขภาพของประชามนุษย์ของสัตว์หรือพืชนั้นสามารถกระทำได้’

แต่การที่ประเทศไทยอ้างกฎนี้ในการต่อสู้ ลูกขุนแอกต์ตัดสินและให้ข้อมูลว่าการที่รัฐบาลไทยจะใช้กฎบัตรข้อที่ ๒๐ บิ ในการอ้างเพื่อห้ามนำเข้าสินค้าบุหรี่ยนั้น ต้องตรวจสอบว่ารัฐบาลไทยมีมาตรการอื่นที่จะป้องกันคนไทยไม่ให้ได้รับอันตรายจากการสูบบุหรี่ ที่ไม่รุนแรงเท่ากับการห้ามนำเข้าหรือไม่ เช่น การห้ามโฆษณา การห้ามส่งเสริมการขาย การพิมพ์คำเตือน และมาตร-

การทางภาษี

ลูกขุนแกตต์มีความเห็นว่ามาตรการเหล่านี้ รัฐบาลไทยนั้นสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องห้ามการนำเข้าก็สามารถที่จะลดการสูบบุหรี่ของคนไทยได้ เพราะฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่รัฐบาลไทยจะต้องห้ามนำเข้าสินค้านี้

นั่นก็เป็นเหตุผลที่ลูกขุนแกตต์บอกว่า เหตุผลที่ไทยอ้างมาตรการ ๒๐ ปี ห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศเพื่อคุ้มครองสุขภาพของคนไทยนั้นฟังไม่ขึ้น เพราะรัฐบาลไทยสามารถที่จะใช้มาตรการอื่นๆ เพื่อทำให้คนไทยไม่ต้องได้รับอันตรายจากการสูบบุหรี่

แม้ว่าแกตต์จะตัดสินว่า การห้ามนำเข้าบุหรี่นั้นนอกของไทยขัดต่อกฎบัตรแกตต์ แต่ข้อสรุปที่ว่าไทยสามารถใช้มาตรการอื่นในการควบคุมบุหรี่ได้ เช่น การขึ้นภาษี การพิมพ์คำเตือน การห้ามโฆษณา รวมถึงการให้เปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่สามารถทำได้ ทั้งนี้ต้องไม่เลือกปฏิบัติ คือกฎระเบียบต่างๆ จะต้องบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกันระหว่างบุหรี่ที่ผลิตในประเทศและบุหรินำเข้า

การตัดสินของแกตต์ข้อนี้เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยในการเจรจาระดับทวิภาคี ภายใต้ข้อกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ซึ่งสำนักผู้แทนการค้าเรียกร้องให้ไทยยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณา และไทยยืนยันมาตลอดว่า ไทยไม่ยอมและตอนนั้นเรายังมีความหวังว่า หากเราสามารถผ่านกฎหมายให้ผู้ผลิตต้องเปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ได้ บริษัทบุหรี่ข้ามชาติอาจจะถอนตัวจากตลาดไทย ดังที่เคยเกิดขึ้นที่แคนาดาแล้วก็ได้

หนังสือพิมพ์จึงคาดหัวข่าวการตัดสินของแกตต์ว่า เป็น “ความพ่ายแพ้ทางการค้า การชนะทางสุขภาพ” สิ่งที่น่าสังเกตุแทนการค้าพยายามต่อสู้ให้กับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ คือสิทธิในการโฆษณา โดยอ้างว่าการห้ามโฆษณาทำให้บุหรี่ต่างประเทศเสียเปรียบ เพราะไม่มีผู้ทางที่จะสื่อถึงผู้บริโภคในประเทศนำเข้า ถึงสินค้าที่คุณภาพดีกว่าได้

นพ.พทย์ แม้จะดูผิดหวังเล็กน้อย แต่ก็ไม่ได้แสดงความเสียใจมากนัก ส่วนดร.เกรก คอนนอลลี ดีใจมากเพราะสิ่งที่เขาต้องการคือ การรักษาไว้ซึ่งกฎหมายห้ามโฆษณาของไทยและการตัดสินของแกตต์ จะเป็นบรรทัดฐานของการค้าบุหรี่โลก

ดร.เกรก บอกผมบ่อยๆ ว่าเขาภูมิใจในสิ่งที่เขากับผมได้ช่วยกันทำมาก เขาคิดว่าสิ่งที่เราทำไว้ได้เปลี่ยนโฉมการค้าบุหรืของโลก และสหรัฐอเมริกา จะไม่สามารถใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้ประเทศใดๆ เปิดตลาดบุหรืได้อีก

ตอนนั้นเป็นปลายเดือนกันยายน ทางฝ่ายสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาประสานงานให้รัฐบาลไทย ไปเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าต่อในกรอบของมาตรา ๓๐๑ ที่สำนักผู้แทนการค้าฟ้องไทยไว้ และจะต้องตัดสินภายในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๓ เมื่อลูกขุนแกลตต์ตัดสินว่าไทยผิดแล้ว ถ้ารัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินของลูกขุนแกลตต์โดยการเปิดตลาด แม้ว่าแกลตต์จะไม่สามารถลงโทษประเทศไทยได้ แต่กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ให้อำนาจรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่จะลงโทษประเทศคู่ค้าได้ กรณีที่มีหลักฐานว่าประเทศคู่ค้านั้นปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อบริษัทเอกชนสหรัฐอเมริกา

ในกรณีที่รัฐบาลไทยห้ามนำเข้าบุหรืต่างประเทศนั้นแกลตต์ได้ตัดสินว่าไทยทำผิดกฎบัตรของแกลตต์ ซึ่งในกรอบการเจรจามาตรา ๓๐๑ เมื่อมีฝ่ายที่สามชี้ว่าไทยทำผิด ก็เป็นความชอบธรรมของสหรัฐอเมริกาที่จะตอบโต้ทางการค้าได้ หากไทยไม่แก้ไขการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐ เพราะฉะนั้นอเมริกาจึงกำหนดที่จะเจรจากับไทยต่อ และถ้าไทยไม่ปฏิบัติตามโดยการ ยกเลิกการห้ามนำเข้า อเมริกาสามารถที่จะใช้อำนาจมาตรา ๓๐๑ ตอบโต้ทางการค้าต่อรัฐบาลไทยได้

กลับมาที่เมืองไทย สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาได้เจรจากับคณะผู้แทนไทยในกลางเดือนตุลาคม ๒๕๓๓ ที่กรุงวอชิงตันดีซี เรารู้ว่าเหลือเวลาอีกประมาณ ๑ เดือนเป็นอย่างช้า สำนักผู้แทนการค้าจะต้องตัดสินกรณีของไทยภายใต้กรอบ ๓๐๑ คณะผู้แทนไทยจึงมีการประชุมกันที่กระทรวงพาณิชย์ว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

ที่สุดของการต่อรอง

ในวันนั้นผมไปประชุม อาจารย์หทัย ไม่ว่างติดประชุมเรื่องอื่นที่ต่างประเทศ ผมจึงได้ไปประชุมกับทีมของท่านปลัดพชร อิศรเสนา มีคุณการุณ

และคนอื่นๆ ในที่ประชุมด้วย

ท่านปลัดพรบอกว่า เราต้องประกาศเปิดตลาดก่อนเลย จากนั้นค่อยไปเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาที่วอชิงตันดีซี ถ้าเราประกาศเปิดตลาดก่อน เราจะไม่ผิดต่อกฎบัตรของแกตต์ ในประเด็นที่สองข้อกล่าวหาว่าไทยกำหนดอัตราภาษีศุลกากรไทยและต่างประเทศไม่เท่ากัน เราก็ได้ปรับให้เท่ากันแล้ว ดังนั้นอเมริกาจะมาตอบโต้ทางการค้าอะไรกับเราไม่ได้ ส่วนข้อเรียกร้องอีกสองข้อภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ คือ การขอลิขสิทธิ์ในการโฆษณาและส่งเสริมการขายกับการขอลิขสิทธิ์ในการมีเครือข่ายการตลาด โดยไม่ผ่านโรงงานยาสูบ เป็นเรื่องที่เราจะเจรจากับฝ่ายสหรัฐฯ ต่อภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑

ในการประชุมวันนั้น ผมจำได้ว่าเป็นวันศุกร์ ผมรู้สึกงงๆ เพราะไม่เข้าใจว่า จะทำอย่างไร แล้วที่เราพยายามเห็นต่อน้อยต่อสูมาเกือบสองปี เราจะได้อะไรบ้าง ท่านปลัดพรบอกว่าเรื่องนี้จะจบวาระจรเสนอเข้า ครม. เพื่อให้ประกาศว่าเราจะเปิดตลาดบุหรี่เพื่อลดแรงกดดันของมาตรา ๓๐๑ ในวันอังคารที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๓ เพราะฉะนั้นจะไม่มีใครรู้ เพราะเป็นวาระจร

ท่านปลัดพรบอกละบอกว่า “คุณหมอ ตอนนีกระทรวงสาธารณสุขจะเอาอะไร คุณหมอขอจากรัฐบาลไทยได้เลย ในการที่จะแลกเปลี่ยนกับการเปิดตลาด หมอขออะไรเขาต้องให้หมดหมด”

ผมคิดว่าเป็นคำพูดเพียงไม่กี่คำของท่านปลัดพรบที่อาจกล่าวได้ว่ามีคุณค่าสูงสุด เพราะตอนนั้นผมเองไม่รู้จะเดินแต่หมอย่างไรต่อ พอได้ยินคำแนะนำของท่านปลัดพรบ ผมจึงเกิดความคิดว่าเราต้องเรียกร้องอะไรจากรัฐบาล

ตลอดเวลาที่เราต่อสู้ในมาตรา ๓๐๑ มา รัฐบาลไม่ได้ทำอะไร ยกเว้นว่าทำเพื่อให้พ้นจากความผิด คือทำเพียงปรับอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ที่ขายยาสูบไทยและนอกให้เป็นอัตราเดียวกัน ภาษีบุหรี่ที่เราเรียกร้องให้ขึ้นก็ไม่ได้ขึ้น และได้ย้ายตำแหน่งจากด้านข้างมาอยู่ด้านหน้าอย่างอื่นไม่ได้ทำอะไร กฎหมายที่คณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบเห็นชอบไปเกือบปีแล้ว ก็ไม่ได้ถูกบรรจุเข้า ครม. เพื่อที่จะดำเนินการต่อไป ที่ประชุม คบชช. มีมติเห็นชอบให้มีการตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบที่กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งคุณหมอซูซึกิเป็นผู้รับหน้าที่ให้ไปร่างแผนนี้ ในแผนมีการเขียนอัตราค่าจ้าง มีการ

เขียนครุภัณฑ์ต่างๆ ของงบประมาณไว้ ๕๐ ล้านบาท มีการเตรียมพร้อมที่จะเสนอแล้ว แต่ไม่ได้รับคำตอบจากรัฐบาล

เมื่อผมกลับจากกระทรวงพาณิชย์ ผมรีบมาปรึกษากับท่านอาจารย์ อรรถสิทธิ์ ที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

“อาจารย์ครับ วันอังคารทางกระทรวงพาณิชย์จะเสนอให้ ทร. ประกาศเปิดตลาดให้มีการนำเข้าบุหรี และปลัดพรบบอกว่าตอนนี้เราขออะไร รัฐบาลต้องให้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการเปิดตลาด”

ท่านถามผมว่า “ประกิดมีอะไรอยู่ในมืออะไรที่จะต่อรองกับรัฐบาล”

ผมตอบว่า “เรามีสองเรื่อง ๑. กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์อาซูบที่ร่างเสร็จแล้ว และเสนอไปให้รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการต่อ ๒. เรื่องสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ”

อาจารย์อรรถสิทธิ์จึงบอกให้ผมขอในสองสิ่งนี้ผมถามว่าอย่างไรหนก่อนดี ผมว่าน่าจะทำให้เกิดสำนักงานก่อนแล้วจึงทำให้เกิดเรื่องกฎหมาย

อาจารย์อรรถสิทธิ์หัวเราะแล้วบอกว่า “ยูนี้ไม่รู้เรื่องเลย กฎหมายสำคัญกว่า สำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบตั้งเมื่อไรก็ได้”

อันนี้แสดงถึงความมีประสบการณ์ของท่านอาจารย์อรรถสิทธิ์ ส่วนผมนั้นยังไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการออกกฎหมายก็เลยไม่รู้ว่าเป็นเรื่องยากอย่างไร

ที่อยากให้มีการตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบก็อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า เมื่อมีการตั้งสำนักงานและรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้แล้ว การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ก็จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง ผมก็จะไม่ต้องเหนื่อยอีกต่อไป เพราะตอนนั้น โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่มีคนทำงาน 2-3 คนเท่านั้น งบประมาณก็ไม่มี ต้องอาศัยการสนับสนุนจากมูลนิธิหมอชาวบ้าน หากตั้งสำนักงานควบคุมยาสูบที่กระทรวงสาธารณสุขได้ ผมจะได้ไม่ต้องเหนื่อยกับเรื่องบุหรีต่อไป

แต่ต่อมา ผมจึงได้เรียนรู้ว่าความคาดหวังของผมเกี่ยวกับการตั้งสำนักควบคุมการบริโภคยาสูบก็เป็นความคิดที่เชื่อใจเกินไป

เมื่อได้รับคำตอบ ผมจึงติดต่อคุณกาจเพื่อจะทำตามที่ท่านปลัดพรบแนะนำ คุณกาจแนะนำให้ผมไปประสานงานกับ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย

คุณพระ อัครเสนา ณ อยุธยา

ปลัดกระทรวงพาณิชย์

ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีที่บ้านพิษณุโลก โดยผมให้คุณการุณโทรไปหา ดร.สุรเกียรติ์ขอให้ผมเข้าพบ

ผมรีบเดินทางไปยังบ้านพิษณุโลกตอนบ่ายแก่ๆ ผ่นตกพราๆ และเล่าให้ดร.สุรเกียรติ์ฟังว่า กระทรวงพาณิชย์จะเสนอเรื่องการเปิดตลาดหมูรีเข้ามา ในวันอังคาร เพื่อให้มีการนำเข้าหมูหรืออย่างเสรี แต่เราเห็นว่ารัฐบาลไม่ควรจะประกาศเปิดตลาดเลยๆ เพราะเราได้ต่อสู้เรื่องนี้มาเป็นเวลา ๓ ปี ๘ เดือน รัฐบาลเปิดตลาดหมูรีเลยๆ เราคงรับไม่ได้ หมายถึงกลุ่มที่คัดค้านการนำเข้าหมูรีคงจะรับไม่ได้ แล้วรัฐบาลจะเสียชื่อและเสียหน้าด้วยว่าไม่ได้ปกป้องประชาชนไทยที่เปิดให้มีการนำเข้าหมูรีเลยๆ

ดร.สุรเกียรติ์รับว่ามีเหตุผลดีและถามว่า “คุณหมอมืออะไรอยู่ในใจที่จะเสนอ” ผมจึงตอบว่า “เรามีร่างกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งร่างเสร็จแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการพิจารณาในครม. ข้อที่สองคือ เราเสนอแผนงานที่จะจัดตั้งหน่วยงานเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบพร้อมงบประมาณขึ้นทางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขยังไม่ได้ดำเนินการ จะเป็นการดีที่สุดถ้าทางรัฐบาลประกาศให้มีการนำเข้าหมูหรืออย่างเสรี ในขณะเดียวกันให้มีการเห็นชอบร่าง พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. รวมทั้งอนุมัติให้มีการจัดตั้ง สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งจัดสรร งบประมาณให้ด้วย”

ดร.สุรเกียรติ์ตอบตกลงเห็นชอบกับข้อเสนองานทั้งสองเรื่องนี้ แล้วบอกว่า นี่เป็นวันศุกร์ ท่านจะเป็นผู้ประสานงานให้กับรัฐมนตรีในส่วนของพรรคชาติไทย และให้ผมเป็นผู้ประสานงานกับ ครม. ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์

ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย
ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
บ้านพิษณุโลก

การที่ดร.สุรเกียรติ์ให้ผมเป็นผู้ประสานนำร่าง พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. เสนอเข้า ครม. กับพรรคประชาธิปัตย์ ที่เป็นอย่างนี้เพราะว่าผมไปพบดร.สุรเกียรติ์ ในฐานะของผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตอนนั้นคือท่านมารุต บุญนาท รัฐมนตรีช่วยว่าการคือท่านสุทัศน์ เงินหมื่น และท่านชวน หลีกภัย เป็นรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีในฝ่ายของประชาธิปัตย์ในขณะนั้นมี ๗ คน

ในตอนนั้น ดร.สุรเกียรติ์ จึงมอบหมายให้ผมรับผิดชอบประสานงานกับรัฐมนตรีในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เพื่อให้เห็นชอบกับข้อเสนอที่จะให้มีการเปิดตลาด และจะให้มีการขออนุมัติในข้อเสนอต่อรัฐบาลสองข้อตามที่กล่าวแล้ว

ผมโทรถึง ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ในตอนนั้นท่านเป็น สส. นครศรีธรรมราช เพื่อขอให้ประสานกับรัฐมนตรีฝ่ายประชาธิปัตย์ทั้งหมดในเรื่องนี้

วันนั้นเป็นวันศุกร์เย็นต้องประสานงานในช่วงเสาร์ - อาทิตย์ ซึ่งรัฐมนตรีทุกคนต่างลงพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ดร.สุรินทร์ รับที่จะประสานงานให้ในวันจันทร์ (นักการเมืองเขาใจเป็นอย่างนี้แหละ)

ที่ประชุม ครม. ในวันอังคารถัดมาได้เห็นชอบตามที่กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงสาธารณสุขเสนอ โดยมีมติ ครม. สรุปความได้ดังนี้คือ

1. รัฐบาลไทยจะเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี (เพื่อให้สอดคล้องตามกฎหมายของแกลด์ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตอบโต้ทางการค้าจากสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐ)
2. เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี

รัฐบาลเห็นชอบกับร่าง พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.

ซึ่งเสนอโดยกระทรวงสาธารณสุข

3. อนุมัติให้มีการจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้น ที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และมอบหมายให้สำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ

สำหรับผมแล้ว มันเป็นการต่อรองที่สำคัญที่สุดในชีวิตของผม ร่างกฎหมายที่ร่างเสร็จมานานและหยุดชะงักอยู่ และแผนการจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ ที่ไม่มีทีท่าว่าจะได้รับการอนุมัติ แต่ภายใน ๓ - ๔ วัน ทั้งสองเรื่องนี้ได้รับการเห็นชอบจากรัฐบาล

เรื่องนี้หากวิเคราะห์ในรายละเอียดแล้วพบว่า เป็นความโชคดียของประเทศไทยที่สิ่งดีๆ และสิ่งที่ยากๆ ดูเหมือนจะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ลองคิดว่าเรื่องนี้อาจการต่อรองกับรัฐบาลอาจจะไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสต่อรองแต่ไม่สำเร็จ เช่น เพื่องแค่ตร.สุรเกียรติ์หรือฝ่ายการเมืองไม่เห็นด้วย ผมก็อาจจะจนปัญญาไม่รู้จะทำอย่างไรต่อก็เป็นได้ ประเทศไทยอาจจะเปิดตลาดบุหรี่โดยไม่มีมีการผ่านร่างกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ไม่มีการตั้งสำนักงานควบคุมยาสูบก็ได้ เหมือนกับที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และได้หวัน ที่โดนเปิดตลาดโดยมาตรการ ๓๐๑ ก่อนหน้าเรา

ในทางการเมือง การให้สิ่งแลกเปลี่ยนในขณะที่จะต้องเปิดตลาดบุหรี่ทำให้รัฐบาลดูดีขึ้น สังคมยอมรับได้มากขึ้น เพราะรัฐบาลจะมีภาพว่าการเปิดตลาดเป็นเรื่องสุจริตเพื่อป้องกันการถูกตอบโต้ทางการค้า แต่กระนั้นก็ตาม รัฐบาลก็ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดตลาด คือการอนุมัติร่างกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และอนุมัติให้มีการจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ ด้วยเหตุผลทางการเมืองนี้ ทำให้ข้อเสนอของผมต่อรัฐบาลได้รับการตอบรับด้วยดี

ผมคิดว่าไม่ใช่เพราะเขาเกรงใจผมหรอก เพราะว่าผมเคยเรียกร้องต่อรัฐบาลหลายเรื่อง เช่น เรื่องการขึ้นภาษีบุหรี่ รัฐบาลก็ไม่ได้ตอบสนอง ทั้งๆ ที่การขึ้นภาษีบุหรี่เป็นเรื่องง่ายนิดเดียว แต่รัฐบาลลังเลกับการขึ้นภาษีบุหรี่ เพราะกังวลว่าจะเสียคะแนนนิยม โดยเฉพาะท่าน สส.ทั้งหลาย หัวคะแนนส่วนใหญ่สูบบุหรี่ทั้งนั้น

ในภายหลัง เมื่อผมเล่าเรื่องนี้ให้ผู้สื่อข่าวฝรั่งฟัง เขาบอกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในภาษาอังกฤษเรียกว่า serendipity (making happy discoveries by accident) หรือเหตุการณ์ดีๆ ที่เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ แต่ผู้ใหญ่มักบอกว่าเป็นชื่อ "กรรมจักรวาล"

แต่จริงๆ แล้วการที่เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นได้ ก็เพราะมีกระบวนการการแรงค์ไม่สมบูรณ์เกิดขึ้นก่อน มีการร่างกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ไว้ก่อน มีการวางแผนจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบไว้ก่อน มีคนอย่าง ปลัดพร และศ.นพ.อรรถสิทธิ์ ที่ชี้แนะผม มีคนอย่างคุณการุณและดร.สุรเกียรติ์ รวมทั้งกรม ที่รับลูก และมีฝ่ายการเมืองที่ได้ประโยชน์จากการดำเนินการตามนี้ ผลดีจึงเกิดแก่สังคมโดยรวม

อย่างไรก็ตาม การประกาศเปิดตลาดบุหรี่ครั้งนี้ มีสื่อมวลชน และ ส.ส. จำนวนหนึ่งแสดงความผิดหวัง และมีความเห็นว่ารัฐบาลไม่ควรที่จะยอมเปิดตลาด ประชาชนจำนวนไม่น้อยก็ไม่เห็นด้วย ซึ่งเราก็ต้องเข้าใจเพราะเขาเหล่านั้นไม่รู้ข้อมูลทั้งหมดเหมือนที่เรารู้ ไม่รู้ว่าหากไทยไม่เปิดตลาดแล้วจะเกิดผลอะไรบ้าง

เพื่อเป็นการดีเลิศขณะกำลังร้อนเราได้ร่างจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีขยถึงสิ่งที่รัฐบาลควรทำ ภายหลังการประกาศเปิดตลาด

๑. ยืนหยัดในการห้ามการโฆษณาบุหรี่ทุกรูปแบบ ทั้งโดยตรงและการโฆษณาแฝง โดยรัฐจะต้องมีกลไกในการตรวจสอบและควบคุมอย่างเข้มแข็ง
๒. รัฐต้องไม่อนุญาตให้มีเครื่องขายบุหรี่แบบหยอดเหรียญอัตโนมัติ
๓. รัฐควรมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชน
๔. โรงเรียนจะต้องปลอดบุหรี่ โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป็นนโยบายอย่างชัดเจน และอาศัยมาตรการในเชิงบวกในการส่งเสริมให้เยาวชนไม่สูบบุหรี่
๕. ส่วนราชการทุกแห่งจะต้องประกาศเป็นเขตปลอดบุหรี่ และมีการดำเนินการอย่างจริงจัง ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๑
๖. รัฐควรเร่งตรากฎหมาย พ.ร.บ. ควบคุมการบริโภคยาสูบ ออกมา

๗. รัฐควรเร่งจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติขึ้นมา

๘. รัฐควรจัดสรรงบประมาณจากรายได้ที่เก็บจากภาษีบุหรี่มาสนับสนุนการรณรงค์

๙. ขอให้รัฐขึ้นภาษีบุหรี่ เพราะขณะนี้ราคาบุหรี่ต่ำมาก ไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ ทำให้เด็ก เยาวชน และคนยากจนซื้อได้ง่าย

ผมกับคณะออกเดินทางไปวอชิงตันดีซี ในวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๓ ไปเจรจากับสำนักผู้แทนการค้า เป็นการเจรจาล่าสุดท้ายเพื่อหาข้อยุติการเจรจาภายใต้กรอบมาตรา ๓๐๑ เพราะว่าเราได้ประกาศเปิดตลาดไปแล้ว

ขณะเดียวกันที่กรุงเทพฯ ก็มีการจัดสัมมนาการคุ้มครองสิทธิของผู้ไม่สูบบุหรี่ มีคุณสุพัตรา มาศดิตถ์ เป็นแม่งาน ตอนนั้นทำยังไม่ได้เป็นคุณหญิง มีท.นพ.ประเวศ วะสี และคุณทองใบ ทองเปาด์ นพ.หทัย ชิตานนท์ เป็นวิทยากร และมีฝ่ายต่างๆ รวมทั้งผู้แทนของโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ร่วมสัมมนาอยู่ด้วย การสัมมนาครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อผลักดันให้เกิดกฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

ผมกับทีมของกระทรวงพาณิชย์ มีปลัดพชร เป็นหัวหน้าคณะ คุณถาวรณ คุณเกริกไกร จีระแพทย์ และคนอื่นๆ เดินทางไปกรุงวอชิงตันดีซี เพื่อที่จะไปตกลงขั้นสุดท้ายก่อนที่จะยุติกรณี ๓๐๑

ปลัดพชรค่อนข้างมั่นใจว่า อเมริกาจะใช้มาตรา ๓๐๑ ลงโทษเราไม่ได้อีกแล้ว เพราะว่าเราได้เปิดตลาดแล้วประเด็นที่จะต้องรองมีว่าเราจะเรียกร้องให้เรายกเลิกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ ซึ่งเรายืนยันว่าเราจะไม่ให้สิทธิในการโฆษณาเด็ดขาด เราจะเปิดตลาดเฉยๆ เราจะอนุญาตให้เขานำเข้า แต่เราจะห้ามการโฆษณาต่อ เพราะว่าแก้คดีบอกว่า เรามีสิทธิที่จะทำอย่างนั้นอยู่แล้ว หากเราไม่เลือกปฏิบัติ

เกือบหลงกลบริษัทบุหรี่

ประเด็นการขอสิทธิการโฆษณาของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติมีเกร็ดที่น่าสนใจคือ มีข่าวว่า สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐ ขอสิทธิในการโฆษณาในช่วงเปิดตลาดเป็นเวลาสามเดือน เพื่อบรรณาสินค้าของเขา (Grace period)

ตอนนั้น ผมคิดว่า ก็ไม่น่าจะเสียหายอะไร เพราะหลังจากสามเดือน เราก็ห้ามโฆษณาทั้งหมดเรื่อง

แต่เพื่อความแน่ใจผมจึงส่งโทรสารไปถาม ดร.เกรก ว่าบริษัทบูห์ริข้ามชาติขอสิทธิในการโฆษณาบูห์ริในสามเดือนแรกของการเปิดตลาด เราควรวางเขาเสียจะได้หมดเรื่อง ผมก็ติดตามประสานซื้อ

ดร.เกรก ตอบกลับมามีเห็นว่า “ฮูนี่ใจจริง ถ้าบูห์ริเขาโฆษณาสามเดือน หลังจากสามเดือนจะเป็นคนไทยที่ทะเลาะกันเอง โดยบริษัทเอเจนซี่โฆษณาและสื่อต่างๆ ของไทยจะคัดค้านการห้ามโฆษณา เพราะอยากจะได้รายได้จากส่วนนี้ บริษัทบูห์ริข้ามชาติจะโยนเงินมาให้โฆษณาและโน้มน้าวคนไทยทะเลาะกัน เพราะฉะนั้นบูห์ริไปยอมให้เขาสามเดือนตามที่เขาขอโฆษณาเด็ดขาด”

นี่คือ ความเชี่ยวชาญของบริษัทบูห์ริข้ามชาติ ถ้าใครตามไม่ทันจะถูกต้มกลายวันแสบๆ เขาคงจะเห็นเราโง่และต้มได้ง่ายๆ

ในการเดินทางเราไปด้วยสายการบินไทยจากกรุงเทพฯ ไปโตเกียวและไปซีแอตเติลค้าง ๑ คืน เนื่องจากต่อเครื่องบินไม่ทัน เป็นครั้งแรกที่ผมได้ไปซีแอตเติล เราพักที่โรงแรมใกล้ๆ สนามบินไม่ได้ไปไหนเพราะไปถึงก็เย็นแล้ว เราไปทานข้าวที่ข้างๆ สนามบิน เป็นครั้งแรกที่ผมได้ทานกุ้งสแกนดิเนเวียตัวใหญ่ของเมืองซีแอตเติล เป็นอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อ และเป็นครั้งแรกที่ผมมีโอกาสผ่านไปเมืองซีแอตเติล

วันรุ่งขึ้นเราเดินทางต่อไปยังกรุงวอชิงตันดีซี ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๕ ชั่วโมง เราพักกันที่โรงแรมวอเตอร์เกต โรงแรมเดิมที่ผมไปพักครั้งที่เดินทางไปให้การต่อกรรมาธิการสภาคองเกรสส์

ในวันแรกที่ไปถึงสถานทูตไทยเป็นเจ้าภาพเลี้ยงขอบคุณกลุ่มสุขภาพของอเมริกา ได้แก่ผู้ที่มาจาก American cancer society มี ดร.จอห์น บลูม ดร.แม็ก ไมเมอร์ ดร.คลีฟ ตักลาส ที่ร้านอาหารไทย ช่วงบ่ายก็มีนัดได้มาพบกับทีมไทยเพื่อรับรู้มติ ครม. และสนับสนุนรัฐบาลไทยว่า ไม่ยินยอมให้มีการยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบูห์ริตามที่สำนักผู้แทนการค้ากดดัน

ครั้งนี้เราต้องรู้พื้นฐานว่า ในอเมริกานั้นแม้ว่ามาตรการควบคุมการสูบบุหรี่อย่างอื่นๆ ของเขาจะเข้มข้น แต่ไม่สามารถจะออกกฎหมายห้ามโฆษณาบูห์ริได้ เพราะว่าบริษัทบูห์ริคัดค้านโดยอ้างว่า การห้ามโฆษณาขัดต่อรัฐ

ธรรมนูญของสหรัฐอเมริกามาตราที่ ๑ ที่บอกว่า บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก การห้ามโฆษณาเป็นการจำกัดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

เพราะฉะนั้นกฎหมายการห้ามโฆษณาบุหรี่ยุคใหม่ในสหรัฐอเมริกาจึงไม่สามารถผ่านออกมาได้ ยกเว้นไม่มีการโฆษณาในทีวีและวิทยุตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๓ และที่ไม่มีการโฆษณาในสื่อทีวีและวิทยุ ไม่ใช่เพราะว่ามีกฎหมายห้ามโฆษณา

แต่เพราะว่ามีวุฒิสมาชิกหัวปราดเปรี๊ยะท่านหนึ่ง เสนอร่างกฎหมายที่มีหลักการว่าให้โอกาสเท่ากัน (equal opportunity doctrine) โดยกฎหมายนี้กำหนดว่า หากบริษัทบุหรี่ยุคใหม่ให้มีการโฆษณาบุหรี่ยุคใหม่เท่าไร สถานีวิทยุและโทรทัศน์ก็ต้องจัดเวลาให้เท่ากันสำหรับการออกอากาศสปอตตรงครั้งไม่สูบบุหรี่

โดนเข้าไม่นี้ บริษัทบุหรี่ยุคใหม่จึงเลิกการโฆษณาทางโทรทัศน์และวิทยุตั้งแต่บัดนั้นมา แต่บริษัทบุหรี่ยุคใหม่ยังทำการโฆษณาทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศอื่น และคัดค้านการออกกฎหมายห้ามโฆษณาในประเทศอื่นด้วย โดยใช้เงินได้โตะซื้อผู้กำหนดนโยบาย

ในฟิลิปปินส์ แม้จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๔๗ ยังไม่สามารถห้ามโฆษณาบุหรี่ยุคใหม่ได้ ในสหรัฐอเมริกาเองการโฆษณาในสื่อกลางแจ้งยังมีอยู่ เพราะฉะนั้นแม้ว่าอเมริกาเองจะณรงค์ไม่สูบบุหรี่มานานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๓๒ เป็นเวลาถึง ๒๕ ปี ก็ยังไม่สามารถห้ามโฆษณาบุหรี่ยุคใหม่ได้ และยังไม่มีความหมายว่าจะห้ามได้ เพราะฉะนั้นประเทศไทยมีกฎหมายนี้อยู่แล้ว สำนักผู้แทนการค้าจะมาเรียกร้องให้รัฐบาลไทย ยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ยุคใหม่ ทางฝ่ายสุขภาพของอเมริกาแนะนำว่ารัฐบาลไทยต้องไม่ยอม เราก็บอกว่าเราไม่ยอมเด็ดขาด

เราพยายามประเมิณกันว่า หากไทยไม่ยอมยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาสำนักผู้แทนการค้าจะตอบโต้ทางการค้าต่อสินค้าไทยหรือไม่ ที่ประชุมประเมินว่าสำนักผู้แทนการค้าจะไม่กล้าทำ เพราะไทยได้ปฏิบัติตามที่แกดัดดัดสินแล้ว หากอเมริกาทำก็จะขาดความชอบธรรม ซึ่งหากเป็นกรณีที่ไม่ใช่ข้อขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับสินค้าบุหรี่ยุคใหม่ อาจจะไม่มีความเสี่ยงอยู่บ้าง แต่สำหรับบุหรี่ยุคใหม่แล้วรัฐบาลอเมริกาจะไม่กล้าทำ เพราะอเมริกาเองต่อต้านบุหรี่ยุคใหม่ทั้งประเทศ

เราได้ขอบคุณฝ่ายสุขภาพของอเมริกา ที่ได้ช่วยเหลือรัฐบาลไทยมาตลอด มีการโค่นล้มข้าวคอนเียนโดยสถานทูตไทย เรายังกันที่ร้านอาหารไทย และมีกลุ่มสุขภาพหม้ออีกหลาย ๆ คน เป็นการขอบคุณที่เขาได้ช่วยเหลือมาโดยตลอดในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาต่อสู้กับสำนักผู้แทนการค้าเช่นกัน ที่ไม่เลี้ยงที่สถานทูตเพราะกลัวสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาเขม่น เรากลัวเขาจริง ๆ

เราได้รับข้อมูลจากฝ่ายสุขภาพอเมริกาว่า สำนักผู้แทนการค้ายังคงแสดงท่าทีกดดันไทยด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ โดยได้ประกาศเปิดรับฟังความคิดเห็นจากคนอเมริการะหว่างวันที่ ๑๕ ตุลาคม - ๑๕ พฤศจิกายน ว่าควรที่จะดำเนินการกับไทยอย่างไรต่อไป เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของกรอบการเจรจาภายใต้มาตรา ๓๐๑

วันสุดท้าย ของการเจรจา

วันรุ่งขึ้น เราไปเจรจาที่ทำการของสำนักผู้แทนการค้า ผู้ที่มาเจรจามีตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการสำนักผู้แทนการค้า เธอเป็นเจ้าหน้าที่ประจำชื่อนางแซนดร้า คริสตอฟ เป็นคนเดียวที่เข้าไปให้การต่อกรมาธิการกองเกรสส์ เมื่อครั้งที่ผมไปให้การ

เธอเป็นคนที่หน้าตาซึ่งจึงน่าเกรงขาม อายุ ๕๐ เศษ และเสียงห้าวเหมือนผู้ชาย ทำให้ผมรู้สึกซีเรียสในการเจรจา แต่ดูท่าเขาจะคุ้นเคยกับท่านปลัดพชร จากการที่เคยเป็นคู่เจรจากันในด้านการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง

เรานั่งตรงกันข้ามกัน ผมเฝ้าอยู่ทางซ้ายมือของท่านปลัดพชร ในการเจรจาเรายังคงใช้เรื่องสุขภาพเข้ามาโต้แย้งกับเขา ทางนางแซนดร้า คริสตอฟก็ยังขอรู้อยู่ละเอียดว่า กฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ของไทยเป็นอย่างไร มีผลตามกฎหมายจริงหรือเปล่า แล้วคำจำกัดความของการห้ามโฆษณา คือ ห้ามมิให้ผู้ใดแสดงให้เห็นหรือได้ยิน หรือการกระทำใดๆ ที่แสดงเพื่อผลประโยชน์

เลี้ยงขอบคุณ กลุ่มสุขภาพ
อเมริกาที่ภาคการ
การเวชภัณฑ์ คจี

ทางการค้า มีรายละเอียดเป็นอย่างไร ถ้าที่จุดขาย (Point of sale) ทำอย่าง
นี้ได้ไหม ทำอย่างนั้นได้ไหม ประเด็นคือ เขาอาจจะขอสิทธิโฆษณาอย่างน้อย
ณ จุดขาย เมื่อบริษัทบุหรืต่างประเทศเข้ามาในไทย

เมื่อขอให้เราแก้กฎหมายโฆษณาไม่ได้ เขาก็รุกต่อเพื่อที่จะทำการ
โฆษณาและจะส่งเสริมการขาย ณ จุดขาย ซึ่งจุดนี้ผมได้รับการเตือนมาจาก
ดร.เกรก คอนนอลลี ว่าอย่าไปยอมให้เขาเด็ดขาด การส่งเสริมการขาย ณ
จุดขาย ถ้าให้เขาแล้วได้คืบก็จะเอาศอก และจะมีประเด็นการตีความทางกฎ
หมายตามมามากมาย โดยนางแซนดร้า เป็นคนถามคำถามพวกนี้

การเจรจានี้จะหยุดเป็นพักๆ โดยช่วงพักนางแซนดร้า จะออกไปนอก
ห้อง ปลัดพรบอกว่าเขาไปพบกับผู้แทนของอุตสาหกรรมยาสูบข้ามชาติว่าเขา
จะยอมหรือจะต่อรองยังไ้กับผู้แทนไทยในแต่ละรายละเอียด

สิ่งที่เราชอบก็คือ เวบบอกไม่ได้ทุกอย่างถือว่าผิดกฎหมายห้ามโฆษณา
ของไทย

ปลัดพรบก็โยนมาบอกให้ถามผม เพราะผมไม่ยอมคือกลุ่มสุขภาพ
ไทยไม่ยอม พุดไปพูดมาหลายความว่า กลุ่มสุขภาพจะเป็นผู้เฝ้ากฎหมายนี้อยู่

ก่อนหน้านี๊ ดร.เกรก คอนนอลลี ติดต่อขอให้ผมเสนอต่อคณะผู้แทนไทย
ว่าให้กำหนดเงื่อนไขว่า ขอให้ฝ่ายไทยกำหนดเงื่อนไขไม่ให้บริษัทบุหรืข้าม ชาติ
นำบุหรืที่ผลิตสำหรับผู้หญิงเป็นการเฉพาะเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย เพราะ
โรงงานยาสูบไม่ได้ผลิตบุหรืสำหรับผู้หญิงเป็นการเฉพาะและผู้หญิงไทยสูบ
บุหรืที่น้อยมาก เรื่องนี้ปลัดพรบไม่เห็นด้วย พุดทำเองว่าอย่าไปเรียกร้องมาก
เกินไปเลย

ทางฝ่ายสำนักผู้แทนการค้า ก็ยืนยันว่าในการนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศสู่ไทยนั้น เขาขอนำเข้าโดยไม่ผ่านโรงงานยาสูบ เขาขอวางระบบและเครือข่ายการจำหน่ายส่งและปลีกของเขาเอง เนื่องจากเขาไม่ไว้ใจโรงงานยาสูบว่า หากนำเข้าผ่านโรงงานยาสูบแล้วอาจจะถูกกลั่นแกล้งโดยโรงงานยาสูบได้ สำนักผู้แทนการค้ายังขอคำยืนยันว่า รัฐบาลไทยจะปฏิบัติต่อบริษัทบุหรี่ข้ามชาติและโรงงานยาสูบไทยอย่างทัดเทียมกัน (at arm's length) ปลัดพรบอกว่าเรื่องนี้ไม่มีปัญหา ไทยยืนยันว่าจะปฏิบัติตามกฎบัตรของแกตต์ที่ให้ปฏิบัติต่อสินค้าไทยและสินค้านำเข้าอย่างเท่าเทียมกัน (National Treatment - การปฏิบัติเยี่ยงชาติ)

นางแซนดร้า คริสตอฟ ยังขอความกระจ่างว่า กรณีที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะแนะนำสินค้าชนิดใหม่เข้าสู่ตลาดไทย จะทำกิจกรรมแนะนำสินค้าใหม่ได้หรือไม่ ปลัดพรบตอบว่า ถ้าตีความตามกฎหมายไทย ทำไม่ได้ นางคริสตอฟบอกว่า แล้วเวลาแนะนำสินค้าใหม่ทำอย่างไร ผมตอบว่าก็วางขายเลย ทำทางนางคริสตอฟจะผลิตหวังและมองผมอย่างขวาง ๆ คงจะคิดว่าประเทศไทยนี้เห็นนำดู

และก็มาถึงเรื่องภาษีศุลกากร ซึ่งเราจะเก็บ 30 เปอร์เซ็นต์ ทางสำนักผู้แทนการค้าเจรจาว่าตรงนี้ไม่ยุติธรรมเพราะว่าเมื่อบุหรี่อเมริกาเข้ามาแล้วจะเสียเปรียบเพราะต้องเสียภาษีศุลกากร อย่างในกรณีที่น่าเข้าในญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน เขาไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร แต่กรอบนั้นเขาเจรจาภายใต้มาตรา 30๑ แบบทวิภาคี ไม่มีการส่งกรณีให้คนกลางหรือแกตต์ตัดสิน และไม่มีการสุ่มสุภาพทั่วโลกเข้ามาเฝ้าติดตาม และสื่อมวลชนเสนอรายงานให้คนอเมริกันรู้ถึงพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติเหมือนกรณีการเปิดตลาดบุหรี่ไทย

สรุปในการไปเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าที่วอชิงตันดีซีครั้งนี้ยืนยันว่าเราจะปฏิบัติตามที่แกตต์ตัดสินโดยจะเปิดตลาด แต่เราจะคงมาตรการอื่น ๆ ซึ่งเป็นสิทธิอันชอบธรรมในการที่รัฐบาลไทยจะมีการควบคุมการสูบบุหรี่ รวมทั้งการเก็บภาษีศุลกากรขาเข้า ซึ่งหากจะมีการปรับลด ก็ต้องมีการเจรจาศศุลกากรสำหรับสินค้าไทยที่จะส่งไปขายที่อเมริกาเป็นการแลกเปลี่ยนด้วย

การเจรจาเสร็จสิ้นลงภายในหนึ่งวัน โดยที่ไม่มีการลงนามในเอกสาร

ใดๆ และฝ่ายสำนักผู้แทนการค้า จะต้องนำข้อมูลการเจรจาไปกำหนดมาตรการที่จะดำเนินการกับไทยต่อไป

เราเดินทางกลับมายังประเทศไทยด้วยความมั่นใจค่อนข้างมากกว่าสำนักผู้แทนการค้าจะยุติการเจรจากับไทยได้กรอบการค้ามาตรา ๓๐๑ กับประเทศไทย ซึ่งตามกรอบมาตรา ๓๐๑ การเจรจาจะต้องทำให้เสร็จสิ้นภายในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๓ และสำนักผู้แทนการค้าจะต้องมีคำวินิจฉัยให้กับประธานาธิบดีสหรัฐว่าจะให้ดำเนินการอย่างไรกับประเทศไทย

ในการเจรจาครั้งนั้นสำนักผู้แทนการค้าจะให้รัฐบาลไทยเซ็นเงื่อนไขในการที่จะนำเข้าซูร์รี่ ผมได้รับการเตือนจากดร.เกรก คอนนอลลี ว่าอย่าไปเซ็นรายละเอียดในการนำเข้าเป็นอันขาด คือในกรณีของญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน ตกลงกันด้วยเงื่อนไขต่างๆ ในมาตรา ๓๐๑ แล้วมีการเซ็นข้อตกลงว่าเงื่อนไขการนำเข้าซูร์รี่เป็นอย่างไร

อย่างเช่น กำหนดให้ภาษีนำเข้าเป็นศูนย์ มีสิทธิในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย เนื่องจากในขณะนั้นทั้ง ๓ ประเทศ ยังไม่มีกฎหมายห้ามโฆษณาซูร์รี่ ในรายละเอียดการเซ็นความเข้าใจในการนำเข้า นอกจากเงื่อนไขการนำเข้าแล้ว ยังกำหนดไว้ว่าการจะออกกฎหมายหรือมาตรการใดๆ ต่อไปที่จะมีผลกระทบต่อตลาดสินค้าของอเมริกาแล้ว จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักผู้แทนการค้าก่อนจึงจะออกได้ บริษัทซูร์รี่หรืออเมริกาสามารที่จะร้องเรียนไปยังสำนักผู้แทนการค้าได้ หากเห็นว่าไม่ได้รับความเห็นชอบจากประเทศคู่ค้า เพราะฉะนั้น ดร. เกรก คอนนอลลี จึงเตือนผมว่ารัฐบาลไทยอย่าไปเซ็นอะไรกับสำนักผู้แทนการค้าเป็นอันขาด เพราะว่าจะเป็นการอุปสรรคในการที่เราจะควบคุมการนำเข้าซูร์รี่ ในอนาคต เราจะเกาะเกาะเราทุกอย่างก้าว

ตรงที่เจรจากัน ตัวแทนจากสำนักผู้แทนการค้าพยายามที่จะต่อรองให้ผู้แทนไทยยอมที่จะลงนามในบันทึกช่วยจำกำหนดเงื่อนไขในการนำเข้า

เราตกลงกันในทีมไทยแล้วว่า เราจะไม่เซ็นเอกสารใดๆ ทั้งสิ้นแม้แต่บันทึกช่วยจำ เราถือว่าเราได้ปฏิบัติตามพันธกรณีของแกตต์แล้ว คือ เปิดให้มีการนำเข้าอย่างเสรี เราไม่ได้ทำอะไรผิดแล้ว ฉะนั้นสหรัฐอเมริกาก็ไม่มีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจตามกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ มากดดันเราหรือมาตอบโต้ทางการค้ากับเรา

สุดท้ายนางคาลาร์ ฮิลล์ ได้ประกาศยกเลิกการใช้มาตรา ๓๐๑ ต่อประเทศไทย และเป็นการยุติการเจรจาโดยที่ไม่มีการลงนามข้อตกลง ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างว่าได้รับชัยชนะคือ ฝ่ายบริษัทบุหรีข้ามชาติบอกว่าเขาชนะแล้ว เพราะไทยได้ทำผิดกฎหมายที่ห้ามนำเข้า และตอนนี้การเจรจาทำให้ไทยต้องเปิดตลาด

ขณะเดียวกัน ทางไทยเราก็อ้างว่าเราชนะ เพราะว่าเราสามารถคงกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรีไว้ได้ เรายังสามารถที่จะเก็บภาษีนำเข้าได้ด้วย และสามารถที่จะดำเนินมาตรการอื่นๆ ตามเงื่อนไขที่ภาคย์บอก

แต่บริษัทบุหรีข้ามชาติไม่พอใจผลการเจรจาที่ออกมา เพราะการที่ต้องเสียภาษีนำเข้าและการไม่สามารถโฆษณาได้ ทำให้เครื่องมือในการขยายตลาดของบุหรีต่างประเทศลดลงไปมาก จริงๆ แล้วบริษัทบุหรีข้ามชาติไม่พอใจตั้งแต่ที่สำนักผู้แทนการค้าส่งเรื่องให้ภาคย์ตัดสินใจ เพราะต้องการให้สำนักผู้แทนการค้าใช้การเจรจายกเลิกกรอบกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เหมือนกับที่ทำสำเร็จกับญี่ปุ่น ได้หวัน และเกาหลีมาแล้ว แต่หากสำนักผู้แทนการค้าทำแบบนั้นกับประเทศไทย จะถูกกระแสต่อต้านจากชาวอเมริกันอย่างมาก สำนักผู้แทนการค้าจึงไม่สามารถตามใจบริษัทบุหรีข้ามชาติไปเสียทุกอย่าง

บันทึกท้ายเล่ม

ลำดับเหตุการณ์ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อเจรจาให้ไทยเปิดตลาดยาสูบ

๑. บริษัทบุหรี่ข้ามชาติพยายามที่จะเจรจากับกระทรวงการคลังและโรงงานยาสูบเพื่อร่อนนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศมาจำหน่ายในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง
๒. พร้อมๆ กับการเจรจาเปิดตลาดบริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้บุกรุกโจมตีตลาดบุหรี่ในประเทศไทยเพื่อเตรียมรับการเปิดตลาด รวมทั้งเป็นมาตรการ "เซาะตลาด" เพื่อสนับสนุนอำนาจการต่อรองในการเจรจาเปิดตลาดระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๑
๓. เมื่อกระทรวงการคลังมีข่าวระแคะระคายต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ว่าจะเปิดตลาดยาสูบให้แก่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ฝ่ายต่างๆ ได้คัดค้านการเปิดตลาดด้วยเหตุผลว่าจะทำให้เกิดการแข่งขันอันจะมีผลทำให้คนสูบบุหรี่มากขึ้น การควบคุมยาสูบทำได้ยากขึ้น
๔. ความไม่เห็นด้วยของฝ่ายต่างๆ นำไปสู่การมีมติคณะรัฐมนตรีที่ไม่เห็นด้วยกับการเปิดตลาดในเดือนมีนาคม ๒๕๓๒
๕. สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกายื่นคำร้องต่อประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ ขอให้รัฐบาลสหรัฐใช้อำนาจกฎหมายมาตรา ๓๐๑เจรจากับรัฐบาลไทยให้เปิดตลาด
๘. สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริการับคำฟ้องของสมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกาและประกาศจะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑เจรจากับรัฐบาลไทยเพื่อเปิดตลาดบุหรี่เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

๗. องค์การแรงงานไม่สุบบุหรืนานาชาติจัดการประชุมที่ไทเปเมื่อต้นเดือนมิถุนายน ๒๕๓๒ เพื่อหาทางสนับสนุนประเทศไทยในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาว่าร่วมลงนามในจดหมายถึงประธานาธิบดีสหรัฐฯ ขอให้มีการทำประชาพิจารณ์กรณีการใช้กฎหมายการค้าบังคับให้มีการเปิดตลาด
๘. การเจรจาระหว่างคณะผู้แทนไทยกับผู้แทนสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาครั้งแรกมีขึ้นต้นเดือนสิงหาคม ๒๕๓๒ ที่พหิยา ฝ่ายไทยได้นำประเด็นผลกระทบด้านสุขภาพที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดตลาดบุหรืมาเป็นข้อพิจารณาด้วย
๙. สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาจัดเวทีทำประชาพิจารณ์ กรณีการเปิดตลาดบุหรืไทยด้วยกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ กลางเดือนกันยายน ๒๕๓๒ มีผู้แทนไทยเข้าร่วมให้การ โดยผู้แทนไทยชี้ประเด็นสุขภาพและจริยธรรมในการค้ายาสูบ
๑๐. การเจรจาระหว่างคณะผู้แทนไทยกับสหรัฐอเมริกาครั้งที่สองมีขึ้นกลางเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่กรุงวอชิงตันดีซี ไม่ประสบความสำเร็จในการบรรลุข้อตกลงเพื่อเปิดตลาดบุหรื
๑๑. สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาส่งกรณีข้อขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรืไทยไปให้ที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษี และศุลกากร (แกตต์) หรือองค์การการค้าโลกในปัจจุบันให้เป็นผู้ตัดสินเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๒ เป็นครั้งแรกที่กรณีข้อขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรืเข้าสู่เวทีแกตต์
๑๒. องค์การแรงงานไม่สุบบุหรืนานาชาติได้จัดประชุมสัมมนาการณรงค์ไม่สุบบุหรืทั่วโลก เพื่อพิจารณาสู่ทางสนับสนุนประเทศไทยในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐเมื่อต้นเดือนมกราคม ๒๕๓๓ พร้อมทั้งเปิดตัวโครงการคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงเครือข่ายฝ่ายที่รณรงค์ไม่สุบบุหรืทั่วโลกเพื่อรับสถานการณ์กับที่บริษัทบุหรืข้ามชาติที่มีเครือข่ายทั่วโลก
๑๓. การเจรจาระหว่างคณะผู้แทนไทยกับผู้แทนสำนักผู้แทนการค้าครั้งที่ ๑ ภาย ได้กติกายของแกตต์มีขึ้นต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่กรุงเจนีวา เพื่อกำหนดกรอบการเจรจา

๓๔. ที่ประชุมบุนหรีและสุขภาพของโลกครั้งที่ ๗ ต้นเดือนเมษายน ๒๕๓๓ เรียกร้องให้แกตต์พิจารณากรณีการเปิดตลาดบุนหรีโดยให้พิจารณาผลกระทบด้านสุขภาพด้วย พร้อมทั้งประณามนโยบายของสหรัฐอเมริกาในการบังคับ ส่งออกบุนหรี
๓๕. คณะกรรมการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ของวุฒิสภาสหรัฐอเมริกา ที่มีนายเอ็ดเวิร์ด เคเนดี วุฒิสมาชิกรัฐแมสซาชูเซต เป็นประธานจัดให้มีการไต่สวนกรณีสำคัญผู้แทนการค้าสหรัฐใช้กฎหมายการค้ามาตรา๓๐๑ เพื่อเจรจาให้ไทยเปิดตลาดบุนหรี ผู้แทนไทยได้เข้าร่วมให้การ (๔ พฤษภาคม ๒๕๓๓)
๓๖. คณะกรรมการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมสภาองเกรสที่มีนายเซนรี แวกซ์แมน สมาชิกสภาองเกรสรัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นประธานจัดให้มีการไต่สวนกรณีการเปิดตลาดบุนหรี ผู้แทนไทยได้เข้าร่วมให้การ (๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๓)
๓๗. การเจรจาระหว่างผู้แทนไทยกับผู้แทนสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ภายใต้กรอบของแกตต์ครั้งที่ ๒ และ ๓ มีขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๓ ที่กรุงเจนีวา โดยฝ่ายไทยอ้างเหตุผลด้านการปกป้องสุขภาพของคนไทยเพื่อต่อสู้ ผู้แทนองค์การอนามัยโลกให้การสนับสนุนประเทศไทย ขณะที่สหภาพยุโรปให้การสนับสนุนสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา
๓๘. ฝ่ายไทยได้เตรียมการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองบนโต๊ะเจรจา และเมื่อการจะต้องเปิดตลาดเช่นการปรับอัตราภาษีให้เท่ากันระหว่างบุนหรีไทยและเทศ (กรณีที่มีการนำเข้า) การพิมพ์ค่าเดือนบนของบุนหรี
๓๙. ลูกขุนแกตต์ตัดสินว่าการห้ามนำเข้าบุนหรีต่างประเทศของไทยไม่สอดคล้องกับกฎบัตรของแกตต์ แต่ไทยสามารถที่จะควบคุมการสูบบุนหรีด้วยมาตรการต่าง ๆ ทั้งการห้ามโฆษณา การขึ้นภาษีและมาตรการอื่น ๆ โดยปฏิบัติเท่าเทียมกันระหว่างสินค้าไทยกับสินค้านำเข้า

๒๐. รัฐบาลไทยซึ่งประกาศเปิดตลาดบุหรี่ก่อนการตัดสินใจของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตอบโต้ทางการค้าจากสหรัฐอเมริกาตามอำนาจกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ พร้อม ๆ กับการเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ. และอนุมัติให้มีการจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้นที่กระทรวงสาธารณสุขในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑
๒๑. สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาประกาศยุติการได้ส่วนรัฐบาลไทยภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๓
๒๒. สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐประกาศชัยชนะที่สามารถเปิดตลาดบุหรี่ไทยได้ ขณะที่ฝ่ายสุขภาพประกาศชัยชนะที่ไทยสามารถรักษากฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ไว้ได้

นัยของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ใน สงครามการค้ายาสูบ

สำนักผู้แทนการค้าและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

๑. สหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เจรจาเปิดตลาดบุหรี่ประเทศญี่ปุ่น (๒๕๒๙) ได้ทวี้น (๒๕๓๐) และเกาหลีใต้ (๒๕๓๔) โดยทั้ง ๓ ประเทศยอมเปิดตลาดภายในระยะเวลาอันสั้น ตามเงื่อนไขที่ฝ่ายสหรัฐกำหนด
๒. เหตุผลที่สหรัฐอเมริกานำมาอ้างในการใช้มาตรา ๓๐๑ เจรจาเปิดตลาดบุหรี่ นอกจากจะเพราะสหรัฐอเมริกาขาดดุลการค้าอย่างมากกับทั้งสามประเทศที่กล่าวมาแล้ว สหรัฐยังอ้างว่าการที่ประเทศทั้งสามไม่ยอมให้สินค้านำเข้าของอเมริกาเข้าไปขายเป็นการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม
๓. กรณีของไทยเป็นประเทศที่สี่ การต่อสู้ของไทยแตกต่างจากกรณีของสามประเทศแรกที่ถูกกดดันให้เปิดตลาด ทั้งการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในประเทศ และความช่วยเหลือจากนานาชาติ องค์การอนามัยโลก รวมทั้งองค์การสุขภาพในสหรัฐอเมริกา ที่ทำให้กรณีขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรี่เป็นประเด็นสาธารณะของประชาคมโลก ทำให้ไทยสามารถยืนหยัดบนโต๊ะเจรจาสำนักผู้แทนการค้าต้องส่งเรื่องให้แกดัด ซึ่งเป็นคนกลางตัดสินแทนที่จะสามารถรวบรัดตัดสินด้วยอำนาจต่อรองของสหรัฐเอง ดังเช่นที่ผ่านมาก่อนหน้านั้น

๔. กรณีขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรีไทยได้ถูกนำสู่เวทีประชาพิจารณ์ที่สหรัฐอเมริกาและการรับรู้ของสังคมโลก ซึ่งประชาคมทั้งในสหรัฐอเมริกาและนานาชาติไม่เห็นด้วยกับนโยบายการส่งออกบุหรีของสหรัฐอเมริกา
๕. การส่งกรณีขัดแย้งไปให้แกดัดตัดสิน ในทางหนึ่งเพื่อลดแรงกดดันของธุรกิจยาสูบข้ามชาติและสังคมโลกที่มีต่อรัฐบาลสหรัฐ และในทางหนึ่ง เพื่อจะได้มาซึ่งบรรทัดฐานการเปิดตลาดยาสูบที่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติได้

บริษัทบุหรีข้ามชาติ

๑. แม้จะประสบความสำเร็จในการขอให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เปรียบกับรัฐบาลไทยเพื่อเปิดตลาดบุหรี แต่ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับสำนักผู้แทนการค้าที่ส่งเรื่องต่อไปให้แกดัด (องค์การการค้าโลก) ตัดสิน เนื่องจากการเจรจาต่อรองภายใต้กรอบมาตรา ๓๐๑ เป็นการเจรจาแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกากับคู่กรณี ทำให้ฝ่ายสหรัฐมีอำนาจต่อรองสูงในการกำหนดเงื่อนไขการเปิดตลาดดังเช่นที่ประสบความสำเร็จมาแล้วในการเปิดตลาดประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ แต่การเจรจาที่เวทีแกดัดเป็นการเจรจาแบบพหุภาคี มีประเทศที่เป็นกลางเป็นกรรมการตัดสิน และกรณีดังกล่าวอยู่ในการเฝ้ามองของประชาคมโลก ทำให้อำนาจการต่อรองของฝ่ายสหรัฐอเมริกาสดลง
๒. การตัดสินของแกดัดที่ระบุว่าแม้ไทยไม่สามารถที่จะห้ามนำเข้าบุหรีต่างประเทศ แต่สามารถที่จะใช้นโยบายและมาตรการอื่นๆ ในการควบคุมยาสูบหากมีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ทำให้บริษัทบุหรีต่างประเทศไม่ได้รับสิทธิในการโฆษณา และส่งเสริมการขายตามที่พยายามกดดันไทยในการเจรจาแบบทวิภาคี เนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายห้ามโฆษณาแล้ว ทำให้บริษัทบุหรีต่างประเทศขาดอาวุธสำคัญในการขยายตลาดในไทย

๓. ข้อเรียกร้องที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติขอให้ประเทศไทยไม่เก็บภาษีอากรการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากแกตต์พิจารณาว่าเป็นเอกสิทธิ์ของประเทศหนึ่งๆ ในการเก็บภาษีอากรนำเข้าและอยู่นอกเหนือกฎบัตรแกตต์ แต่ภาษีภายในประเทศต้องเก็บเท่ากันทั้งสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ การที่ต้องเสียภาษีอากรในการนำเข้า ทำให้ต้นทุนราคามูลรีต่างประเทศที่จะส่งมาขายในไทยสูงขึ้น ทำให้ราคาที่จะขายในไทยสูงขึ้น ทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง
๔. นักวิเคราะห์มีความเห็นว่า บริษัทบุหรี่ข้ามชาติไม่น่าจะใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ ในการเปิดตลาดบุหรี่กับประเทศอื่นๆ อีกในอนาคต เนื่องจากคำตัดสินของแกตต์ในเงื่อนไขการค้าบุหรี่ระหว่างประเทศได้กลายเป็นบรรทัดฐานสำหรับคู่กรณีอื่นๆ หากจะมีขึ้นในอนาคต

แกตต์ (องค์การการค้าโลก)

ได้อาศัยกรณีความขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรี่ระหว่างสหรัฐอเมริกา กับประเทศไทย วางบรรทัดฐานการค้าบุหรี่ระหว่างประเทศ ได้ระบุในเอกสารว่าบุหรี่เป็นสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การค้ายาสูบจึงต้องพิจารณาผลกระทบด้านสุขภาพด้วย ซึ่งแตกต่างจากจุดยืนของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาที่ยึดมาตลอดว่าการค้ายาสูบระหว่างประเทศเป็นประเด็นการค้าไม่ควรนำประเด็นสุขภาพมาพิจารณา

องค์การอนามัยโลก

ได้แสดงบทบาทและจุดยืนว่าบุหรี่เป็นสินค้าพิเศษที่ทำลายสุขภาพ ไม่เห็นด้วยกับการส่งเสริมการค้ายาสูบ และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนประเทศไทยในการเจรจาจนได้ผลตามที่ปรากฏ

นักการเมืองในสหรัฐอเมริกา

ทั้งวุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาของเกรสส์ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายส่งออกบุหรี่ยของสหรัฐอเมริกา ได้ใช้โอกาสที่สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เพื่อบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ โจมตีนโยบายส่งออกบุหรี่ยของประธานาธิบดีบุช พร้อมเรียกร้องให้มีการตัดรายการสินค้าบุหรี่ยออกจากกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ แม้จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่ก็มีส่วนที่ทำให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐกดดันให้แกดดันเป็นผู้ตัดสิน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องว่าสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐน่าจะไม่ใช่กฎหมายมาตรา ๓๐๑ ในการเปิดตลาดบุหรี่ยอีก

องค์กรสุขภาพและกลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ยนานาชาติ

ได้ใช้โอกาส ที่ประเทศไทยถูกบังคับให้เปิดตลาดบุหรี่ยโดยบริษัทบุหรี่ยข้ามชาติอาศัยอำนาจกฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เปิดโปงพฤติกรรมของ บริษัทบุหรี่ยข้ามชาติในการโฆษณาและส่งเสริมการขายอย่างไร้ความรับผิดชอบในตลาดที่เปิดใหม่ในเอเชีย เรียกร้องให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาเปิดเวทีประชาพิจารณ์การตีความใช้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ เจาะให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ย ประสานให้คณะกรรมการสิทธิการทั้งของวุฒิสภาและสภาของเกรสส์เปิดเวทีพิจารณานโยบายส่งออกบุหรี่ยของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ริเริ่มโครงการเชื่อมโยงนักรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ยทั่วโลก ด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (GLOBAL LINKS) เพื่อรวมพลังต่อสู้กับบริษัทบุหรี่ยข้ามชาติ

รัฐบาลไทย

๑. ดำเนินนโยบายยับยั้งต่อสู้ในการที่จะไม่เปิดตลาดบุหรี่ยอย่างง่าย ๆ ในระยะแรก เพื่อสนองกระแสคัดค้านการเปิดตลาดบุหรี่ยของสังคมไทย แต่ต่อมาตระหนักว่าการยับยั้งต่อสู้บนเวทีเจรจาให้นานที่สุด จะเพิ่มอำนาจการต่อรองหากเมื่อจำเป็นที่จะต้องเปิดตลาดบุหรี่ย รัฐบาลไทย

จึงปล่อยให้คณะผู้เจรจาของไทยมีอิสระอย่างเต็มที่ในการกำหนด
ท่าทีการเจรจา นำไปสู่การที่สำนักผู้แทนการค้าไม่สามารถที่จะ
รวบรวมวัสดุผลการเจรจาตามที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติต้องการและต้อง
ผ่านเรื่องต่อไปให้แกคตส์ (องค์การการค้าโลก) เป็นผู้ตัดสิน

๒. ผลการตัดสินของแกคตส์เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย เพราะการ
จะต้องเปิดตลาดบุหรี่เป็นเรื่องที่คาดการณ์ล่วงหน้าแล้วว่าเป็นเรื่อง
ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากรัฐบาลไทยเองเป็นเจ้าของโรงงาน
ยาสูบ แต่การยืนหยัดต่อสู้ไปถึงเวทีแกคตส์ทำให้ไทยสามารถเจรจา
โดยที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้แรงกดดันของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐใน
เวทีเจรจาแบบทวิภาคี ผลการตัดสินของแกคตส์ที่ไทยไม่ต้องยกเลิก
กฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ ทำให้สามารถลดผลกระทบจากการเปิด
ตลาดได้ระดับหนึ่ง และกรณีที่ไทยสามารถเก็บภาษีนำเข้าบุหรี่ได้
นอกจากจะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้บุหรี่ยาสูบ
มีราคาสูงขยายตลาดได้ลำบากขึ้นด้วย

๓. การประกาศเปิดตลาดบุหรี่พร้อมๆ กับการรับหลักการร่างพระราช
บัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบพ.ศ..... และอนุมัติให้มีการตั้งสำนัก
งานควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้นที่กระทรวงสาธารณสุข นอกจาก
จะลดกระแสตำหนิจากสังคมไทยแล้ว ยังเป็นการแสดงถึงความห่วงใย
สุขภาพของคนไทยและเป็นการวางรากฐานการควบคุมยาสูบของไทย
ในระยะยาว

การดำเนินนโยบายกรณีนี้เมื่อเปิดโอกาสให้แกธุรกิจแล้ว ได้คำนึง
ถึงและให้มีมาตรการลดผลกระทบจากนโยบายการค้า เป็นแบบอย่าง
ที่เป็นเหมือนกับกรณีที่รัฐบาลนายกเปรมอนุวัติให้มีการปรับ-ปรุง
เครื่องจักรผลิตบุหรี่ของโรงงานยาสูบพร้อมๆ กับการอนุมัติแผน
ควบคุมยาสูบของกระทรวงสาธารณสุข และรูปแบบนี้ได้มีการยึดถือ
นำไปปฏิบัติสำหรับรัฐบาลในยุคต่อมา กรณีเปิดให้มีการค้าสุราเสรี

กระทรวงการคลัง

ระยะแรกเตรียมการที่จะให้มีการเปิดตลาดบุหรี่เสรี แต่เมื่อมีกระแสคัดค้านอย่างกว้างขวาง ก็เปลี่ยนท่าทีมาร่วมมือกับคณะผู้แทนไทยในการเจรจาอย่างเต็มที่ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองของประเทศไทย

กระทรวงการคลังเก็บภาษีสรรพสามิตได้มากขึ้นจากการปรับอัตราภาษีสรรพสามิตของบุหรี่ที่จำหน่ายในประเทศไทยให้เหลือเป็นอัตราเดียว แทนที่จะจัดเก็บตามปริมาณใบยาสูบที่นำเข้าจากต่างประเทศสำหรับบุหรี่แต่ละยี่ห้อ

แม้ว่าค่าตัดสินของแกตต์จะทำให้การบริโภคยาสูบไม่เพิ่มเร็ว (ห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขาย) ทำให้เก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบเพิ่มขึ้นไม่มาก แต่กระทรวงการคลังก็จะเสียค่าใช้จ่ายด้านการรักษาผู้ที่เจ็บป่วยจากการสูบบุหรี่น้อยลง

โรงงานยาสูบ

มีท่าทีไม่ยอมให้เปิดตลาดบุหรี่มาโดยตลอด เนื่องจากต้องการผูกขาดตลาดยาสูบไทยต่อไป เมื่อรัฐบาลมีจุดยืนที่จะไม่เปิดตลาดบุหรี่และเจรจาต่อรองกับฝ่ายสหรัฐอเมริกา โรงงานยาสูบจึงให้ความร่วมมืออย่างดีในการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมยาสูบต่างๆ ตามที่กระทรวงการคลังและกระทรวงสาธารณสุขเสนอ เช่นการปฏิบัติตามกฎหมายห้ามโฆษณาอย่างเคร่งครัด การปรับภาษีสรรพสามิตบุหรี่ให้เหลือเพียงอัตราเดียว การย้ายค่าเดือนจากด้านข้างมาไว้ด้านหน้าของซอง (ซึ่งมาตรการเหล่านี้โรงงานยาสูบคัดค้านมาโดยตลอด)

โรงงานยาสูบเป็นฝ่ายที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการตัดสินของแกตต์ เพราะทำให้บุหรี่นำเข้ามีต้นทุนที่สูงขึ้นจากการที่ต้องเสียอากรนำเข้าและจากการที่ไม่สามารถโฆษณาได้ ซึ่งเงื่อนไขที่อีก ๓ ประเทศในเอเชียที่ถูกบีบให้เปิดตลาด บริษัทบุหรี่ข้ามชาติสามรายที่จะโฆษณาได้และไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า ผลคือภายในหนึ่งปีบุหรี่ต่างประเทศ

สามารถแบ่งส่วนแบ่งตลาดบุหรี่ในได้วันไปถึง ๒๒ เปอร์เซ็นต์ สิ่งที่โรงงานยาสูบเสียไปคือการที่ต้องยอมปฏิบัติตามมาตรการควบคุมยาสูบที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อยอดขายในระยะยาวบ้าง

กระทรวงสาธารณสุข

มีที่ทำยืนหยัดที่จะไม่ยอมให้มีการเปิดตลาดบุหรี่เสรีในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้สนับสนุนและให้อิสระแก่ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขที่เข้าร่วมเป็นคณะผู้แทนไทยในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าและที่เวทีภาคต่ออย่างเต็มที่ ทำให้ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขในทีมเจรจาทำงานด้วยความสนใจและสามารถทุ่มเทได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้คณะผู้แทนไทยทั้งคณะเกิดความกระตือรือร้นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในระหว่างการเจรจา กระทรวงสาธารณสุขได้รับผลพลอยได้โดยรัฐบาลเห็นชอบมาตรการควบคุมยาสูบเพิ่มขึ้นตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ เช่น การพิมพ์คำเตือน การที่กรมสรรพสามิตปรับอัตราภาษีบุหรี่เป็นอัตราเดียว การยกเว้นพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. และเสนอให้คณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบเห็นชอบและเสนอเรื่องต่อไปยังคณะรัฐมนตรี รวมทั้งเห็นชอบการวางแผนการตั้งหน่วยงานควบคุมยาสูบขึ้นที่กระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้รัฐมนตรีพิจารณา

เมื่อรัฐบาลต้องเปิดตลาดเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตอบโต้ทางการค้าจากสหรัฐอเมริกา กระทรวงสาธารณสุขก็ประสบความสำเร็จในการต่อรองให้ได้มา ซึ่งการที่คณะรัฐมนตรีรับหลักการร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. และการอนุมัติให้ตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบพร้อมงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการในปีแรก เป็นจำนวนเงิน ๑๒ ล้านบาท

กระทรวงพาณิชย์

ในฐานะกระทรวงที่รับผิดชอบการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ต้องรับแรงกดดันจากหลายฝ่าย ในทางหนึ่งกระทรวงพาณิชย์ต้องรับมือกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาที่กระทรวงพาณิชย์ต้องเป็นคู่เจรจาในประเด็นการค้าด้านอื่นๆ ระหว่างไทยกับสหรัฐ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐย่อมต้องการที่จะให้การเจรจาเปิดตลาดบุนหรีไทย สามารถบรรลุข้อตกลงอย่างรวดเร็ว ดังเช่นที่เคยประสบความสำเร็จอย่างง่ายดายในการเจรจาเปิดตลาดญี่ปุ่น ได้วัน และเกาหลีใต้

ในขณะที่กระทรวงสาธารณสุขไทย มีท่าทีที่แข็งกร้าวที่จะไม่ยอมให้มีการเปิดตลาดตามเงื่อนไขของบริษัทบุนหรีข้ามชาติที่เสนอผ่านสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา รวมทั้งกระแสสังคมและสื่อมวลชนไทยที่คัดค้านการเปิดตลาดบุนหรี แต่ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ก็ได้ใช้ความสามารถและกลยุทธ์ที่แยบยลในการทำหน้าที่ผู้นำทีมเจรจาของไทย จนผลการเจรจาลำโพงไทยไม่เสียเปรียบเกินกว่า ที่ไทยมีพันธกรณีต่อนานาชาติประเทศรวมทั้งสามารถรักษาสภาพประโยชน์ของประเทศไทยอย่างเต็มที่

ขบวนการควบคุมยาสูบของประเทศไทย

ในภาพรวมประเทศไทยได้รับผลประโยชน์อย่างมากจากกรณีขัดแย้งที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะต้องเปิดตลาดบุนหรีเพื่อรักษาสภาพประโยชน์ทางการค้าด้านอื่นกับสหรัฐอเมริกา แต่ด้วยการยึดท่าทีที่ยืนหยัดโดยไม่ยอมเปิดตลาดบุนหรีตามข้อเรียกร้องและเงื่อนไขของฝ่ายสหรัฐและสามารถยืดเวลาในการเจรจาได้จนเต็มกรอบเวลา ภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา ๓๐๑ (๑๙ เดือน) ทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ในหลายๆ แง่มุม อาทิ

๑. มีการเตรียมการดำเนินนโยบายและกฎหมายเพื่อรองรับการเปิดตลาดบุนหรี ซึ่งหากไม่มีแรงกดดันให้เปิดตลาดจากภายนอกแล้ว ยังคาดการณ์ไม่ได้ว่า ฝ่ายที่แรงจูงใจไม่สูบบุนหรีจะประสบความสำเร็จในการ

ผลักดันร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบรวมทั้งการตั้งสำนักงานควบคุมยาสูบได้เมื่อไร

๒. ประเด็นบุหรี่และสุขภาพกลายเป็นประเด็นสาธารณะตลอดระยะเวลาเกือบสองปีของการเจรจา ทำให้ฝ่ายต่างๆ รวมทั้งสังคมไทยได้เข้ามารับรู้ ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพถึงพิษภัยของการสูบบุหรี่และมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่ ซึ่งทำให้สังคมไทยอยู่ในสภาพที่พร้อมขึ้นสำหรับการตอบรับมาตรการรณรงค์ควบคุมการสูบบุหรี่ที่จะมีขึ้นในเวลาต่อๆ มา
๓. นักวิชาการต่างประเทศวิเคราะห์ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ประเทศไทยได้ดำเนินการ ทำให้ขบวนการควบคุมยาสูบของไทยรอดพ้นจากภาวะโดดไปนับสิบปี และผลการเจรจาการเปิดตลาดบุหรี่ครั้งนี้เป็นการวางบรรทัดฐานการค้าบุหรี่ระหว่างประเทศ

บทบาทของบุคคลที่ค้องจารึกไว้

๑. นายชวน หลีกภัย ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและต่อมาในฐานะรองนายกรัฐมนตรี เป็นเสาหลักในการยืนหยัดไม่เปิดตลาดบุหรี่ สนับสนุนทีมเจรจาของไทยและสุดท้ายสนับสนุนการต่อรองในคณะรัฐมนตรีให้ได้มาซึ่งร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. และการตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้นที่กระทรวงสาธารณสุข
๒. นายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แสดงบทบาทโดยการไม่แสดงบทบาท หมายถึงว่าเปิดโอกาสให้ทีมผู้แทนไทยทำงานได้อย่างเต็มที่ในการเจรจาดังรองกับฝ่ายสหรัฐ เพราะหากนายกรัฐมนตรีสั่งการว่าให้ยอมๆ สหรัฐอเมริกาเสีย เรื่องก็คงจะจบเร็ว ไทยจะไม่ได้สิ่งที่เราได้มาและอาจจะเสียหายมาก หากยอมเปิดตลาดตามเงื่อนไขบริษัทบุหรี่ต่างประเทศ

๓. ศาสตราจารย์นายแพทย์อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะผู้อยู่เบื้องหลังการวางแผนชี้แนะและสนับสนุนบทบาทของนายแพทย์ประวัติในการประสานงาน กับฝ่ายการเมือง
๔. นางสาวบังอร ธุกธิภักดิ์ ผู้อยู่เบื้องหลังการวางแผนชี้แนะและสนับสนุนบทบาทของนายแพทย์ประวัติในการประสานงานกับภาคประชาชนและสื่อมวลชน
๕. นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ยึดทำทีแข็งกร้าวในการเจรจากับฝ่ายสหรัฐอเมริกาแบบยอมหักไม่ยอมงอหรือมกๆ กับการผลักดันมาตรการควบคุมยาสูบและมาตรการที่รองรับ หากมีการเปิดตลาดบุหรี่
๖. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ จากความเป็นนักการเมืองที่เคยศึกษาในสหรัฐอเมริกาหลายปีและเคยฝึกงานที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกา ทำให้สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการเจรจากับฝ่ายสหรัฐฯ รวมทั้งได้ช่วยประสานงานในการได้มาซึ่งข้อต่อรองในการเปิดตลาดบุหรี่
๗. นายพชร อิศรเสนา ได้ใช้ความเข้าใจของการเจรจาทางการค้ากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา วางแนวทางการต่อสู้ของคณะผู้แทนไทย และเป็นผู้เสนอให้กระทรวงสาธารณสุขเสนอข้อต่อรองกับคณะรัฐมนตรีเพื่อแลกกับการเปิดตลาดบุหรี่
๘. นายการุณ กิตติสถาพร หัวหน้าทีมเจรจาของไทยที่เวทีแกลด์ ที่ทุ่มเทในการประสานงานกับทีมเจรจา และด้วยความสามารถที่โดดเด่น ทำให้ได้มาซึ่งเงื่อนไขการเปิดตลาดที่ไทยไม่เสียเปรียบ
๙. นายศุภวุฒิ สายเชื้อ ข้าราชการประจำสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ทำหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกสภาองเกรสและสมาชิกวุฒิสภาสหรัฐอเมริกา รวมทั้งกับองค์กรพรรคการเมืองไม่สุบบุหรีในสหรัฐอเมริกา กับฝ่ายไทย ตลอดช่วงระยะเวลาการเจรจาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย

๑๐. นายเดวิด เยน ประธานมูลนิธิจอห์น ดุง ที่ริเริ่มสหพันธ์ควบคุมการบริโภคยาสูบภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เพื่อสนับสนุนไทยในการคัดค้านการเปิดตลาดบุหรี่โดยสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา
๑๑. ดร.เกรก คอนนอลลีข้าราชการสำนักงานสาธารณสุขรัฐแมซซาชูเซตส์ และที่ปรึกษาองค์การอนามัยโลก ผู้อยู่เบื้องหลังการวางแผนประสานงานการคัดค้าน การเปิดตลาดบุหรี่โดยทำงานใกล้ชิดกับนายศุภวุฒิ สายเชื้อและนายแพทย์ประทีป วาที่สาธกกิจ
๑๒. นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย ที่ปรึกษากันพิษณุโลก ผู้รับข้อเสนอและประสานงานให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบข้อเสนอของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อแลกกับการเปิดตลาดบุหรี่
๑๓. ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ผู้อยู่เบื้องหลังการชี้แนะและสนับสนุนบทบาทของนายแพทย์ประทีป
๑๔. คุณ "ไต้ฝุ่น" คอมลันน์นิสต์ประจำหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่เขียนสนับสนุนฝ่ายไทยตักคอฝ่ายการเมือง และไม่เห็นด้วยกับการเปิดตลาดบุหรี่มาโดยตลอด

ภาคผนวก

PostOPINION

America's unfair health practices

It is dismayed that the United States, amid negotiations on bilateral trade relations, has chosen to investigate Thailand to see whether this country "unfairly" restricts imports and sales of American cigarettes. Washington has again raised the spectre of retaliation under the Section 301 trade law and has created the impression that the health of the US tobacco industry is more important than the health of Thailand.

The investigation was requested — or is demanded a better word? — by the US Cigarette Export Association, a facet of the powerful American tobacco lobby. It is this lobby that annually goes down legislation to outlaw advertisements for cigarettes, despite official US policy, as in Thailand, to discourage cigarette smoking. It is also the tobacco lobby that persists in advocating cigarette smoking as a matter of civil liberty, despite unanimity in the scientific world that cigarettes cause sickness and death to long-term smokers.

Now the US tobacco lobby has prevailed in pressuring the Bush administration to look into ways of giving American cigarette manufacturers greater access to the Thai market — a lucrative market, to be sure. It is unfortunate for the prestige of the US government that so much influence over official policy can be wielded by an industry that produces death. It is likewise unfortunate for America's allies that Washington seems to care so little for efforts made by other countries to protect themselves from the very proliferation that makes cigarettes a major killer of the US populace.

Thailand has banned most cigarette advertising, although some still creeps into the print media. Nevertheless, the law prevents advertising of cigarettes on television and radio and this has had a positive effect on lifting smoking among youth.

A coalition of anti-smoking groups in the US has pointed out that advertising of American cigarettes in Taiwan and Japan "dramatically" increased the number of smokers, especially

among women. The US tobacco industry is seeking similar advertising privileges here.

While there may be a case to be made in other instances regarding US companies not receiving fair access to foreign markets, cigarettes should be an exception to America's much-vaunted commitment to free trade — the reasonable basis for passage of Section 301 that requires Washington to impose penalties on countries with "unfair" trade practices.

This country takes the danger of cigarette smoking seriously and does not take kindly to moves by American cigarette producers to add them to the long list of peoples addicted to their poisonous wares.

While trade relations with the US are currently less than perfect, this is an area where the issue is clear. If Washington is indeed dedicated to reducing the number of smokers in American society, what right does it have to seek to promote cigarette consumption abroad? Thailand is also working to reduce smoking and an unrestricted invasion by American cigarette makers would make this task impossible.

In an age of increased health awareness among Americans, the US tobacco industry sees foreign markets as a way of protecting its profit margins. The Bush administration should recognize the difference between free trade and the export of social evils. Whatever else the official US investigation into Thailand's tobacco policy turns up, it cannot — without appearing hypocritical — ignore the basic fact that a government has an obligation to protect its people.

That, and not "unfair" trade practices, is the reason Americans and other foreign cigarette smokers have mostly come to the Thai market. If the Bush administration is unable to stand up to pressure from the US tobacco lobby, then our own government must take the politically hard, but socially correct, decision and stand up to US pressure by putting health before money.

Anti-smoking group to protest US use of force

● Cigarette sales 'licence to kill'

A PRIVATE group campaigning against US pressure on Thailand to grant "a licence to kill" by allowing imports of American cigarettes will submit its first formal protest to the US Government in a protest note to a visiting 15-member US Congress delegation.

The protest note will be submitted by the Thai Anti-Smoking Campaign Project committee.

Committee chairman Prakit Vatanasakulit said yesterday its representatives would call on the US delegation led by Congressman Robert Roe. Mr Roe is currently in Thailand to promote bilateral relations in science and technology in his capacity as chairman of the House Committee on Science, Space and Technology.

Prof Prakit said the committee would tell the visiting delegation that Thais were deeply concerned and surprised by the US attempt to export its cigarettes to Thailand, which he described as seeking a "licence to kill".

He said the majority of Thais thought it was unfair for Washington to use Section 301 action against Thailand for its alleged discrimination against American cigarette producers.

"We will tell the visiting US team that we are ready to stand up and fight this issue," he said. Public Health Minister Chuan Leekiat told the US delegation on Thursday when it called on him that they should separate the cigarette issue from trade. He also warned that the issue might affect the bilateral relations between the two countries.

Prof Prakit said that if Thailand was made to yield to the US demands to allow foreign cigarette sales, Washington should not feel too confident about achieving the success it has in other countries.

He said he expected the Thai Government, which is also concerned about the physical hazards of cigarettes, to come up with several protective measures, including tariffs and others from which would discourage local smokers from buying foreign cigarettes.

Prof Prakit said the government's anti-smoking campaign was receiving increasing popularity not only from Thais but foreigners as well, and this was providing the stimulus for the committee to pursue its activities.

"The dream of American cigarette producers might likely end up a nightmare," he said.

The committee chairman also said US tobacco growers may suffer from any move to open the Thai market to foreign cigarettes similar to what happened in Taiwan, South Korea and Japan, as the Thailand Tobacco Monopoly may retaliate against the US by purchasing its tobacco from other countries instead of the United States.

Society gives support to Thailand's trade ban

US governments will be urged to support Thailand's ban on tobacco imports and processing under an anti-smoking plan unveiled in Perth yesterday.

Under the scheme, known as "Tobacco for Life", customs will be asked to inspect and seize tobacco products and place restrictions on the import and marketing of cigarettes.

The first target will be the 100,000 cigarettes which Thailand imports each year for all developing countries.

Thailand's tobacco industry has 400 small producers per day, 400 trade companies and 4000 small producers in the US. It has been estimated by the US that Thailand does not allow cigarette imports from the US.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

US the focus of Thai people at present is a ban on tobacco imports and processing under an anti-smoking plan unveiled in Perth yesterday.

Under the scheme, known as "Tobacco for Life", customs will be asked to inspect and seize tobacco products and place restrictions on the import and marketing of cigarettes.

The first target will be the 100,000 cigarettes which Thailand imports each year for all developing countries.

Thailand's tobacco industry has 400 small producers per day, 400 trade companies and 4000 small producers in the US. It has been estimated by the US that Thailand does not allow cigarette imports from the US.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

The global price of tobacco is the lowest in the world, with the US being the most powerful tobacco producer in the world.

FIGHTING BIG COMPAGNIES. American Cancer Society head William Tipping and Thai Anti-Smoking Campaign head Pratek Vatanasakul announce their plan to fight tobacco companies. Picture: (AN) PERGASON

Dr. Pratek Vatanasakul, head of the Thai Anti-Smoking Campaign, said that the Thai government is committed to a ban on tobacco imports and processing under an anti-smoking plan unveiled in Perth yesterday.

Under the scheme, known as "Tobacco for Life", customs will be asked to inspect and seize tobacco products and place restrictions on the import and marketing of cigarettes.

Panel II

Alan J. Mendelowitz, Director, Trade Energy and Finance Issues, National Security and International Affairs Division, U.S. General Accounting Office, Room 5486, 441 G Street, NW., Washington, D.C. 20548

Accompanied by *Philip J. Thomas*, Assistant Director, International Trade, National Security and International Affairs Division, U.S. General Accounting Office

Panel III

Sandra Kirstoff, Assistant U.S. Trade Representative for Asia and the Pacific Region, Executive Office of the President, Washington, D.C. 20506

Panel IV

Andy Copenhaver, Counsel, U.S. Cigarette Export Association, 1820 M Street, NW., Suite 900, Washington, D.C. 20036

Farrell Delman, President, Tobacco Merchants Association of the United States, Inc., P.O. Box 8019, Princeton, New Jersey 08541

Fred Bond, Chief Executive Officer, Flue-Cured Tobacco Cooperative Stabilization Corporation, P.O. Box 12300, Raleigh, North Carolina 27605

Richard W. Milerski, Professor of Marketing, Florida State University, Tallahassee, Florida 32306-3042

Ray Scannell, Research Director, Bakery, Confectionery and Tobacco Workers International Union, AFL-CIO, 10400 Connecticut Avenue, Kensington, Maryland 20895

STATEMENT OF
PRAKIT VATEESATOKIT M.D.
PROFESSOR AND CHAIRMAN, DEPARTMENT OF MEDICINE
RAMATHIBODI HOSPITAL, MEDICAL SCHOOL,
MAHIDOL UNIVERSITY
CHAIRPERSON THAI-ANTI SMOKING CAMPAIGN PROJECT.

BEFORE

U.S. SENATE
COMMITTEE ON LABOR AND HUMAN RESOURCES

MAY 4, 1990

Distinguished member of the US senate

My name is Prakrit Vateesatokit. I am a Professor of Medicine specializing in pulmonary disease. I am currently Chairman of the Department of Medicine of Ramathibodi Hospital Medical School of Mahidol University in Bangkok, Thailand. I have had virtually all my specialty training in New York and still consider America my second home. I am also Chairperson of the Thai-Anti Smoking-Campaign Project. I am testifying on the issue of American cigarette export to Asia, specifically the current cigarette trade between the United States and the Royal Thai Government.

I am testifying as a doctor and an antismoking advocate who is against all kinds of tobacco uses and against the promotion of all cigarettes. Thai and American. I know from my daily work at hospital that cigarette smoking is a severe health hazard. Although I am a Thai citizen, I would like to make clear that I am not testifying on behalf of the Thai government. I am concerned for the health of Thai as well as American citizens since there are over 60 million tobacco addicts within these two countries. Finally I would like to share with you my thoughts about the United States tobacco trade policy.

1. Tobacco trade should be curbed rather than promoted and expanded.
2. Tobacco trade defeats almost all the purposes of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT).
3. Why does Thailand not want to open its market to free cigarette trade.
4. The Transnational Tobacco Company's (TTCs) defendant abuses of advertising bans.
5. The RTG has not yet achieved significant smoking control measures.
6. Controlling the cigarette industry, a difficult task for the US, will be even more so for Thailand.
7. What price would the US government have to pay if it continue to promote cigarette exports.
8. Role the US should take on cigarette trade: negative side of the cigarette trade. In shaping up a decent cigarette trade policy, no one can divorce the health issue from the trade issue.

STATEMENT OF
PRAKIT VATEESATOKIT M.D.
PROFESSOR AND CHAIRMAN, DEPARTMENT OF MEDICINE,
RAMATHIBODI HOSPITAL, MEDICAL SCHOOL,
MAHIDOL UNIVERSITY
CHAIRPERSON THAI-ANTI SMOKING CAMPAIGN PROJECT.

BEFORE

U.S.HOUSE OF REPRESENTATIVES
COMMITTEE ON ENERGY AND COMMERCE
SUBCOMMITTEE ON HEALTH AND THE ENVIRONMENT

MAY 4, 1990

My name is Prakrit Vateesatokit and I am testifying as a leader of the Thai Antismoking movement. I have led the antismoking campaign in Thailand for many years. Initially we worked to limit the consumption of Thai tobacco products, but now our battle has expanded to include cigarette manufactured elsewhere. I would like to stress that our antismoking movement must campaign against foreign cigarette in Thailand even though the sale of foreign cigarettes is still illegal in Thailand. Black market American cigarettes are easily available throughout my country.

1. THE CAMPAIGN AGAINST THAI CIGARETTES
2. CAMPAIGN AGAINST ADVERTISING OF SMUGGLED FOREIGN CIGARETTES.
3. FOREIGN CIGARETTE DEFIANCE OF THE CABINET RESOLUTION.

4. THE FOREIGN CIGARETTE COMPANIES BREAKING THE THAI LAW.
5. THAILANDS BAN OF CIGARETTE ADVERTISING WAS IMPLEMENTED WITH THE INTENTION OF KEEPING OUT FOREIGN CIGARETTES.
6. IF THE THAI GOVERNMENT CAN SELL CIGARETTES TO THAI, WHY CANT THE US DO THE SAME?.
7. THE MULTINATIONAL CIGARETTES COMPANIES VS THE THIED WORLD PEOPLE.
8. DO CONGRESSMENT AND THE USTR KNOW THE INDUSTRY THEY ARE BACKING?
9. DO THE USTR AND CONGRESS KNOW THE CONSEQUENCER OF THEIR CONTINUED SUPPORT OF THE CIGARETTE INDUSTRY AND ITS EFFORTS TOWARDS MARKET EXPANSION?
10. CIGARETTE EXPORT IS A TRADE NOT A HEALTH ISSUE.
11. INCREASE CIGARETTE EXPORTS TO REDUCE THE US TRADE DEFICIT.
12. ALTHOUGH THE HEALTH GROUP AROUND THE WORLD GIVE STRONE SUPPORT TO THAILAND.
13. THE CIGARETTE INDUSTRY REPEATEDLY CLAIMS THAT THRY ARE PROVIDING JOBS FOR MILEIONS OF AMERICANS.
14. PROMOTION OF CIGARETTE EXPORTS WILL CERTAINLY NO MARE AMERICA A GENTLER AND KINDER NATION.
15. WE APPLAUD THE US GOVERNMENT S EFFORTS IN PASSING THE CLEAN AIR ACT.
16. WE WATCH WITH ADMIRATION THE AMERICAN PEOPLES GROWING CONSCTOUSNESS OF THE IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL PROTECTION.
17. WE THE ANTISMOKING GROUPS LOOK TO A CONUTRY WITH LEADERSHIP TO GUIDE THE WORLD IN SHAPING A DECENT TOBACCO POLICY.

Gregory Connolly tells Senate panel that commercials associate smoking with rougher Americans

toxic that probably exposed smokers from swallowing waxes, said Gregory N. Connolly of the Massachusetts Department of Public Health.

He said a recent survey found that 26 percent of Japanese girls who are high school seniors

"The U.S. effect on world health may be a net negative because of tobacco."

—William Feyer,
Executive Director, United Center

was made, compared with a period of their infancy.

While health officials in the United States are campaigning to reduce teenage smoking, television commercials in many Asian countries look strikingly with the glances of American youth culture. Cigarette ads in the United States are banned from television. In the Philippines, the government has banned cigarette companies from advertising in the Philippines that shows Americans posing people dancing to a rock song with the lyrics, "Give me the smell of the USA."

Seedling: Is popular among Hindu school children. Forests said.

In Thailand, where smoking rates are low, the government has banned all forms of cigarette advertising for years, but also for American cigarettes continue to appear freely in Thai magazines and Phuket Viceroy Hotel, a professor of medicine at Thailand's Mahidul University, Danavaree cigarette production is a government-controlled monopoly and sale of U.S. cigarettes is illegal, although there is a bootleg trade in them. The U.S. trade representation is considering a petition from the Cigarette Export Association that U.S. trade officials negotiate with Thailand to end the advertising ban and permit sale of U.S. cigarettes.

"This is generating a lot of resentment," the professor said. "If smoking is a difficult problem for America, America should not make it harder for us."

Foreign health officials in other countries are intrigued by what they saw as a novel message in letters from the U.S. government, with health concerns stressed in this country while economic priorities guide policy abroad.

"They really do feel helpless," he said. "I found that the Cuban companies they feel they are up against. They're up against the U.S. government. That's just too formidable."

Edward M. Kennedy, Senator, U.S. Senate
U.S. Senate, Room 3000
Washington, D.C. 20540
Tel. (202) 456-3000
Fax (202) 456-3000
E-mail: edward.kennedy@senate.gov
www.edwardkennedy.com

United States Senate

COMMITTEE ON LABOR AND
HUMAN RESOURCES
WASHINGTON, DC 20540-5000

June 14, 1990

Prakit Vathasatogkit, M.D.
Chairperson, Thai Anti-Smoking Campaign
Bangkok, Thailand
c/o Royal Thai Embassy
2100 Kalorama Road, N.W.
Washington, D.C. 20008

Dear Dr. Prakit:

I would like to thank you for testifying at our hearing on Smoking and World Health. Your testimony was quite compelling and will be useful as we consider future action in this area. You may be interested to know that our committee voted favorably on the Tobacco Education and Health Protection Act of 1990 and we are currently seeking additional cosponsors so we may move to a vote in the full Senate.

The information you presented helped clarify some important issues relating to the international health effects of tobacco use and the advertising and promotion practices of the transnational tobacco companies. I know you are well aware of the potentially devastating health implications of the aggressive advertising and marketing practices of the tobacco industry.

Your efforts to raise public awareness of these practices and to reduce the negative health effects of tobacco use deserve to be commended. I am grateful for your tireless efforts toward preventing tobacco use and for traveling so far to share examples of recent violations of local advertising laws in Thailand. Thank you for your important work toward ending tobacco use.

Sincerely,

Edward M. Kennedy
Edward M. Kennedy
Chairman

The Office of Jimmy Carter
The Carter Center
One Copenhill
Atlanta, Georgia 30307

404/331-3900 (phone)
404/331-0283 (fax)

October 18, 1990

To Dr. Prakrit Vatee Sa Tokit

An international panel of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) in Geneva, Switzerland has ruled that the push to export American cigarettes to Thailand is an international health issue and not simply a trade issue as suggested by the U. S. Government. The panel ruled that Thailand should permit the importation of American cigarettes, but also ruled that Thailand can continue to ban the advertising of all cigarettes to protect the health of its citizens, particularly its children. Thailand has already complied with the decision by allowing the sale of American cigarettes.

In spite of Thailand's show of good faith and concern for the well-being of its people, this week the U.S. Trade Representative is seeking in negotiations with the Government of Thailand to force that country--under the threat of severe trade sanctions--to allow America's cigarette makers aggressively to market American cigarettes to its children, young women and other citizens. In view of the GATT ruling, which was requested by the United States, our government's efforts to bully Thailand violate the spirit, and perhaps even the letter, of international law and constitute a serious threat to the public health of innocent people in Thailand.

I urge the U.S. Trade Representative immediately to cease its efforts to force Thailand into permitting the aggressive marketing of American cigarettes by the U.S. tobacco industry. Every year more than 3.0 million people worldwide are killed by tobacco-related illness. We know from experience in countries such as Taiwan, Japan and South Korea that American tobacco companies' entry into foreign markets increases the smoking rate, particularly among women and teenagers, which will lead to an increase in chronic disease and death.

It is hypocritical for our government to promote cigarette smoking in the developing world while it discourages tobacco use at home. Forcing tobacco products on countries such as Thailand makes a mockery of our claim to be a world leader in health.

I am issuing this message as a press statement today and wanted to share it with you.

Sincerely,

Jimmy Carter

CHEST editorials

Tobacco Trade Sanctions and a Smoke-Free Chest Conference at Bangkok

One event at the XI Asia Pacific Congress on Diseases of the Chest, held in Bangkok in November, 1990 was the decision that this would be a "smoke free" meeting. This announcement received full cooperation from the participants, as well as from over 50 pharmaceutical company personnel who displayed their products. By coincidence, the headline in an English language Bangkok newspaper on November 20 reported that the United States is continuing to pressure Thailand to comply with the demand to allow import of American cigarettes. The background for this is that the United States Cigarette Export Association (USCEA) petitioned the United States government, through its Trade Representative Office (USTRO) and announced in May, 1989 that it would initiate an investigation, under Section 301 of the 1973 Trade Act, into alleged "unfair trade practices" because of Thailand's ban on the import of foreign cigarettes. If no settlement is reached by May, 1990 regarding the lifting of the import ban and repeal of the Thai law banning all forms of cigarette advertising, Thailand could face punitive trade retaliation by the United States.

Led by the Antismoking Coalition, health groups in the US have come out in full force to support Thailand in its resistance of this trade threat as well as in the attempt to urge the USTR to reject the USCEA's petition. At the public hearing on the Thai case held in Washington, D.C. in September, representatives from the US cigarette industry argued that the cigarette issue is purely a "trade" matter. They claimed that US cigarettes are "the world standard of excellence." These products "have been a bright spot in the United States trade picture and they helped to reduce the US trade deficit."

Representatives from health groups as well as several congressmen argued that the US government's policy of assisting the US cigarette industry to gain market access abroad would result in promotion of cigarette smoking worldwide and hamper smoking control efforts, particularly in developing countries with limited resources and where knowledge of the health hazard

from cigarette smoking has not yet been widely disseminated. While the US had been successful in reducing cigarette consumption among its own citizens, promotion of US cigarette sales in other countries is certain to hurt America's image, and might create a backlash that would harm export efforts of other American products.

Is it ethical for the US to promote cigarette sales overseas when the US government is waging a war against illicit drugs? The former American Surgeon General has officially declared that cigarettes are addictive and no less harmful than cocaine or opiates. The fact that many American health groups came out strongly to oppose the US government's cigarette export policy should be noted by lawmakers. They are usually one of the last groups to challenge any trade issue. Several US Congressmen had voiced their suspicion that the USTR may have given preferential treatment to the powerful American cigarette industry in its efforts to pry open foreign markets and help them to obtain concessions in advertising their products abroad. The USCEA has openly praised the USTR's role in using section 301 of the Trade Act to successfully gain market access in Japan, Taiwan and South Korea. In the case of Thailand, the USTR probed the level of commitment of the Thai government to curb cigarette consumption. If Thailand does not have a record of a serious antismoking campaign, then Thailand's argument to keep the market closed would carry little weight and the USTR would be justified in considering this purely a trade issue.

Thailand has a very active coalition of antismoking activists who have been successful in bringing about a law that has prohibited all cigarette advertising in this kingdom. There are no cigarette ads on TV, in newspapers, magazines and no billboards advertising cigarettes are allowed along roads. One can, however, still see tobacco ads in foreign publications imported into Thailand which is Thailand's concession to free dissemination of news and views. A majority of respected academics in Thailand have had part of their training in the United States and have strong emotional and professional bonds with America. Thailand has had over 100 years of friendly relations with the United States and there is now a growing feeling of frustration and disappointment that the US Government has been involved in this monetary issue of forcing the

export of an addicting substance on this country. It is, indeed, an event reminiscent of that when Great Britain exported opium to China during the last century and certainly one that is unworthy of a great nation such as the United States of America.

Smoking and chewing of tobacco have been recognized as major health hazards worldwide. Rather than help promote the use of these products further, would it not be wise for America to help curb tobacco consumption by taking the popular initiative and exclude cigarettes from the list of trade items under section 301 of the Trade Act? A bill to do just that (H.R. 3249) is now under consideration by the American Congress and should be supported. We do not believe that the majority of Americans would approve the USTR's role in helping the cigarette industry find new markets in foreign countries to make up for the declining sales at home. The National Institutes of Health has estimated that by the year 2000 the smoking rate in American males will be 15 percent, while in developing countries, the rate is sure to remain over 50 percent with American cigarettes making up a significant portion of those smoked. The USTR also needs to look back at its own government's antismoking measures. It cannot claim all the credit for the significant reduction in cigarette consumption at home. The credit for this achievement should also go to many health-conscious consumer advocate groups and, above all, to the courageous former Surgeon General of the United States. Even so, the US Government has not been all that successful in refraining its own cigarette industry, indeed far less so than the government of Thailand.

Tobacco advertising in printed media is still allowed in America and is widespread and very visible. Cigarette companies sponsor sport events and there are billboards throughout the US advertising smoking. America has not yet been able to pass laws to require cigarette companies to reveal the level of harmful ingredients in their products, a provision of Canadian law which resulted in voluntary withdrawal of American cigarettes from the Canadian market.

Thailand is not alone in the cigarette dispute with the United States. Health advocates in other countries open to US cigarette imports are outraged by the irresponsible behavior of transnational tobacco companies in evading and circumventing advertising regulations. Worst are those that target youth and women. In June, 1989, nine countries in Asia formed the Asia-Pacific Association for the Control of Tobacco. Among the priorities of this association is to prevent developing countries from being victimized by the transnational tobacco companies. While we are waiting for American lawmakers to pass legislation that would exclude cigarettes from trade items under section 301, we thoracic physicians should commit ourselves to fight further expansion in our national cigarette production.

It is hoped that all future APCDC meetings will be "smoke free." This will show our commitment, as set an example for other major international meeting.

Prak Vithayakul, M.D., F.C.C.P.

Bangkok, Thailand; on

Henry Wible, M.D.

Juarez, Alai

*Chairperson, Thai Anti-Smoking Campaign Project, Bangkok
Thailand Memorial Hospital
Deputy secretary, Dr. Vithayakul, Department of Medicine, Ram
Vibhul Hospital, Bangkok, Thailand 2000

**UDOM-PROK & ASSOCIATES
INTERNATIONAL LAW OFFICE**

802 Sukum Road (15th Floor), Bangkok 10500, Thailand
Tel : 026-071776, 026-776425, 027-262607
Telefax : 0202 236-7786, 027-2626

สำนักงานกฎหมายอุฒพร-ป้อง

802 สุขุมวิท (ชั้น 15) กรุงเทพฯ 10500
โทรศัพท์ : 026-071776, 026-776425, 027-262607
โทรสาร : (0202) 236-7786, 027-2626

5 ธอ 33

เรียน คุณนาย ว. รณ งาม

ตามที่นางอุฒพรป้องได้ชี้แจงถึง Washington Post
โดยได้ยื่นคำขอต่อศาลว่าขอให้มีคำสั่งให้บริษัท
ผู้ผลิตบุหรี่ให้เลิกขายบุหรี่ - Tobacco Industry.
ขอให้ศาลมีคำสั่งให้บริษัทผู้ผลิตบุหรี่
ให้เลิกขายบุหรี่ให้เลิกขายบุหรี่ให้เลิกขาย
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย

ตามที่นางอุฒพรป้องได้ชี้แจงถึง Washington Post ว่า
ขอให้ศาลมีคำสั่งให้บริษัทผู้ผลิตบุหรี่
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย

ในกรณีที่นางอุฒพรป้องได้ชี้แจงถึง Washington Post
ว่าขอให้ศาลมีคำสั่งให้บริษัทผู้ผลิตบุหรี่
ให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขายให้เลิกขาย

นางอุฒพรป้อง

นางอุฒพรป้อง

Wash. Post 11/20/90

Second Opinion

U.S. Tobacco Firms Target Thailand

By Coleman McCortley
President, Thai Stop Smoking

Frustrated Vasee-Satoh's fight against U.S. tobacco companies is that of a conscientious physician striving mightily to protect the health of people in his country. He was in Washington last month as part of a 12-member delegation from Thailand for a series of negotiations with officials of the U.S. Trade Representative, but the issue isn't only trade, he argued in several days of meetings, it's also health.

"We should be helping us, not hurting us," says Vasee-Satoh, chairman of the department of medicine at Ramathubol Hospital in Bangkok. As a lung specialist, trained at Bellevue Hospital in New York City, he is concerned about the alarming increase of Thai men who may be harmed by U.S. made tobacco products.

COMMENTARY

American companies recently won rights to sell cigarettes in Thailand, after pressure by the U.S. Trade Representative. Now that the market is open, companies such as R.J. Reynolds, Philip Morris and Brown & Williamson are planning to exploit it through advertising. One immediate obstacle is the Thai government's ban on cigarette advertising, both for domestic and imported brands.

The issue of Thailand and cigarette has international visibility because it marks the first time that health groups have joined with foreign organizations to block expansion into their markets by American tobacco culture. Small anti-smoking groups in three other countries—Japan, South Korea and Taiwan—were on watch for the well-known, sophisticated tobacco firms in the 1980s. U.S.-style advertising and promotion, previously prohibited, was permitted. As a result, local health officials say, domestic and lethal rates in cigarette consumption occurred in each country among women and minors—two groups that rarely smoked before because of cultural reasons.

As U.S. cigarette companies move into Thailand, such groups as the American Heart Association, the American Lung Association and the American Cancer Society are joining forces with the Thai Anti-Smoking Campaign Project. Thailand has to surmount general ignorance about health warnings on cigarette packages, to organize heart or lung associations and has only minimal public funds for health-education programs that could focus on the dangers of smoking.

The country's public health personnel and nurses are overwhelmed with caring for an impoverished population where a good salary for construction workers is \$2.00 a day. Nearly one out of three Thais who becomes sick lacks the money for medical care. Lung cancer is already the leading form of cancer among Thai males, two thirds of whom smoke. And new health officials worry that more Thai women and children will take up the habit.

With help from U.S. anti-smoking groups, Thailand promises to be the country where tobacco products will be met with the same sort of resistance they experienced in the U.S. throughout the '80s, when public health campaigns about the risks of nicotine achieved a reduction in the number of smokers. An estimated 1.3 million Americans are now successfully quit smoking.

In a recent article in the *Journal of the American Medical Association*, Vasee-Satoh writes: "In Thailand, there is much pressure attached to products from the glamorous West, especially among younger, style-conscious Thais. Many who would not otherwise think of smoking will do so because the cigarettes are made in the hills of North Carolina, not on Rama Four Road.... If we are pressured into changing our advertising, we will feature forests of Madison Avenue promotions and inducements to solicit new smokers."

If the U.S. Trade Representative, at the behest of American tobacco interests, continues to press for elimination of the current ad ban, how credible will be the Thai administration's war against drugs? While it is vocal about stopping the flow of cocaine flowing in from the Colombian coast, it is willing to support export of the lethal nicotine drug to developing countries. Last year, sales abroad were a record \$2.4 billion. Is the message going to be: "Your drugs are bad for us, but our drugs are good for you?"

“คุณหมอ” เป็นผู้เขียนหนังสือได้สนุก มีชีวิตชีวา น่าอ่าน น่าติดตาม มีการสอดแทรกความรู้สึกรัก นึกคิด เกร็ดเกร็ดขำขันน้อย ชวนขัน แฝงด้วยการประชดประชัน หยิกนิดหยอกหน่อย เป็นสีสัน ให้เพลิดเพลิน...

เรื่องราวต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ — ที่ย่ที่สุด แม้คุณหมอจะคณะจะต้องพ่ายแพ้ในทางการเมือง แต่กลับได้รับชัยชนะอย่างยิ่งใหญ่ในทางสุขภาพ ซึ่งทำให้ชาวไทยและชาวโลกได้รับกานิสสรอย่างมหาศาล

บทแปล: นพ.ทยาการ สุวรรณวิสุ

ผมเองก็เพิ่งรู้รายละเอียดที่น่าสยดสยองจากหนังสือ “สงครามการค้ายาสูบ” นี้ ทั้ง ๆ ที่ผมคงกังวลถึงการเมืองในสูบบุหรี่ร่วมกับคุณหมอประทีปมาตลอด ... ไม่เคยรู้เลยว่าคุณหมอต้องต่อสู้กับความล้มเหลว ถดถอย ผมอยากใหคนไทยทุกคนส่วนได้ส่วนเสียหนังสือเล่มนี้

นายดำรง พุฒกลาง

นอกเหนือจากรู้ความเป็นมาและเป็นไปในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และการต่อสู้สงครามการค้ายาสูบของประเทศไทยแล้ว คุณูปการประการสำคัญที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ อีกประการหนึ่งก็คือ วิธีการเจรจาในทางการค้าแนวพิระหว่างประเทศระดับโลก ไม่ใช่เป็นเรื่องธรรมดาที่ทำได้ง่ายอย่างที่ง่ายและรวบรัด

นายพนัสศักดิ์ พันธ์วิจิตร

หนังสือที่คุณหมอประทีป ได้เขียนบันทึกเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียด โดยเฉพาะการชี้ให้เห็นถึงผลกระทบด้านสุขภาพของประเทศไทยจากยาสูบ บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ตลอดจนเงื่อนไขการเจรจาต่อรองต่าง ๆ

ผมคิดว่าเรื่องพอ่นี้ เป็นบทเรียนสำคัญที่คนรุ่นปัจจุบันควรจะนำมาศึกษาให้ลึกซึ้ง เพราะถึงแม้เป็นเรื่องที่ทันสมัย

**นายสันติ วิริยะรังสฤษฎ์
“ได้ฝัน”**

“Dr.Prakit was not only a physician concerned about the health of his patients and nation, but a master strategist who could mobilize people from medical students to politicians to fight one of the world's most powerful interests, the tobacco industry.”

Gregory N. Connolly, D.M.D., M.P.H.

Professor

Harvard School of Public Health

ISBN 974-74994-4-8

9 787494 949946 >

ราคา 155 บาท